

NUMISMATICKÝ ČASOPIS

VYDÁVÁ ČESKÁ SPOLEČNOST NUMISMATICKÁ V PRAZE
S PODPOROU MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY
A ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ V PRAZE.

REDAKTOR:

Docent Dr. GUSTAV SKALSKÝ.

REDAKČNÍ RADA:

Prof. Dr. JOSEF DOBIÁŠ, Dr. ANTONÍN MASTNÝ,
Dr. EM. NOHEJLOVÁ a prof. Dr. JOSEF SCHRÁNIL.

ROČNÍK XV. (1939).

SE 2 TABULKAMI.

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ SPOLEČNOSTI NUMISMATICKÉ V PRAZE.

1940.

OBSAH:

ČLÁNKY:	Strana
<i>František Cach</i> , Poznámky k denárům biskupa Vojtěcha Slavníkovce	5—9
<i>Redače</i> , Nález mincí a sekaného stříbra ze začátku 11. století u Kelče na Moravě	10—12
<i>Gustav Skalský</i> , Ražba dvoustranných denárů v Čechách v době brakteátové. Nález v Dolním Městě u Světlé n. Sázavou	23—40
NÁLEZY:	
<i>L. Kraskovská</i> , Nález ve Svätom Benediku	41—44
<i>G. Skalský</i> , Nález českých brakteátů a bavorských feniků z druhé poloviny 13. století v Doksanech	44—46
<i>G. Skalský</i> , Nález bavorských feniků pravděpodobně z druhé poloviny 13. století v Kolvíně u Rokycan	46—48
<i>G. Skalský</i> , Nález pražských grošů Václava II. a Jana Lucemburského v Praze na Karlově náměstí	48—51
<i>G. Skalský</i> , Nález pražských grošů Václava II., Jana Lucemburského a Karla I. v Týně nad Vltavou	51—53
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález pražských parvů ve Vizovicích	53—54
<i>L. Kraskovská</i> , Nález v Pácu u Cíferu	54—56
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález grošů v Bystrém (Wüstrei) u Stárkova (Starkstadt) na Broumovsku	56
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález grošů v Kralovicích	56
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález ve Vlašimi	56—57
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález v Jakubíně	57—59
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález ve Vrbatově Kostelci	59—60
<i>L. Kraskovská</i> , Nález ve Štvrtku na Ostrove	60—61
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález v Čáslavi r. 1935	61—63
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález v Mostišťích	63
<i>Jindřich Teisinger</i> , Nález v Třebotovicích	64—65
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález ve Veselé u Počátek	65—67
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález v Kolíně r. 1936	68—70
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález v Rodinově, okres Kamenice n. L.	70—74
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález ze Strádonic	74—76
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález v Rájově (Rail)	76
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález v Bořeticích	77
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález v Rouchovanech, okres Hrotovice	77—80
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález Vladislavských grošů v Hrobské Zahrádce u Pacova 1936	80
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález z pískovny »Truchaba« u Pacova r. 1937	81—82
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález u sv. Jana na Prádle v Praze III.	83—84
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález v Březové	84—89
<i>L. Kraskovská</i> , Nález v Modrém Kameni	89—90
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález ve Velkém Poříčí n. Metují	90
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález z třicetileté války v Rohozné (okres Pelhřimov)	90—91
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález z Litrbach (Lauterbach)	92—97

	Strana
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález u mlýna Bukačova	97—102
<i>Milada Šleisová</i> , Nález ve Staré Lhotě (Freihöls) u Nýrska (Neuern)	102—103
<i>L. Kraskovská</i> , Nález ve Vajkovcích	103—104
<i>L. Kraskovská</i> , Nález v Ruskovcích	104
<i>L. Kraskovská</i> , Nález v Hrabušicích	104—105
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález ve Vel. Miloticích	105—106
<i>Em. Nobejlová</i> , Nález u Strádonic	106
<i>L. Kraskovská</i> , Nález v Chropové	106—108
<i>L. Kraskovská</i> , Nález ve Spišských Vlatchoch	108—109
<i>E. N.</i> , Nález v Kvaštově	109
<i>Drobné nálezy</i>	109—112
<i>Zpráva Městského musea dr. Karla Hostaše v Klatovech o nálezech</i>	112—114
LITERATURA	115—118
ZPRÁVY OSOBNÍ	119
VĚSTNÍK ČESKÉ SPOLEČNOSTI NUMISMATICKÉ	120—129
INHALT	130—132

FRANTIŠEK CACH:

POZNÁMKY K DENÁRŮM BISKUPA VOJTĚCHA SLAVNÍKOVCE.

V obšírném pojednání o denárech pražského biskupa Vojtěcha podařilo se G. Skalskému¹⁾ s úspěchem určití sporný a nepřidělený do té doby denár 10. století, jenž byl dokonce kladen někam za české hranice, jakožto ražbu Vojtěcha Slavníkovce, zdůvodniti toto přidělení správným včleněním této mince do řady současných typů domácích ražeb a vysvětliti je okolnostmi současného politického a hospodářského života. Nemůže proto býti účelem mého článku doplňovati po této stránce; chci jen uvéstí několik nových poznatků, jichž jsem se dobral v poslední době o roztržení několika těchto mincí, jež sloužily G. Skalskému za podklad ke zmíněné studii, a vysvětliti různé nesrovnalosti, které se při zkoumání materiálu vyskytly.

V době, kdy Skalský psal své pojednání, bylo bezpečně známo pět kusů tohoto typu, nalézajících se dnes v těchto sbírkách: 1 kus v Národním museu v Praze, 2 kusy v Kaiser Friedrich-Museum v Berlíně, 1 kus v Heimatsmuseum ve Swinemünde a 1 kus ve sbírce mojí (dříve pana Karla Kulhánka). Denár v Národním museu v Praze je jedním ze dvou kusů tohoto typu nalezených u Leissower Mühle²⁾ a denár v Heimatsmuseum ve Swinemünde pochází z nálezů u Quilitz. Naleziště ostatních tří nejsou známa. Mimo tyto dosažitelné kusy unikala zkoumání jedna mince z nálezů u Rummelsburgu, jedna ze dvou mincí z nálezů u Leissower Mühle, dvě od sebe odlišné varianty z bývalé sbírky Donebaurovy a jeden kus ze sbírky Dr. Štěpána Bergra. Proto počítal Skalský s existencí osmi až desíti kusů této mince a mohl jen s obtížemi sestaviti všechny tyto denáry podle variant, když bylo lze pouze pět z nich zkoumati podle originálů, odlitků a fotografií, kdežto u zbývajících pěti byl autor odkázán na kreslené vyobrazení a popisy nikoliv právě dokonalé.³⁾ Srovnáváním těchto popisů a vyobrazení s originály došel Skalský k nesrovnalostem, které znesnadnily jakékoliv pokusy o ztotož-

¹⁾ Gustav Skalský, Denáry pražského biskupa Vojtěcha Slavníkovce, NČČ V., str. 26 n.

²⁾ E. Bahrfeldt, Der Silberfund von Leissower Mühle, Berlin 1896, str. 12, č. 70.

³⁾ Příkladem, jak tyto popisy klamou, je rozpor mezi Fialovým popisem tohoto denáru ze sbírky Donebaurovy a popisem téhož denáru, uvedeným v jeho díle České denáry. (Viz pozn. 8 a 4.) Tedy jeden autor, tatáž mince a přec popisy, které se různí. Nutno ovšem uvážiti, že písmena a rozličné značky, vyskytující se na denárech, přicházejí někdy v tak nesrozumitelných tvarech i nezvyklých polohách, že je pozorovateli opravdu těžko pochopiti, natož vyjádřiti jejich smysl, zejména, je-li autor omezen i sazbou tiskárny. Je tudíž patrné, že takové popisy musíme vážiti vždy s jistou shovívavostí.

nění těchto kusů, a nebylo proto ani dobře možno stanovit počet razidel, z nichž mince tyto vyšly.

K řešení této otázky přispívá denár, jež se mně podařilo získati loňského roku a který přistupuje tedy jako šestý k známým dosud pěti exemplářům této mince. Původ denáru se mně nepodařilo zjistiti, avšak jeho váha (1.21 g) svědčí dosti průkazně o tom, že jde o minci ze sbírky Donebaurovy, která měla podle Fialy přesně tutéž váhu.⁴⁾ Rovněž vyobrazení ve Fialových Českých denárech i vyobrazení z Fialova popisu sbírky Donebaurovy se s tímto exemplářem shodují přesně.⁵⁾ Pro jednoduchost budu jej zde označovat jako denár Donebaurův. Tento poznatek zbavuje nás všech zmatků, které byly způsobeny nesrovnalostmi v popisech Donebaurovy mince, a lze tedy přistoupiti k včlenění tohoto denáru do řady pěti známých kusů a rozříditi všech šest dle variant, případně dle razidel, z nichž vznikly.

Vzájemným srovnáním těchto mincí, jež jsem provedl v numismatickém oddělení Národního musea v Praze,⁶⁾ dospěl jsem k výsledku, že čtyři z těchto kusů vyšly z jednoho páru razidel. Jest to exemplář ze sbírek Národního musea, oba kusy z musea berlínského a onen nově objevený denár Donebaurův. Podrobným měřením jsem zjistil, že u těchto čtyř kusů jde o jeden a týž pár razidel, ačkoliv patrně nepocházejí z jedné ražební emise. Mince Národního musea a jeden z kusů berlínských vykazují totiž písmo plošší a ostřejší, zatím co denár Donebaurův a druhý kus berlínský nese písmo hlubší, s hranami méně ostrými, spíše zaoblenými. Na lících prvních dvou je střední příčka v písmeně H velmi zřetelně vyznačena (viz vyobrazení č. 1 v textu výše zmíněného pojednání Skalského), kdežto u druhých dvou je sotva vlasová. Na prvních dvou se vyskytuje na rubní straně v opise písmeno Я, které u druhých dvou čteme spíše jako Ц. Tyto rozdíly svědčí o tom, že první dvě mince byly raženy dříve, pokud razidlo bylo ostřejší, a že pak teprve následovala ražba druhých dvou, sice týmiž razidly, ale již otupenými a zanesenými, místy i opravenými. Konečně zasluhuje ještě jeden poznatek pozornosti. První dva denáry jsou raženy tak, že vzájemné postavení líce proti rubu je u obou naprosto stejné, kdežto druhé dva kusy mají oproti prvním dvěma rubní strany natočeny přesně o 180 stupňů.⁷⁾

⁴⁾ E. Fiala, České denáry, Praha 1895, č. 202. Jde tady zřejmě o Donebaurův kus č. 68 a odvolací poznámka F-68 je jistě chybná, jak již poznamenal Skalský.

⁵⁾ Pro stanovení totožnosti originálu s takovými kreslenými obrazy jsou mně vždy spolehlivým vodítkem charakteristické zvláštnosti, jako na př. tvar střížku, excentricita ražby a pod., jež na kresbách bývají věrně zachyceny.

⁶⁾ Děkuji srdečně panu doc. Dr. Skalskému, který mně dal laskavě k dispozici originál ze sbírek Národního musea, sádrové odlitky obou kusů berlínských a fotografie zlomku z musea ve Swinemünde.

⁷⁾ Skutečnost, že u našich nejstarších denárů, vyšlých z jednoho páru razidel, zaujímá rub proti líci vždy stejnou polohu, svědčí o tom, že razidla, jistě jinak poměrně jednoduchá, byla upravena tak, aby bylo umožněno jednak centrické nasazení horního razidla proti dolnímu a zároveň aby bylo zamezeno libovolné natočení jednoho proti druhému. Pozůstávalo-li takové zařízení třeba v tom, že jedno razidlo bylo opatřeno dvěma kolíky, syme-

Z docela jiného páru razidel pochází denár z bývalé sbírky Kulhánkovy. Jak jsem již výše podotkl, nachází se dnes rovněž v mojí sbírce a mohl jsem jej tudíž podrobně zkoumati. Pro přehlednost budu jej však nadále nazývat denárem Kulhánkovým. Ani u této mince nebylo možno zjistiti naleziště, jsem však přesvědčen, že je to onen druhý kus, nacházející se původně ve sbírce Donebaurově.⁸⁾ Nasvědčuje tomu jednak stejná váha (1.18 g), jednak opisy na líci i na rubu této mince. Charakteristickým znakem pro tyto opisy je totiž to, že jsou na líci i na rubu nedoraženy na místech, kde písmo nelze vůbec přečísti. A právě tato nečitelná místa umožňují ztotožniti tento kus jakožto minci ze sbírky Donebaurovy.⁹⁾ Již Skalský poukázal v uvedeném pojednání na nápadnou podobnost těchto kusů a také tam v opisech na líci i rubu Kulhánkova denáru vyznačil tečkovaním místa nečitelná. Jeho pozorování bylo ovšem ztíženo tím, že měl po ruce jen sádrový odlitek této mince, takže mu unikla i některá místa, jež jsou na originále dobře patrná. Také se — patrně nedopatřením — do jeho práce vloudilo chybné čtení, které na konci lícního opisu opakuje písmena AVD, postavená již na jeho začátek jako AVR. Správně zní opis na lícní straně: AVD=III(1)V5EVC... a opis na rubu ACIVIVI'O OAVO... byl tedy Skalským správně podán s tou malou výjimkou, že písmeno, které četl jako Г, vypadá na originále jako I'. Pokud jde o značky u lomenice, potvrzuje se zde plně podezření Skalského, že značky ty nebyly správně zachyceny Fialou, jenž se při popisu Donebaurovy mince dopustil toho nedopatření, že spojil značku ~ s jednou čarou kaplice, takže četl x.¹⁰⁾ V díle o českých denárech popsal tuto značku lépe a považoval ploché písmeno ~ za I (lépe —). Tato varianta zůstává tedy zatím zastoupena jen tímto jediným kusem Kulhánkovým (dříve Donebaurovým).

Z třetího páru razidel máme pak zlomek denáru z nálezů u Quilitz, nacházející se nyní v museu ve Swinemünde. Charakteristickou obměnou jsou zde písmena vedle kaplice zcela jasně vyražená jako V—V,¹¹⁾ jak to již Skalský uvedl. Opisy se od dřívějších liší zcela a část, kterou vidíme na tomto zlomku, nedává smyslu vůbec.

tricky dle středu mince postavenými, které zapadly do příslušných otvorů v razidle druhém, bylo účelu dosaženo. Mehlo se pak státi, že se při dalším ražení touto soupravou horní razidlo o 180 stupňů otočilo.

⁸⁾ E d u a r d F i a l a, Beschreibung der Sammlung böhmischer Münzen und Medaillen des Max Donebauer, Praha 1889, č. 67.

⁹⁾ Srovnej opisy uvedené pod č. 10 v citovaném zde pojednání Skalského s opisy uvedenými Fialou v Českých denárech, č. 201.

¹⁰⁾ Mince jest na tomto místě ovšem slaběji ražena, přece je však tento Fialův omyl závažný a ukazuje znovu, že pozorování takových mincí podléhá subjektivním dojmům a jak nespolehlivé jsou proto jejich kresby.

¹¹⁾ Bahrfeldtův popis tohoto denáru v rozboru nálezů quilitzského (E. Bahrfeldt-R. Burkhardt, Der Denarfund von Quilitz, Berliner Münzbl., N. F. 1927, č. 291, 293, 295, 296, 298, 299, 301, 304 a 304; denár Vojtěchův v č. 246 p. č. 138) je příliš stručný a jak se zdá, závislý na vyobrazení Fialově v Českých denárech, na něž se také odvolává.

Z našeho výkladu vyplývá tedy zřejmě, že šest kusů denárů pražského biskupa Vojtěcha Slavníkovce, které známe dnes, bylo zhotoveno ze tří párů razidel.

Bylo by nyní třeba zjistiti, do které z těchto tří skupin náleží denáry, jež známe pouze z popisů nálezů nebo sbírek. Skalský znal takovou minci z Dannenbergova popisu nálezu rummelsburského; podle popisu tam uvedeného hlásí se denár ten do skupiny prvních čtyř denárů.¹²⁾ Značky u ruky na líci, značky u kaplice na rubu i opisy odpovídají plně naší první skupině. Okolnost, že jedno písmeno I je zde postaveno z konce opisu na jeho začátek, svědčí o tom, že písmeno toto nebylo na originále spojeno příčkou s následující značkou I, čímž má vzniknouti ono písmeno H, známé jakožto počáteční opisu na líci, zcela jasně takto čitelné na denáru Národního musea a na jednom denáru berlínském.¹³⁾ Vzhledem k této okolnosti mohu tedy tento rummelsburský denár přiřaditi s největší pravděpodobností k dvěma kusům z první skupiny, raženým později, to jest k denáru Donebaurovu a k druhému denáru berlínskému, není-li snad dokonce jedním z nich. U těchto denárů je totiž, jak jsem již dříve poznamenal, příčka v písmeně H sotva znatelná.

Druhým nezvěstným kusem je jeden z denárů z nálezu u Leissower Mühle. I tato mince podobá se značně denárům naší první skupiny, ale přesto že souhlasím se Skalským a připouštím možnost omylu v Bahrfeldtově popisu, pokud jde o značku N na levé straně ruky, nemohu přehlédnouti rozdíl, který se jeví ve skupině čtyř písmen ZΣΛI v opise na rubu mince, neboť na našich známých denárech čteme v těchto místech ZIAZ. Rozdíl je závažný tím více, že i Smolík popisuje a vyobrazuje tento denár tak, že čteme zcela jasně ZΣΛI.¹⁴⁾ Z tohoto důvodu nemohu tento denár přidělití žádné výše uvedené skupině a přesto, že je naší první skupině blízký, zůstává variantou, žel dnes nedosažitelnou. Pokud jde o denár ze sbírky Dr. Bergra, souhlasím s názorem Skalského, že jde snad o denár původně Donebaurův, jež jsme bezpečně poznali jako pozdější Kulhánkův. Alespoň je to jeho velmi blízká varianta.¹⁵⁾

V závěru této úvahy o novém seřazení dnes dosažitelných i známých

¹²⁾ V uváděném zde pojednání Skalského popis č. 1 na str. 28.

¹³⁾ H. D a n n e n b e r g, Der Münzfund von Rummelsburg, Berl. Bl. f. Münz- Siegel- und Wappenkunde II, 1863, str. 13 n. (viz č. 78 na str. 33), nepodává výklad smyslu tohoto opisu vůbec, takže snadno umístil jednu část písmena H na začátek opisu a druhou na jeho konec, zvláště když příčka byla tak málo znatelná, jak se nám jeví na druhých dvou denárech, ražených později tímž párem razidel. Proto četl také v opise místo I písmeno N, kteroužto záměnu snadno pochopíme, pozorujeme-li toto písmeno na exempláři, který zde označuji jako Donebaurův. Teprve v díle »Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit« IV., Berlin 1905, str. 957, čte opis tak, jak jej známe dnes, odvolává se na upozornění Smolíkovo.

¹⁴⁾ J. S m o l í k, Denáry Boleslava I., Boleslava II., Boleslava III. a Vladivoje, Rozpravy České akademie, tř. I., r. VII; č. 2, 1899, č. 552, tab. VIII., č. 192.

¹⁵⁾ Skalský uvádí, že mince tato, která je v prodejním katalogu Bergerovy sbírky pod

kusů této mince, mohu tedy říci toto: Známe bezpečně tři skupiny, tři páry razidel, z nichž vyšlo šest známých a podrobně zkoumaných mincí. K těmto třem přistupuje pravděpodobně skupina čtvrtá, představovaná nezvěstným dnes kusem z nálezu u Leissower Mühle. Pokud jde o počet kusů těchto mincí, víme tedy bezpečně o šesti, uložených ve sbírkách. Kromě těchto šesti kusů třeba však počítati ještě s jedním, totiž s denárem z nálezu u Leissower Mühle, dnes nezjistitelným. Lze doufati, že se tato mince, jež sotva zapadla do míst badateli opomíjených, při studiu ve sbírkách veřejných i soukromých objeví a že se snad vyskytnou ještě jiné kusy a budou učiněny nové poznatky, které doplní naše vědomosti o historicky tak důležitém mincování druhého pražského biskupa, syna Slavníkova.

č. 93, způsobuje zmatek odvoláním na Fialovy České denáry č. 201 a 202, tab. III., č. 10. Zde se však Skalskému přihodilo malé nedopatření, neboť v katalogu tom je sice odvolání na vyobrazení Fialovo na tab. III., č. 10, ale na č. 201 *textu*. Tím se tato mince jasně přiřazuje k naší druhé skupině, tedy k denáru Kulhánkovi.

NÁLEZ MINCÍ A SEKANÉHO STŘÍBRA ZE ZAČÁTKU 11. STOLETÍ U KELČE NA MORAVĚ.

(Tab. I., č. 1—7.)

V listopadu 1938 zaslalo ředitelství Zemského musea v Brně numismatickému oddělení Národního musea v Praze 13 stříbrných mincí z 10. a 11. století a šest kousků stříbrných úlomků ve váze 5,6 g, které se našly na vrchu Strážném u Kelče, několik kilometrů jihovýchodně od města Hranic. Tyto mince i úlomky získalo Městské museum v Hranicích pro své sbírky. Podle sdělení musea byly tyto mince objeveny v říjnu 1938 při orání na poli na řečeném vrchu. Byly obaleny kouskem hrubého plátna v rozměru 18 × 10 cm. Dělník, jenž mince přinesl do Hranic, tvrdil, že je to vše, co našel. Ačkoli prý hledal na místě nálezů a v okolí, nic více neobjevil.

Fot. Frant. Tvrz, Praha.

Obr. č. 1.

V téže době získalo Museum Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci také nález mincí a stříbrných ozdob z Kelče na Moravě, obsahující 212 denárů z 10. a z počátku 11. století a 160 g sekaného stříbra, které nám byly svěřeny k popsání.¹⁾ Bylo ihned patrné, že oba nálezy, tvořící podle sdělení nálezců samostatné celky, spolu souvisí a že jde patrně o jeden poklad, který byl snad rozdělen při orání, nebo jehož jedna část byla nalezena dříve, druhá později a jenž byl prodán na dvou místech jako dva samostatné celky. Nechtěje tomu jakkoliv, je podle složení obou částí téměř jisté, že mince a sekané stříbro tvořily kdysi celek, snad úplný, a že máme před sebou překvapující poklad, první zjištěný nález sekaného stříbra a denárů z moravského území, snad tedy první takový nález, který se tam vůbec vyskytl.²⁾

¹⁾ Stříbrné ozdoby byly fotografovány v Olomouci. Viz obr. v textu č. 2 (zmenšeno o polovinu). Ozdoby z hranického musea byly fotografovány v Národním museu v Praze. Viz obr. v textu č. 1. Z úlomků mincí nám zaslanych vybrali jsme po vyčištění ještě 8,5 g nepatrných zlomků stříbrných ozdob.

²⁾ J. Schránil, Die Vorgeschichte Böhmens und Mährens, Berlin, 1928, str. 320 n.

Obr. č. 2.

Fot. V. Bleša, Olomouc.

Hlavní skupinu kelčského nálezu tvoří tak zvané Oto-Adelheidské feniky, a to Menadierův³⁾ druhý typ. Z celkového počtu 225 denárů bylo tam tohoto typu 136 kusů. Jsou to feniky s křížem na jedné a kaplicí na druhé straně. V úhlech kříže je panovníkovo jméno OTTO (ODDO) umístěno tak, že v každém úhlu je jedno písmeno z tohoto jména. Opis kolem kříže zní DI GRA REX, kolem kaplice na rubu je opis ATALHET. Tyto opisy jsou většinou různě zkomoleny, často vůbec nečitelné a množství kolků — mezi 136 kusy kelčského nálezu nejsou ani dva úplně stejné — svědčí o obrovském množství, ve kterém se razily a obíhaly tyto mince, určené pro široký obchodní obvod. Nejstarší, první typ těchto feniků, nesoucí na líci v opisu ještě slovo AMEN, nebyl v kelčském nálezu vůbec zastoupen a fenik (Menadier 13), tvořící slovem OTTO přechod z prvního typu k druhému (s ODDO), byl zastoupen jen jediným kusem. Třetí, nejmladší typ tohoto rázu, na němž je kaplice vystřídána panovníkovým poprsím s opisem OTTO REX ADALHEIDA, je v kelčském nálezu zastoupen jen dvěma kusy.

Původ těchto feniků, v pramenech zvaných Oteliny, je dosud velmi záhadný. O jejich stáří se vedl mezi numismatiky dlouhá léta spor, který vyvrcholil v polemikách J. Menadiera s H. Dannenbergem.⁴⁾ Jejich vznik lze hledat ve východním Sasku a byly tam snad raženy v mincovnách Goslar, Gittelde a v Magdeburgu. Jejich obliba způsobila, že byly napodobovány v některých jiných mincovnách, jež lze z opisů přímo či nepřímo poznati, jako v Erfurtu, Quedlinburgu, Špýru a jinde. Spor se týkal hlavně otázky, razil-li je Ota I. se svou manželkou Adélou, či Ota III. s touto Adélou jako svojí bábou a poručnicí. Adéla zemřela r. 996. Třeba nelze tuto otázku považovati za konečně rozřešenou, převládá názor, že jde o mince, jejichž ražba počala sice za Oty I. po roce 951, dosáhla však největšího rozmachu až za Oty III. (983—1002).⁵⁾

Jinou poměrně četnou skupinu kelčského nálezu tvoří 15 kusů t. zv. saských feniků, zvaných dříve i vendickými feniky.⁶⁾ Také tato skupina mincí je svými němými, obyčejně jen z hůlek, klínků a kroužků složenými opisy předmětem numismatických sporů, zvláště když byla přidělována i do Polska. Hlavními jejími obrazy jsou karolinská kaplice a kříž. Řady hůlek, nahrazující v opisech písmena, bývají přerušovány i písmeny ze slova ODDO. Charakteristický je zvýšený okraj. Ražby tyto bývají často jednostranné, jako nejstarší mince polské, což lze vysvětliti rychlou a povrchní prací v nedostačcích mincovnách. Patří-li do Polska, jsou asi nejstaršími tamějšími raž-

³⁾ J. Menadier, Der Hochzeitpfennig Herzog Heinrich des Löwen, Deutsche Münzen I., Berlin 1891, str. 152 n.

⁴⁾ Srovnej práce obou těchto numismatiků, uvedené v pozn. 3 a 13, a V. Katz, O chronologii denárů Boleslava I. a Boleslava II., Praha 1935, str. 14, pozn. 39.

⁵⁾ H. Gebhart, Die deutschen Münzen des Mittelalters und der Neuzeit, Berlin 1930, str. 23.

⁶⁾ I. c., str. 22, vyobr. č. 9.

bami, poněvadž polské mince s čitelnými opisy vznikly sotva před r. 1010.⁷⁾ Jsou to zřejmě mince, určené jako platidlo pro východ, ražené v mincovnách dnes těžko zjistitelných. Pravidelnost těchto ražeb nepřipouští dobře souvislost s pozdějšími méně pravidelnými a méně dokonalými ražbami polskými.

Mezi ostatními mincemi jsou čteněji zastoupeny bavorské denáry 14 kusy, mohučské 11 a kolínské 9 kusy. České denáry byly jen tři.

Z celých, nezlámaných mincí kelčského nálezu popisujeme tyto:⁸⁾

I. Císařství římské:

Traianus (98—117).

1. Denár. Cohen II., 648;⁹⁾ vylomený. 1 k.

II. Říše byzantská:

Johannes Zimisces (969—976).

2. Miliarsion. Sabatier II., tab. XLVII., č. 19;¹⁰⁾ vylomený. 1 k.

III. Čechy:¹¹⁾

Boleslav I. (?) (929—967).

3. Praha. Líc: Kříž, v jehož třech úhlech je po kuličce, ve čtvrtém kroužek.
Opis: XADAVTSCOB +
Rub: Kaplice, pod níž VV
Opis: + PPR . . . . TΛΩ
Katz, O chronologii (viz pozn. 4), tab. II., č. 31; 19 g. 1 k.

Boleslav II. (967—999).

4. Praha. Líc: šíp, rub: kaplice, pod níž 0000
Katz, tab. IV., č. 69 (z téhož kolku); 0,905 g. 1 k.

Boleslav III. (999—1002).

5. Praha. Líc z téhož kolku jako Katz, Úvahy,¹²⁾ č. 12^a.
Rub: kříž ve třech úhlech tečky.
Opis: nečitelný.
Katz, Úvahy, č. 12^a var.; vylomený. Vyobr. na tab. I., č. 1. 1 k.

⁷⁾ M. Gumowski, Podręcznik numizmatyki polskiej, Krakov (Krakau), 1914, str. 14 n., V. Katz, I. c., str. 95 n.

⁸⁾ Mince z Městského musea v Hranicích jsou zvláště označeny. Ostatní jsou majetkem nahoře uvedeného musea v Olomouci. Odtud pocházejí také zlomky mincí, z nichž některé se podařilo i určit. Uvádíme je za popisem celých mincí.

⁹⁾ H. Cohen, Description historique des monnaies frappées sous l'empire romain, II. vydání, Paris 1880—92, sv. II., 1882, str. 86.

¹⁰⁾ J. Sabatier, Description générale des monnaies byzantines frappées sous les empereurs d'orient, Paris 1862 (2. sv.), str. 142.

¹¹⁾ Není-li u dalších čísel uveden druh mince, rozumí se, že je to denár.

¹²⁾ V. Katz, Úvahy o chronologii českých denárů na poč. XI. stol., Praha, 1937. Gumowski, I. c., tab. II., č. 17, označuje tento denár za ražbu Boleslava Chrabrého

IV. Německo:

Horní Lotrinky:

Mety. Biskup Adalbero I. (929—964).

6. Jako Dannenberg č. 12.¹³⁾ Obol; 0'68 g. 1 k.

Porýní:

Koln n. Rýnem (Köln). Ota I. (936—973).

7. Jako Hävernicks¹⁴⁾ č. 29^b; 1'03 g. 1 k.
 8. Jako č. 7, ale nečitelné opisy. Hävernicks č. 29^a; 0'75 g (obol ?), 1 k.
 9. Napodobenina nezjištěného původu, jako Hävernicks č. 31^a; 1'38 g. 1 k.
 10, 11. Napodobenina jako Hävernicks č. 32; 1'22, 1'35 g. 2 k.
 12, 13. Napodobenina jako Hävernicks č. 34; 1'23, 1'45 g. 2 k.
 14, 15. Napodobenina jako Hävernicks č. 37; 1.1, 1'18 g. 2 k.

Frísko:

Deventer. Ota III. (983—1002).

16. Jako D. č. 1550; 1'4 g. 1 k.

Zwoll. Hraběnka Adéla († 1017) (?).

17. Jako D. č. 1237 a 1556; 1'32 g. 1 k.
 Proti přidělování tohoto denáru hraběnky Adéle se vyslovil V. Katz v NČČ XI. a XII., 1936, str. 82 n. a soudí, že tento denár je starší.

Sasko:

Bernhard I. (973—1011).

18—20. Jako D. č. 585; 1'28, 1'27 g. 3 k.
 (Posléze uvedené dva kusy v museu v Hranicích).

Quedlinburg. Ota III. (983—1002).

21, 22. Jako D. č. 613, Leissower Mühle č. 435;¹⁵⁾ 1'45, 1'61 g. 2 k.

Magdeburg. Ota III. (983—1002).

- 23, 24. Jako D. č. 639 (srovnej Menadier, l. c., str. 173); 1'17, 1'57 g. 2 k.
 25, 26. Bez jména císaře a arcibiskupa, jako D. č. 643; 1'16 g. 2 k.
 27. Jako D. č. 644 (obol); 0'576 g. 1 k.

Dortmund. Ota III. (983—1002).

- 28, 29. Jako D. č. 743; 1'18 g. 1 k. a zlomek.
 30, 31. Jako D. č. 744 a 744^a; 1'37, 1'28 g. 2 k.

(992—1025). Nález náš, zakopaný patrně před počátkem řádné ražby tohoto panovníka (asi r. 1010), potvrzuje neudržetelnost tohoto názoru (srv. výše pozn. 7).

¹³⁾ Dále bude uváděno dílo H. Dannenberga, Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit, Berlin 1876—1905 (4 sv.), jen zkratkou D.

¹⁴⁾ W. Hävernicks, Die Münzen von Köln, Köln 1935.

¹⁵⁾ E. Bahrfeldt, Der Silberfund von Leissower Mühle, Berlin, 1896.

Franky:

Mohuč (Mainz). Ota II. (973—983).

- 32—41. Jako D. č. 777—779; 1'23, 1'55, 1'32, 1'38, 1'12, 1'48, 1'52, 1'35, 1'13, 1'2 g 10 k.
 42. Jako D. č. 826; 1'38 g (mus. Hranice). 1 k.

Worms. Ota II. nebo III. (973—983—1002)

43. Jako D. č. 842^a; 1'097 g. 1 k.

Švábsko:

Breisach. Ota II. (973—983).

44. Jako D. č. 1271^a; obol, ale líc není vyražen; 0'43 g. 1 k.

Štrasburk. Ota III. (983—1002).

45. Jako D. č. 913; 1'1 g. 1 k.

Biskup Erkambold (965—991).

46, 47. Jako D. č. 932, 932^a; 1'52, 1'2 g. 2 k.

Biskup Widerold (991—999).

48. Jako D. č. 934; 1'32 g (mus. Hranice), 1 k.
 49. Jako D. č. 938^a; 1'45 g. 1 k.
 50. Jako D. č. 939; 1'57 g (mus. Hranice). 1 k.

Kostnice (Konstanz). Ota III. (983—1002).

51. Jako D. č. 1012; 0'7 g (obol ?). 1 k.

Augsburg. Liutolf (987—996).

52. Jako D. č. 1023e; 1'32 g. 1 k.

Bavory:

Nabburg. Jindřich I. (948—955).

53. Líc: ve třech úhlech kříže po třech tečkách.
 Opis: HEMICIVI~ DV +
 Rub: kaplice, pod níž VVI
 Opis: ΛI · · ΛDAOITA~ +
 D. č. 1724 zná z této mincovny minci s VVI pod kaplicí, která však má ve třech úhlech kříže jen po jedné tečce; 0'93 g. 1 k.

Salzburg. Jindřich I. nebo II. (948—955—972).

54. Jako Grote¹⁶⁾ č. 73, ale na líci v jednom úhlu kříže jen dvě tečky, na rubu pod kaplicí PER (srovn. D. č. 1129 a D. č. 1117, kde se podobná mince přiděluje Jindřichu II. (955—972) a mincovně v Nabburgu). Opisy jsou úplně nečitelné; 0'93 g. 1 k.

¹⁶⁾ H. Grote: Baierische Geldgeschichte, Münzstudien, VIII; Leipzig 1877, str. 174 n.

Řezno (Regensburg). Ota I. (976—982).

55. Jako Grote č. 91 a D. č. 1065; 1'35 g. 1 k.

Jindřich II. (985—995).

56. Jako Grote č. 155 a D. č. 1069^g; 1'53 g. 1 k.
 57. Líc: jako č. 56.
 Rub: pod kaplicí IVIAO, snad zkorumpované MAO.
 Jako Grote č. 159 (barb. ražba); 1'31 g. 1 k.
 58. Jako Grote č. 164 s MŲO pod kaplicí, ale v líci v úhlech kříže tečka, kroužek, tečka a čtvrtý úhel prázdný; 1'43 g. 1 k.

Jindřich III. (982—985).

59. Jako Grote č. 147, D. č. 1069^d; 1'65 g. 1 k.
 60. Jako Grote č. 148, D. č. 1069^g; 1'54 g. 1 k.

Nabburg. Jindřich III. (982—985).

61. Jako Grote č. 129, který klade tuto minci do Chamu; D. č. 1119 (nepatrně vylomený); 0'79 g. 1 k.

Řezno (Regensburg). Jindřich IV. jako vévoda (995—1002).

62. Líc: v úhlech kříže kroužek, tečka, klín, tečka. Opis zprava do leva:
 · HENICICVSO + U
 Rub: pod kaplicí ONI
 Jako Grote č. 190, D. —; 1'11 g. 1 k.
 63. Líc: v úhlech kříže kroužek, tečka, klín, tečka. Opis zprava do leva:
 HJH · RV~DVO
 Rub jako Grote č. 187 s ONI, D. —; 1'37 g. 1 k.
 64. Líc jako Grote č. 189.
 Rub jako Grote č. 185.
 Jako D. č. 1071^b; 1'38 g. 1 k.
 65. Jako D. č. 1071^f; 1'34 g (mus. Hranice). 1 k.

Neuburg. Jindřich IV. jako vévoda (995—1002).

66. Líc: v úhlech kříže tečka, kroužek, tečka a čtvrtý úhel prázdný.
 Rub: kaplice, pod níž DIOT
 Jako Grote č. 209, ale jiné okrasy v úhlech kříže, D. č. 1123; 1'45 g. 1 k.

Saské feniky, dříve zvané vendické:

- 67—73. Jako D. č. 1325, ale v líci tečky v postranních kroužcích a v rubu po půlměsíčku po stranách hořejšího křížku.
 1'18 g (mus. Hranice), 7 k.
 74, 75. Jako D. č. 1326, obol, 2 k.
 76—79. Jako D. č. 1329, ale rub na všech téměř nevyražen, 4 k.
 80. Líc: kolem kříže klíny rozdělené kroužkem a křížkem ve dvě skupiny po čtyřech klínech. Rub prázdný.
 D. —; 0'98 g. Vyobr. na tab. I., č. 2, 1 k.
 81. Jako D. č. 1803 (jednostranný); 1'09 g (mus. Hranice). 1 k.

Oto-Adelheidské denáry:

Za podklad popisu této skupiny vzali jsme vyobrazení v Menadierově článku »Der Hochzeitspfennig Herzog Heinrich des Löwen« (viz pozn. č. 3), Dannenbergovo dílo (pozn. č. 13) a E. Bahrfeldta, Der Silberfund von Leissower Mühle (pozn. č. 15). Váha je udána jen u méně známých kusů.

Typ Menadier II.

82. Jako Menadier č. 13, ale na rubu perličkovitý obvod a kaplice není čárkovaná veskrz, nýbrž jen u stěn.
 D. č. 1170; 1'06 g. Vyobr. na tab. I., č. 3, 1 k.
 83—85. Jako Men. č. 14, 3 k.
 86—91. Jako Men. č. 18, 6 k.
 92—101. Jako Men. č. 18—21, 10 k.
 102, 103. Jako Men. č. 18, ale zcela zkomolené opisy, 2 k.
 104, 105. Jako Men. č. 18, ale s tečkou ve středu kaplice, 2 k.
 106. Jako Men. č. 18, ale písmena v opisu přeházená a zvrácená, 1 k.
 107. Jako Men. č. 18, ale na obou stranách sekaný vnitřní obvod, 1 k.
 108. Jako Men. č. 19, ale ✕ má po tečce v hořejších třech úhlech (ve slově REX), 1 k.
 109—116. Jako Men. č. 19, 8 k.
 117. Jako Men. č. 14, ale čárkovaná kaplice s tečkou uprostřed jako Men. č. 18, 1 k.
 118, 119. Jako Men. č. 19, ale s velmi ostrým a tenkým písmem, 2 k.
 120. Jako Men. č. 19, ale barbarisované opisy, 1 k.
 121—124. Jako Men. č. 20, 4 k.
 125. Jako Men. č. 20, ale kroužky s tečkou v 1. a 2. úhlu kříže, 1 k.
 126—138. Kombinace Men. č. 14 a č. 20. Všechny mají v líci dvě tečky v ✕ (ve slově REX), ale písmena ODDO jsou v úhlech kříže různě umístěna, 13 k.
 139. Jako Men. č. 20, 1 k.
 140—142. Jako Men. č. 21, 3 k.
 143, 144. Jako Men. č. 22, 2 k.
 145. Jako Men. č. 22, ale bez teček a půlměsíčků v úhlech kříže, 1 k.
 146—149. Jako Men. č. 23; 1'59 g (mus. Hranice), 4 k.
 150. Jako Men. č. 23, ale v pravém poli vedle kaplice dvě tečky, 1 k.
 151. Jako Men. č. 23, ale tečka také ve středu kaplice; 1'58 g (mus. Hranice), 1 k.
 152. Jako Men. č. 23, ale líc bez malých teček v úhlech kříže, 1 k.
 153. Jako Men. č. 23, ale na líci v jednom úhlu kříže dvě tečky vedle sebe, v druhém před písmenem O jedna tečka; 1'62 g (mus. Hranice), 1 k.
 154. Jako líc Men. č. 23 a rub Men. č. 26, 1 k.
 155. Jako Men. č. 24, 1 k.
 156. Jako Men. č. 24, ale bez malých teček v kříži, 1 k.
 157. Jako Men. č. 24, ale na líci v kříži u jednoho O tečka, u druhého dvě tečky vedle sebe; 0'89 g. Vyobr. na tab. I., č. 4, 1 k.
 158. Jako Men. č. 24, ale bez malých teček v líci a zvláštní široký štíhlý ráz, 1 k.
 159. Jako Men. č. 24, na líci ve třech úhlech kříže D a zkomolené opisy, 1 k.
 160. Jako Men. č. 24, ale na líci v úhlech kříže tvoří kolem písmene O jednou tři, po druhé čtyři malé tečky rohy trojúhelníků. V ostatních úhlech po dvou malých tečkách; 1'07 g. Vyobr. na tab. I., č. 5, 1 k.
 161. Líc jako Men. č. 23, rub jako Men. č. 24, 1 k.
 162. Jako Men. č. 25, 1 k.
 163. Jako Men. č. 26, ale v kříži v rohu u jednoho O malý křížek a tečky v písmenech na líci, 1 k.
 164. Jako Men. č. 26, ale □ — □ a ✕ 1 k.

- 165—170. Jako Men. č. 26, 6 k.
 171. Jako Men. č. 31, 1 k.
 172. Jako Men. č. 31, ale bez křížku vedle kaplice a čárky jen u jejích stěn, 1 k.
 173. Jako Men. č. 33 (?), 1 k.
 174. Líc jako Men. č. 33; rub jako Men. č. 19, na obou stranách půlměsíček hraničící s obvodkem a před ním tečka; zlomený, 1'13 g (mus. Hranice), 1 k.
 175. Líc jako Men. č. 39, rub Men. č. 26, ale bez okras na stranách. Jedna taková okrasa (stonek se třemi tečkami na konci) je vyražena do opisu v písmeně Λ ; 1'3 g. *Vyobr. na tab. I., č. 6*, 1 k.
 176. Jako Men. č. 42, ale bez značek vedle kaplice (jako u Men. č. 64), 1 k.
 177. Líc jako Men. č. 42, ale místo písmenek vycházejí v úhlech kříže dva protilehlé trojhrany z obvodu k písmenu O v prvním a D ve třetím úhlu. Rub jako Men. č. 20; 1'29 g. *Vyobr. na tab. I., č. 7*, 1 k.
 178. Jako Men. č. 42, 1 k.
 179, 180. Jako Men. č. 42, ale bez malých písmenek v úhlech kříže, 2 k.
 181, 182. Jako Men. č. 44, 2 k.
 183. Jako Men. č. 45, ale po jedné malé tečce v úhlech kříže, 1 k.
 184. Líc jako Men. č. 45, rub jako Men. č. 20, 1 k.
 185. Jako Men. č. 50, 1 k.
 186. Jako Men. č. 57, 1 k.
 187. Jako Men. č. 58, Leis. M. č. 348, 1 k.
 188. Jako Men. č. 59, ale v kříži $O-D-O-D$, 1 k.
 189—192. Jako Men. č. 61, 4 k.
 193—195. Jako Men. č. 62, 3 k.
 196—198. Jako Men. č. 64, 3 k.
 199. Jako Men. č. 64, ale $O-D-O-D$, 1 k.
 200. Jako Men. č. 64, ale v rubu opis správně postaven, 1 k.
 201. Jako Men. č. 64, ale jinak přeházená písmena v opisech a v kříži $O-D-O-D$, 1 k.
 202. Obol jako Men. č. 65, 1 k.
 203. Obol jako Men. č. 65, ale uprostřed a po stranách kaplice tečka, 1 k.
 204. Obol jako Men. č. 66, ale v kaplici místo tečky čárka, sahající od středu až k dolejší základně, 1 k.
 205, 206. Oboly jako Men. č. 66, 2 k.
 207. Jako Men. č. 71, 1 k.
 208. Jako Men. č. 73, 1 k.
 209. Jako Men. č. 75, 1 k.
 210, 211. Jako Men. č. 75, ale v kříži $D-O$, 2 k.
 212. Jako Men. č. 76, 1 k.
 213. Vedle kaplice na obvodu proti sobě malé tenké polokroužky (srovnej běžné č. 174), 1 k.
 214. V rozích úhlů s písmenem O po tečce, vedle kaplice po 4 tečkách; Men. —, Leis. M. 324, 1 k.
 215. V kaplici pod tečkou stonek se třemi tečkami; Leis. M. 368, 1 k.
 216. Barbarisované opisy, 1 k.
 217. Na líci po tečce u písmena O (jako u č. 214), na rubu vlevo vedle kaplice dvě tečky, 1 k.
 218. Jako Men. č. 80, 1 k.
 219. Jako Men. č. 81, D. č. 1164, 1 k.

Typ Menadier III.

V. Francie.

Provence. Vienne. Ludvík Slepý (901—934).

220. Jako Prou č. 849¹⁷⁾ (jednostranný); 0'88 g. 1 k.

VI. Anglie.

Eeaxeceaster. Ethelred II. (979—1016).

221. Jako Brooke XVI., č. 8,¹⁸⁾ Hildebr. C. 297;¹⁹⁾ 1'53 g (mus. Hranice). 1 k.

VII. Itálie.

Pavia. Ota I. (962—973).

- 222—224. Jako Brambilla,²⁰⁾ tab. IV. č. 6; 1'15, 1'1, 0'98 g. 3 k.
 225. Jako Brambilla, tab. IV. č. 7; 1'42 g. 1 k. a zlomek.

Nelze se diviti, že se v kelčském nálezu mincí z počátku 11. století objevuje i římský denár, od ostatních mincí časově velmi vzdálený. Již okolnost, že tento denár je vylomený, svědčí o tom, že byl dáván a brán jen jako kus dobrého kovu stejně jako ostatní mince a zlomky v našem nález.

Zlomky kelčského nálezů jsou z velké části menší a větší díly arabských dirhemů, jež bývají obyčejně i celými mincemi zastoupeny v nálezech sekaneho stříbra. V kelčském nálezě nebyl žádný celý dirhem; zlomky pečlivě prohlédl p. inž. Bedřich Augst, jenž se o nich vyjadřuje takto:²¹⁾

»Zlomky arabských dirhemů vážily 43'30 g. Značná jejich část pochází z dirhemů dlouhým oběhem již velmi otřelých. Tři zlomky mají probité dirky; jeden z nich, asi pětina celé mince, jest probit zajímavým způsobem: zlomek byl přehnut na polovinu a potom byly obě poloviny najednou probity. Zdá se, že byly i tyto nepatrné zlomky dirhemů probíjeny a nošeny na šňůrce jako ozdoby.

Jelikož jsou nalezené zlomky většinou velmi malé (asi 20 kousků z jednoho dirhemu) a otřelé, nedal se úplně určit, t. j. zjistiti podle vladaře, mincovny a roku ražby²²⁾ ani jediný. Několik však větších mohl jsem určit částečně, čímž byly zjištěny tyto dynastie a vladaři:²³⁾

¹⁷⁾ M. Prou, Les monnaies mérovingiennes de la Bibliothèque Nationale, Paris 1892.

¹⁸⁾ G. C. Brooke, English coins, London, 1932.

¹⁹⁾ B. E. Hildebrand, Anglosachsiska mynt i svenska Kgl. myntkabinettet, Stockholm, 1881.

²⁰⁾ C. Brambilla, Monete di Pavia, Pavia 1883.

²¹⁾ Děkujeme p. inž. B. Augstovi za jeho námahu a pomoc.

²²⁾ Viz Ing. B. Augst, Mince Východního a Západního Chalífátu, Num. Zprávy roč. I., č. 1, str. 2 n.

²³⁾ Kursivou vyznačené nápisy jsou na zlomcích zachovány.

1. Abbásovští chalifové ve Východ. Chalifátu (750—1258).
el-Muktadir billah (908—932) a *Abú el-Abbás bin emír el-mumumenín*.
 Dirhem ražen v *Medinet es-Selám* roku druhého a.....
2. Buveihovci v Reji, Hamadánu a Ispahánu (931—1023).
el-Muti billah (946—974) a *Rukn ed-daula Abú Alí Buveih* (932—976).
3. Samánovci v Transoxianě a Chorosánu (875—999).
  - a) Nasr (?) bin *Ahmed* (914—943). Ražen *dirhem v Balechu*.... Podle typu jest to mince Nasra b. Ahmeda a nikoliv Ismaila b. Ahmeda (892 až 907) [Balch, stará Baktra, leží v nynějším severním Afganistanu].
  - b) *el-Mustakfi billah* (944—946) a Núh bin *Nasr* (943—954). Dirhem ražen roku.... a třicátého a třístého. Mince byla ražena buď v 333 neb 334 roku hedžry, kdy byl chalifou Mustakfi.
  - c) *Mansúr bin Núh* (961—976).
  - d) *Núh bin Mansúr* (976—997). Zlomek časově asi nejmladší.
  - e) ..... Dirhemy ražené v *Samarkandu* (2 zlomky), v *Samarkandu roku*.... a v *Samarkandu roku*....

Z ostatních zlomů mincí kelčského nálezu uvádím malý zlomek stříbrné byzantské mince, která je částí miliaresionu Konstantina X. a Romana II. (948—959), Sabatier II., tab. XLVII-1, b. č. 16, str. 129. Malých úlomků saských feniků bylo 75 g, jiných mincí německých 9 g. Z těchto posléze uvedených daly se zjistit ještě čtyři čtvrtky bavorských denárů, z nichž bylo lze určit dvě, a to části řezenských denárů Jindřicha III. (982—985), D. č. 1068^b a 1069^g, a dále asi půlka würzburgského denáru Oty III. (983—1002), D. č. 855.

Bylo by zcela zbytečné, abychom se snažili z těchto úlomků mincí sestavit celé nebo aspoň částečné mince. Jsou částí sekaného stříbra, tak jako zlomky stříbrných okras, které byly v nálezu. Byly ustříhány nebo ulomeny z celé mince úmyslně, aby jimi byla dosažena určitá váha stříbra při vážení ujednané kupní hodnoty a aby byla prokázána pravost stříbra, a putovaly z ruky do ruky, takže se zlomky jedné mince rozešly do různých rukou a dostaly se do různých pokladů. Nesmíme tedy na tyto kousky mincí pohlížeti jako na díly mincí, nýbrž jako na dobré stříbro, jímž se vyvažovaly menší vahové rozdíly. Zbytek ražby mince napomáhal pouze zaručení určitého stupně ryzosti.

Ostatek nálezu tvořily ozdoby celé a zlomky ozdob, jak se nacházejí v jiných nálezech tohoto druhu a této doby. Tyto kusy stříbrných ozdob nelze mít za předměty, které byly užívány současníky, obývajícími krajinu nálezu jako ozdoby, nošené na těle. Jsou jako mince obsažené v nálezu a jejich zlomky částí pokladu a jmění člověka, který je svěřil pokladnici zemi, aniž

se dožil jejich vykopání. Nelze tedy mluvit o tomto sekaném stříbru jako o ženských ozdobách, poněvadž se v krajině naleziště již nenosily; jsou to rozstříhané zlatnické práce, které zaručovaly pravost stříbra a jimiž se dosahovalo při placení sjednaná váha tohoto kovu.²⁴⁾

V popisu nálezu u Alexanderhofu²⁵⁾ pokusil se A. Mieck shrnouti různé názory o účelu a původu tohoto sekaného stříbra. Vysvětluje je užíváním nemincovaného stříbra jako obchodního platidla v době, kdy i mince, pruty a hrudky stříbra se braly na váhu a kdy k přesnému vyvážení se užívalo filihránských stříbrných okras, které podle potřeby se ještě stříhaly nebo sekaly na větší a menší části. Tyto díly ozdobného stříbra putovaly s arabským a mesopotámským obchodníkem obyčejně Ruskem po obchodních cestách do Polska až k Labi, kde se v tržních střediscích stýkal kočující obchodník s místními výrobci, kteří mu za odvážené stříbro prodávali své zboží a otroky. Tím však není řečeno, že všechny tyto ozdoby, jež, smíseny se zlomky mincí, jsou známy pod jménem »sekané stříbro«, přišly z míst, z nichž pocházely arabské dirhemy, jež je v nálezech doprovázejí. Okrasy se napodobily jistě i v místech na cestách, jimiž šli obchodníci, a přicházely hojně i ze severních zemí, jejichž mince jsou častými složkami těchto nálezu. V druhé polovici 10. století počínají západní mince zatlačovati sekané stříbro, takže toto v druhé polovici 11. století z nálezu mizí vůbec. Je jisto, že okrasy z kelčského nálezu nevznikly v oblasti, v níž byl odkryt nález; spokojují se proto v numismatickém časopise pouze jejich zobrazením. Je věcí historika umění, uzná-li to za nutné, aby se jimi ještě zabýval obsírněji a blíže určil jejich původ a jejich vzory.

Kelčský poklad byl hromaděn asi v obchodním styku na území střední a horní Odry. Západní denáry se dostaly do něho spíše oklikou přes toto území, než přímo přes Čechy. Také české denáry se k pokladu připojily cestou podél Odry, kde se hojně vyskytují, nedostaly se tam tedy přímo z Čech. Tím se liší kelčský nález od čistěveského nálezu,²⁶⁾ kde byly cizí mince v menšině. Vedle 247 českých denárů bylo tam 108 cizích, z nichž 64 bavorských a jen 16 Oto-Adelheidských a 18 saských feniků. Můžeme-li souditi, že se tedy kelčský nález tvořil cestou od severu na jihovýchod podél a proti toku Odry, pak obsahuje čistěveský nález mince shromážděné asi cestou z Bavor na českých obchodních cestách směrem do Slezska.²⁷⁾

Walter Frenzel sestavil v citované již práci²⁸⁾ mapky nálezu sekaného stříbra a určuje jejich hranice na západě a na jihu, označuje čistěveský poklad

²⁴⁾ Walter Frenzel, *Vorgeschichte der Lausitzen, Land und Volk* insbesondere die Wenden, Langensalza, 1932, str. 75 n.

²⁵⁾ E. Bahrfeldt u. A. Mieck, *Der Hacksilberfund von Alexanderhof, Prenzlau* 1902, str. 5 n.; srovnej též W. Petzsch, *Die vorgeschichtlichen Münzfunde Pommerns*, Greifswald, 1931, str. 27 n.

²⁶⁾ E. Fiala, *Nález Čistěveský*, Pam. Arch. XVII., str. 255 n. a 337 n., tab. XXXV.

²⁷⁾ G. Skalský, *Nejstarší české mince*, NČČ XI. a XII., 1936, str. 39.

²⁸⁾ W. Frenzel, l. c., tab. 10, 12 a 13.

sekaného stříbra jako nález vybíhající značně z oblasti těchto nálezů dlouhým jazykem do Východních Čech a nezaznamenává a tedy i nezná vůbec takových nálezů z Moravy. Poněvadž naleziště našeho nálezu, Kelč, leží na čáře Přerov—Valašské Meziříčí, nutno již se zřetelem na čistěveský nález hranici nálezů sekaného stříbra posunouti na Frenzlově mapě na jih až asi do čáry vedoucí od ohbí horního Labe až k pramenům Odry. V tomto území jsou sice nálezy sekaného stříbra známy dosud jen v těchto dvou případech, ale je možno počítati ještě s dalšími, třeba řídkými takovými nálezy v budoucnosti. Západní hranici určují pak nálezy v Kanálské zahradě,²⁹⁾ Chodovlicích³⁰⁾ a nejnovější i nález u Žatce (Saaz).³¹⁾

Podle místně a časově určitelných mincí můžeme stanoviti dobu, kdy byl asi kelčský nález uložen do země, totiž počátkem, přesněji řečeno prvními léty 11. století. Hranici tvoří česká mince Boleslava III., mince Oty III. a vévody Jindřicha IV., jejichž vláda končí r. 1002. Kelčský nález potvrzuje názor, že denár, uvedený v popisu jako č. 17, není mincí hraběnky Adély; je sotva pravděpodobné, že by se do tohoto nálezu mohla dostat mince fríské hraběnky z let někdy po r. 1010. Tomuto názoru neodporují také mince Bernharda I. Saského, v nálezu obsažené, jenž panoval do r. 1011, poněvadž se tam vyskytly 3 kusy typu D. č. 585, jež Dannenberg má za jeho ražby nejstarší.

* * *

Po vysázení tohoto popisu zjistil Msgre Josef Vyvlečka, kapitulní kanovník v Olomouci, o kelčském nálezu toto:

»Při vyorávání bramborů v říjnu 1938 na pozemku zvaném Strážné v Kelči narazil domkář Karel Hradil na hliněnou, tuhovanou nádobku, která ovšem byla úplně rozbita. Pozemek ten jest na stráni a proto se půda splachováním snížila. Nádobka osahovala v hrubém plátně zamotaných asi 220 stříbrných mincí, měděnkou hodně poškozených, ve váze 160 g, kromě toho bylo v ní mnoho stříbrných úlomků různých peněz ve váze 160 g a několik zlomků z ozdob rázu byzantského ve váze 55 g.

Msgre Tomáš Kubíček, kanovník v Kroměříži, dověděl se o nálezu, vyjednával s nálezcem a získal 27. listopadu 1938 nález pro Museum Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci. Několik mincí bylo dříve prodáno museum v Hranicích.«

Tak se potvrdil předpoklad, že obě části pokladu, olomoucká i hranická, jsou jediným nálezem.

Redakce.

²⁹⁾ E. Fiala, České denáry, Praha 1895, str. 171 n.

³⁰⁾ G. Skalský - J. Schráníl, Nález českých denárů a sekaného stříbra z prvních let 11. století, NČČ VI., Praha 1930, str. 29 n.

³¹⁾ H. Preidel, Poklad zlatých a stříbrných šperků a mincí v Žatci (Saaz). Zprávy památkové péče I., sešit 6, str. 14 n.

GUSTAV SKALSKÝ:

RAŽBA DVOUSTRANNÝCH DENÁŘŮ V ČECHÁCH V DOBĚ BRAKTEÁTOVÉ.

NÁLEZ V DOLNÍM MĚSTĚ U SVĚTLÉ N. SÁZAVOU.

(Tab. I., č. 8—13.)

Při dobývání kamene na pozemku pana Bartáka v Dolním Městě u Světlé n. Sázavou přišlo se 8. července 1937 v hloubce asi 50 cm na nádobku s mincemi, která byla při tom úplně zničena, takže se nezachovaly ani střepy. Z mincí získalo Městské museum v Ledči n. Sázavou 47 kusů, totiž 46 celých a 2 zlomky téhož peníze, a numismatické oddělení Národního musea v Praze 6 celých a 1 zlomek; jedna mince se dostala do sbírky pana K. Chaury v Praze, několik kusů se asi ztratilo.¹⁾ Jsou to vesměs dvoustranné denáry téhož typu.

Na líci je v perlovitém kruhu korunované poprsí do leva s hlavou do prava natočenou s kadeřemi na pravé straně; někdy je však celé poprsí znázorněno téměř ze předu, jsouc jen poněkud k levé straně obráceno. Před ním vidíme křížek, nad ním mezi korunou a křížkem bakulku.

Opisy, obepnuté perlovitým kruhem, počínající nahoře, zhruba ve svislé ose, znějí:

+ REX . PREMI2L
+ REX . PREMI2L .
+ REX ° PREMI2L °
+ RRX ° PREMI2L °
+ RX ° PREMI2L °
+ REX . PXR — 1L²⁾
+ REX . RPXH —
+ REX . RPXCHIL
+ REX + RPR — L
+ REX . VPRE — 2L

¹⁾ Když jsem se o mince pro sbírky Národního musea ucházel, nevěděl jsem, že jde o část nálezu, uloženého před tím v Městském museum v Ledči n. Sázavou. Správně ledečského musea a panu řediteli K. Klapkovi ve Vlastějovicích vyslovuji upřímný dík za zprávy o nálezu a za to, že mně byl svěřen k prozkoumání, panu K. Chaurovi za zapůjčení mince z jeho sbírky.

²⁾ Vodorovné čáry naznačují v tomto popise vždy nečitelné části opisu. Užívám jich, protože nelze říci, kolik tam bylo písmen.

Na rubu je v hladkém nebo perlovitém kruhu znázorněn do leva kráčející lev s pozdviženým ohonem a s pozdvihnutou levou přední tlapkou; má korunovanou lidskou hlavu do předu hledící, někdy poněkud do leva skloněnou.

Opisy v hladkém nebo perlovitém kruhu,³⁾ počínající rovněž přibližně ve svislé ose nahoře, znějí:

+ REX • VVENČEZLAV2
+ REX • VVENČEZLAV2
+ REX • VVENEZLAV2
+ REX • VVENEZLAV2 •
+ REX • V — LAV2
— CX • VENCCZ —
— — — — — ČLAV2

17—18 mm, 0,753 g, 0,925.⁴⁾

Ostatní naleziště: Újezd u Cerhovic blíž Hořovic, Chrást, jihovýchodně od Chrudimě, Jezdovice, nedaleko Třeště u Jihlavy.⁵⁾

E. Fiala, České denáry, č. 1985, tab. XX., č. 31.⁶⁾ *Vyobr. na tab. I., č. 8.*

Význam nálezu v Dolním Městě tkví v tom, že se v něm tyto denáry po prvé vyskytly větším množstvím; v Chrásti a v Újezdě u Cerhovic jich bylo několik, v Jezdovicích jen jeden kus. Máme tedy před sebou peníz, vydaný po nějaký, byť asi kratší čas, jak ukazují rozličné, částečně zkomolené opisy a vůbec poměrně značný počet variant. Také jsou tyto mince otřelé, byly tedy v oběhu delší čas, pro kteroužto příčinu nelze dobře stanovit počet razidel, z nichž vyšly. Třeba však litovat, že v nálezu nebyly i jiné peníze, jejichž pomocí by bylo lze denáry nahoře popsané bezpečně datovat.

Fiala vřadí je do let 1228—1230, totiž do doby, kdy Přemysl I. dal svého syna Václava I. korunovat a dělil se s ním o vládu. Podle něho vztahuje se tedy opis rex Premisl na Přemysla I., rex Vencezlaus na Václava I.

³⁾ Na 29 kusech je na rubu vidět kruhy hladké, na 26 perlovité.

⁴⁾ První číslo znamená průměrnou velikost střížku, druhé váhu, třetí jakost. Za vyšetření jakosti, a to chemickou cestou, v mineralogickém ústavě Karlovy university, jsem velmi zavázán panu doc. Dr. R. Nováčkovi.

⁵⁾ J. Ječný, Die Münzstätte in Pilsen, příloha k časopisu »Der Münzensammler« č. 48. 4. ročníku, E. Fiala, České denáry, Praha 1895, str. 200, I. L. Červinka, Nálezy mincí na Moravě, zvl. otisk z Časopisu Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci, r. XLV., str. 16, č. 1. Musím ovšem podotknout, že Červinka se zmínil o tomto denáru teprve v právě uvedeném popisu jezdovického nálezu, že však o něm patrně nevěděl, když mně dával roku 1929 informace o části tohoto nálezu, uložené v Památkovém úřadě v Brně. Srv. G. Skalský, Studie o českých a moravských brakteátech I., NČČ 1929, str. 58.

⁶⁾ Fiala znázorňuje zde lva s hlavou vzad obrácenou, snad omylem podle špatně zachovaného kusu. Popisuje dvě varianty této mince (č. 1985 a 1986), z nichž na druhé schází bakulka mezi korunou a křížkem.

Spojuje je s dvěma jinými záhadnými dvoustrannými denáry, z nichž jeden vznikl krátce před r. 1228, druhý brzy po r. 1230.⁷⁾ První z nich má

na líci v perlovitém kruhu korunovanou hlavu zpředu s kadeřemi po stranách mezi dvěma kroužky a v perlovitém kruhu opis + PRE — REX. Na rubu v perlovitém kruhu poprsí zpředu se svatozáří kolem hlavy, ozdobené po stranách kadeřemi, a s dvěma bakulkami po stranách krku. Opis v perlovitém kruhu zní + SANCTVS • W. NCEZLAVS

18—19 mm, 0,99 a 0,152 g, 0,960.⁸⁾ Naleziště nejsou známa.

Vím o třech kusech tohoto typu, o dvou ve sbírkách Národního musea (*vyobr. na tab. I., č. 9 a 10*), o jednom, značně poškozeném, ve sbírce pana Dr. Frant. Cacha v Praze.⁹⁾ Vznikly z tří rozličných párů razidel. Z této i z jiných příčin vzdal jsem se záhy pochybností o jejich pravosti, prýstících hlavně z pozorování tvarů písmen na rubu.

Druhá, poškozená, nese na jedné straně v perlovitém kruhu obraz koruny mezi třemi bakulkami. Z opisu, vroubeném, jak se zdá, hladkým kruhem, je vidět jen něco více než polovinu, ENCEZLAI. Na druhé straně je v perlovitém kruhu prostovlasá postava zpřima s kadeřemi po stranách hlavy, držící v pravici praporec, v levici štít. Z opisu je vidět písmena + W — VS • DVX.

Průměr 16 mm, váhu lze odhadnout na přibližně 0,7 g, jakost 0,940. Znáám jen jediný kus, a to v numismatické sbírce Národního musea, jehož původ nelze bohužel zjistit (*vyobr. na tab. I., č. 13*).

Náleží tyto mince skutečně k sobě a vznikly v době kolem r. 1230 za vlády Přemysla I. a Václava I., jak soudil Fiala a částečně i Smolík? Otázka je důležitá a musíme na ni hledat odpověď, abychom přispěli k řešení otázky jiné, širší, totiž ražby dvoustranných denárů v době brakteátové, jejího rozsahu, smyslu a účelu.¹⁰⁾ Je nutno zmínit se nejdříve o událostech 13. století, které lze uvést v souvislost s vydáním mincí nahoře popsaných, zejména denárů, nesoucích na jedné straně jméno Přemyslovo, na druhé Václavovo, jež jsou východiskem našich úvah.

R. 1216 byl Václav I., ovšem za života svého otce, zvolen českým králem, nástupcem otcovým.¹¹⁾ Byl to jistě veliký úspěch, i když mladý Václav

⁷⁾ I. c., str. 200, č. 1982—1984, tab. XX., č. 29 a 30. Srv. též J. Smolík a Popsání a vyobrazení českých mincí, Pam. Arch. XI., str. 413, č. 13 a 14, který první z nich přiděluje rovněž Přemyslu I. a uvádí také v souvislost s denárem vyobrazeným u Fialy na tab. XX., č. 30, jež popisuje na témže místě pod č. 12.

⁸⁾ Za zkoušku jakosti na kameni tohoto i dalších denárů děkuji ředitelství Puncovního úřadu v Praze.

⁹⁾ Panu Dr. F. Cachovi vyslovuji za zapůjčení této mince srdečný dík. — Ve sbírkách Národního musea jsou také dva padělky, pravděpodobně z první poloviny 19. století (*jeden vyobr. na tab. I., č. 11*). V seznamu sbírky Viléma Killiana (Verzeichnis der ausschliesslich böhmischen Münzen- und Medaillensammlung des Wilhelm Killian, Wien 1858, č. 403) přichází dokonce zlatý, ovšem falešný peníz tohoto druhu.

¹⁰⁾ Soudobé prameny nazývají brakteáty »denarii«, jako dvoustranné mince, vydávané v 10., 11. a 12. století, kterým proto zde říkáme dvoustranné denáry.

¹¹⁾ V. Novotný, České dějiny I. 3, str. 319, 570 n.

až do r. 1224 do vládních výkonů mnoho nezasahoval a spíše vystupoval jen jako svědek v listinách, vydávaných otcem. Od r. 1224 užíval pak Václav titulu vévody plzeňského a budyšínského.¹²⁾ Panství Václavovo v údělu plzeňském souvisí snad s vypuzením Děpolticů, příslušníků vedlejší linie přemyslovské, z nichž Děpolt III. byl od r. 1213 správcem Plzeňska a jež v prvních desetiletích 13. století nacházíme v držení značného území ve východních Čechách, totiž Čáslavska, Chrudimska a Vratislavska. Ještě za života svého otce byl pak Václav r. 1228 se svou chotí Kunhutou moravským arcibiskupem slavnostně korunován. Od této korunovace má titul rex, někdy junior rex a vykonává pak často vladařské povinnosti buď samostatně anebo dává souhlas k opatřením otcovým zejména při potvrzování starých a udílení nových výsad duchovním ústavům.¹³⁾ Již jako kníže plzeňský užíval Václav vlastní pečeti, na níž se nazývá *dei gratia Pilznensis dux*, a po korunovaci pečeti jiné s opisem *dei gratia junior rex Boemorum*.¹⁴⁾ V této době, v letech 1228—1230, mohly tedy být raženy společné mince krále Přemysla I. a Václava I., jichž větší počet přinesl nález v Dolním Městě u Světlé n. Sázavou. Zvláštní postavení Václavovo, který již od r. 1224 vládl v knížectví plzeňském a budyšínském, by k vydání takové společné ražby bylo jistě opravňovalo. Třeba však také uvažovat o možnosti jiné.

Přemysl II., jenž v březnu r. 1247 vystupoval po smrti Vladislavově po prvé jako markrabě moravský, byl 31. července 1247 částí nespokojené šlechty české zvolen za mladšího krále, tedy za spoluvládce svého otce, krále Václava I.¹⁵⁾ a vstoupil tedy k svému otci do podobného poměru jako před téměř dvaceti lety Václav I. k Přemyslovi I. Je tu však veliký rozdíl. Václav se stal r. 1228 králem a spoluvládce s vědomím, ano vůlí svého otce Přemysla I., Přemysl II. se zmocnil spoluvlády bez vědomí, ano proti vůli Václava I., jenž musil ustoupit před přesilou a dát k tomu svolení. Tak došlo v Čechách a asi též na Moravě k rozdělení země a vládní moci, slavnostní smlouvou stvrzenému, kterou byla vyjádřena převaha Přemysla II., jemuž připadla zejména Praha, město i hrad. Od této doby se nazýval mladším králem a vládl skutečně samostatně v části země jemu přidělené. Václav I. se od počátku snažil tento stav zvrátit. Zahájil již v prvních měsících r. 1248 nepřátelství a donutil tak Přemysla a jeho přívržence k otevřenému odboji. V Praze samé došlo ke srážkám a v celé zemi se rozpoutal boj, v němž Přemysl sice ztratil Žatec (Saaz), ale měl ze začátku velikou převahu, takže Václav, jenž uhájil jen

¹²⁾ G. Friedrich, *Cod. dipl. et epist. regni Boh. II.*, č. 259, z r. 1224, a č. 378 a 379, kteréžto obě listiny jsou falsa z druhé poloviny 13. století. V listině č. 259 se Václav nazývá *dux Plizensis et Budesensis*, v listině č. 379 *dux Pliznensis*, v listině č. 378 *rex Boemorum* na místě, kde stálo dříve *dux Pliznensis*.

¹³⁾ Friedrich, *l. c.*, č. 309—312, 319 a 320 z r. 1228, č. 324 a 333 z r. 1229, č. 342 z r. 1230 a č. 343 z l. 1228—1230. V těchto listinách je třikrát nazýván junior rex Boemiae, jindy Bohemorum rex, *dei gratia rex Bohemorum* a pod.

¹⁴⁾ J. Čarek, *O pečetech českých knížat a králů z rodu Přemyslova*, Praha 1934, str. 13.

¹⁵⁾ Novotný, *l. c.*, str. 793 n.

několik hradů, musil ze země utéci a uchýlit se asi do Mísně (Meissen). Potvrzuje 4. listopadu 1248 klášteru sedleckému imunity, nazývá se Přemysl, v této době jen v této jediné listině, *Premisl rex Boemiae* a osobuje si vládu v celé zemi.¹⁶⁾ Obrat ve prospěch staršího krále přinesla bitva u Mostu (Brüx), kde Boreš z Riesenburka, přívrženec Václavův, v polovině listopadu 1248 Přemysla porazil. Václav I. se do země vrátil a na počátku r. 1249 došlo k novým úmluvám a k novému rozdělení země, při němž se Václavovi dostalo v Čechách a na Moravě podílu většího. Přemysl, v jehož moci zůstala Praha, musil se patrně opět spokojit titulem »mladšího krále«.¹⁷⁾ Přes slavnostní znění smluv chystal se Václav I., jenž přenesl, jak se zdá, těžiště své moci na Moravu, kde držel Brněnsko a asi i Jihlavsko, od počátku r. 1249 k boji o úplnou moc v Čechách. Zjednával si nové přívržence doma i za hranicemi, zbrojil na všech stranách, pohnul samého papeže k zakročení proti odbojníkům, hledajícím spojení s mocí císařskou, udeřil na počátku srpna 1249 náhle na Prahu a dobyl města i hradu, také pomocí jihlavských horníků. V polovině srpna t. r. se Přemysl poddal zcela a přijal jako milost markrabství moravské, k němuž mu pak roku 1251 přibýlo i vévodství rakouské. Spoluvládce Václavovým od této chvíle nebyl.

Povstání jeví se nám dnes jako nikterak bezvýznamná složka boje strany císařské, štaufské, se stranou papežskou v německé říši a mezi králem a vznikajícím stavem panským v Čechách.¹⁸⁾ Přemysl, jemuž nemohlo tenkrát být mnoho přes 15 let, sveden vrozenou ctižádostí a touhou po moci, byl tu asi jen nástrojem šlechty, nespokojené s vládou Václavovou. Nám jde o to, mohla-li za okolností právě vylíčených vzniknout společná ražba Václava I. a Přemysla II., jako v letech 1228—1230, kdy vládli Přemysl I. a Václav I. ve vzájemné shodě a vůlí krále staršího. Zdálo by se, že nikoliv, anebo alespoň, že politické poměry byly pro vydání takových mincí mnohem méně příznivé nežli na sklonku panování Přemysla I., když přece shoda, se strany staršího krále jen předstíraná, a rozdělení moci mezi Václavem I. a Přemyslem II. trvaly ve skutečnosti jen krátkou dobu v druhé polovině r. 1247 a na samém počátku r. 1248, když rok 1248 a 1249 až do srpna, kdy Václav úplně zvítězil, byl většinou vyplněn bojem a když se Přemysl, jenž byl na krále korunován až r. 1261, osm let po smrti otcově, v soudobých listinách králem nazývá jen jednou, a to ve chvíli, kdy se násilím zmocnil vlády nad celou

¹⁶⁾ »in omni regno suo«, Erben, *Reg. Boh. I.*, č. 1213. Pod č. 1214 otiskl Erben nedatovanou listinu, již Václav I. výsady, dané sedleckému klášteru Přemyslem, potvrzuje, a označil ji rovněž datem 4. listopadu 1248. Potvrzení to je však pravděpodobně až z r. 1249, totiž z doby, kdy Václavova moc opět vzrostla, jak ukázal J. Šusta, *Kritické příspěvky k počátkům Přemysla II.* Otakara, *Český časopis historický* XXI., str. 12 n.; viz zvláště str. 31 n. — Za podrobné zprávy o znění listin Erben, *Reg. I.*, č. 1213 a 1214, uložených nyní v Zámeckém archivu na Orlíce n. Vltavou, vyslovuji uctivý dík panu Dr. Frant. Peškařovi.

¹⁷⁾ Tak je nazýván v listině, vydané na počátku r. 1249 (Erben, *Reg. I.*, Addenda, str. 623, č. 11, zde s nesprávným datem 1248). Srv. Šusta, *l. c.*, str. 33.

¹⁸⁾ Šusta, *l. c.*, str. 19 a 39, a *Dvě knihy českých dějin I.*, Praha 1926, str. 195 n.

zemí. Od r. 1249 se nazývá marchio Moraviae, od r. 1251 také dux Austriae, potom i Stiriae, po smrti Václavově r. 1253 dominus nebo dominus et heres regni Bohemiae a podobně.¹⁹⁾ Ovšem, mladším králem, dei gracia juvenis rex Boemorum, zve se Přemysl ještě na pečeti, kterou si zavedl, když se stal r. 1251 vévodou rakouským a štyrským, a kterou užíval i po smrti svého otce až do r. 1261, kdy byl korunován na krále.²⁰⁾ A také v listinách z let 1252—1261, o jejichž pravosti netřeba pochybovat, přichází několikrát titul rex Bohemiae i juvenis rex Boemorum, takže tvrzení, že se Přemysl až do korunovace nikdy králem nenazýval, sotva ob stojí.²¹⁾ Přece však lze říci, že politické události podporují zařazení mincí se jménem Přemyslovým na jedné a Václavovým na druhé straně spíše do let 1228—1230, nežli do doby, kdy byl Přemysl II. spoluvládce Václava I. Jenže tomu odporuje vývoj českého mincovnictví v 13. století a mluva mincí samých.

Kolem r. 1210 byla v Čechách ražba dvoustranných denárků náhle vystřídána ražbou velikých mincí jednostranných, brakteátů.²²⁾ V té době proudily do země s německými přistěhovalci míšeňské brakteáty a vytlačovaly domácí peníze z oběhu, čímž byly velmi ztenčeny příjmy panovníkovy, z mincovního regálu dříve hojně plynoucí. Aby zabránil škodě, počal Přemysl I. vydávat podle příkladu a způsobu míšeňského brakteátu, na nichž je ovšem panovník na rozdíl od míšeňských znázorněn s korunou. Razil nej dříve brakteáty velké, průměru 38—42 mm, průměrné váhy přibližně 1 g a téměř z čistého stříbra, které se průběhem dalších desetiletí vnějškem i vnitřním obsahem přizpůsobovaly formálnímu i vnitřnímu vývoji brakteátů míšeňských, stávaly se menšími a ztrácely na váze a jakosti. Na těchto t. zv. velikých brakteátech, ražených v Čechách jen v Praze, také však ve Zhořelci (Görlitz) a v Budyšině (Bautzen), opakuje se v jednotvárném sledu hrubý obraz trůnícího krále. Když české peníze kolem r. 1260 ovládly úplně domácí trhy, odpoutaly se od míšeňských po stránce vnější i vnitřní. Nové, t. zv. střední brakteáty, velikosti 27—32 mm, a brakteáty malé, průměru až jen 16 mm, technicky mnohem lépe povedené, vynikají opět, jako dvoustranné denáry 12. věku, pestrostí obrazů, s motivy architektonickými, lidskými, zvířecími a rostlinnými, všelijak kombinovanými, v nichž se náboženská symbolika staršího, románského středověku proměňuje v duchu gotické kultury a gotického umění v symboliku světskou, dekorativní. Tato významná změna nastala někdy v letech 1260—1270 pravděpodobně v souvislosti s novou úpravou horního regálu, reformou měr a vah a s pokusem o zavedení nové peněžní sou-

¹⁹⁾ Jako Přemysl I. uvádí i Přemysl II. v listinách buď jen své české jméno Přemysl nebo jen jméno německé Otakar v rozličném znění, anebo jména obě.

²⁰⁾ Č a r e k, l. c., str. 14. V poznámce 38. je tu omylem poukázáno na č. 1270 prvního svazku Regest, místo na č. 1279, jak autor se mnou laskavě sdělil. Na rubu této pečeti je opis Otacharus dei gracia dux Austrie et Stirie.

²¹⁾ J. V. Š i m á k, Kronika československá 2., str. 301, pozn. 1.

²²⁾ K těmto výkladům srv. hlavně mé Studie o českých a moravských brakteátech I.—III., NČČ 1929, str. 57 n., 1932, str. 28 n. a 1935—1936, str. 1 n.

stavy, totiž alespoň dvojího druhu peněz, těžšího a lehčího, které mělo hovořit složitějším potřebám hospodářského a společenského života. V této době došlo také k decentralisaci ražby v Čechách, soustředěné od počátku 11. století v Praze, a k zřízení většího počtu mincoven, jichž bylo na konci 13. věku v celé tehdejší české říši sedmnáct. Nové tyto brakteáty vázily na počátku průměrně 0,73—0,74 g, o něco málo méně než nejmladší skupina t. zv. velikých brakteátů, a měly jakost 0,950—0,970, byly tedy ze stříbra téměř čistého.

V Čechách vládla pak až do konce 13. století měna brakteátová a brakteáty obíhaly po celé zemi, pronikající až k západním a jižním jejím hranicím, jak ukazují nálezy z okolí Jindř. Hradce, Čes. Budějovic, Plzně, Frant. Lázní (Franzensbad) a Chebu (Eger).²³⁾ Přece však poskytuje peněžní oběh v jižní a západní oblasti české obraz jiný nežli v Čechách středních, severních a východních. Na jihu se vyskytla řada nálezů z druhé poloviny 13. století, u Staré Hlínky blíže Třeboně, u Třeboně, Zliva u Hluboké a v Ražicích, obsahujících jen mince rakouské a bavorské, tedy dvoustranné feniky, protože v Rakousku a Bavorsku se ražba brakteátů neujala.²⁴⁾ A západní Čechy byly od poloviny 13. věku takřka ovládány mincí bavorskou. Souvisí to se zvláštním hospodářským postavením plzeňského kraje, kde již na počátku 11. století, za panování knížete Jaromíra, pracovala na starém hradě plzeňském mincovna v době, kdy se v Čechách razilo jen v Praze a na Vyšehradě.²⁵⁾ A nález, zakopaný kolem r. 1125 v Hodousicích u Klatov, dosud podrobněji nepopsaný, obsahující vedle 495 českých denárů od doby Vratislava II. až do vlády Vladislava I. 69 širokých bavorských feniků, kladených bavorskými badateli do let kolem 1120, svědčí, že bavorské peníze pronikaly již v prvních desetiletích 12. věku do západních Čech.²⁶⁾ Nálezy pak z poloviny a z druhé poloviny 13. století, Doksany, Vintřice (Winteritz) u Kadaně (Kaaßen), Hrápoloviny 13. století, Doksany, Vintřice (Winteritz) u Kadaně (Kaaßen), Hrádek (Ratka) u Vysočan (Wisočan), Krukanice (Krukanitz) u Stříbra (Mies), Kolvín u Rokycan, Nehodivo u Planice, Újezd u Cerhovic, Hořovice a ještě Tetín u Berouna, z nichž jen nehodivský a doksanský obsahovaly také české peníze,²⁷⁾ ukazují jasně, že v západních Čechách měly bavorské feniky v té době takřka domácí právo.

Plzeňský numismatik Josef Ječný pokládal velikou část těchto feniků, vyšlých z rozličných mincoven bavorských, nejvíce z řezenské, avšak i z norimberské a snad i z některých dílen franských, za výrobky plzeňské min-

²³⁾ F i a l a, l. c., str. 206 n.

²⁴⁾ F. M a r e š, Pam. Arch. XVI., str. 590 n., F i a l a, l. c., str. 590, J. J e č n ý, NČČ 1927, str. 194.

²⁵⁾ F i a l a, l. c., str. 70.

²⁶⁾ Zprávu o něm podal R. G r u b e r, Münzfund von Holletitz, Der Münzensammler 1931, str. 86. Nález je uložen v klatovském městském museu.

²⁷⁾ Nález doksanský a kolvínský je mnou popsán v tomto čísle našeho časopisu. O ostatních viz F i a l a, l. c., str. 208, 217—219, J e č n ý, l. c., str. 190, 194—195. V některých z těchto nálezů bylo i něco rakouských feniků.

covny.²⁸⁾ O činnosti mincovny v Plzni v 13. století přímého svědectví nemáme. Lze se pouze opírat o nedatovanou listinu, zachovanou ve známém formuláři Zdeňka z Třebíče, v níž se praví: Item si denarii pragenses in Pilsna loco cursum non habuerint, suo jure concessimus ipsi (totiž mincmistru Eberlinovi), ut ibidem ratisonenses denarios debeat fabricare.²⁹⁾ Smlouvy královské s mincmistry a s mincmistrovskými družstvy v 13. století, zachované ve formulářích, nikoliv v originálech, jsou nespolehlivé co do jmen i čísel a jsou nedatované. Náleží vesměs do doby vlády Přemysla II., a to asi jen do druhé její poloviny, a Václava II. až do r. 1300.³⁰⁾ Proto je dovoleno pochybovat o tom, platí-li v listině, již se pronajímá mince v celých Čechách řečenému Eberlinovi, ustanovení o ražbě denárů podle řezenského způsobu opravdu pro Plzeň. Avšak skutečnosti nahoře uvedené, oběh řezenských v západních Čechách a jiné ustanovení téže listiny, aby totiž všechno obchodování se dělo jen pomocí českých peněz, jímž se zřízení mincovny v Plzni, která by vydávala peníze řezenského rázu, přímo odůvodňuje, jakož i okolnost, že také o jiných mincovnách v Čechách víme jen z formulářů, nedůvěru rozptylují.³¹⁾ Proto lze s mincováním podle řezenského způsobu, tedy s ražbou dvoustranných denárů v Plzni počítat, ovšem až v druhé polovině vlády Přemysla II., kdy došlo v Čechách ke zřízení několika mincoven v důležitých obchodních střediscích a na dopravních tepnách, anebo až za panování Václava II., za něhož bylo v posledních letech 13. století založeno město Plzeň.³²⁾

Které feniky, ražené podle řezenského způsobu, vyšly z plzeňské mincovny, nelze dnes říci.³³⁾ Jistě třeba odmítnout Ječného přidělení mnoha ba-

²⁸⁾ Viz hlavně jeho práci Die Münzstätte in Pilsen, příl. k 48. číslu IV. ročníku časopisu Der Münzensammler, kde jsou uvedeny i starší jeho články věci se týkající.

²⁹⁾ E m l e r, Reg. II., č. 2334. Sluší upozornit, že v rukopise, uloženém v knihovně svatovítské kapituly, slova Pilsna a ratisonenses chybí.

³⁰⁾ Š u s t a, Dvě knihy, str. 95, pozn. 1.

³¹⁾ V okolí Plzně byly dvě mincovny, v Chebu (Eger) a v Klatovech. V Chebu (Eger) nejdříve říšská, potom česká, královská, když Chebsko bylo r. 1266 získáno Přemyslem II. Zpráva o ní je až v listině z r. 1291 (E m l e r, Reg. II., č. 1555), která však předpokládá již delší její trvání. O zřízení mincovny v Klatovech dozvídáme se z nahoře uvedeného formuláře Zdeňka z Třebíče (l. c., č. 2326). O dvoustranných mincích, vydávaných v chebské mincovně před r. 1266, počínají se názory ustalovat (srv. F. D w o r s c h a k, Der Geldumlauf und die Münzstätten des Mittelalters im sudetendeutschen Siedlungsgebiet, příl. k 85. číslu časopisu Der Münzensammler 1935, str. 16 n.). Pod českou vládou byly tam, jakož i v Klatovech, nepochybně raženy brakteáty.

³²⁾ A. Z y c h a, Über den Ursprung der Städte in Böhmen, Praha 1914, str. 66. — Z těchto důvodů, k nimž ještě připomínám, že Eberlin se uvádí v listinách vydaných až v l. 1258—1301, nelze ovšem přijmout názor D w o r s c h a k ů v, jenž nahoře uvedenou listinu, jejímž vydavatelem je podle kodexu Zdeňka z Třebíče Václav, král český a markrabě moravský, datuje kolem r. 1225, tedy do doby Václava I., a klade vznik plzeňských feniků řezenského rázu již do této doby. Proto přiděluje týž autor v popise nálezu v St. Pölten, zakopaného na konci vlády Václava I. (Mitteilungen der Numismatischen Gesellschaft in Wien 1923, č. 59—60, pod č. 38), denár, pravděpodobně moravský, vyobrazený u F i a l y, l. c., tab. XXXV., č. 31 (viz mé Studie I., č. 38), neprávem do Plzně.

³³⁾ H. Buchenau (J e č n ý, Die Münzstätte in Pilsen, str. 16) soudí, že plzeňské feniky

vorských feniků do Plzně z té příčiny, že se vyskytují dosti často v západních českých nálezech. Pronikání a oběh bavorských peněz v západních Čechách jako rakouských v Čechách jižních v 13. století vysvětluje se snadno, jako potom i ve věku 14. a 15., zvláštním postavením tohoto kraje, tíhnoucího hospodářsky k západu, pro něž máme význačné svědectví v těch nálezech 15. století v západních Čechách, v nichž se často objevují pražské groše, kontramarkované v jihoněmeckých městech.³⁴⁾

Je tu však, jak se zdá, přímý a přesvědčující důkaz o činnosti plzeňské mincovny, a to dokonce již z třetího desetiletí 13. věku, mince z nálezu v Nehodivě.³⁵⁾ Jí musíme věnovat zvýšenou pozornost, poněvadž právě jejím výkladem získáváme základnu pro časové zařazení dvoustranných denárů českých 13. století.

Na jejím líci je v perlovitém kruhu korunované poprsí zpředu mezi dvěma kroužky. V dvojím kruhu, v prvním hladkém, druhém perlovitém, čteme opis

+ VENCE • AVS — XP — N

R u b má v tlustém, vypouklém kruhu obraz hradby mezi dvěma věžemi, mezi nimiž je na malé věžičce růžice. Je bez opisu.

19 mm, 0,91 g, 0,550. Jediný kus z nehodivského nálezu ve sbírce pana K. Chaury v Praze.³⁶⁾ Vyobr. na tab. I., č. 12.

Doplňující opis na VENCEZLAVS DVX PLISN(ensis) nebo PLIZEN(sis), přidělují Chaura i Ječný tento denár Václavu I. jakožto knížeti plzeňskému, jímž byl od r. 1224 až asi do smrti svého otce.³⁷⁾ Proti tomuto zdánlivě tak pravděpodobnému zařazení svědčí však závažné okolnosti.

Protože nehodivský nález nemohl být popsán celý, nechci klást příliš velkou váhu na to, že by tato mince byla — náleželi Václavovi I. jakožto vévodovi plzeňskému — s výjimkou jediného feniku, ostatně nikoliv bezpečně určeného, nejstarší ražbou pokladu, jehož několik málo českých mincí pochází až z posledních desetiletí 13. věku a jehož bavorská část, daleko početnější, je vesměs až z druhé poloviny tohoto století. Pochybnosti se však určitě ozvou, všimneme-li si blíže obrazu na líci peníze, jehož velikost, tvar, zejména vypouklý, tlustý kruh a obraz na rubu připomínají skutečně řezenské i jiné bavorské, avšak i rakouské ražby, a to celého 13. století.

Sám Ječný přiřadil k domněle plzeňskému denáru minci se jménem Pře-

byly opatřeny určitou značkou nebo značkami (Beizeichen), za něž se považují křížky, hvězdičky, růžice a j. dekorativní prvky často na těchto mincích řezenského rázu přicházející. Určit je bude asi úkolem právě tak těžkým jako přidělení českých brakteátů z druhé poloviny 13. století rozličným mincovnám.

³⁴⁾ Také metrologické důkazy Ječného (l. c., str. 18 n.) naprosto nestačí.

³⁵⁾ J e č n ý, Poznámky k nálezu nehodivskému, NČČ 1927, str. 190 n., č. 3.

³⁶⁾ Pan K. Chaura svěřil mně tento denár s nevšední ochotou k prozkoumání, začež mu vzdávám dík.

³⁷⁾ J e č n ý, Die Münzstätte in Pilsen, l. c., str. 5, K. Chaura, Plzeňské denáry, Světozor 1927, str. 392.

myslovým na líci a sv. Václava na rubu, uvedenou hned na počátku tohoto pojednání (*vyobr. na tab. I., č. 9 a 10*), kladenou Fialou krátce před r. 1228, a soudí, že razidla k oběma vytvořil týž řezač želez, poněvadž obrazy hlavy a poprsí jeví podobnost příliš nápadnou. I když tento druhý peníz nebyl ražen podle způsobu řezenského, nemá zejména tlustého, vypouklého kruhu kolem obrazu, je zcela nepochybné, že se znázorněním korunované hlavy z předu mezi dvěma kroužky, s kadeřemi po obou jejích stranách, kresbou očí a rtů co nejúžeji přimyká k líci denáru, kladeného do Plzně, a že obě mince vznikly v letech ne příliš od sebe vzdálených. Otázka je, dal-li je razit Přemysl I. a Václav I. nebo až Přemysl II. a Václav II.

V nehodivském nálezu se vyskytl feník řezenské fabriky, jenž má na rubu do prava hledícího orla, na líci korunované poprsí zepředu, velmi nápadně připomínající obrazy na denárech právě popsaných, náležející jistě do téže přibližně doby.³⁸⁾ Rozličná přidělení tohoto peníze, který se objevil roku 1910 v nálezu u Hirschau v Bavorsku, potom i jinde, shodují se celkem v tom, že byl ražen za Přemysla II. anebo za Rudolfa Habsburského. Posledně jej Buchenau prohlásil za ražbu Rudolfovu v Norimberku (Nürnberg) po r. 1274 podle řezenského způsobu.³⁹⁾ Ječnému ostatně nezbylo, nežli posunouti vydávání mincí v Plzni podle řezenského způsobu až na sám konec 13. století, protože feniky, které uvádí na podporu svých názorů a z nichž některé se tvarem hlavy a poprsí velmi blíží českým denárům nahoře uvedeným, jsou podle nových přidělení převážnou většinou z doby jen o nemnoho starší. Zařazením t. zv. plzeňského denáru, náležejícího zřejmě do této řady, do let 1224—1228 dostavuje se v jeho výkladu ovšem podivný rozpor.⁴⁰⁾

České ražební umění doby románské v úzké souvislosti s moravským působilo v době svého plného rozkvětu na umění v Bavorsku, bavorský vliv vyzařoval pak ve 13. věku do Frank a Švábska, ovládl ražbu rakouskou a alpských zemí vůbec a zasáhl současně s rakouským územím Moravu a Uhry,

³⁸⁾ Ječn ý, l. c., typ 8, tab. II., č. 15.

³⁹⁾ Blätter für Münzfreunde 1928, str. 237, a Mitteilungen der Bayerischen Numismatischen Gesellschaft (cit. nadále MBNG) 1929, str. 25, tab. I., č. 16 a, b. Mínění jiná, Beierleinova, Fialova a Habichova zaznamenává Ječn ý, l. c., str. 8 a 9, jenž feník ten pokládá za výrobek plzeňské mincovny.

⁴⁰⁾ Nutno se tu zmínit o dvou mincích, které Ječn ý připojuje k t. ř. plzeňskému denáru a k penízu s obrazem a jménem sv. Václava na jedné a Přemysla na druhé straně (l. c., tab. I., č. 6 a 7) a klade do doby Přemysla I. První z nich, řezenské fabriky, má na líci korunované poprsí zepředu, podobné, pokud lze soudit podle špatné kresby, poprsím nahoře uvedeným, a opis PR. (M)–X, tedy snad Premisl rex, na rubu orlici do prava hledící s pouhým řaděním písmen XOXO atd. na místě opisu. Buchenau jej kdysi (Bl. f. Münzfr. 1909, str. 4233 n.) s otazníkem přidělil Přemyslu I. a plzeňské mincovně, ovšem na základě nesprávně datované zmínky listiny z formuláře Zdeňka z Třebíče o ražbě řezenských feníků v Plzni. Denár ten pochází z nálezů v Offenhausen u Norimberka (Nürnberg) z r. 1760, jehož všechny složky lze dnes již těžko zjistit a tak nálež datovat. Připomínám jen, že Buchenau v popise nálezů v Beratzhausen přidělil o čtyři roky později (MBNG 1913, str. 213 n.) značný počet feníků offenhausenských do druhé poloviny 13. století a do mincoven bavorských a franských. Je tedy možno, že máme před sebou minci Přemysla II. Zkreslená její podoba, ne-

společně s moravským i Slezsko.⁴¹⁾ Tak vznikla ve střední Evropě oblast se zcela zvláštní, neobyčejně pestrá mincovní ikonografií, rozdílnou od všeho ostatního evropského mincovnictví. V Čechách byl ovšem, jak o tom byla již učiněna zmínka, vývoj ten přerušen v letech přibližně 1210—1260, kdy se z hospodářských důvodů razily hrubé brakteáty s obrazem trůnícího krále. Dotkl jsem se také toho, jak po r. 1260 rozpoutala nevázaná obraznost řezačů želez v Čechách a na Moravě, kde se před tím stále ještě razily dvoustranné denárky, avšak již s podobnou výzdobou ikonografickou, na nových, menších a malých brakteátech opět pestrá směs představ a motivů. Tak se česká mincovní glyptika po padesátileté přestávce v posledních asi čtyřech desetiletích 13. věku opět připojila ke svérázné obrazové oblasti, jejímž byla v době románské východiskem. Stalo se tak za Přemysla II., jenž vládl dříve na Moravě a v Rakousku, nežli se stal českým králem. Pěkným příkladem této souvislosti motivů na mincích uvedených zemí je právě typ s hlavou nebo s poprsím panovníkovým zepředu, s kadeřemi po stranách hlavy, pokryté korunou nebo ozdobou podobnou koruně, a se zvláštní modelací očí a úst, jak tyto znaky vidíme na t. zv. plzeňském denáru a na minci s hlavou a se jménem Přemyslovým na líci a sv. Václava na rubu. Významné je, že se tento obraz objevuje na ražbách právě připomenutých až v druhé polovině 13. století.

Zmínili jsme se již o některých bavorských fenících, které uváděl Ječn ý

úplný opis na líci a fingovaný opis na rubu, u nás naprosto neobvyklý, nedovolují však, abychom se o ní vyslovili určitěji.

Druhá mince, ražená rovněž podle řezenského způsobu, nese na líci hlavu zepředu pod
+ CO

jakousi okřídlenou přilbou s křížkem nahoře, na rubu nápis ISTA. Nespolehlivá, odjinud CIA

přenesená kresba tohoto feníku, jehož jediný exemplář se nachází ve státní numismatické sbírce berlínské, nedovoluje srovnání s denáry, na nichž je rovněž znázorněna hlava zepředu. Buchenau kladl tuto ražbu, opět dohadem, do Plzně a přidělil Konstancii Uherské, manželce Přemysla I. (Bl. f. Münzfr. 1928, str. 237). Dříve ji H. D a n n e n b e r g, z jehož sbírky pochází (Unedierte Mittelaltermünzen meiner Sammlung, Zeitschr. f. Numismatik 1897, str. 24) vřadil do mincí biskupství v Kostnici (Konstanz), proti čemuž právem namítal J. C a h n (Münz- und Geldgeschichte der im Herzogtum Baden vereinigten Gebiete I. Konstanz und das Bodenseegebiet im Mittelalter, Heidelberg 1911, str. 94, pozn. 90), že mince tohoto rázu v Kostnici (Konsanz) a jejím okolí raženy nebyly. Dannenberg v uvedeném článku prozradil, že Buchenau tenkrát feník se jménem Konstancie pokládal za ražbu Konstancie, manželky císaře Jindřicha VI. (1190—1197). Soudím, že byl na správné cestě. Vždyť se v 13. století razilo podle řezenského způsobu i ve Franksu a zejména v královské říšské mincovně v Norimberku (Nürnberg), činné po celé 12. a 13. století, a to zejména kolem r. 1200. V bavorských nálezích, učiněných v Beratzhausen, Watzendorf a Hersbruck, se vyskytly ražby 13. století, o nichž nelze s jistotou říci, vyšly-li z mincovny řezenské nebo norimberské; jiné z nich, řezenského rázu, byly již pevně přiděleny říšské mincovně v Norimberku (Nürnberg). Srv. k tomu: E. S c h o l l e r, Der Reichsstadt Nürnberg Geld- und Münzwesen, hrg. v. F. Gebert, Nürnberg 1916, str. 30 n., H. G e b h a r t, Beiträge zur Nürnberger Münz- und Geldgeschichte im 12. und 13. Jahrhundert, MBNG 1935, str. 101 n., t ý ž, Der Münzfund von Hersbruck, tamtéž 1936, str. 63 n.

⁴¹⁾ G. S k a l s k ý, České mince a pečeti 11. a 12. století, Sborník Národního musea 1938, zejména str. 29 n.

ve vztah s mincovnou v Plzni, z nichž nejdůležitější pro nás se nyní přiděluje Rudolfovi Habsburskému a mincovně v Norimberku (Nürnberg). Tam byly v druhé pol. 13. věku raženy i jiné podobné feniky, z nichž pro nápadnou podobnost s českými dvoustrannými denáry tohoto rázu uvádím peníz řezenské fabriky z nálezů v Beratzhausen a v Hersbruck, vydaný bavorským vévodou Ludvíkem II. v letech 1267—1273.⁴²⁾ Zvláště třeba podotknout, že na něm je hlava panovníkova pokryta ozdobou, podobnou koruně téhož skoro tvaru, jak ji vidíme na t. zv. denáru plzeňském a na hlavě sv. Václava denáru Přemyslova (*srv. vyobr. na tab. I., č. 12, 9 a 10*). Ale i v jiných mincovnách bavorských, zejména také v Řezně (Regensburg), byly na konci a na počátku 14. století vydávány mince s týmž nebo velmi podobným obrazem.⁴³⁾

Nejčastěji se obraz korunovaného poprsí anebo korunované hlavy zpredu tvaru nahoře naznačeného nachází na mincích alpských zemí, zvláště Rakouska a Štýrska, a to v době vlády Přemysla II. a Rudolfa Habsburského, jejichž jména někdy nesou. Některé z nich se našim denárům podobají téměř úplně, vznikly tedy v téže přibližné době.⁴⁴⁾ Tento motiv pronikal v posledních desetiletích 13. století až daleko na sever a západ, jak na př. ukazují některé brakteáty kostnického biskupství, na nichž nabývá podoby, s níž se setkáváme na českých brakteátech, přidělených naprosto bezpečně Přemyslu II. po r. 1260.⁴⁵⁾ Objevuje se však také hojně na východě v Uhrách na mincích z posledních let vlády Bély IV. (1235—1270), pak na denárech Štěpána V. (1270—1272), Ladislava Kumánského (1272—1290) a Ondřeje III. (1290—1301).⁴⁶⁾

Zvláště pro nás důležité jsou příklady z mincovnictví moravského. Tam byly, jak se zdá, v několika mincovnách, v Brně, v Jihlavě, snad i ve Znojmě (Znaim) a v Opavě (Troppau),⁴⁷⁾ raženy jen dvoustranné denárky až do doby, kdy došlo v Čechách, po r. 1260, k výše naznačené změně vnějšku brakteátů a jejich obsahu. Pak se pravděpodobně také na Moravě razily jen brakteáty, a to malého průměru.⁴⁸⁾ Na konci prvního období, kolem r. 1260, tedy v době Přemysla II., objevuje se tam několik malých denárků s opisem OTAKARVS REX,

⁴²⁾ Buchenau, Der Münzfund von Beratzhausen, MBNG 1913, str. 137 n., č. 28 na tab. X., a Gebhart, l. c., č. 35 a 35a.

⁴³⁾ J. P. Beierlein, Die bayerischen Münzen des Hauses Wittelsbach 1180—1550, Oberbayerisches Archiv f. vaterländ. Geschichte, sv. 29, str. 1 n., č. 43, 44, 47 a 48.

⁴⁴⁾ A. Luschin v. Ebengreuth, Wiener Münzwesen im Mittelalter, Wien-Leipzig 1913, tab. V., č. 60 a 61, tab. VI., 88, t ý ž, Steirische Münzfunde, zvl. otisk z Jahrbuch für Altertumskunde, herausgeg. von der Zentralkommission f. Kunst u. historische Denkmale 1906—1908, Wien 1909, Fundtabellen č. 17, 39, 49, 288 a jinde. Srv. i Fiala, l. c., tab. XXXV., č. 17, 25 a 30.

⁴⁵⁾ Gebhart, Die deutschen Münzen des Mittelalters und der Neuzeit, Berlin 1930, str. 55, obr. 74, a Skalský, Studie II., l. c., str. 47 n., tab. III., č. 13—17.

⁴⁶⁾ Réthy László, Corpus nummorum Hungariae I., Budapest 1899, tab. 13., č. 233—235, 246, 248, tab. 15., č. 289, 303 a 304, tab. 16., č. 316 a 321, tab. 18., č. 372, 373 a jinde.

⁴⁷⁾ O mincovně v Brně víme již z r. 1234, v Jihlavě se razilo jistě před r. 1258. Emleer, Reg. II., č. 199, 974, 430, 1263, 1334, 1284 a 2544.

⁴⁸⁾ Skalský, Studie I., l. c., str. 78.

ačkoliv moravské denáry od doby markraběte Vladislava, bratra Přemysla I. († 1222), opisů nemají.⁴⁹⁾ Panovník je na nich znázorněn na koni, poprsím v profilu do leva anebo hlavou zpredu, s korunou nebo ozdobou koruně podobnou na hlavě.⁵⁰⁾ Zvláště nutno upozornit na denár, na němž vidíme na líci panovníkovu hlavu zpredu, zpodobenou zcela tak, jako na českých denárech, o nichž byla řeč nahoře.⁵¹⁾ Budiž i podotknuto, že panovník, opisem nazvaný králem, na tomto denáru nemá na hlavě královskou korunu, nýbrž ozdobu podobnou koruně, jako na t. zv. plzeňském denáru a na svatováclavském rubu mince, nesoucí na líci hlavu s královskou korunou (*viz vyobr. na tab. I., č. 12, 9 a 10*), a jak ji nalézáme na fenikách bavorských, rakouských a uherských z té doby, a to i na takových, na nichž je nepochybně znázorněn král: Přemysl II., Rudolf Habsburský, Béla IV. a jiní. Zřejmě jde tudíž o schema, vzor, v té době oblíbený, a rozšířený v oblasti středoevropské, při čemž nebylo úzkostlivě dbáno, má-li znázornit krále, vévodu nebo knížete.

Abychom kruh našeho pozorování uzavřeli, zastavme se konečně u českých brakteátů, nesoucích obraz korunované hlavy zpredu s kadeřemi po stranách a se zvláštní modelací očí, úst i tváří, jak jsme se s těmito znaky setkali na mincích zemí právě uvedených v druhé polovině 13. století. Zejména je nutno upozornit na dva typy brakteátů Přemysla II., vyobrazené ve Fialových »Českých denárech« na tab. XX., pod č. 5 a 19, zcela podobné moravskému denáru s hlavou zpredu a úzce zpřízněné s českými denáry nahoře popsanými. Na obou těchto brakteátech nese hlava panovníkova jako na moravském denáru, na líci mince t. zv. plzeňské a jako hlava sv. Václava na denáru se jménem Přemyslovým na líci nikoliv královskou korunu, nýbrž ozdobu podobnou koruně, ačkoliv druhý z nich má opis OTAKARVS REX, byl tedy asi ražen při anebo po korunovaci Přemysla II., jako právě uvedeného jeho dvoustranné denáry moravské.⁵²⁾ Je hodno pozoru, že se právě za tohoto panovníka objevuje větší počet denárů a brakteátů s opisem, udávajícím jeho jméno, na Moravě, v Rakousku, Štýrsku a v Čechách, kde všude mince s opisem přicházely před tím jen velikou výjimkou.

Z tohoto pozorování a srovnávání jasně vyplývá, že denár s obrazem a jménem Přemyslovým na líci a sv. Václava na rubu, přidělovaný dosud Přemyslovi I., a dvoustranná mince, kladená Ječným a Chaurou do Plzně a do doby, kdy Plzeňsku vládl jako údělný kníže Václav I., byly vydány až v druhé polovině 13. století. Do doby vlády Přemysla II. bychom zařadili

⁴⁹⁾ Jde o jeden typ jeho mincí s opisem WADIZLAVS z nálezů strmilovského. Srv. Smolík, Nález mincí z XIII. stol. v Strmilově, Pam. Arch. XVIII., str. 363 n., č. 16.

⁵⁰⁾ Fiala, l. c., tab. XXXII., č. 11—13, Červinka, Moravské brakteáty, zvláštní otisk ze 74. čísla Časopisu Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci 1902, tab. II., č. 33, 44 a 45. Kreslené obrazy u obou autorů jsou nepřesné.

⁵¹⁾ Fiala, č. 12, Červinka, č. 44.

⁵²⁾ Podobnou hlavu panovníkovou mají brakteáty Přemysla II., vyobrazené u Fialy, l. c., na tab. XX., pod č. 1—3, 5—7, 9 a 10, a brakteáty Václava II. z nálezů v Pátku, s opisem + Rex Wencezlaus, l. c., tab. XXIX., č. 16 a zvláště 17, i když úprava vlasů je jiná.

také feník z nálezu v Offenhausen řezenské fabriky s korunovaným poprsím zpředu na líci a s orlicí do prava hledící na rubu, známý jen z vyobrazení, kdybychom mohli opis na líci skutečně vztahovat na tohoto panovníka.⁵³⁾

Na základě těchto skutečností a souvislostí lze tvrdit, že mince se jménem Přemyslovým a Václavovým z nálezu v Dolním Městě u Světlé n. Sázavou, které jsou východiskem našich úvah, byly raženy na sklonku první poloviny 13. věku a náleží tedy Přemyslovi II. a Václavu I.

Obraz na rubu těchto denárů, lev s korunovanou lidskou hlavou zpředu do leva kráčející, je velmi oblíbeným motivem na mincích zejména bavorských, rakouských a štyrských, na nichž vidíme také často lva podobného, jehož celé tělo, tudíž i hlava, korunovaná nebo nekorunovaná, je obrácena směrem chůze; někdy je hlava otočena dozadu. Za významné pro datování českých mincí tohoto typu pokládám, že korunovaný lev přichází na rakouských mincích až za Přemysla II. a pak Rudolfa Habsburského.⁵⁴⁾

Obraz poprsí do leva s hlavou natočenou do prava anebo cele z mincovní plochy poněkud do prava natočeného, před nímž je křížek, nenalezl jsem nikde v obrazovém okruhu, o němž jsem se nahoře zmínil, kde jsou ovšem často podobným způsobem znázorněna těla zvířecí. Třeba však říci, že korunovaná hlava téměř zpřímá hledící, s kadeřemi, zpodoběnými zde jen po její pravé straně, se celkem shoduje s obrazem, s nímž jsme se setkávali na mnohých denárech a brakteátech z druhé poloviny 13. století. Dosti často přichází tenkrát na mincích korunované poprsí panovníkovo v profilu s odznaky jeho moci, žezlem, říšským jablkem i s křížkem a tyto peníze se několikrát objevují právě v nálezech z druhé poloviny 13. věku, v nichž jsme se setkali s denáry a brakteáty s korunovanou panovníkovou hlavou nebo s poprsím zpředu, jak jsme se o nich tolikrát zmínil v předchozích výkladech. Je to jeden z význačných motivů na středoevropských mincích 13. věku, hlavně v jeho druhé polovině. Uvedl jsem již příklady moravské z doby Přemysla II. a s jeho jménem a připomínám jiné, opět z mincovny norimberské, které mohou pocházet z období 1220—1270, pravděpodobně však jsou až z druhé jeho části.⁵⁵⁾

Můžeme však uvést i významný příklad český, totiž minci, která má na líci v širokém kruhu zoubkovaném a v širokém kruhu hladkém poprsí s královskou korunou do prava obrácené, držící v pozdvížené pravici říšské jablko, v levici liliové žezlo, opřené o rameno, na rubu v širokém, zoubkovaném kruhu korunovaného noha do prava obráceného. Průměr je 17 mm, váha

⁵³⁾ Viz pozn. 40.

⁵⁴⁾ Srv. Luschin, Wiener Münzwesen im Mittelalter, tab. I.—V., Buchenau v popis nálezu v Beratzhausen, zejména č. 12 a 13, Gebhartův nálezu v Hersbruck, hlavně č. 22 a 13, v předchozích poznámkách uvedené, a Gebhartův popis nálezu ve Watzendorf, MBNG 1935, str. 124, č. 8. — V Uhrách přichází tento obraz po prvé na mincích Štěpána V. (1270—1272), Réthy, l. c., tab. 15, č. 287.

⁵⁵⁾ Gebhart, MBNG 1935, nálezu ve Watzendorf, tab. XIX., č. 15 a 16, též, l. c., 1936, nálezu v Hersbruck a Beratzhausen, tab. XVIII., č. 21 a 31.

0,782 g.⁵⁶⁾ Vyskytla se v nálezech v kapli sv. Kříže v Praze, v Štěpánově u Vlašimě a v Pfaffenmünster u Straubing v Bavorsku, zde v počtu 367 kusů, nepřipouštějících pochybnost, že jde o ražbu, a to českou ražbu Přemysla II. nebo Václava II., spíše však prvního z nich. Noha, velmi oblíbený motiv rakouských ražeb 13. a 14. století, vidíme korunovaného právě jen na feničkách Přemysla II.⁵⁷⁾

Poněvadž se tedy v Čechách počínají objevovati v 13. století dvoustranné denáry v době vlády Přemysla II., protože se v té době ujímá zvyk opatřovati tyto denáry, avšak i brakteáty, opisem, totiž jménem i titulem panovníkovým, a z důvodů typologických přiděluji peníz se jménem Přemyslovým a Václavovým společně vládě obou těchto panovníků, tedy do let 1247—1249.⁵⁸⁾

Klademe si nyní důležitou otázku, z kterých příčin byly v Čechách v posledních letech první poloviny 13. století a v jeho druhé polovině, tedy v údobí brakteátovém, vydávány dvoustranné denáry. Na tuto otázku lze zatím dát uspokojivou odpověď, a to jen z části, u denárů, o nichž právě byla řeč. Měly býti společnou ražbou Václava I. a Přemysla II., k níž se zajistě

⁵⁶⁾ Také tuto minci mně ze své sbírky laskavě k prozkoumání zapůjčil pan K. Chaura, který získal v poslední době dva kusy této mince z nálezu u Dubnice pod Ralskem (Hennersdorf am Rollberge), jak se mnou sdělil, když tento článek byl již vysázen. Srv. V. K a t z, Nález brakteátů u Dubnice pod Ralskem (Hennersdorf am Rollberge), NČČ 1927, str. 30 n. Nález byl zakopán na konci 13. století a obsahoval, pokud je známo, vesměs mince z druhé jeho poloviny.

⁵⁷⁾ Fiala, l. c., č. 2213, vyobr. na tab. XXII., č. 13, kde však noh nemá korunu, protože byl asi kreslen podle nedoraženého nebo otřelého kusu, str. 206, 207, 421, D r. v o n R a i m a n n, Der Münzfund von Pfaffenmünster, MBNG 1895, str. 67 n., L u s c h i n, Wiener Münzwesen im Mittelalter, tab. V., č. 63—65.

⁵⁸⁾ O vročení tohoto typu nemohou bohužel nic povědět nálezy, v nichž se vyskytl, neboť v Chrástě a v Dolním Městě byly právě jen tyto mince, v Újezdě u Cerhovic se nacházelo podle J e č n é h o (Die Münzstätte Pilsen, str. 10) vedle několika kusů tohoto typu na 700 bavorských feníků převážnou většinou blíže neurčených, mezi nimiž byl hojně zastoupen typ, přidělený Buchenauem vévodovi Ottovi II. (1231—1253), nálezu jezdecký pak obsahoval přibližně leta 1230—1300. Viz mé Studie I., l. c., str. 57 n. a srv. pozn. 5. tohoto článku.

Jako v Čechách dostávalo se i v Uhrách v 13. století dospívajícím synům královským hodnosti mladšího krále a většího či menšího území. Zvláště v letech 1249—1253, za spoluvlády Bély IV. a jeho syna Štěpána V., jenž se několikrát proti svému otci vzbouřil a dobyl si rozsáhlého údelu na východě země, mají české a uherské dějiny mnohou podobnost. Známe uherské mince, nesoucí na líci jméno Bělova a Štěpánova, na rubu opis SANCTA MARIA, jež starší badání přidělovalo společně vládě obou právě uvedených panovníků. Byla by to nápadná analogie k společné ražbě Václava I. a Přemysla II. Réthy, l. c., tab. 8., č. 98—100, je kladl do doby vlády Štěpána III (1162—1163), což přijal i H ó m a n B., Magyar pénztörténet, Budapest 1916, str. 240. Nyní dokazuje G. J e s z e n s z k y, Numizmatikai Közlöny 1938, str. 37, z důvodů, které zde nemohu rozvádět a které nejsou, právě tak jako přidělení Réthyovo, zcela přesvědčivé, že jde o mince Bély III. (1173—1196). Soudím, že otázku tu bude třeba znovu prozkoumat v širším rámci středoevropském. Srv. k tomu Š u s t o v y již uvedené Příspěvky k počátkům Přemysla II. Otakara. Jím uvedené práce: A. H u b e r, Die Streitigkeiten zwischen König Béla IV. und seinem Sohne Stefan, Archiv f. österr. Geschichte, sv. 65, str. 175 n., a F. B e c k e r, Das Königtum der Thronfolger im Deutschen Reiche, Weimar 1923, nemohl jsem použít.

lépe hodila mince dvoustranná. Z historických událostí dříve uvedených lze soudit, že popud k ražbě vyšel z okolí Přemyslova, jenž se násilím domohl veliké moci. Proto pokládám stranu mince, nesoucí jeho jméno za její líc. Přemysl II. razil ostatně v té době dvoustranné denáry na Moravě. O souvislosti s Moravou svědčí i naleziště těchto peněz, z nichž jedno leží u Jihlavy, ještě na moravské půdě na samých hranicích českých, dvě ve východních Čechách, u Chrudimě a Světlé n. Sázavou, tedy na důležitých stezkách, vedoucích z Moravy do Čech, čtvrté ovšem v Čechách západních, u Hořovic. Proto nelze vyloučit možnost, že peníze ty byly raženy na Moravě. O ostatních dvoustranných denárech, tedy o minci s obrazem a jménem Přemysla II. na líci, sv. Václava na rubu, denáru Václava, přidělovaném do Plzně, o penízi s korunovaným poprsím v profilu a s korunovaným nohem bez poprsí, k nimž snad smíme připojit i feník s korunovaným poprsím panovníkovým zpředu a s orlicí z nálezů v Offenhausen, lze-li ovšem v jeho opise na líci skutečně vidět jméno Přemysla II.,⁵⁹⁾ možno vyslovit jen dohady a domněnky. Poznání smyslu a účelu jejich vydání brání okolnost, že každý typ přes až nápadnou někdy shodu ikonografickou, určující přibližně dobu vzniku, má zvláštní, od ostatních odlišný ráz, jinou fabriku, jakoby byl ražen za jiných okolností na jiném místě, vyšel z rukou jiných řezačů želez. Při tom je dnes znám vždy jen jeden nebo několik málo kusů téhož typu, denár z nálezů v Offenhausen můžeme posuzovat dokonce jen podle vyobrazení. Typ se svatým Václavem na rubu jehož známe tři kusy, vyniká neobyčejně jasnou, ostrou ražbou na tvrdém střížku, která je na podiv méně zřetelná jen na rubu druhého exempláře ze sbírek Národního musea, připomínajícím rubní ražbu na soudobých fenících bavorských (*srv. vyobr. na tab. I., č. 9 a 10*). Těmito vlastnostmi technického provedení je mu blízký denár t. zv. plzeňský, zachovaný v jednom exempláři. Veliký rozdíl spočívá v tom, že obraz na rubu je zasazen do širokého, vypouklého kruhu po způsobu řezenském. S ním souvisí touto řezenskou fabrikou mince z nálezů offenhausenského, známá ovšem jen z vyobrazení. Odlišnou technikou, připomínající ráz současných feniků rakouských a poněkud i moravských, je vytvořen peníz s poprsím panovníkovým do prava obráceným a s korunovaným nohem, který je bez popisů. Třeba připojit, že jiná je také ražba denárů, jichž větší počet přinesl nález v Dolním Městě u Světlé n. Sázavou, která je sice na dobře zachovaných kusech velmi zřetelná jako na prvních dvou typech zde připomenutých, avšak jaksí měkčí, méně výrazná. Připomíná některé ze soudobých dvoustranných peněz moravských, rozpadávajících se zřejmě po technické stránce v několik odlišných skupin, asi vlivem rozdílné práce v několika mincovnách. Také v Čechách se ostatně v době po r. 1260 razilo na více místech. Snad lze touto příčinou vysvětliti odlišný technický ráz jednotlivých typů dvoustranných denárů.

Také po metrologické stránce se jeví různost. Vahou náleží k sobě, pokud ovšem můžeme z vyšetření jednotlivých nebo dvou mincí soudit, denár

t. zv. plzeňský a peníze s obrazem sv. Václava, nápadně těžké, 0,91—1,15 g. Menší stříž, 0,75—0,78 g, souvisí typ mincí z Dolního Města a denár s obrazy poprsí v profilu a noha. Je to přibližná váha soudobých feniků rakouských a prvních nových brakteátů Přemyslem II. zavedených. Nápadná je vysoká jakost 0,925—0,960 druhého a třetího typu a nízká 0,550 denáru, přidělovaného do Plzně, znatelně horší, nežli jakost bavorských feniků z druhé poloviny 13. století. Rozličné technické vybavení mělo vliv i na ráz písma opisů. Postřehneme však podobnost tvarů jednotlivých písmen, zejména C, E, M, R, X. Celkovou povahou náleží toto písmo druhé polovině 13. věku, jak ukazují opisy současných českých pečeti a zvláště nápis na ostatkovém kříži Přemysla II. v pokladě domu řezenského, kde nalézáme i podobné tvary jednotlivých písmen.⁶⁰⁾

Okolnost, že technické provedení je tak rozličné a že se zachoval jen jeden nebo několik málo mincí jednotlivých typů, ukazuje, že jde o ražby příležitostné nebo o pokusy. Tomu nasvědčuje vysoká jakost většiny mincí. Dobré zrno po dobách bytí i pozvolného úpadku svědčí vždy o reformách nebo o reformních pokusech a o tom, že nový způsob ražby měl vystřídat způsob starší. Takové snahy a pokusy o jinou úpravu vnější stránky mincí a nápravu měnovou jsou velmi příznačné pro vládu Přemysla II., jehož nové brakteáty, po prvé vydané někdy kolem r. 1260, jsou ze stříbra téměř čistého. Ražbou denárů, nesoucích na líci hlavu s královskou korunou a opis Premisl rex, na rubu obraz a jméno sv. Václava, které se na českých mincích neobjevily od počátku 13. věku, ač dříve na nich nechyběly téměř nikdy a bez přestání se skvěly na královských pečetech, chtěl Přemysl II. snad oslavit svoji korunovaci r. 1261.⁶¹⁾ Vydáním jiných dvoustranných mincí se možná pokoušel o formální a měnové sjednocení mincovnictví zemí, jimž vládl, v nichž ve všech, mimo Čechy, asi ještě i na Moravě, obíhaly na počátku jeho panování právě jen denáry dvoustranné. Snad by bylo lze vyslovit i jiné ještě domněnky, které by však nejistotu jen rozmnožovaly. Nezbyvá než očekávat poučení a snad i vysvětlení od nových objevů a nálezů.

Denár s opisem VENCE . AVS — XP — N možno ovšem přidělit posledním letům vlády Václava I. anebo až době Václava II. Doplníme-li poslední část opisu na Plisn nebo Plizen a pokládáme-li tudíž peníz ten za ražbu plzeňskou, což je jistě přípustné, musíme se rozhodnout pro dobu panování Václava II., protože zpráva z formuláře Zdeňka z Třebíče o mincování v Plzni se může vztahovat až na poslední tři nebo čtyři desetiletí 13. století, kdy došlo také ke zřízení jiných mincoven v Čechách. Proti tomuto přidělení nesvědčí okolnost, že poprsí na líci nenese královskou korunu, nýbrž jen jakousi ozdobu koruně podobnou, neboť tu vidíme i na brakteátech Přemysla II., na nichž panovník je v opisu králem přímo nazýván. Václav II.

⁶⁰⁾ Srv. Č a r e k, I. c., tab. V. a VI., Dějepis výtvarného umění v Čechách I., Praha 1913, str. 384, a J. Š u s t a, České dějiny II. 1, Praha 1935, tab. II.

⁶¹⁾ Vzpomeňme opisu SANCTA MARIA na uherských mincích, uvedených v pozn. 58.

⁵⁹⁾ Viz pozn. 40.

byl ostatně korunován teprve v r. 1297 a město Plzeň bylo založeno až v posledních letech 13. století. Opis bychom však musili přece doplnit na **WENCZLAUS REX PLISN** nebo **PLIZEN**.

Čtenáři si jistě všimli, že jsem se dosud vůbec nezmínil o typu hned s počátku uvedeném s korunou na líci a s postavou, držící praporec a štít na rubu, s opisy — **WENCZLAUS** — a **+ W — VS • DVX**, jehož se zachoval jen jeden kus⁶²⁾ (vyobr. na tab. I., č. 13). Je to mince zcela výjimečná, obrazy a technickým provedením z rámce mincovnictví 13. století, kamž však bez pochyby patří, zcela se vymykající a ovšem úplně odlišná od dvoustranných mincí, jimiž jsme se zde zabývali, od nichž se odráží hlavně málo reliéfním, plochým způsobem ražby. Fiala ji uvedl v souvislost s denáry chraстským a kladl do doby krátce po roce 1230.⁶³⁾ Smolík kolísal mezi přidělením vlády knížete Václava II. (1191—1192) nebo Vladislava III., bratra Přemysla I., jenž v Čechách vládl jen několik měsíců v r. 1197.⁶⁴⁾ Je zřejmé, že se mýlil Fiala, když tuto minci spojil s ražbami naprosto odlišnými, i Smolík, jenž denár, který tak nápadným, a řekl bych, slavnostním a honosným způsobem nese na líci královskou korunu, přiděluje knížatům, jejichž vláda v Čechách byla málo významná. Postavou panovníkovou nebo světcovou s praporcem v pravici a se štítem v levici připomíná tato mince ovšem podobné obrazy na denárech 12. věku, kamž se však fabrikou i písmem vůbec nehodí. Mince byla vydána v Čechách asi k některé významné příležitosti, o níž něco napovídá koruna a více by pravděpodobně řekl opis kolem ní, kdyby se byl zachoval celý.⁶⁵⁾ Tomu nasvědčuje i výtečná jakost o 940. Dal ji razit král Václav, spíše I. než II. Více o ní dnes nelze říci.

Jsem si dobře vědom toho, že jsem zodpověděl jen menší část otázek, vížících se k ražbě dvoustranných denárů v Čechách v době brakteátové, k nimž jsem byl přiveden zpracováním nálezu v Dolním Městě u Světlé n. Sázavou. Vyčerpávající odpověď umožní teprve nové šťastné nálezy, jejichž pomocí bude lze otázky ty řešit v souvislosti s celým formálním a měnovým vývojem českého mincovnictví 13. století a v rámci soudobého mincovnictví středověkého. Bylo třeba na ně upozornit, aby numismatikové věnovali ražbám těm a jiným, jim podobným, náležitou pozornost.

⁶²⁾ Také podle této mince bylo někdy v první polovině 19. století zhotoveno falsum.

⁶³⁾ Viz pozn. 7. Fiala doplňuje na str. 200 zcela dohadem opis kolem koruny na Wenczlaus rex, ač popisuje pod č. 1984 exemplář ze sbírek Národního musea, jedině známý, na počátku tohoto pojednání popsáný, jehož opis je neúplný.

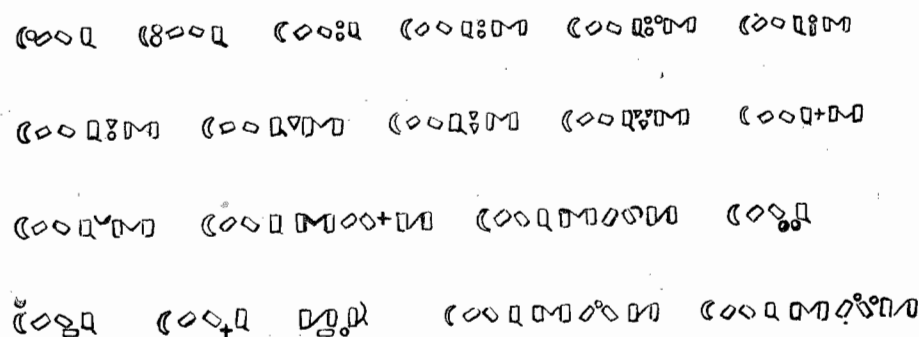
⁶⁴⁾ Smolík, Pam. Arch. XI., str. 13, č. 12.

⁶⁵⁾ O tvaru, charakteru a určení koruny na této minci a na denáru s rubem svatováclavským srv. článek J. Cibulky, O svatováclavské koruně a jejím původu, Lidové Noviny z 28. září 1939, str. 5.

NÁLEZY.*)

NÁLEZ VE SVĚTOM BENEDIKU (okres Nová Baňa, Slovensko).

5. září 1929 kopali dělníci studnu ve dvoře Josefa Kotory v Sv. Benediku čp. 186. F. Gafrik a V. Ballo, kteří pracovali uvnitř studně v hloubce 2½ m, přišli na plochý kámen, pod nímž byla hliněná nádoba, naplněná stříbrnými penízky smíšenými se zemí. Dělníci přiznali, že každý z nich vzal několik kusů na památku, ostatní mince uložili u majitele domku Kotory. Tentýž večer se dozvěděli o nález čteníci a dostali od Kotory nádobku a mince v počtu 1727 kusů. Mince byly odevzdány museu v Bardějově, kde byly vyčištěny. Při čištění odpadly zlomky a byly vybrány zachovalejší kusy. Později si nález vyžádal Památkový úřad v Bratislavě a uložil jej ve Vlastivědném museu, které vyplatilo třetinu nálezu, patřící majiteli pozemku. Vlastivědné museum obdrželo celkem 1221 mincí a nádobu.

Obr. č. 3 (k Réthymu, CNH č. 40).

Avšak podle výpovědí dělníků je to jenom část nálezu, přibližně jeho polovina. Zachované mince jsou vesměs uherské ražby z konce XI. a I. pol. XII. stol. dvou panovníků: Kolomana (1111 kusů) a Štěpána II. (1100). Seznam mincí, určených podle L. Réthy, Corpus nummorum Hungariae, sv. I., jest tento:

Koloman I. (1095—1114), denár, Réthy č. 40 (68), v některých případech písmeno R v slově REX nemá nožičku a vypadá jako D, jinde z tohoto písmenka zbyla jenom kolmá čára.

Réthy č. 40, var. Na líci v opisu v slově CALMAN chybí písmeno C, místo něho je čára (1) neb čárka (2).

Réthy č. 40, var. Líc: znaménka na začátku opisu, v slově CALMAN v písmeně C je tečka (1) nebo dvě tečky (3).

*) Soupis nálezů obsahuje tentokrát nález odkrytý od počátku r. 1936, některé i starší, až do léta r. 1939. Proto jsou sem zařazeny i nálezy ze Slovenska a Sudet, učiněné na tehdejších státních územích.

jsou umístěna též v nápisu buď na začátku nebo na konci, ale nejčastěji v jeho středu. Zřídka se vykytují mimo nápis, ne však na volné ploše pole, nýbrž v reliefu (v koruně hlavy). Forma znamének je táž jako na denárech Kolomana a Štěpána II.; jsou to tečky, čárky, čáry a obloučky. Na denárech Bely II. tyto základní formy jsou často rozmnožovány na př. dvě tečky, tři tečky, ale nejsou kombinovány.

Umístění a tvar znamének, jak je popisuje Szentgali, se shoduje se znaménky na popsaných ražbách z nálezů ve Sv. Benediku. Můžeme tedy předpokládati, že tato znaménka na uvedených arpádovských mincích mají též význam. Szentgali považuje je za značky robotníků, které sloužily pro kontrolu.

Na denárech Bely II., které popisuje Szentgali, byly ještě větší tečky, v počtu 1 až 5, které nejsou kombinovány s uvedenými znaménky, nýbrž jsou umístěny odděleně. Podle názoru Szentgaliho tyto tečky byla samostatná znaménka, užívaná pro počítání ražených mincí. Na starších mincích Kolomana a Štěpána II. poslední značky se ještě nevyskytují.

Mince byly uloženy v hliněném hrnci válcovité formy s nízkým hrdlem, který byl vyzdoben pod hrdlem třemi řadami vpichů. Nádobu vyrobená lidskou rukou má velmi silné stěny. Celkový tvar a výzdoba tohoto hrnce jsou velice primitivní, takže vůbec neodpovídají rázu keramiky XII. stol., do které doby je hrnec datován zachovaným v něm nálezem.²⁾

Ludmila Kraskovská

NÁLEZ ČESKÝCH BRAKTEÁTŮ A BAVORSKÝCH FENIKŮ Z DRUHÉ POLOVINY 13. STOLETÍ V DOKSANECH.

Při klášterním kostele P. Marie v Doksanech byl v letě r. 1936 asi 4 m od zdi presbytáře kopán sklep. Ve hloubce asi 1½ m přišlo se na dvě kostry hlavou k východu obrácené, přibližně 1 m od sebe vzdálené. Při kostrách, vedle hlavy jedné a vedle kyčle druhé, ležely peníze, jichž bylo podle sdělení pana Václava Voborského v Brozanech n. Ohři asi 75 kusů, a to přibližně 60 brakteátů a 15 feniků. Protože se již dříve ve vzdálenosti asi 15 m od tohoto místa přišlo na hrob, lze souditi, že tu bylo pohřebiště. Z mincí zde nalezených daroval pan farář Ev. Balcárek v Doksanech 26 brakteátů a 4 feniky numismatické sbírce Národního musea v Praze, pan Voborský zapůjčil k prozkoumání 1 brakteát a 2 feniky, které získal pro svoji sbírku. Více než polovina tohoto, jak uvidíme, důležitého a zajímavého nálezů byla tedy rozptýlena a je pro badání ztracena. Nelze než opakovati starý stesk, že nepochopení a naděje ve hmotný zisk, obyčejně zklamané, stále a stále poškozují vědecké zájmy a snahu, poznati minulost naší vlasti po všech stránkách.

Brakteáty, které mohly býti prozkoumány, jsou české a dvojího typu.

1. Heraldická korunovaná harpye, jak byla mnou podrobně popsána při zpracování nálezů v Německé Rybné (NČČ XI. a XII., 1935—1936, str. 5 a 6, č. 3, 4, 4a a 4b, tab. I., č. 8—11), kde jsou zaznamenány starší nálezy, v nichž se tento typ našich brakteátů objevil, i literatura o nich jedná. Také na rozměry a jakost tam uvedenou odkazují. Mince jsou téměř vesměs špatně zachované, všelijak poškozené, takže rozlišení variant je nesnadné a váhu nelze zjistiti bezpečně. Celkem možno přidělit:

č. 3 uvedeného popisu nálezů v Německé Rybné 2 k., z nichž lépe zachovaný váží 0,53 g; č. 4 — 4 k., z nichž 3 k. váží 1,49 g, 1 k. tedy 0,5 g; č. 4a — 13 k., z nichž 4 k. váží 2,07 g, 1 k. tudíž 0,52 g; č. 4b — 2 k., které váží 0,9 g, 1 k. tedy 0,45 g. O čtyřech kusech velmi otřelých nelze říci, náležejí-li č. 4a nebo č. 4b. 1 k., nápadně těžký, vážící 0,79 g, jest, pokud vím, neznámou variantou tohoto typu. Tělo harpye má podobný tvar jako č. 4a nebo 4b, pahýly nohou jsou však kratší a uší a křídla jsou spojena jakýmsi obloučkem pod tělem harpye probíhající. Na okraji vidíme stopy vroubkování jako na všech čtyřech brakteátech č. 4 (tab. II., č. 1).

²⁾ J. Eisner, Slovensko v pravěku, Bratislava, 1932, XCVII., 9.

2. Jeden brakteát, bohužel špatně zachovaný a nezřetelný, zdá se býti typu dosud úplně neznámého. Má ve vypouklém kruhu hlavu nebo spíše poprsí zřepdu, nad nímž se vznášejí koruna a které snad drží v pravé ruce nejasný předmět. Také předměty či ozdoby po levé straně poprsí a pod ním nelze určit. Průměr je 25 mm, váha 0,5 g (tab. II., č. 2). Celek připomíná obrazy na některých brakteátech z českobrodského nálezů.¹⁾ Jde jistě o český brakteát z posledních přibližně tří desetiletí 13. století. Je vidět, jak je důležité, aby nálezy, zvláště ze starších dob, byly zachovány a prozkoumány celé, protože každý z nich může nás seznámit s novými typy a překvapiti významnými objevy.

6 feniků, které bylo možno shlédnouti, náleží Bavorsku a jsou dvojího druhu.

1. Čtyři z nich, dva nyní v musejní sbírce a dva ve sbírce p. Voborského, mají na líci ve vypouklém kruhu korunovaného rostoucího lva nad hradbou do prava obráceného, na rubu v hladkém, jednoduchém kruhu poprsí anděla zřepdu s křídly nahoru obrácenými. Na všech jsou patrné stopy čtyřrázu buď na líci nebo na rubu. Průměrná váha 1 k. je 0,935 g. H. Buchenau²⁾ je přiděluje dolnobavorskému vévodovi Jindřichovi I. společně s řezenskými biskupy Albertem II. (1260—1262) a Leo Thundorferem (—1277).

2. Druhý typ, zastoupený 2 kusy, má též rub, na němž je však jednou kruh perličkovitý; na líci vidíme ve vypouklém kruhu okřídleného lva do prava obráceného, s infulovanou hlavou biskupskou zřepdu. Stopy čtyřrázu, a to na rubu, jsou jen na jednom z nich. Průměrná váha je 0,87 g. Podle uvedené práce Buchenauovy náleží tyto feniky rovněž řezenské mincovně a téže době jako feniky předchozí.³⁾

Oba typy bavorských feniků náleží tedy, alespoň podle Buchenauova určení, do doby, v níž vládl v Čechách Přemysl II. První typ brakteátů, zastoupený 25 kusy, položil jsem v uvedeném popisu nálezů v Německé Rybné do doby panování Václava II., pravděpodobně až do druhé její poloviny. Skupinu brakteátů z českobrodského nálezů, připomínajících druhý typ brakteátů nálezů našeho, zastoupený jen jediným a ještě k tomu nezřetelným kusem, přidělil V. Katz vládě Přemysla II., snad druhé její polovině. Ukázal jsem však,⁴⁾ že ražby s podobnými obrazy a téže fabriky mohou, také na základě nálezů, v nichž se vyskytly,

¹⁾ V. Katz, Brakteáty Přemysla Otakara II., Věstník Num. Spol. Čs. 1922, str. 155 n., tab. IX., č. 16 a 18. Třeba však také upozorniti na podobnost s brakteátem téhož nálezů, popsaným Katzem p. č. 6d a vyobrazeným na tab. IX., č. 15, na němž je hlava s krkem umístěna na rozvilině, vybíhající na obou stranách ve věže s cimbuřím; na těchto brakteátech není však hlava od koruny oddělena. Srv. i E. d. Fiala, České denáry, Praha 1897, tab. XXII., č. 26.

²⁾ Regensburger Pfennigmünzung unter den niederbayerischen Herzögen, Mitt. Bayer. Num. Ges., 1924, str. 13. Zde je zaznamenána i literatura a nálezy, v nichž se tato mince vyskytla. K nálezům, vesměs bavorským, tam uvedeným nutno připojiti český nález v Nehodivě (okres Plánice) z r. 1903. Srv. J. Ječný, Poznámky k nálezu nehodivského, NČČ 1927, str. 197 n., č. 8.

³⁾ Ječný, l. c., č. 7, z nálezů v Nehodivě. Ječný soudí, že oba typy feniků nahoře popsaných vznikly v plzeňské mincovně, kde bylo v posledních desetiletích 13. století nepochybně raženo podle řezenského způsobu, jak dokazuje ustanovení locatio monetae per Bohemiam asi z doby vlády Václava II. ve formuláři Zdeňka z Třebíče (Emler, Reg. II., č. 2334). Jeho přidělení četných, nejvíce řezenských mincí Plzni, odůvodněné hlavně tím, že se vyskytují v západočeských nálezích, odmítl právem F. Dwořák, Der Geldumlauf und die Münzstätten des Mittelalters im sudetendeutschen Siedlungsgebiet (Der Münzensammler VIII., Beilage zu Nr. 85, str. 14 n.). Srv. též Ječný o článku Die Münzstätte in Pilsen, tamtéž IV., Beil. zu Nr. 48, str. 8 n.). V Plzni byly ovšem, jak jsem právě podotkl, v druhé polovině 13. století vydávány mince podle vzoru řezenských feniků, odlišné od ostatní soudobé ražby české, které je však teprve třeba zjistiti. Snad budou mezi nimi i takové, jež dosavadní badání klade do Řezna.

⁴⁾ NČČ 1935—1936, str. 9 n., tab. I., č. 4 a 21 n.

podle dnešních našich vědomostí o vývoji českých brakteátů náležeti vládě obou panovníků, Přemysla II. i Václava II. Velká část našich nálezů představuje právě náhodné shrnutí mincí, které obíhaly v posledních desetiletích 13. století. Nález doksanský je ostatně zachován jen z menší části. Z jeho složení, jakož i ze struktury jiných podobných nálezů je zřejmé, že u nás místy obíhaly v druhé polovině 13. století vedle českých brakteátů soudobé a starší feniky bavorské a ohrožovaly nebezpečně výtěžek z mincovního regálu do pokladny českých panovníků plynoucí.

Nález doksanský jest totiž právě tak jako nálezy, učiněné ve Vintiřicích (Vyntřicích, Winteritz) u Kadaně (Kaaßen), v Hrádku (Ratka) u Vysočan (Wisočan), v Krukanicích (Krukanitz) u Stříbra (Mies), v Kolvíni u Rokycan popsaný v tomto čísle našeho časopisu, v Nehodivě u Planice, ve Zlivě u Hluboké, v Ražicích u Písku, v Újezdě u Cerhovic, v Hořovicích, v Tetíně u Berouna, v Praze na Újezdě, v okolí Třeboně a v Staré Hlíně u Třeboně,⁵⁾ důležitým svědkem německé kolonizace, ze západu dovnitř země až po tok Vltavy a Labe pronikající, a zvláště významným dokladem hospodářských styků západní poloviny Čech, hlavně ovšem západní a jižní její části, s Bavorskem a zeměmi rakouskými.⁶⁾ Z nich obsahuje jen nehodivský a doksanský, první nepatrný, druhý větší počet ražeb domácích. Vidíme tedy, že do těchto oblastí přicházeli v druhé pol. 13. stol. hojně kupci z německého západu a jihu a platili zde svými penězi. Okolnost pak, že se soudobé mince české nacházejí jen zřídka v nálezech bavorských a scházejí téměř vůbec v nálezech rakouských, dokazuje, že odtud do Čech zboží dováženo bylo jen velmi málo. Bavorské a rakouské peníze zůstaly pak v západních a jižních Čechách v oběhu po desetiletí, jak svědčí obsah uvedených nálezů, kdežto východní Čechy byly v té době zcela ovládnuty domácí ražbou brakteátovou. O jejich oblibě, tak veliké, že český král, pravděpodobně Václav II., dal svolení, aby jeho mincovna v Plzni razila mince podle příkladu žezenského,⁷⁾ dává doksanský nález svědectví zvláště výmluvné, protože peníze, uložené do hrobů, tedy milodary, byly tenkrát jistě běžným plátcem v kraji, dotýkajícím se již toku Labe.

G. Skalský.

NÁLEZ BAVORSKÝCH FENIKŮ PRAVDĚPODOBNĚ Z DRUHÉ POLOVINY 13. STOLETÍ V KOLVÍNĚ U ROKYCAN.

20. ledna 1939 byl na zahradě J. Koláře v Kolvíni při kopání objeven nález 816 celých a 7 zlomků bavorských mincí, jež získalo Městské museum v Rokycanech, které darovalo několik ukázek z něho Národnímu muzeu v Praze. Peníze se nalézaly v nízkém baňatém hrnku, jen zčásti zachovaném, vykrouženém z tmavošedé pálené hlíny; na spodku dna průměru 72 mm je jakási značka v podobě kruhu.

1. 810 kusů, totiž 803 celých a 7 zlomků, má na lici ve vypouklém kruhu lva, kráčejiho do prava, s levou přední tlapou někdy více zdviženou. Na okraji, vroubeném perličkovitým kruhem často nevyraženým, jsou obyčejně větší či menší hvězdičky, někdy křížky, tečky a růžice. Na rubu vidíme v perličkovitém kruhu heraldickou orlici do leva, na okraji široké, uvnitř uzavřené, někdy i otevřené růžice s tečkou uprostřed. Z 803 celých mincí jsou

⁵⁾ Postupují od západu k východu a z jihu k severu. Srv. Fiala, České denáry, str. 208, 217, 219, Ječný, Poznámky k nálezu nehodivskému, l. c., str. 190, 194—195, F. Mareš, Pam. Arch. XVI., str. 590 n. Všechna místa nahoře uvedená leží západně od toku Vltavy a Labe mimo Třeboň a Starou Hlínu, severovýchodně od Třeboně, kamž se bavorské a rakouské feniky dostaly asi z jihu. Nálezy jsou vesměs z druhé poloviny 13. století, také kolvínský byl zakopán asi až po r. 1250.

⁶⁾ V těchto nálezech, zejména z jižní části Čech, přicházejí hojně také rakouské feniky.

⁷⁾ Srv. pozn. 3.

na 430 stopy čtyřrázu zřetelné na straně s orlicí, na 361 na straně se lvem, 12 kusů je bez viditelného čtyřrázu. Na 12 dalších fenikách je vidět jen lva. Strana s orlicí zůstala buď prázdná, nebo jsou stopy ražby dnes již úplně nezřetelné. Na těchto mincích, chvatně, často dvakrát ražených, velmi nepravidelného tvaru, na jejichž plošku se obyčejně dostala jen část obrazu lva a orlice, je totiž téměř vždy dobře vidět obraz lva, málokdy však obraz orlice, takže mnohdy nelze ani říci, jde-li o ražbu dvoustrannou či jednostrannou. Strana se lvem vykazuje také daleko více variant, nežli strana s orlicí. Tato jest tedy zhotovena vždy spodním razidlem, kterého se užívalo, i když bylo již velmi opotřebené.

Průměr střížků, jak již pověděno, nepravidelně vybitých a většinou hranatých, kolísá mezi 15—21 mm. Rovněž se velmi liší váhy jednotlivých kusů. Pro zajímavost uvedu, že průměrná váha feniků, které mají čtyřráz na straně s orlicí, je 0,9 g, mincí se čtyřrázem na straně lva 0,915 g, tedy stejná. Průměrná váha jednostranných a bez viditelného čtyřrázu však je znatelně nižší, totiž 0,834 a 0,766 g. Lze-li z toho vyvozovat důsledky, musím přenechat bavorským numismatikům.

Náš fenik označuje H. Buchenau jako bavorskou ražbu vévodskou, pravděpodobně z mincovny žezenské, z doby kolem 1250,¹⁾ náležející tedy Otovi II. (1231—1253). Před ním jej zařadil W. Schrätz do l. 1204—1214 a přidělil vévodovi Ludvíkovi a biskupovi Konrádu IV. v Řezně (Regensburg),²⁾ L. Fikentscher vévodství meránskému, a to hrabatům z Andechsů a Plassenburgu v l. 1208—1248³⁾ a J. P. Beierlein bavorskému vévodovi Ludvíkovi I. (1192—1231).⁴⁾ Z českých badatelů řadí jej E. Fiala a I. L. Červinka poněkud neurčitě do moravských mincí rázu vídeňsko-bavorského z doby Přemysla II. nebo Václava II., J. Ječný do plzeňských ražeb, vydávaných za Václava II. podle žezenského vzoru.⁵⁾ Vyskytl se v řadě bavorských a franských nálezů, v západních Čechách v nálezech, učiněných v Nehodivě a v Ražicích, v jihozápadní Moravě ve známém nálezu ve Staré Říši, zde vedle četných jiných feniků bavorských a rakouských 13. století.⁶⁾ Nejspolehlivější jest asi přidělení Buchenauovo, získané svědomitým studiem nálezů bavorských, pro určení tohoto feniku jistě nejdůležitějších. Dosavadní naše zkušenosti o pronikání bavorských feniků do západních Čech, zaznamenané v předchozím popisu nálezu doksanského, Buchenauovi neznámé, jsou důležitou oporou jeho přidělení.

2. Na jednom jednostranném feniku vidíme lva zcela takového, jako na mincích právě popsaných, který však drží v přední levé pozdvižené tlapě křížek. Mince má průměr 25 mm a váží 0,96 g. Z bavorských nálezů známe feniky, které mají na jedné straně týž obraz lva s křížkem, na druhé orlici právě takovou, jako přichází na mincích kolvínského nálezů, uvedených zde pod č. 1. Buchenau je označuje jako pravděpodobné napodobeniny (Beischläge) žezenské ražby, vzniklé snad v některé mincovně české nebo vévodů meránských,

¹⁾ Der Münzfund von Beratzhausen, Mitt. Bayer. Num. Ges. 1913, str. 145, č. 12, tab. XI., č. 12.

²⁾ Muthmaßliche Zuteilung der Regensburger Gemeinschaftsmünzen von Mitte des 11. bis Mitte des 13. Jahrhunderts, Num. Zeitschr. 1890, str. 45, tab. V., č. 43.

³⁾ Versuch einer Münzgeschichte der Herzoge von Meranien, Markgrafen von Istrien, Grafen von Andechs und Plessenburg weltlichen und geistlichen Standes, Mitt. Bayer. Num. Ges. 1895, str. 51, č. 17.

⁴⁾ Die Medaillen und Münzen des Gesamthauses Wittelsbach I., München 1897, str. 5, č. 27.

⁵⁾ Fiala, České denáry č. 2454 a 2698, tab. XXXV., č. 13, Červinka, Moravské brakteáty, zvl. výtisk z Časop. Vlasten. spolku muzejního v Olomouci, č. 89 na tab. III., Ječný, Poznámky k nálezu nehodivskému NČ 1927, str. 193 n., a Die Münzstätte in Pilsen, Der Münzensammler IV., Beil. zu Nr. 48, str. 20, tab. II., č. 25. Fiala i Ječný dovolávají se neprávem feniku, uveřejněného A. Luschinem v Num. Zeitschr. 1884, tab. III., č. 75, kde jsou lev i orlice obráceny do prava.

⁶⁾ J. Smolík, Pam. Arch. XIV., str. 465, č. 2.

těchto do r. 1248.⁷⁾ Ječný klade také tuto minci do plzeňských ražeb z druhé poloviny 13. století.⁸⁾ Jde-li skutečně o fenik, vydaný plzeňskou mincovnou podle způsobu řezenského, o čemž nás mohou bezpečněji poučiti další nálezy a pečlivé zkoumání typologického vývoje těchto ražeb, nutno jeho vznik hledati skutečně až v této době, jak vyplývá z poznatků, vytěžených z nálezu doksanského.

Význam kolvínského nálezu pro poznání peněžního oběhu v západních Čechách a směru hospodářských zájmů a vztahů této oblasti je zřejmý. Jím se rozmnožuje počet pokladů, uvedených v předcházející úvaze o nálezu doksanském, které svědčí o živých obchodních stycích západních krajů českých s Bavorskem. G. Skalský.

NÁLEZ PRAŽSKÝCH GROŠŮ VÁCLAVA II. A JANA LUCEMBURSKÉHO V PRAZE NA KARLOVĚ NÁMĚSTÍ.

Při bourání Ottových domů na Karlově náměstí v Praze v září 1937 byl učiněn nálezy grošů, z nichž 1 náležel Václavu II., 124 Janu Lucemburskému a 1 kus Fridrichu I. nebo Fridrichu II., markrabatům míšeňským (1291—1324, 1324—1349). Nádoba, v níž mince byly uloženy, se nezachovala. Nález, získaný numismatickým oddělením Národního musea v Praze, je důležitý jakožto souhrn grošů Václavových a Janových, který, srovnán s jinými podobnými, zejména těmi, jež obsahují větší počet mincí Václava II., mohl by pomoci určit časový sled ražeb obou panovníků. Budu tedy odkazovati k číslům nálezu, jejichž popis může poskytnouti k takovému srovnávání jakýsi základ, totiž nálezu v Běstovicích, Čáslavi, Vysokém n. Jiz. a v Morkovicích na Moravě, k nimž přiberu i nálezy v Zrnětině, obsahující ovšem jen groše Václava II.¹⁾ Ovšem teprve pomocí větší řady nálezu, cele zachovaných a řádně prozkoumaných, lze poznati časovou posloupnost ražeb jednotlivých panovníků a tím i vývoj grošové měny, důležitý pro vysvětlení hospodářských poměrů doby. Podrobný popis je nutný i proto, poněvadž tyto nálezy přinášejí varianty, Smolíkem v základní práci o pražských groších²⁾ nezaznamenané anebo popsány chybně, jak na př. pěkně ukázalo zpracování morkovického nálezu St. Hlobil. Zejména to platí o oddělovacích znaménkách, podle nichž se patrně rozlišovaly jednotlivé emise a na něž proto soustředíme svoji pozornost.

Čechy, Václav II.

1. Smolík, č. 3.

1 k., 3'73 g, 0'920. Zrnětin 1 k., Vysoké 23 k.³⁾

⁷⁾ V jeho článku v Mitt. Bayer. Num. Ges. 1913, str. 150 a 151, tab. X. č. 18, je však podivný nesouhlas vyobrazení s popisem. Beierlein, l. c., str. 5, č. 28, přiděluje také tuto minci bavorskému vévodovi Ludvíku I.

⁸⁾ Die Münzstätte in Pilsen, l. c., str. 16, tab. II., č. 23.

¹⁾ J. Smolík, Dva nálezy mincí a krátká o nich úvaha, Pam. Arch. XII., str. 257 n., též, Nález pražských grošů v Čáslavi a jejich rozbor, tamtéž, str. 337 n., G. Skalský, Nález pražských grošů Václava II. a Jana Lucemburského, učiněný v r. 1916 u Vysokého n. Jiz., NČČ 1927, str. 208 n., St. Hlobil, Nález grošů v Morkovicích, tamtéž, 1930, str. 131 n., Skalský, Nález pražských grošů Václava II. a kusů stříbra v Zrnětině, tamtéž, 1935—1936, str. 96 n. Zrnětinický nálezy obsahoval 206 grošů Václava II.

²⁾ J. Smolík, Pražské groše a jejich díly, Rozpravy České akademie, tř. I., r. III., č. 3, Praha 1894. Na čísla tohoto díla odkazuje nahoře náš popis.

³⁾ První číslo udává počet kusů, druhé průměrnou váhu jednoho kusu, třetí jakost. Potom uvádím počet kusů dotyčné varianty v nálezech nahoře jmenovaných. Za zkoušku jakosti, provedenou škrtem na kameni a určující proto stupeň jakosti jen přibližně, vyslovuji dík Puncovnímu úřadu v Praze.

Jan Lucemburský.

1. Smolík, č. 1.⁴⁾

1 k., 3'66 g, 0'950. Běstovice 22 k (všechny Jana Luc.), Čáslav 2258 k., Vysoké 119 k., Morkovice 45 k.

2. Hlobil, č. 1.⁵⁾

1 k., 3'54 g, 0'920. Morkovice 1 k.

3. Smolík, č. 8. Ve vnějším opisu na líci této varianty je však mezi slovy gratia a rex vždy trojlístek bez stopky . Srv. Hlobil, l. c., str. 132, č. 2. 2 k., 3'655 g, 0'920. Vysoké 28 k., Morkovice 18 k.

4. Smolík, č. 11.

1 k. (poškozený), 3'53 g, 0'940.

5. Smolík, č. 9, kde je však omylem opis na rubu označen »jako 1«. Patří tam opis, popsáný u č. 10. Srv. Hlobil, l. c., str. 132. Ve vnějším opise na líci je mezi slovy gratia a rex trojlístek tvaru . 20 k., 3'65 g, 0'940. Vysoké 6 k., Morkovice 119 k.

6. Smolík, č. 10.

1 k., 3'66 g.

7. Smolík, č. 12. Srv. Hlobil, l. c., str. 133, č. 4. V opisu na rubu, který počíná ovšem hvězdou, křížkem, hvězdou, nikoliv jen křížkem, jak Smolík vyznačuje, je mezi slovy grossi a pragenses znaménko tvaru kříže, jehož ramena jsou na konci rozšířena a zaokrouhlena; spodní rameno je delší ostatních. Křížek činí proto někdy dojem trojlístu. To platí i o dalších číslech 8—11 i 13. Smolík má u č. 12 na tomto místě trojlíst se stopkou, zahnutou do prava. 4 k., 3'64 g, 0'920. Morkovice 59 k.⁶⁾

8. Smolík, č. 12. Mezi slovy grossi a pragenses je podobné znaménko jako u č. 7, avšak spodní rameno je krátké a úzké. 14 k., 3'745 g.

9. Smolík, č. 12. Spodní rameno křížku v rubním opisu je dlouhé, úzké a zahnuté do leva. 9 k., 3'66 g, 0'920.

10. Smolík, č. 12. Spodní rameno křížku v rubním opisu je rovné, úzké a trochu delší ramen ostatních. 10 k., 3'66 g.

11. Smolík, č. 12. Znaménko v rubním opisu má tvar křížku s širokými, krátkými, na konci rozšířenými rameny; spodní rameno je nápadně krátké. 3 k., 3'65 g.

12. Líc jako předch. Oddělovací znaménko v rubním opisu je neznatelné. 15 k., 3'688 g.

⁴⁾ V oddělovacích značkách střídají se zde i jinde kroužky prázdné i vyplněné, což zvláště uváděno nebude.

⁵⁾ NČČ 1930, str. 133—135; čísla takto označená vztahují se na varianty Janových grošů, Hlobilem popsáné, kterých Smolík neznal.

⁶⁾ Tento počet se vztahuje na naše č. 7—13, zahrnutá v Hlobilově popise morkovického nálezu v celek pod č. 4 (na str. 133).

13. Smolík, č. 14. Oddělovací znaménko v rubním opisu má tvar křížku, jehož pravé, levé a horní rameno se na konci rozšiřuje, kdežto spodní, silně do leva prohnuté, je úzké.
5 k., 3'7 g, 0'920. Morkovice 355 k.⁷⁾
14. Smolík, č. 14. Oddělovací znaménko v rubním opisu má tvar obyčejného křížku.
1 k., 3'58 g.
15. Líc jako Smolík, č. 14.
Na rubu v opisu má oddělovací znaménko tvar .
6 k., 3'63 g, 0'900.
16. Hlobil, č. 4.
2 k., 3'73 g. Morkovice 1 k.
17. Líc jako předch. Oddělovací znaménko v rubním opisu je neznatelné.
5 k., 3'64 g.
18. Smolík, č. 20. Oddělovací znaménko ve vnějším opisu na lici jako u našeho č. 5.
6 k., 3'71 g, 0'920 g. Morkovice 17 k.
19. Hlobil, č. 11.
3 k., 3'466 g, 0'900. Morkovice 4.
20. Jako předch. V rubním opisu oddělovací znaménko .
1 k., 3'61 g, 0'920.
21. Smolík, č. 17, opravené u Hlobila, l. c., str. 133, č. 6.
1 k., 3'5 g, 0'900. Morkovice 1 k.
22. Jako naše č. 9. Ve vnitřním opisu na lici není mezi slovy Johannes a Primus oddělovací znaménko.
1 k., 3'61 g.
23. Kusy, poškozené právě na místech, kde jsou oddělovací znaménka, takže je nelze zařadit.
12 k., 3'73g.

Míšeň (Meissen) Fridrich I. nebo Fridrich II. (1291—1324, 1324—1349).⁸⁾

1. Die Saurmasche Münzsammlung, Berlin 1892, č. 4359—2323.
1 k., 3'75 g, 0'900.

Na otázku, v kterých přibližně letech vlády Janovy byl náš nález uschován, může odpovědět metrologické zkoumání grošů Janových a srovnávání jeho obsahu s obsahem podobných nálezů, zejména s groši Václava II. a Jana a pak ovšem Jana a Karla I., protože tak bude lze odlišit mladší od starších ražeb prvního Lucemburka na českém trůně. Mince nálezu na Karlově náměstí jsou hodně otřelé a dílem i poškozené. Přidáme-li k dnešní jejich váze obvyklých v takových případech 5%, dojdeme k průměrné váze 1 groše Jana Luc. v našem nálezu přibližně 3'8 g, což odpovídá průměrné váze jeho grošů 3'8369 g, vypočítané mnou z dobře zachovaných kusů nálezu ve Vysokém n. Jiz. V této době počíná váha

⁷⁾ Tento počet se vztahuje také na další naše číslo 14.

⁸⁾ Je totiž dosud sporné, zahájil-li v Míšni (Meissen) grošovou ražbu již Fridrich I. nebo teprve Fridrich II. Otázku mohou rozhodnouti právě české nálezy, v nichž se vyskytují první groše míšeňské, bude-li možno jejich pomocí rozlišit varianty grošů Janových bezpečně zařadit do první nebo druhé poloviny jeho vlády. Také proto je třeba naše nálezy 14. století cele zachovat, přesně zkoumat a popsat.

a jakost grošů již klesati, průměrná váha, získaná ze všech grošů Janových, je proto o něco nižší, nežli grošů Václava II. (přibližně 3'8 oproti 3'9 g). Lehčí a horší jsou jistě mladší. Základna srovnávacího materiálu musí tu být co nejširší a třeba stlačit na nejmenší míru prvky náhodné, projevující se na př. v našem nálezu rozličnou zachovaností jednotlivých variant a počtem kusů, jimiž jsou zastoupeny; neboť průměrnou váhu lze bezpečně zjistit jen z většího počtu mincí. Jakost pak, v nálezu právě popsaném celkem vyrovnanou, můžeme přesně stanovit jen přepálením jednotlivých peněz. Proto předkládám získaná čísla, nechtěje z nich vyvozovati závěry příliš podmíněné.⁹⁾

Také základ pro časové zařazení variant podle počtu kusů, jimiž jsou zastoupeny v jednotlivých nálezech, není dnes ještě dosti široký a bezpečný. Srovnávali jsme po této stránce náš nález s nálezy v Běstovicích, Čáslavi, ve Vysokém n. Jiz. a v Morkovicích. V Běstovicích byla však jen jedna varianta grošů Janových, určitě nejstarší, naše č. 1, zastoupené jedním kusem, čáslavského byla před zkoumáním rozptýlena více než polovina, z morkovického se zachoval jen zlomek. Tak zůstává jedinou vhodnou pomůckou nález ve Vysokém. Ze srovnání jeho s nálezem na Karlově náměstí lze asi vyvodit jen to, že varianty grošů Jana Lucemburského, zaznamenané Smolíkem pod č. 12, v mém popise č. 7 až 11, pravděpodobně i 12, zastoupené zde největším počtem kusů, které se v nálezu ve Vysokém nevyskytly, k nimž lze připojit i naše číslo 18, Smolíkovy č. 20, jsou mladší. Tyto groše a Smolíkovy varianty č. 9 a 10, naše č. 5 a 6, jimiž nález ve Vysokém n. Jiz. přibližně končí, jakož i mince, uvedené zde pod č. 13—15, u Smolíka pod č. 14, jsou jádrem nálezu na těchto stránkách popsaného. Z ostatních společných je č. 1, jak již pověděno, nejstarší ražbou Janovou, Smolíkovy č. 8, naše č. 3, troufám si zařadit do první poloviny jeho vlády. Protože v našem nálezu nepřichází několik důležitých obměn jeho grošů, spadá jeho uložení před r. 1340.

G. Skalský.

NÁLEZ PRAŽSKÝCH GROŠŮ VÁCLAVA II., JANA LUCEMBURSKÉHO A KARLA I. V TÝNĚ NAD VLTAVOU.

Na staveništi Městské spořitelny v Týně n. Vltavou nalezli dělníci při bourání domu č. 53 pod kamenným prahem v hlíně 525 mincí, z nichž 60 k., t. j. kopa, byla zabalena v jakési zetlelé látce, ostatní volně rozházeny. Dům býval až do husitských válek sídlem arcibiskupského purkrabího. 520 kusů jsou pražské groše, a sice 2 k. Václava II., 101 k. Jana Lucemburského, 416 k. Karla I., 1 k. jen s rubní ražbou náleží snad Janovi, spíše však Karlovi I., 5 k. jsou míšeňské groše markraběte Fridricha II. (1324—1349). Nález tento, obsahující groše Janovy a Karlovy, doplňuje vhodně nález grošů Václava II. a Janových v Praze na Karlově náměstí, popsaný na předchozích stránkách, a jest mu věnovati bedlivou pozornost z příčin tam uvedených. Proto upozorníme zde na čísla jiných nálezů, v nichž přicházely rovněž groše Janovy a Karlovy, pokud obsahovaly tytéž varianty a které i popisem dávají možnost srovnávání. Jsou to nálezy v Morkovicích, Hraběšíně a v Lounech, k nimž dlužno připojit i nález v Jesenčanech.¹⁾ Ovšem i zde třeba zdůraznit, že jsme v samých počátcích takového srovnávacího postupu a že teprve z většího počtu podobných nálezů lze získati spolehlivé východisko časového zařazení variant grošů obou uvedených panovníků. Zatím se musíme spokojiti sbíráním bezpečných dat. Výhodou našeho nálezu je, že byl zachován celý nebo téměř nedotčený.

⁹⁾ O určení časové posloupnosti některých variant grošů Janových a Karlových pomocí metrologických dat pokusil se C. O. Castelin v NČČ 1935—1936, str. 99 n.

¹⁾ NČČ 1930, str. 131., C. O. Castelin, Dva nálezy pražských grošů, NČČ 1935—1936, str. 99 n., G. Skalský, Nález pražských grošů a malých peněz Jana Lucemburského a Karla I. z okolí Loun, tamtéž, str. 102 n. V popise bude uveden také počet kusů téže varianty grošů Janových z nálezu na Karlově náměstí v Praze, který byl uschován v druhé polovině vlády tohoto panovníka a byl zachován celý nebo téměř celý.

Čechy, Václav II.

1. Smolík, č. 2.
2 k., 3'7 g.²⁾

Jan Lucemburský.

1. Smolík, č. 1.
5 k., 3'42 g, 0'940. Morkovice 45 k., Hraběšín 1 k., Louny 6 k., Praha, Karlovo náměstí 1 k.³⁾
2. Smolík, č. 7.
1 k., 3'6 g. Louny 1 k.
3. Smolík, č. 8.
1 k., 3'4 g, 0'900. Morkovice 18 k., Louny 6 k., Praha 2 k.
4. Smolík, č. 9.
16 k., 3'53 g, 0'940. Morkovice 119 k., Praha 20 k.
5. Jako č. 9 nálezu v Praze. Ale ve vnějším opisu na lici je mezi slovy gratia a rex oddělovací znaménko
31 k., 3'357 g, 0'940.
6. Lic jako předch. V rubním opisu je rozdělovací znaménko jako mezi slovy gratia a rex varianty předcházející.
3 k., 3'3 g, 0'910. Morkovice, č. 6 a 8?, 6 + 3 k.⁴⁾
7. Lic jako předch. V rubním opisu rozdělovací znaménko
1 k., 3'46 g.
8. Lic jako předch. Rozdělovací znaménko v rubním opisu je neznatelné.
17 k., 3'42 g.
9. Smolík, č. 12, Praha, č. 10.
4 k., 3'5 g, 0'950. Morkovice 119 k., Praha 10 k.
10. Lic jako předch. Na rubu je oddělovací znaménko jako u č. 6.
1 k., 3'6 g, 0'940. Asi Morkovice, č. 10, 2 k.
11. Lic jako Smolík, č. 18. V rubním opisu je oddělovací znaménko jako u č. 7.
1 k., 1'26 g (poškozený), 0'900.
12. Smolík, č. 18.
1 k., 3'5 g, 0'940. Morkovice 5 k., Louny 4 k.
13. Oddělovací znaménka na lici neznatelná. Rub jako u č. 1.
11 k., 3'5 g.
14. Oddělovací znaménka na lici neznatelná. Rub jako u č. 5.
2 k., 1'4 g.
15. Oddělovací znaménka na lici i rubu neznatelná.
6 k., 1'34 g.

²⁾ Viz pozn. 2. a 3. v popisu předchozího nálezu.

³⁾ Tento nálezu označuji dále jako pražský. — Také zde nečiníme rozdíl mezi kroužky prázdnými a plnými. Viz pozn. 4. v popisu nálezu na Karlově náměstí v Praze.

⁴⁾ Viz pozn. 5. předchozího popisu. V popisu Hlobilově není mezi variantami č. 6 a 8 rozdíl.

Karel I.

1. Hlobil, č. 2. Oddělovací znaménko jako u č. 5. grošů Jana Luc.
41 k., 3'46 g, 0'900. Morkovice 448 k.
2. Lic jako předch. Oddělovací znaménko v rubním opisu neznatelné.
13 k., 3'528 g.
3. Lic jako Smolík č. 4. V rubním opisu oddělovací znaménko jako u č. 6. grošů Janových.
274 k., 3'43 g, 0'900. Hraběšín E? 284 k.
4. Lic jako předch. Oddělovací znaménko v rubním opise neznatelné.
53 k., 3'45 g.
5. Hlobil, č. 1.
22 k., 3'42 g. Morkovice 36 k.
6. Oddělovací znaménka na lici i rubu neznatelná.
13 k., 3'46 g.

Jan Lucemburský nebo Karel I.

1. Ražba jen na rubu. Rozdělovací znaménko neznatelné.
1 k., 3'24 g.

Míšeň (Meissen), Fridrich II. (1324—1349).

1. Die Sauermasche Münzsammlung, Berlín 1892, č. 4360, 2324.
5 k., 3'38 g.

Groše Karlovy a zvláště Janovy jsou velmi otřelé, z části nalomené i jinak poškozené. Je vidět, že byly dlouho v oběhu. Průměrná váha Janových je proto ještě nižší, nežli v nálezu na Karlově náměstí v Praze. Při vši zdržlivosti, již nám ukládá nedostatečnost srovnávacího materiálu, lze říci, že náš nálezu potvrzuje, co jsme pověřili při popisu nálezu pražského, že totiž Smolíkova č. 9 a 10 i 12 jsou asi ze středních let vlády Jana Lucemburského a dále že obě varianty grošů Karla I. nálezu morkovického a varianta E hraběšinského nálezu jsou z počátku jeho panování. Poněvadž nálezu v Týně n. Vltavou obsahuje jen tři nebo jen málo více variant pražských grošů Karla I., lze jeho ukrytí klásti do prvních let jeho vlády, tedy někdy kolem r. 1350. Budiž ještě připomenuto, že nálezu ten, jakož i nálezu na Karlově náměstí v Praze, svědčí o pronikání míšeňských grošů hluboko do Čech již v době vlády prvních Lucemburků. G. Skalský.

NÁLEZ PRAŽSKÝCH PARVŮ VE VIZOVICÍCH.

R. 1919 byly nalezeny při bourání v starém měšťanském domě p. Miloslava Maloty ve Vizovicích na Moravě v hrnečku ve zdi blíže u komínu drobné mince. Byly značně poškozeny požárem (dům, který patřil k nejstarším vizovickým, r. 1688 vyhořel) nebo snad kouřem z komínu. Při nálezu se jich prý mnoho ztratilo, mnoho bylo rozšlapáno. Zbytek byl uložen na radnici a odtud r. 1939 zaslán k popisu do Národního musea. Mince jsou vesměs pražské parvi Jana Lucemburského a Karla I. Jsou velmi špatně zachovalé, rozbité a zlámané, takže lze s jistotou určit jen 26 celých a 34 zlomků jednotlivých kusů z celkového počtu 91 kusů. Varianty nelze stanovit vůbec.

Čechy, Jan Lucemburský (1310—1346), parvus, typ Smolík, č. 8 (6), průměrná váha 0,27 g.

Karel I. (1346—1378), parvus, typ Smolík, č. 13 (20 celých a 34 úlomky z 34 kusů; bylo tedy v nálezů nejmeně 54 kusů), průměrná váha z deseti nejlépe zachovaných byla 0,317 g.

Nečitelné (Jan nebo Karel) parvi (9 celých a 22 zlomků z 22 kusů, tedy nejmeně 31 kusů).

15 drobnějších a řada velmi malých zlomků celkové váhy 3,15 g.

Jakost¹⁾ zkoušených dvou zlomků parvů Jana Lucemburského má 690/1000, jakost čtyř zlomků parvů Karlových pouze 596/1000. *Em. Nohejlová.*

NÁLEZ V PÁCU U CÍFERU (okres Trnava, Slovensko).

V dubnu r. 1934 našel cikán Valentin Horváth z Pácu poklad stříbrných mincí, uložených v hliněné nádobce. Tento hrnec vykopal v hloubce 25—30 cm při kopání hlíny pro základy domu ve východní části obce Pác. Za několik dní našel druhou podobnou nádobku se zlatými a stříbrnými mincemi. Nálezce odevzdal úřadům jenom část nalezených ražeb, takže zbytek pokladu byl mu zabaven. Avšak nález byl už roztržštěn. Četníci sbírali mince u jednotlivých osob, nemáme však jistoty, že sehnali všechny rozptýlené kusy. Pravděpodobně část nálezů chybí, protože obě odevzdané nádobky byly naplněny mincemi jenom do tří čtvrtin. Poklad je nyní uložen v Slovenském Vlastivedném muzeu v Bratislavě. Složení nálezů je toto:

Čechy, Jan Lucemburský (1310—1346), pražský groš Smolík, Pražské groše a jejich díly, č. 14 (5).

Karel IV. (1346—1378), pražský groš, Smolík l. c., č. 4 (1).

Uhry, Ludvík Veliký (1342—1382), dukát Réthy, Corpus nummorum Hungariae II., č. 62 (7).

Rakousy,²⁾ Albrecht II. (1336—1358), gulden, Dannenberg, Die Goldgulden vom Florentiner Gepräge, N. Z. 1880, str. 180, č. 71 (1).

Fridrich II. (1230—1246), fenik Luschin, Wiener Münzwesen im Mittelalter 1913, č. 22 (1).

Vídeňské feniky (1200—1246), fenik Luschin, l. c. č. 27 (94); půlfenik č. 27 (1).

Přemysl II. jako král (1261—1276), fenik Luschin, l. c. č. 60 (1), č. 62 (1), č. 63 (1), č. 69a (1).

Přemysl II. jako král nebo král Rudolf II. (1276—1281), fenik Luschin, l. c. č. 70 (1), č. 71 (1), č. 73 (1), č. 80 (1), č. 81 (1), č. 83a (2); půlfenik č. 77 (1).

Albrecht I. (1282—1308), fenik Luschin, l. c. č. 91 (1), č. 92 (4), č. 93 (19), č. 95

¹⁾ Děkuji p. ing. Vaněčkovi, řediteli Puncovního úřadu v Praze za laskavost, se kterou dal jakost vyzkoušet.

²⁾ P. řed. dru F. Dworschakovi z Vídně (Wien) děkuji za laskavé určení čtyř feniků.

(1), č. 101 (7), č. 102 (50), č. 103 (14), č. 104 (1), č. 105 (21), č. 106 (20), č. 107 (6), č. 108 (2), č. 109 (21), č. 110 (43), č. 111 (11), č. 112 (18), č. 113 (54), č. 114 (11), č. 115 (14), č. 116 (23), č. 117 (23), č. 118 (8), č. 119 (18), č. 120 (38), č. 123 (26), č. 124 (20), č. 125 (6); půlfenik č. 103 (1), č. 105 (1), č. 116 (1), č. 120 (1).

Před rokem 1335, fenik Luschin, l. c. č. 126 (53), č. 127 (44), č. 128 (20), č. 129 (1), č. 130 (35), č. 131 (49), č. 132 (73), č. 133 (52), č. 134 (45), č. 135 (41), č. 136 (50), č. 137 (83).

Albrecht II. (1330—1358), fenik Luschin, l. c. č. 138 (86), č. 139 (61), č. 139 var.: hlava muže vpravo (1); č. 140 (76), č. 141 (31), č. 142 (127), č. 144 (46), č. 145 (86), č. 145 var.: tři rakouské štítky, mezi nimi místo lilie jsou tři tečky (1); č. 146 (63), č. 147 (138), č. 148 (1), č. 148 var.: hlava mnišky vpravo s naznačenými vlasy (90), č. 149 (81), č. 150 (10).

Albrecht III. (1365—1395), fenik Luschin, l. c. č. 153 (169), č. 154 (212), č. 154 var.: ryby jsou obráceny k sloupu břichem (1); půlfenik č. 153 (1), č. 154 (1).

Před rokem 1370, fenik Luschin, l. c. č. 155 (137); půlfenik č. 155 (1).

Před rokem 1390, fenik Luschin, l. c. č. 156 (113), č. 159 (96), č. 160 (159); půlfenik č. 158 (5).

Před rokem 1399, fenik Luschin, l. c. č. 161 (64).

Albrecht IV. (1395—1404), fenik Luschin, l. c. č. 164a (2).

Štyrsko, Albrecht I. (1282—1308), fenik Luschin, Steierische Münzfunde, Jahrbuch für Altertumskunde II., 1908, č. 85 (1). — *Št. Hradec (Graz)*, fenik XIV. stol., Luschin, l. c. 306 (1), 307 (1). — Fenik XIV. stol. (1), Luschin nemá. L: jednorožec [?] vlevo, hlava obrácena dozadu; rub: nečitelný (*tab. II. č. 3.*)³⁾

Štyrsko neb Rakousko [?], půlfenik XIV. stol. (3). Luschin nemá. L: rakouský štítek, kolem něhož je stočeno hadovitě zvíře, držící v tlamě větvičku, která je zakončena lístkem; rub: nečitelný (*tab. II. č. 4.*)

Korutany, Friesach [?], fenik XIV. stol., Luschin, l. c. č. 261 (1); fenik, Luschin, Friesacher Gepräge der Erzbischöfe von Salzburg 1300—1360, N. Z. XVI., 1923, č. 104 (3).

Bavory, Ludvík I. (1183—1231), fenik Beierlein, Die Medaillen und Münzen des Gesamtthauses Wittelsbach, München, 1897, I. č. 19 (1).

Ludvík II. (1253—1294), fenik (pravděpodobně ražený v Mnichově), Beierlein, l. c. č. 59 (102).

Ludvík IV. (1294—1347), fenik Beierlein, Die Bayerischen Münzen des Hauses Wittelsbach, Oberbayerisches Archiv für vaterländische Geschichte, München, 1869—1870, č. 47 (2).

Dolní Bavory, Jindřich I. (1253—1290), Oettingen, fenik Beierlein, l. c. č. 25 (37).

Horní Bavory, Rudolf I. (1294—1317), *mnichovský* fenik Beierlein, Die Medaillen und Münzen des Gesamtthauses Wittelsbach, l. c. č. 61 (64), č. 63 (31), pravděpodobně ražený v Ingolstadtu (společně s jeho bratrem Ludvíkem IV.), Noss, N. Z. 1920, č. 6.

Pasov (Passau), fenik XIII. stol., Höfken, Passauer Pfennige, N. Z. 1898, č. 28 (1); fenik 2. pol. XIII. stol., Luschin, Steierische Münzfunde, l. c. č. 151 (1).

³⁾ Není to Luschin č. 41? *Pozn. red.*

Pasov (Passau [?], fenik XIII. stol., Luschin, l. c. č. 219 (15); fenik XIII.—XIV. stol., Luschin, l. c. č. 243 (1).

Neurčený fenik, Luschin, l. c. č. 224 (7).

Odřené neurčené feniky (118).

Dvě hliněné nádoby, ve kterých byl poklad uschován, jsou téměř stejné. Jsou to baňaté hrnce šedé barvy, s odsazeným nízkým hrdlem a ohrnutým okrajem, zdobené v horní části mělkými vodorovnými rýhami. (Výška 13,7 cm, průměr okraje 12 cm.) Hrnce byly přikryty hliněnými pokličkami s prohnutými stěnami a plochým knoflíkem na vrcholu. (Výška 5 cm, průměr 10 cm.) Stříbrné mince, hlavně feniky, byly pokryty měděnkou, ale v celku ražby jsou dobře zachovalé. Ačkoliv nádoby nebyly nalezeny současně, můžeme předpokládat, že patří k jednomu pokladu; nasvědčuje tomu stejný typ hrnců a stejné ražby v nich uložené. Zachované ražby jsou z XIII. a XIV. stol., ale dobu uložení nálezu nemůžeme přesně odhadnouti, protože poklad nebyl zachován celý. Patrně byl ukryt koncem XIV. století.

L. Kraskovská.

NÁLEZ GROŠŮ V BYSTRÉM (WÜSTREI) U STÁRKOVA (STARKSTADT) NA BROUMOVSKU.

1. dubna 1936 při regulaci potoka na katastru obce Bystré, směrem ke Stárkovu, našel dělník Jos. Rudolf v hloubce asi 1 m v setelém pařezu, obloženém třemi velkými kameny, hliněnou nádobku s 404 celými a dvěma zlomky dvou pražských grošů. Z nádoby zůstalo dno s částí pláště. Na zbytku bříška je pět širokých mělkých rýh. Byla dělána na kruhu ze světlé, šedohnědé hlíny.

Z grošů bylo 10 Karla I. (1346—1378), velmi otřelých, průměrné váhy 2,50 g. Jeden kus byl staré falsum Karlova groše; vážil 1,75 g, zkouška črtem ukázala jakost 750—800/1000. Ostatek, 393 celé a zlomky ze dvou grošů jsou ražby Václava IV., hodně otřelé, většinou s nižším písmem. Tyto kusy váží průměrně 2,365 g, s velkým písmem měly průměrnou váhu 2,165 g. Poněvadž řada kusů byla opět ražena tak, že z části byly úplně hladké, z části, hlavně kousky okrajových partií, velmi ostré, zvážila jsem i deset kusů takových. Vážily průměrně 2,35 g, kdežto průměrná váha kusů bez ohledu na ráz byla 2,25 g. Jakost podle analýs byla u kusů s malým písmem 737/1000, u kusů s velkým písmem 636/1000, u kusů s ražbou z části ostrou z části úplně hladkých 661/1000.

Em. Nohejlová.

NÁLEZ GROŠŮ V KRALOVICÍCH.

V Kralovicích u Plzně byly dne 10. dubna 1939 nalezeny v zahradě starého obytného domu při výkopu jámy pro ovocný strom pražské groše i s nepatrným zbytkem koženého váčku. Mohli jsme prohlédnouti, díky laskavosti p. Al. Lego z Kralovic, 40 celých grošů a dva jejich zlomky. Jsou to vesměs ražby Václava IV., hodně opotřebované, jen několik kusů má obvyklý ostrý ráz, zvláště na pokraji, střídající se s téměř hladkými ploškami. Jedenáct kusů a oba zlomky mají nízké a malé písmo, jeden groš je ořezaný (13 mm v průměru, váhy 1,9 g).

Nohejlová.

NÁLEZ VE VLAŠIMI.

Při výkopu domovního kanálu u čp. 113 ve Vlašimi (majitel p. Jos. Drn) bylo 18. října 1937 nalezeno 98 pražských grošů.

Karel I. (1346—1378), pražský groš (otřený; 3).

Václav IV. (1378—1419), pražský groš (92). Devadesát z nich má průměrnou váhu 2,80 g. Střídají se v nich úplně odřené ražby s částečně ostře raženými, se zachovaným ražebním leskem na ploškách. Několik je poměrně dobře zachováno. Dva z pražských grošů Václavových mají průměrnou váhu 1,88 g, jakost však touž jako 90 ostatních (asi $595/1000$). Jsou velmi otřené a jakoby rozleptané.

Čechy, střížek pražského groše, patrně Václava IV. (1378—1419).

Václav IV., pražský groš s kontramarkou města Norimberka (Nürnberg, Katz, č. 12) a s kontramarkou hornosvábského svazu (Katz, č. 47). Nález byl ukryt v hliněném hrnečku, který se rozbil, v prvé polovině 15. stol.

Em. Nohejlová.

NÁLEZ V JAKUBÍNĚ.

Ve vsi Jakubíně s. o. Počátky našel v dubnu 1938 rolník p. Karel Hájek při rozšiřování cesty a odkopávání svahu za svým statkem nádobku s pokličkou a mincemi. Díky p. arch. Fr. Navrátilovi z Třeboně byly mince i nádobka poslány k popisu do num. oddělení Nár. musea.

Nádobka je bezuchý hrneček, vykroužený z šedohnědé hlíny, vysoký 12,5 cm. Průměr hořenního otvoru je 10,8 cm, dna 7 cm, bříška 13 cm. Pod hrdlem na hořejší části výdutě je ozdobena třemi vodorovnými rýhami. Poklička je z černošedé hlíny, průměru 14 cm. Nádobka je na dvou místech nepatrně puklá, poklička je bezvadná.

1401 mincí (nález je zachován celý) je datováno rakouskou částí, jež končí ražbami před r. 1430. Do pozdějších let by mohly být zařazeny pouze ražby Jindřicha IV. Bavorského (1393—1450) nebo Ludvíka VII. (v Ingolstadtu 1413—1447), ale počátky jejich ražeb dovolují datování peněz obou těchto vladařů a tedy i nálezu v Jakubíně nejpozději do r. 1430. Je složen z těchto mincí:

Čechy, Václav IV. (1378—1419), pražské groše (38, z nichž dva mají nižší a menší písmo, 36 velké. Jsou hodně otřené, místy je ražba naprosto neznatelná).

15. stol., t. zv. husitské peníze se lvem a čtyřlázem. Var. Castelin, Heller u. Pfennig, č. 8 nebo 9 (8).

Morava, 15. stol., fenik, Nohejlová, NČČ 1933, 63 č. 7 (2); půlfenik téhož typu (8).

Erlangen, Václav IV., fenik, Wintz-Deuerlein, str. 343, V. (1).

Rakousy, Albrecht I. (1282—1308), fenik, Luschin č. 104 (1).

Před r. 1335, fenik, Luschin č. 131 (1).

Albrecht III. (1365—1395), fenik, Sirový, Věstník num. spol. č. tab. X., č. 10 (1); Luschin č. 163, ale jiné kresby (1).

Albrecht IV. (1395—1404), fenik (s kamzičí hlavou r. 1399), Luschin č. 164a (2); půlfenik téhož typu, L. č. 164b (3).

Albrecht V. (1404—1439), poručensví Vilémovo (1404—1406), feniky s gotickými lístky 1405 (50); půlfeniky (24); feniky s trojlístky 1406 (99); půlfeniky (12); feniky, na nichž není znát tvar lístků v koutech laloků (18); půlfeniky (10); poručensví Leopoldovo (1406—1411), feniky L. č. 6 (88); půlfeniky (13); feniky L. č. 7 (13); půlfeniky (3); poručensví Vilémovo nebo Leopoldovo (písmeno poručníkovo není čitelné, v koutech laloků jsou trojlístky), feniky (18); půlfeniky (13); současné falsum půlfeniku

(1); *samostatná vláda Albrechta V.* (1412—1439), Angerfelder, fenik ok. 1416, Luschin č. 9 (7); Gundlach (1420—23, 1425), fenik Luschin č. 11 (333); půlfenik (58); půlfenik odchýlné kresby (1); současná falsa půlfeniků Gundlachových podle L. č. 11 (11); fenik Gundlachův, ale odchýlné kresby než L. č. 11 (1); Niclas unterm Himmel 1427—30, 1433—36, fenik před r. 1430, Luschin č. 13 (43); půlfenik (21); součas. falsum feniku Niclase unterm Himmel před r. 1430 podle Luschinova č. 13 (2); stejné falsum půlfeniku (4); souč. falsa Albrechtových feniků podle Gundlachových nebo Niclase unterm Himmel (3); souč. falsum Albrechtova feniku, na němž je jen čitelné písmeno W v levém dolním laloku. Odpovídá nejspíše Luschinově č. 47 (Dworschak, N. Z. 1920, str. 73 č. 21), ale písmena jsou přehozena (1, *tab. II. č. 5*); neurčené feniky z doby Albrechta V. (4); půlfeniky (8).

Štyrsko, Arnošt Železný (1406—1424), fenik Luschin č. 17 (34); půlfenik (45); půlfenik typu L. č. 17, písmeno nad štítem není však znát. Vpravo od štítu je R (totéž jako na půlfenikách správně ražených), v l. od štítu je R, avšak obrácené vzhůru (2, *tab. II. č. 6*).

Ražby podle vzorů rakouských před r. 1430 (t. zv. Beischlag). 1. fenik, Dworschak, Der Mzsammler 1935, č. 27 (1); 2. týž půlfenik, tři mají nad štítem A, tři FL (6); 3. týž půlfenik, jen kresba štítu je jiná b:evna jsou tenčí a štít je tenkou čarou celý orámován; týž půlfenik s P - R - O před r. 1430, Dworschak, l. c., č. 30 (2, jeden má po obou stranách P a O tečky); 5. týž půlfenik, písmeno vpravo od štítu není dobře čitelné (1); 6. půlfenik před r. 1430, napodobenina Gundlachova feniku: tvar štítu týž jako na Gundlachových, nad štítem nejasné AR, v laloku v l. od štítu písmeno podobné velkému D, vpravo je písmeno nečitelné (1, *tab. II. č. 7*).

Hals-Leuchtenberg, Jan I. (1379—1407), fenik, Sirový, Věstník num. spol. č., *tab. X.*, č. 50 (1); půlfenik typu Sirový, l. c., *tab. X.*, č. 51 (1).

Jan III. a Jiří I. (1410—1425), půlfenik, Dworschak N. Z. 1920, *tab. 13*, č. 23b (49, z nichž mají nad štítem kroužek: 3; dva kroužky: 1; dvě tečky: 5; šestilistou růžičku: 3; čtvereček s negat. vyraženým ležatým křížkem: 19, z toho je 5 souč. fals; ležatý křížek: 1; dva kusy mají štít v kruhu; na nejhořejší b:evno jsou přisedlé tři listky; na 15 kusech (v tom na 4 souč. falsech) nelze značku nad štítem rozeznat; půlfenik, Dworschak N. Z. 1920, *tab. 13*, č. 23b, ale jemné kresby, štít nemá značky a je v jemném kruhu malého průměru, z písmen je znát jen v l. od štítu písmeno G, jež je vraženo přímo na kruh a je poměrně hodně veliké (1, *tab. II. č. 8*); půlfenik: v hrubém kruhu dost velkého průměru (1 cm) štít, nad nímž je nejasná značka: na svrchní b:evno štítu patrně přiléhá vodorovná čárka a na ní stojí čtverec s negat. tečkou uprostřed. Písmeno I a G jsou gotická majuskula (1).

Bavory, Štěpán II. (1363—1375), mnichovský fenik W. č. 145 (31), 146 (17), 147 (1), 148 (1); W. č. 145 nebo 146 (není znát, má-li mnich na rameni kříž nebo štít s klenci, 1); oettingenský fenik, W. č. 155 (46, na deseti není znát na rev. štít s klenci).

Bavory-München, Jan II. (1375—1397), fenik, Sirový, l. c., *tab. X.*, č. 47 (4); Noss, N. Z. 1920, č. 84 (7); 85 (3); 86 (11).

Arnošt I. s bratrem Vilémem (1397—1435), mnichovský jednostranný fenik W. č. 166 (4, podle vyobrazení; na jednom není kruh znát); č. 167 (1), 160 (2), 161 (1), 162 (1), 164 (2).

Bavory-Ingolstadt, Štěpán III. (1375—1413), před spoluvládou se synem Ludvíkem (1375—1402), fenik W. č. 3381 (1), 3382 (2).

Štěpán III. se synem Ludvíkem (1402—1413), fenik W. č. 3387 (3), 3392

(2), 3393 (3); Wasserburg, fenik W. č. 3395 (9 ve dvou typech), 3396 (4), 3397 (4 ve dvou typech); feniky, na nichž není znát značka pod písmeny (3, jeden má mezi písmeny tečku).

Ludvík VII. (1413—1447), ingolstadtský fenik W. č. 3409 (1).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. (1393—1450), *Landshut*, fenik W. č. 3424 (2), 3427 (7), 3431 (?), 3432 (6); landshutský fenik: na av. helmice, na rev. H mezi dvěma tečkami (1, není dost zřetelný); landshutský půlfenik k W. č. 3432 (srovn. Noss, N. Z. 1920, str. 90: feniky po r. 1404; 3); landshutský fenik Beierlein, č. 114 (1); Oettingen, fenik W. č. 3433 (2), 3437 (2), 3438 (2); fenik, na rev. je písmeno H bez jakékoli značky (2); *Braunau*, půlfenik k W. č. 3441 (1, *tab. II. č. 9*).

Neurčené feniky z první třetiny 15. stol. (8):

Půlfenik první poloviny 15. stol. blíže neurčený (1).

Horní Falc, Ruprecht II. (1390—1398) nebo Ruprecht III. (1398—1410), fenik Mit. Bayer. Num. Ges. 1886, *tab. II. č. 102*, ale písmena nejsou znát (1).

Bisk. Bamberg, Albert z Wertheimu (1398—1421), fenik av.: Mit. Bayer. Num. Ges. 1886, Fikentscher, *tab. II.*, č. 66 a Kirchner, *tab. I.*, č. 14. Fenik je dvoustranný a má na rev. dvouocasého českého lva v hladkém kruhu. Tuším, že bude nutno se zabývat otázkou, nepatří-li spíše jako ražba t. zv. Nových Čech mezi výrobky mincovny v Auerbachu (2, *tab. II. č. 10 a 11*).

Bisk. Würzburg, Gerhard ze Schwarzburga (1372—1400), *Gerolzhofen*, fenik z let 1391—95, Buchenau, Mit. Bayer. Num. Ges. 1925, *tab. V.*, č. 235 (1).

Střížky feniků (4); půlfeniků (8).

Neurčené feniky (8).

Em. Nohejlová.

NÁLEZ VE VRBATOVĚ KOSTELCI.

Dne 24. května 1938 našel dělník Jaroslav Moučka při dobývání pařezů v lese na katastru obce Horek, okres Chrudim 142 mincí 15. stol., uložených v malé nádobce. Tato je zcela zachována. Je to hrubá práce, vykroužená z šedohnědé hlíny. Průměr dna je 32 mm, výška nádoby 6,5 cm, průměr bříška, na němž je několik vodorovných rýh, je 6 cm. Hrdlo je zúžené na 32 mm, okraj nestejněmý, hrubě pracovaný a mírně vyhrnutý dává světlost 37 mm.

Z mincí zaslala četnická stanice ve Vrbatově Kostelci k popisu 111 kusů do Národního musea, 31 kusů získalo Vlastivědné museum pro východní Čechy v Chrudimi, které je ochotně zapůjčilo k doplnění popisu nálezu:

Čechy, t. zv. husitské peníze, velmi špatně zachované, na nichž je znát jen částečně jejich ráz. Všechny mají čtyřráz. Nohejlová, NČČ 1933, č. 5 (25).

Morava, t. zv. husitské peníze. Všechny mají čtyřráz. Nohejlová, l. c. č. 7 (11).

Dolní Rakousy, fenik před r. 1399. Luschin, Wiener Mzwesen im Mittelalter IX., 163 (3); 164 (1).

Albrecht V. (1404—1439), *poručnictví Vilémovo* (1404—1406), feniky s gotickými listky (1404—5, 11 k); půlfeniky (2); feniky s jetelovými trojlístky (1405—6,

7 k). *Poručnictví Leopoldovo* (1406—1411), feniky s L—A (5); fenik s L—P—D (Luschin, č. 7, 1). *Samostatná vláda Albrechtova* (1411—39), feniky Gundlachovy (ok. 1420, 25 k); feniky Niclase unterm Himmel (1427—1430 a 1433—1436, 3 k).

Albrechtova doba (1411—1439), Luschin, Das Mzwesen in Öst. im ausgehenden Mittelalter, č. 12 (1). Fenik je velmi dobře zachovaný. Dworschak, Mzsammeler, č. 27 jej popisuje jako ražbu podle rakouského vzoru (t. zv. Beischlag) před r. 1430.

Štýrsko, Arnošt Železný (1406—1424), fenik (1409—1424, 2 k).

Bavory-München, Štěpán II. (1347—1375), fenik, Wittelsbach č. 145 (6, jeden s dvourázem), 146 (3 ve 2 var.) [Noss, N. Z. 1920, str. 90 a 91 připsuje oba tyto druhy feniků jako svá čísla 80 a 79 Janovi II.].

Jan II. (1375—1397), fenik, Noss, N. Z. 1920, str. 91, č. 84 (4).

Arnošt I. (1397—1438) s bratrem Vilémem (1402—1435), fenik W. č. 160 (1); 165 (1), 167 (2); se synovcem Adolfem (1435—1438), fenik W. č. 169 (1).

Bavory-Oettingen, Jan II. (1375—1397), fenik W. 155 (6).

Jindřich IV. (1393—1450), fenik W. 3436 (?), 2). Svou ražbou je tento fenik tak blízký předešlému (W. 155), že velký časový rozdíl mezi oběma není možný; fenik W. 3434 (2); W. 3439 (1).

Bavory-Ingolstadt, Štěpán III. (1375—1413), fenik, patrně W. č. 3384 (1).

Štěpán III. a Ludvík VII. (1375—1402—1413), fenik W. č. 3387 (1); W. č. 3393 (1); blíže neurčený (1).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. (1393—1450), fenik W. č. 3426 (Noss č. 65 a 66, 4), 3427 (3), 3432 (Noss č. 59, 2).

Augsburg, fenik z let 1402—1423 (značka H, na němž je šipka; 1).

Nečitelné (ošoupané) feniky, patrně české, t. zv. husitské se čtyřrázem (2).

Tento nález feniků z první poloviny 15. stol. je velmi důležitý pro datování českých t. zv. husitských peněz se čtyřrázem. Celý nález lze datovati, s výjimkou feniků bavorského vévody Jindřicha IV. (1393—1450), ok. r. 1425. Podle feniku Luschin č. 12, který pokládá Dworschak za ražbu podle rakouského vzoru před r. 1430, nejpozději rokem 1430. Myslím, že před tento rok náleží tedy i landshutské feniky Jindřicha IV., jehož dlouhá vláda to nevylučuje (vládl od r. 1393 do 1450), zvláště když ražba dvoustranných feniků (s iniciálkou panovníka na jedné a se znakem na druhé straně) byla zavedena už r. 1406 (Noss, N. Z. 1920).

Em. Nohejlová.

NÁLEZ VE ŠTVRTKU NA OSTROVE.

Dne 30. VI. 1936 dělník Michal Vereb ze štvrťku na Ostrove č. 24. (býv. okres Šamorín), našel na pozemku ř.-k. církevní školy při kopání jámy pro sklep v hloubce asi 150 cm 56 stříbrných mincí a svazek kovových perliček. Svůj nález odnesl faráři J. Šimkovi, který jej odevzdal četníkům. Na místě nálezu, podle složení hlíny, stával domek, který asi shořel, protože bylo nalezeno ohořelé dřevo, množství popela a černé pálené hrnce. Složení nálezu jest toto:

Uhry, Maria (1382—1385), denár, typ Réthy 114 (1).

Zikmund I. (1386—1437), denár, typ Réthy 121 (18); Réthy 125 (22); Réthy 126 (1); Réthy 129 (8); slepené denáry (2).

Neurčený denár (1), zlomky (3).

Rakousy [?], fenik (pošk.) (1).

Spolu s mincemi byly nalezeny malé plechové kuličky (12 kusů a 4 půlky) a jedna rozložená rolnička z pozlaceného měděného plechu, které byly prý svázané provázkem. Pravděpodobně sloužily jako ozdoba.

L. Kraskovská.

NÁLEZ V ČÁSLAVI R. 1935.

Památce † Josefa Štolby.

Při rozboření domu čp. 58 v Palackého třídě v Čáslavi na podzim r. 1935 přišlo se na sklepy, rozličně rozvětvené, jejichž konce byly zazděny (kam dosahují, nebylo zjištěno). V jednom oddělení sklepa, směrem pod ulici, v hloubce asi 2 m pod jejím povrchem, byl objeven malý otvor po vyjmutém kamenu a v něm bez nádoby a bez obalu bylo 516 mincí.

Čechy, první polovina 15. stol., fenik typu Castelin, Heller u. Pfennig in Böhmen in den Jahren 1378—1471, Budějovice 1934, č. 8, 9, 10 a 11 a var. (75 k; nerozlišují v počtu kusů jednotlivé varianty, neboť nelze na př. stanovit, na kterých kusech jest dvojí vnitřní kruh; některé varianty jsou značně odchýlné od typů, uvedených Castelinem); feniky hodně otřené (10 k); haléř s korunou, var. Cast., l. c., č. 12—14 (5 k v 5 var.); neurčené feniky (české, 3 k).

Morava, konec 14. a první polovina 15. stol., fenik s menší orlicí, Luschin, N. Z. 1889, t. XI., č. 35 (30 k, jeden dvakrát ražený); fenik s větší orlicí, var. Luschin, l. c., č. 35 (6 k ve 3 var.); fenik s šachovanou orlicí, Luschin, l. c., č. 33 (1 k); fenik s orlicí, nad jejímž pr. křídlem je písmeno S, Luschin, l. c., č. 38 (2 k, jeden má písmeno velmi nejasné); haléř s menší orlicí, k Luschinovu č. 35, l. c. (7 k); haléř s větší orlicí, k Luschinovu č. 35, l. c. (1 k).

Rakousy (Albrecht I., 1282—1308), před r. 1335, fenik, Luschin, Wiener Münzwesen im Mittelalter, t. VII., č. 103 (?), 1 k); (Friedrich I., 1305—1330), před r. 1335, fenik, Luschin, l. c., t. VIII., č. 127 (1 k).

Albrecht III. (1365—1395), fenik, Luschin, l. c., t. VI., č. 104 (1 k); fenik před r. 1390, Luschin, N. Z. 1874—5, t. IX., č. 154 (1 k).

Albrecht IV. (1395—1404), půlfenik před r. 1399, Luschin, Wiener Mzwesen im Mittelalter, t. IX., č. 163 (2 k); tamže, č. 164 (1 k).

Albrecht V. (1404—1439), *poručnictví Vilémovo* (1404—1406), fenik s gotickými lístky (ok. 1405, 13 k); s jetel. lístky (1406, 8 k); s nečit. znam. (1404—6, 5 k), všechny Luschin, Das Mzwesen in Österreich im ausgehenden Mittelalter, str. 267—8; půlfenik s got. lístky (ok. 1405, 5 k); s jetel. lístky (1406, 4 k); s nečit. znam. (1404—6, 41 k), všechny Luschin, l. c., str. 267—8. *Poručnictví Leopoldovo* (1406—1411), fenik s L—P—C (z r. 1407, 1 k); fenik s L—C—C (z r. 1407, 1 k); půlfenik s L—P—D (z r. 1407, 5 k), všechny Luschin, l. c., str. 267—268; fenik s L—A (1407—1411, 16 k); půlfenik s L—A (1407—1411, 16 k), všechny Luschin, l. c., str. 267—8. *Poručnictví Vilémovo* (1404—6) nebo *Leopoldovo* (1406—1411), půlfenik, na němž nejsou znát

značky ani písmeno poručíkovy (22 k). *Samostatná vláda Albrechta V.* (1412—1439), půlfenik z r. 1416, k Luschinovu č. 8 (1 k); mincm. Gundlach (1420—23, 1425), fenik, L. č. 11 (45 k); půlfenik, L. č. 11 (34 k); mincm. Niclas unterm Himmel (1427—30, 1433—36), fenik, L. č. 13 (6 k); půlfenik, L. č. 13 (7 k); blíže neurčený fenik (1 k); půlfenik (11 k).

Štyrsko, Arnošt Železný (1406—1424), fenik s Θ —R—N, L. č. 17 (4 k); půlfenik s Θ —R—N, L. č. 17 (23 k); půlfenik s Θ —L—N (1 k, L má velmi krátkou příčnou nožičku); půlfenik s Θ —?—R (1 k).

Podle vzorů rakouských (t. zv. Beischlag): 1. fenik před r. 1430, Luschin, str. 401, č. 45; Dworschak, *Der Münzensammler*, 1935, str. 12 a 13 (1 k); 2. půlfenik před r. 1430, k Luschinovu č. 12; Dworschak, l. c., t. II., č. 27, ale jiná forma štítu (2 k ve 2 var.); 3. půlfenik před r. 1430 s P—R—O, Dworschak, l. c., t. II., č. 30 (2 k ve 2 var.); 4. půlfenik patrně před r. 1430 s ?—O—H [A?, R?]: forma štítu jako na fenikách s P—R—O, Dworschak, l. c., II., č. 30 (1 k); 5. půlfenik patrně před r. 1430 s ?—?—O: souvisí buď s feniky s P—R—O (Dworschak, l. c., tab. II., čís. 30) nebo s L—P—D a čitelné O je pak zkomolené D (1 k); 6. půlfenik se štítem z velkých, silných břev, v koutech laloků není znát značky, písmena jsou nečitelná: nahoře zbytek, který mohl být AL, v pr. laloku zbytek písmene H nebo N (1 k).

Hals-Leuchtenberg, Jan III. a Jiří I. (1410—1425), půlfenik, nad štítem: a) dvě tečky (1 k); b) kroužek (5 k); c) čtvereček (4 k); d) křížek (1 k); e) ležatý křížek (1 k); f) hvězdička (2 k); g) růžička (1 k); h) neznatelná značka (8 k).

Neurčené rakouské feniky (2 k); půlfenik, Luschin, l. c., t. VII., č. 98? (1 k); půlfenik (4 k).

Bavory, Štěpán II. (1349—1375), *mnichovský* fenik, W. č. 145 (3 k); var. W. č. 145 (3 k); W. č. 146 [Noss, N. Z. 1920, str. 91: Jan II. (1375—1397), 1 k]; W. č. 147 (Noss, l. c.: Jan II., 1 k); W. č. 148 (Noss, l. c.: Jan II., 1 k).

Jan II. (1375—1397), fenik, W. č. 155 (5 k); W. č. 178 (3 k); fenik s poprsím zpředu a štítem z klenců (1 k).

Bavory-München, Arnošt I. (1397—1438) s bratrem Vilémem (1397—1435), *mnichovský* fenik, W. č. 160 (1 k); W. č. 161 (3 k); W. č. 162 (3 k).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. (1393—1450), *Oettingen*, fenik, W. č. 3437 (2 k); W. č. 3438 (2 k); W. č. 3439 (1 k); W. — (1 k); půlfenik: av. H v kruhu, rev. v kruhu štít z klenců (1 k); *Landshut*, fenik, W. č. 3430 (2 k); W. č. 3432, ale čtyřhráz na av. (2 k); fenik: av. H mezi hvězdičkou (v pr.) a růžičkou (v l., 1 k); fenik: av. H v kruhu, rev. helmice (1 k); půlfenik: av. H, rev. helmice (1 k).

Bavory-Ingolstadt, Štěpán III. (1375—1402—1413), *Ingolstadt*, fenik jednostranný, W. č. 3382 (2 k ve 2 var.: jednou jsou klence negativní, po druhé pozitivní).

Štěpán III. s Ludvíkem VII. (1402—1413), *Ingolstadt*, W. č. 3392 (2 k); jednostranný fenik, W. č. 3381 var.: v l. od panthera je nejasné písmeno (1 k); *Wasserburg*, fenik (2 k).

Neurčený bavorský fenik (? , 1 k).

Augsburg, společný fenik biskupa a města z let 1402—1469 (1423), jednostranný (1 k); týž fenik, Noss, Bl. f. Mzfr., XV., t. 244, B a 4 (1 k); fenik z let 1423—1440, Noss, l. c., D a 2 (1 k); tamže F a 7 (1 k); tamže D a 9 (1 k); tamže F a 15 (1 k); fenik

z let 1423—1444 (mincm. Bäsinger), Noss, l. c., č. 18 (av. nemá, 1 k); půlfenik biskupa a města z let 1423—1440, k Nossovu č. F a 8 (1 k).

Město Schongau (?), haléř, M. B. G. 1908 a 1909, Ebensfeld, str. 91, č. 91, č. 31 (1 k).

Württemberg, Eberhard III. (1392—1417) nebo Eberhard IV. (1417—1419), haléř po r. 1444, Ebner, tab. I., č. 5 (1 k).

Nález obsahuje mezi 516 mincemi 140 ražeb českých a moravských, 285 vlastních rakouských (vedle osmi t. zv. Beischlagů a 23 ražeb halských), 50 mincí bavorských, osm augsburských a po jedné ze Schongau a Württembergu. Nejmladšími ražbami jsou feniky Jindřicha IV. Bavorského (1393—1450) a společný fenik biskupství a města Augsburgu mincmistra Basingra (do 1444). Soudím, že byl poklad ukryt v čtyřicátých letech 15. století (ok. 1445).

Em. Nohejlová.

NÁLEZ V MOSTIŠTÍCH.

Dne 17. března 1937 byl učiněn na zahradě domkáře Josefa Solaře, čp. 20 v Mostišťích, okres Velké Meziříčí, nález 182 celých a dvou zlomků mincí z 15. stol. Obsahoval 162 a dva zlomky českých t. zv. husitských haléřů, 7 feniků moravských, zbytek připadl na země rakouské, bavorské a město Zhořelec.

Čechy, t. zv. husitské haléře.

- hřívá lva ze tří řad měsíčků (Castelin, Heller u. Pfennig in Böhmen in d. J. 1378—1471, 1934, č. 15, 5 k).
- hřívá lva ze dvou řad měsíčků, po čtyřech v řadě (Castelin č. 18, 88 k).
- hřívá lva ze dvou řad měsíčků po 3 a 4 v řadě (Castelin č. 19, 61 k).
- hřívá lva z úzkých, splývajících měsíčků (Castelin č. 20, 2 k).
- kresba hřívý lva není znát (6 k).
- zlomky t. zv. husitských haléřů (2 k).

Morava, fenik města Brna (Nohejlová, Moravská mincovna markraběte Jošta, NČČ XI., 1933, str. 63, č. 12, 4 k); fenik města Znojma (*Znaim*, Nohejlová, č. 13, 3 k).

Město Zhořelec, fenik 15. stol. (1 k).

Rakousy, Fridrich V. (III., 1424—1493), *Vid. Nové Město (Wiener Neustadt)*, fenik po r. 1460 (Luschin, č. 36, 1); *Št. Hradec (Graz)*, fenik 1456 [?] (Luschin č. 19b nebo 20; letopočet není jasně znát; 1 k); nejasná ražba, fenik (1 k). *Wiener Hausgenossen*, *Nik. Teschler*, fenik po r. 1460 (Luschin č. 41, 4 k).

Hals-Leuchtenberg, Jan III. (1410—1443), fenik, Luschin, N. Z. 1889, t. XI., č. 2 (2).

Bavory-Landshut, Ludvík IX. (1450—1479), mincovna *Oettingen*, fenik (W. č. 3451, 1 k).

Kníž. Oettingen, Oldřich z Flohburga (1423—1477), fenik (Saurma č. 1407, 1 k).

Arcib. Salzburg, Zikmund z Volkersdorfu (1452—1461), fenik (Zeller, str. 54, č. 4, 1 k). Nález byl ukryt v šedesátých letech 15. stol.

Em. Nohejlová.

NÁLEZ V TŘEBOTOVICÍCH.

V Třebotovicích u Čes. Budějovic byl r. 1927 vykopán poklad asi 250 pražských grošů Václava IV. a asi 750 drobných mincí 15. stol. Podle grošů se jménem Václava IV. pokusil jsem se ve zvláštní publikaci¹⁾ sestavit jejich varianty a chronologii Václavových grošů vůbec. Popis nálezu doplňuji nyní popisem drobných mincí.²⁾

Třebotovický nálezu odpovídá svým složením jiným jihočeským nálezům mincí (na př. strážovskému, popsanému Ed. Sirovým ve Věstníku Num. Spol. Č. 1922). Byl zakopán v šedesátých letech 15. stol. Nejmladší ražbou je haléř, přidělovaný dosud Albertu IV. Bavorskému (1465—1508), který však nevylučuje ukrytí nálezu dříve, jak dokazuje již několik nálezů (na př. v Kainreithu, Fundberichte aus Oesterreich I., str. 209; v Praze v Jungmannově ul., NČČ XI.—XII., 1935—1936, str. 116).

Neražené střížky fenikové, průměrné váhy 45 cg (7, z nichž pět má čtyřhráz).

Čechy, feniky s čes. lvem zavalité postavy (týž jako na groších Václava IV.). Čtyřhráz v líci neb na rubu. Sirový, tab. X: 1a, 1b (5).

Morava, fenik s nešachovanou orlicí, čtyřhráz v líci. Nohejlová, NČČ 1933, č. 7 (1).

Rakousy, Albrecht I. (1282—1308), fenik, Luschin, Wiener Münzwesen im Mittelalter, č. 93, rev. není znát (1).

Albrecht IV. (1395—1404), fenik, Luschin, č. 163 (1); č. 164, ale hlava kozorožce je mezi dvěma tečkami (2).

Albrecht V. (1404—1439), *poručenství Vilémovo* (1404—1406), feniky s W—A (151). Proti Luschinovi nalézám tři druhy lístků, při čemž připouštím, že druhé dva mohou být jen variantou trojlístků. V kresbě koruny vidím také tři varianty, v kresbě písmeny W dvě (v druhé je písmeno W nahoře uzavřeno). Průměrná váha feniků je 50 cg; půlfenik téhož typu (1);

poručenství Leopoldovo (1406—1411), feniky s L—A, Luschin č. 6 (35); s L—P—D (11), písmena nejsou vždy přesně dokreslena; půlfenik téhož typu (1);

samostatná vláda Albrechtova (1411—39), fenik mincm. Angerfeldera ok. 1416, k Luschinovu č. 9 (2); fenik Gundlachův (1420—1423, 1425; 150); fenik Niclase unterm Himmel ok. 1430 (82); půlfenik (13); t. zv. Grosskorn (30); t. zv. královský fenik, L. č. 14 (10, varianty v kresbě ocasu orlice); půlfenik (1).

Ladislav Pohrobek (1452—57), fenik z r. 1456, L. č. 16 (4); půlfenik (3).

Štýrsko, Arnošt Železný (1406—1411), fenik s Θ—R—N, L. č. 17 (21); půlfenik váhy 20 cg (1); fenik s Θ—R—N (2); půlfenik váhy 17 cg (1).

Friedrich V. (III., 1424—1493), fenik, Luschin č. 18 z let 1436—40 (2); fenik ok. 1456, L. č. 19b (3); půlfenik váhy 23 cg (1).

Ražby podle vzoru rakouského (t. zv. Beischlag): 1. fenik ok. r. 1430, Dworschak, Der Münzensammler 1935, tab. II. č. 29 (1).

Neurčené rakouské feniky: 1. fenik z doby Albrechta V., s čtyřhrázem v líci. Štít s třemi laloky, v jejichž koutech jsou trojlístky. V l. od štítu písmeno, nejspíše A (1); 2. Jednostranný fenik, patrně ražený na jiné ražbě (1).

¹⁾ J. Teisinger, Pražské groše kr. Václava IV. a varianty.

²⁾ Redakce lituje, že nemůže využít vynikajících kreslířských schopností p. gen. Teisingra a uveřejnit jeho tabulku, kde zobrazil většinu typů nalezených mincí s největším ohledem na ražební detaily rakouských i bavorských feniků.

Hrabství Hals-Leuchtenberg, Jan III. (1410—1443), fenik (4, z nichž 2 mají v koutech laloků kroužek, jeden trojlístek, jeden kuličku).

Salzburg, feniky 15. stol.: 1. jednostranný, Zeller, č. 13 (1); 2. dvoustranný, na rubu berle mezi nečitelnými značkami (1).

Bavory-München, Štěpán II. (1347—75), fenik Wittelsbach č. 145 (30 v několika var.); č. 146 (4).

Jan II. (1375—1397) se Štěpánem III. a Bedřichem, fenik W. č. 155 (28, z nichž 7 je jednostranných); fenik W. č. 178 (5, srv. Noss, N. Z. 1920, str. 91, na rubu jednoho ráz z líce); týž fenik, spodní oblouk s výsekem (1); týž půlfenik váhy 20 cg (1); týž fenik, ale místo teček v koutech laloků klence (3); týž fenik, ale má jen 3 klence a spodní oblouk je vyseknutý (1).

Arnošt I. (1397—1438) s bratrem Vilémem († 1435), fenik W. č. 161 (6, z nichž tři mají písmena v kruhu z klenců); č. 164 (10, z nichž jeden je jednostranný, jeden je ražen oběma obrazy na rubu); č. 166, ale nahoře i dole kroužek (1); týž, ale bez kroužků (1); se synovcem Adolfem, fenik W. č. 169 (5, ve 3 var.).

Albert III. (1438—60), fenik W. č. 172 (1); č. 173 (1).

Albert IV. (1465—1508), haléř W. č. 209 (1), váha 25 cg.

Bavory-Ingolstadt, Štěpán III. (1392—1413), *Wasserburg* [?], fenik, Sirový, tab. XI. č. 60 (2 ve dvou var.); fenik W. č. 3382 (1).

Štěpán III. a syn Ludvík (1402—1413), fenik W. 3385—3394 (19, pod písmeny: hvězdička, křížek, kroužek, tečka, růžička, kladivo nebo bez značky); fenik s písmeny SL, nad nimi nečitelná čtyřhranná značka, na rubu oettingenský pes se stromem (1); *Wasserburg*, fenik W. č. 3395—3397 (8, z nichž dva nemají pod písmeny žádné značky, jeden menší kroužek, čtyři větší kroužek, jeden růžici).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. (1393—1450), fenik W. č. 3424 (1), 3426 (9), 3428 (1), 3432 (2); týž fenik, ale helmice bez řemínků (2); fenik, Sirový, tab. XI. 67 (1); *Oettingen*, fenik W. č. 3435 (2), 3436 (3), 3438 (2).

Augsburg, jednostr. fenik z 1. polov. 15. stol., ne dosti čitelný (1).

Neuenburg-Horní Falc, Jan (1404—1443) s bratrem Otou I. z Neumarkt-Mosbachu, *Amberg*, fenik, Kull, Repert., str. 169, 437 a 507 (2).

Neurčené bavorské feniky: 1. v líci bezvousá hlava zpředu v kruhu, na rubu bavorský štít v hladkém kruhu. Čtyřhráz na líci (1); 2. líc nečitelný, na rubu bavorský štít a čtyřhráz (1). *Jindř. Teisinger.*

NÁLEZ VE VESELÉ U POČÁTEK.

V obci Veselé (Prašivé), s. o. Počátky, v lese »Jalovčí«, majetku domu čp. 13 pí. Anny Hrnčířové, nalezli v květnu 1938 při dobývání pařezů Josef Peroutka z Veselé a František Houška z Cholunné v hloubce asi 20 cm pod povrchem mezi kořeny pařezu hliněnou nádobku s mincemi. Nádobka byla rozbita, zůstaly z ní jen dva střepy. Jsou vykrouženy z šedohnědé hlíny, vrchní, profilovaný okraj je ozdoben prstem tlačnou lalokovitou ozdobou na horní hraně, pod horním okrajem jsou tři vodorovné rýhy. Z pokličky, asi 12 cm v průměru, zůstaly také dva střepy ze žlutohnědé hlíny.

Mince byly prý, až na nepatrnou část, zachráněny všechny a laskavostí p. archiváře Frant. Navrátila byly zaslány k popisu do Národního musea.

Čechy, 14. stol., peníz (feník), Nohejlová, NČČ 1933, str. 63, č. 2 (1).

15. stol., střížky t. zv. husitských peněz, kruhové, bez čtyřrázu (6).

T. zv. husitský haléř (peníz) se stopou po čtyřrázu na rubu; typ Castelin, Heller u. Pfennig, č. 11 (1).

T. zv. husitské peníze kruhové se lvem, Castelin č. 15 (57); č. 16 (1); č. 18 (1024, tab. II. č. 14, a—i); č. 19 (2186, tab. II. č. 13, a—d); č. 20 (57); číslo práce Castelinovy znamená vždy jen hlavní typ: peníze však mají několik podstatných var. v kresbě štěpení ocasu, v kresbě zadních pracků lva a v kresbě rovné nebo prohnuté jako hlavní větve; peníze se lvem, na nichž nelze přesně stanovit typ a var. (157).

T. zv. husitské peníze se lvem z mědě (3, jeden Castelin č. 18, jeden prožraný č. 19, jeden nezřetelný).

Současná falsa t. zv. husitských peněz se lvem (4).

Úlomky t. zv. husitských peněz se lvem, z nichž jeden je ostříhaný (12).

T. zv. husitský haléř (půlfenik) s korunkou, typ Smolík č. 22 (30).

Morava, město Brno, peníze (feniky) 15. stol., Nohejlová, NČČ 1933, str. 63, č. 12 (4); haléř (půlfenik) téhož typu (1).

Město Jihlava, peníze 15. stol., Nohejlová, str. 63, č. 14 (3).

Město Znojmo (Znaim), peníze 15. stol., Nohejlová, str. 63, č. 13 (5).

Kladsko (Glatz), feník 15. stol. (Půta z Častolovic?), Friedensburg č. 465 (? , 1).

Město Zhořelec (Görlitz), feniky 15. stol., Castelin NČČ 1932, vyobr. č. 4, č. 1 (malá korunka, 4); č. 1 var. (malá korunka, ale hrubší písmo, 1); č. 2 var. (velká korunka, 2); č. 4 var. (velká rovná korunka, 1).

Rakousy, Albrecht V. (1404—1439), poručnictví Vilémovo (1404—1406), feník s gotickými listky (1405), k Luschinovu č. 5 (1); půlfenik téhož typu (1) a s trojlístkem (1406, 1); poručnictví Leopoldovo (1406—1411), feník Luschin č. 6 (1); půlfenik téhož typu (3); poručnictví Vilémovo nebo Leopoldovo (písmeno poručnickovo není znát), půlfeniky (4); samostat. vláda Albrechtova (1411—39), feník Gundlachův (ok. 1420), Luschin č. 11 (2); půlfenik téhož (3); půlfenik Niclase unterm Himmel před r. 1430, Luschin č. 13 (2); feník ok. r. 1430 (Groszkorn), Luschin č. 37 (2); půlfenik téhož typu (18); půlfenik t. zv. královský z let 1438—39, Luschin č. 14 (1).

Ladislav Pohrobek (1440—1457), feník po r. 1456, Luschin č. 16 (1).

Hausgenossen, Teschler, feník po r. 1460, Luschin č. 41 (2); půlfenik téhož typu (1); Liephart, feník po r. 1460, Luschin č. 42 (3).

Štýrsko, Arnošt Železný (1406—1424), feník E—R—N, Luschin č. 17 (1); půlfenik téhož typu (u čtyř není znát, jak je obráceno písmeno E, 6).

Fridrich V. (III., 1424—1493), půlfenik po r. 1427, Luschin č. 18 (1); feník z let 1440—52, Luschin č. 19a (2).

Hrabství Leuchtenberg, Leopold (1398—1459), haléř, Mitt. Bayer. Num. Ges. 1909, tab. 4a, č. 8 (1).

Hals-Leuchtenberg, Jan III. a Jiří I. (1410—1425), půlfenik s kroužkem nad štítem (1); se čtverečkem (1); s ležatým křížkem (1); s negat. vyraženým ležatým křížkem ve čtverečku nad štítem (2); s nečit. značkou (3).

Arcib. Salzburg, jednostr. feniky 15. stol., Zeller, str. 45, č. 13 (2).

Bavory, Štěpán II. (1349—1375), mnichovský feník, W. 145 (2).

Bavory-Mnichov (München), Jan II. (1375—1397), oettingenský feník, W. 155 (1).

Arnošt s bratrem Vilémem (1397—1435), feník, W. 164 (3, oba druhy vnitř. kruhů, jeden má za E W tečku).

Albert III. (1438—1460), feník, W. 172 (1), W. 176 (1) a 173, ale růžice jsou čtyřlísté (1).

Bavory-Ingolstadt, Štěpán III. s Ludvíkem VII. (1402—1413), feník, W. 3387 (1); Wasserburg, feník, W. 3396 (1).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. Bohatý (1393—1450), landshutský feník, W. 3426 (2); oettingenský feník, W. 3433 (1); W. 3435 (2, obvodek z bavor. klenců).

Falc-Mosbach, Otto I. (1410—1461), feník, Kull. Repert., 173 (1).

Falc-Neuburg, Johann der Oberpfälzer (1410—1448), feník, Mit. Bayer. Num. Ges. 1886, tab. I., č. 9 (1).

Kurf. Falc, Ludvík III. (1410—1436), Amberg, feník, Kull., Bl. f. Mzfreunde 1910, 4444 (1).

Branibory, Fridrich II. (1440—1470), t. zv. hohlfenik, Saurma č. 4671 (1).

Augsburg, společné feniky biskupů a města, Petr ze Schaumburka (1424—69), feník mincm. Pentingera (1434—1437?), Bl. f. Mzfreunde 1921, tab. 244, F a 7 (1); feník mincm. Basingera 1441 (5).

Bisk. Bamberg, Albert z Wertheimu (1398—1412), feník, Mit. Bayer. Num. Ges. 1886, tab. I., 16 (1).

Bisk. Würzburg, Georg z Henneberga (1432—1433), Mitt. Bayer. Num. Ges. 1926, tab. I., č. 32 (1).

Altenburg, feník 15. stol. (doba Fridricha II., 1428—1464), Posern-Klett, tab. 19, č. 2 (1).

Norimberk (Nürnberg), haléř 1424 až ok. 1457, MBNG 1926, tab. 1, 27 f (1).

Neurčený feník (1; hrabství Hohenberg, Luschin II., č. 48?).

V nálezu je celkem 3647 mincí a 12 zlomků. Z toho je převážná většina českých, t. zv. husitských peněz (3527 a 12 zlomků); připočteme-li ražby moravské (13), kladskou (1) a zhořelecké (8), činí podíl českých zemí 3549 kusů a 12 zlomků a na cizí země připadá pouhých 98 mincí. Tyto cizí ražby datují však nález. Nejmladší z nich může být t. zv. hohlfenik braniborský Fridricha II. (1440—1470). Poněvadž však spolehlivě datovaná rakouská část nálezů končí Liephartovými feniky po r. 1460 a poněvadž není v nálezu jiných mladších ražeb, soudím, že byl ukryt kolem r. 1465.

Mezi českými penězi je mnoho zajímavých svým rázem, jak je zachycen na fotografiích jednotlivých typů. Neražené střížky peněz jsou také vítanou zajímavostí. Mezi penězi je i jeden vyražený na tlustém střížku váhy 0,555 g, kdežto průměrná váha obvyklých střížků je 0,386 g.

Em. Nohejlová.

NÁLEZ V KOLÍNĚ R. 1936.

Okolnosti, za nichž byl odkryt dole popsáný soubor 745 mincí, popsal † p. insp. Josef Štolba, správce Městského musea v Kolíně, v článku Co nám vypráví poklad, Věstník klubu čs. turistů, odb. Kolín, 1938, str. 16. Tam pečlivě shledal širší a místní i historické předpoklady, za nichž se octly cizí mince v pokladu a zasadil tak popis nálezu do rámce současného dění v Kolíně a jeho okolí. Poněvadž má kolínský nález dvojí značnou důležitost (pro datování quedlinburských grošů Hedviky Saské i jako pramen dosud neznámého německého feniku), publikuji jeho soupis podrobně. Věnuji jej, stejně jako popisy nálezu v Čáslavi a Bukačově u Kouřimi, památce ušlechtilého člověka a oddaného musejního pracovníka, p. insp. Josefa Štolby.

Čechy, Karel I. (1346—1378), pražský groš, Smolík, av. č. 12, rev. č. 10 (5); Smolík av. č. 10, rev. neznatelný (1).

Václav IV. (1378—1419), pražský groš (178, s větším i menším písmem); pražský groš s kontramarkou města Soestu, Katz č. 74 (1); střížek pražského groše Václava IV. s nepatrnou stopou ražby (1).

T. zv. husitské haléře: se čtyřrázem, Castelin č. 10 (1); kruhový bez čtyřrázu, Castelin č. 18 (3); Castelin č. 19 (4).

Morava, t. zv. husitské haléře, Nohejlová, NČČ 1933, str. 63, č. 7 a 9 (2).

Česká Falc, Václav IV. (1378—1419), jednostranný fenik (1).

Dolní Rakousy, Přemysl II. (1261—76) nebo Rudolf (1276—81), fenik, Luschin, tab. VI., č. 83 (2).

Albrecht V. (1404—39), *poručnictví Vilémovo* (1404—1406), feniky s gotickými lístky, Luschin, str. 267—8 (r. 1405, 58); s jetelovými lístky, Luschin, str. 267—8 (1405—1406, 28); půlfenik s jetelovými lístky (1405—6), Luschin, str. 267—8 (1); feniky, na kterých není znát forma lístků ve výřezích laloků (1404—1406, 2 a 1 zlomek); *poručnictví Leopoldovo* (1406—1411), feniky (1407), Luschin, str. 267—268 (19); fenik s L-P-D (1408—9), Luschin č. 7 (1); *samostatná vláda Albrechtova* (1412 až 1439), fenik, patrně z doby mincm. Rud. Angerfeldera (1413—19), Luschin č. 9 (3); feniky mincm. Oldř. Gundlacha (1420—23, 1425) kolem r. 1420, Luschin, str. 273, č. 11 (142); fenik, patrně z let 1425—27: značky jsou ještě Gundlachovy, tvar štítu je už Niclase unterm Himmel (1); feniky mincm. Niclase unterm Himmel (1427—30, 1433—36), Luschin, str. 275, č. 13 (42); půlfenik téhož mincmistra typ Luschin, str. 275, č. 13 (1); feniky po r. 1927 (t. zv. Grosskorn), Luschin č. 37, Dworschak, N. Z. 1920, 1926 a 1932 (8).

Fridrich V. (1424—1493), *Videň (Wien)*, fenik, patrně z r. 1460, Luschin č. 19 a (1); *Wiener Hausgenossen*, Teschler, půlfenik z r. 1460, Luschin č. 41 (1).

Štýrsko, Arnošt Železný (1406—1424), fenik s Θ —R—N, Luschin č. 17 (6); půlfenik (2); půlfenik s Θ —R—N, Luschin str. 370 (1).

Fridrich V. (1424—1493), fenik z r. 1456, Luschin č. 19 b (1).

T. zv. »Beischlag« rakouský, ok. r. 1430, blíže nepřidělitelný. Písmena nahoře a po stranách štítu nejsou čitelná (1).

Hals-Leuchtenberg, Jan III. a Jiří I. (společně 1410—1425), půlfenik s neznatelným znaménkem nad štítem, Dworschak N. Z. 1920, str. 74 sl. (1).

Salzburg, fenik 15. stol., patrně Zeller, str. 54, č. 3 (1); Zeller, str. 54, č. 10 (ale na rev. je *růžice*, 1).

Bavory-Mnichov (München), Štěpán II. (1347—75), *mnichovský* fenik, Witeltsbach č. 145 (9); W. č. 148 (1); nejasný fenik (2).

Jan (1375—97), *mnichov*, fenik, W. č. 146, Noss, N. Z. 1920, č. 79 (5); tamže, ale klence na rameni mnicha nejsou pozitivně vyraženy (3); W. č. 178, Nos, N. Z. 1920 (6); tamže, ale bez teček v zářezích laloků (4); tamže, ale v zářezích laloků jsou klence (1); *Oettingen*, fenik, W. č. 155 (12).

Arnošt I. (1397—1438) s bratrem Vilémem (1402—1435), *mnichov*, fenik, W. č. 160 (7); W. č. 162 (1); W. č. 164 (4); W. č. 165 b (2); W. č. 166 (2); se synovcem Adolfem (1435—1438), *Mnichov (München)*, fenik, W. č. 1168 (1).

Albert III. (1438—1460), *Mnichov (München)*, fenik, W. č. 172 (1).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. (1393—1450), *Öttingen*, fenik, W. č. 3416 (1); W. č. 3435^b (2); W. č. 3439 (1); *Landshut*, fenik po r. 1404, W. č. 3426, široké H (2); W. č. 3424 (1); W. č. 3427 (3); W. č. 3428 (1); W. č. 3432, helmice bez pásků (1); W. č. 3425 (1); fenik po r. 1404: nad a pod H je tečka (1).

Bavory-Ingolstadt, Štěpán III. (1375—95—1413), *Ingolstadt*, fenik W. č. 3381 (4); W. č. 3382 (jeden má klence i na rev., 2); W. č. 3385 (1); W. č. 3386 (2); W. č. 3387 (3); W. č. 3389 (1); W. č. 3391 (1); W. č. 3392 (3); W. č. 3393 (2); W. č. 3394 (1); *Wasserburg*, feniky, na nichž jsou značky mezi a pod písmeny nejasné, W. č. 3395—7 (4).

Horní Falc, Ruprecht II. (1390—1398), patrně se synem Ruprechtem III. (1395—98) nebo Ruprechtem III. sám (1398—1410), fenik, av. M. B. G. 1886, Dillenberg, tab. II., č. 102 (1).

Neunburg-Horní Falc, Jan II. der Oberpfälzer (1404—1410—43), fenik, av. W. č. 157, rev. patrně čtyřpolý štít: 1. lev; 2. klence; 3. a 4. pole nečitelné (1); se synovcem Ludvíkem IV., *Amberg*, fenik, Kull, Repert., str. 169, 437 a 507 (1).

Augsburg, společné feniky biskupství a města. Biskup: *Burkhard z Ellerbachu* (1393—1404) nebo *Eberhard II. z Kirchbachu* (1404—1413) nebo *Fridrich II. z Grafenecku* (1414—23). Fenik z let 1402—1423, Bl. f. Mzfr. XV., t. 244, č. A a 7 (1). Biskup Petr ze *Schaumburka* (1424—69), fenik z let 1424—40, fenik, Bl. f. Mzfr. XV., tab. 244, č. F. a 8 (1); fenik z let 1424—40 (patrně mincm. Peutingera, 1425), Bl. f. Mzfr. XV., tab. 244, jeden č. F. a 9, dva: F. a 15 (3); fenik z let 1424—40, Bl. f. Mzfr. XV., t. 244, č. F. a 17 (1); fenik mincm. Bässingera (1441), Bl. f. Mzfr. XV., t. 244, č. G. nebo H. a 18 (17); fenik z let 1424—40, na jehož rev. není znát značka, av. patrně jako Bl. f. Mzfr. XV., t. 244, č. D. (1); fenik po r. 1441, Bl. f. Mzfr. XV., t. 244, č. J. a 19 (1).

Würzburg, Gerhard ze Schwarzburga (1372—1400), *Hasfurt*, fenik, M. B. G. 1886, Mailach, tab. IV., č. 25 (1).

Württemberg, patrně Eberhard II. (1344—92), *Stuttgart* nebo Alžběta, vdova po Oldřichu z W. (1388—1402) v *Hochstädtu*, fenik, Buchenau, M. B. G. 1924, str. 34, č. 12 nebo tamže str. 37 a sl. (1).

Sasko-Míšeň (Meissen), Fridrich I. (1382—1428), míš. groš (duryňský) ve 2 var., Saurma č. 4367 (9); knížecí groš, S. č. 4368 (3).

Fridrich I. (1382—1428) s Vilémem II. (1380—1425) a Fridrichem Durýňským (1406—1440), knížecí groš, S. č. 4369 (2).

Fridrich II. (1428—64), štítový groš (zn. křížek), var. S. č. 4377 (1); týž groš (zn. růžice) ve 4 var., var. S. č. 4377 (11); mečový groš (zn. lilie) ve 3 var., S. č. 4381 (5); s Markétou (1463—64), mečový groš ve 2 var., S. č. 4382 (6); štítový groš, S. č. 4383 (1); mečový groš, S. nemá (1); s Fridrichem IV. Durýňským a Zikmundem (do r. 1436), štítový groš, S. č. 4374 (1); s Vilémem III. (1428—82) v letech 1442—45, štítový groš (zn. lilie) ve 2 var., S. č. 4376 (5); štítový groš (zn. růžice) ve 2 var., S. č. 4376 (9); mečový groš (zn. růžice nebo její polovina) v 5 var., S. č. 4384 (9); štítový groš (zn. ležící křížek) ve 2 var., S. č. 4376.

Vilém III. (1428—1482), štítový groš v 5 var., S. č. 4385 (6); mečový groš ve 2 var., S. č. 4388 (6); míšeňský groš: na zač. opisu landsberský štítek, nad ním polovina lva (2).

Míšeňské groše z poloviny 15. stol., na nichž jméno panovníka a značky jsou nečitelné (3).

Hesen-Kassel, Ludvík II. (1413—58), groš (t. zv. Kronichter) ve 3 var. S. č. 2232 (8).

Ludvík III. (1458—1471), štítový groš ve 3 var., S. č. 2237 (3).

Arcib. Mohuč (Mainz), Dietrich z Isenburgu (1459—1463), *Heiligenstadt*, groš, S. č. 2507 (2).

Opatství Quedlinburg, Hedvika Saská (1458—1511), groš, S. č. 4161 (1).

Neurčený německý fenik. Av.: štít se třemi svislými pásy (landsberský?), čtyřhráz; rev.: nečitelný¹⁾ (*tab. II. č. 12*).

Nejmladší mincí nálezu a tedy nejdůležitější pro jeho datování je groš quedinburské abatyše Hedviky Saské (1458—1511), o němž soudí Dr. Ad. Düning ve své *Münzgeschichte des Stifts Quedlinburg*, 1886, str. 24, že byl vydán koncem 15. stol. Poněvadž není zprávy, že by Hedvika Saská nedala razit své groše od počátku svého opatského úřadu, poněvadž její groše jsou dvojího typu, dosti často se nalézají a nebyly tudíž raženy vzácně a řídce, předpokládám, že lze za dobu zakopání nálezu pokládati podle mincovního materiálu konec šedesátých nebo počátek sedmdesátých let 15. stol., tím spíše, že v něm chybí české groše Jiřího z Poděbrad a časté v našich nálezech groše Vladislava II. (1471—1515).

Em. Nohejlová.

NÁLEZ V RODINOVĚ, OKRES KAMENICE n. L.

Pan Frant. Pechek, rolník v Rodinově čp. 9, nalezl při kopání na zahradě 19. května 1938 v hloubce asi 15 cm hliněný, nepolovaný hrneček s uchem a pokličkou. V hrnečku bylo ukryto několik set mincí. Nálezce dal několik kusů škole v Rodinově, většinu pak věnoval i s nádobkou přípravnému výboru pro zřízení městského musea v Kamenici n. L., odkud byla tato část dík p. konservátorovi Frant. Navrátilovi a p. řed. V. Škorpíkovi zaslána k popisu.

Popsaná část nálezu obsahuje 1008 mincí a 11 zlomků, vedle řady zlomků zcela drob-

¹⁾ Pp. † prof. dru W. Schwinkovskému v Drážďanech (Dresden), prof. dru A. Nosovi a dru H. Gebhartovi v Mnichově (München) a řed. dru F. Dworschakovi ve Vídni (Wien) děkuji za laskavou pomoc při snaze o určení tohoto feniku.

ných. Nález byl ukryt, jak ukazuje jeho obsah, na počátku sedmdesátých let 15. stol., patrně krátce po r. 1471.

Čechy, Karel I. (1346—78), pražský groš (3, hodně otřelý).

Václav IV. (1378—1419), pražský groš (113); velké písmo má 48 k. (průměrné váhy 2'441 g), střední písmo 44 k. (průměrné váhy 2'48 g), mezi nimiž je jeden kus velmi dobře zachovaný (váhy 2'65 g); malé písmo má 21 k. (průměrné váhy 2'48 g); pražský groš s kontramarkou: města *Norimberka* (*Nürnberg*), Katz č. 12 (1); města *Ravensburgu*, Katz č. 88 (1); města *Augsburgu*, Katz č. 131 (1).

Vladislav II. (1471—1516), pražský groš, Teisinger č. 1 (1, dobře zachovalý).

Nečitelný zlomek pražského groše (1).

Čechy, 1. polov. 15. stol., peníz (t. zv. husitský) se lvem a čtyřhrázem, nejasný, patrně Castelin č. 8 (4); haléř (půlfenik) s korunou a čtyřhrázem, Castelin č. 13 (1); peníz se lvem a bez čtyřhrázu, Castelin č. 16 (1); haléř s korunou a bez čtyřhrázu, Castelin č. 17 (2).

Morava, 1. polov. 15. stol., peníz, Nohejlová, NČČ 1933, č. 7 (4); č. 9 (1); č. 10, ale písmeno není jasně znát (2).

Dol. Rakousy, Albrecht IV. (1395—1404), půlfenik Luschin, č. 164^b (1).

Albrecht V. (1404—39), *poručnictví Vilémovo* (1404—1406), feniky s gotickými lístky (1404—1405), k L. č. 5 (20); půlfeniky téhož typu (2); feniky s trojlístky (1406, 20); půlfeniky (2); feniky, na nichž nejsou znát značky ve výřezích laloků (1404—1406, 4); *poručnictví Leopoldovo* (1406—11), feniky k L. č. 6 (16); *poručnictví Vilémovo nebo Leopoldovo* (písmeno poručníkovo není znát, vy výřezích laloků trojlístky), feniky (3); *poručnictví Leopoldovo* (1406—1411), feniky s L—P—D, L. č. 7, ale trojlístky (4); *samostatná vláda Albrechtia V.* (1411—39), Angerfelder (okolo 1415), fenik L. č. 9 (1); půlfenik k L. č. 9 (1); Gundlach (ok. 1420), fenik L. č. 11 (69); půlfenik k L. č. 11 (9); Niclas unterm Himmel (1427—30, 1433—36), fenik před r. 1430, L. č. 13 (87); půlfenik k L. č. 13 (20); fenik po r. 1430, L. č. 37 (10, jeden silně legován mědí); půlfenik k L. č. 37 (3, jeden chybně ražený); fenik t. zv. královský (1437—39), L. č. 14 (8); půlfenik k L. č. 14 (1).

Ladislav Pohrobek, *poručnictví Fridricha III.*, *Videň*, fenik do r. 1452, L. č. 19^a (4); půlfenik (3); *samostatná vláda Ladislavova*, půlfenik 1456, k L. č. 16 (2).

Fridrich V. (III., 1424—1493), *Videň* (*Wien*), Teschler, půlfenik 1460, L. č. 41 (1).

Horní Rakousy, Albrecht V. [?], *Enže* [?], Buchenau, Dommelstadt, MBNG 1911, č. 15—16 (1, poškozený).

Štýrsko, Arnošt Železný (1406—1424), *Št. Hradec* (*Graz*), fenik s Θ—Ω—R, L. č. 17 (7); půlfenik (10); fenik s Θ—Ω—R, k L. č. 17 (1); půlfenik (2).

Fridrich V. (III., 1424—1493), *Št. Hradec* (*Graz*), fenik (1436—40), L. č. 18 (2); půlfenik do 1456, k L. č. 19^b (3).

Ražba podle vzorů rakouských (t. zv. Beischlag), fenik před r. 1430, L. č. 45; Dw. č. 29 (1).

Hals-Leuchtenberg, Jan III. (1407—1443), fenik (23, z toho tři mají měsíčky, dva kroužky, čtyři pětistou růžici, čtrnáct nečit. značku).

Jan III. a Jiří I. (1410—25), půlfenik (4, z nichž dva mají kroužek, jeden čtvereček s negat. křížkem, jeden nečit. značku).

Arcib. Salzburg, Zikmund I. (1452—61), fenik, Zeller, str. 53 (2).

Feniky 15. stol.: Zeller, str. 54, č. 4 (1), č. 7 (2), č. 8 (1), č. 9 (8), č. 10 (2), č. 13 (69, jeden dvakrát ražený).

Bavory, Štěpán II. (1349—1375), *Mnichov (München)*, fenik, W. č. 145 (18); č. 146 (7).

Bavory-München, Jan II. (1375—1397), *mnichovský* fenik před r. 1395, W. č. 178 (7, tři mají tečky v koutech laloků, jeden routy, tři nemají nic); *Oettingen*, fenik patrně podle minc. řádu 1391, W. 155 (17); půlfenik (váha 0,2 g) jako W. č. 155, štít na rev. není znát (2).

Arnošt I. (1397—1438) s bratrem Vilémem (do 1435), fenik W. č. 160 (4), fenik jako W. č. 160, ale na av. písmena *ev* (1); W. č. 161 (1), č. 164 (53, jeden je ražen na mnichov. feniku Štěpána II.), č. 165^a (2), č. 167 ale bez hvězdiček (1); se Štěpánem III. (1397—1402) nebo Vilémem (1397—1435), fenik, nejasný buď W. č. 159 nebo č. 166 (1); se synovcem Adolfem, fenik, W. č. 169 (16), ale mezi písmeny je kroužek (1).

Albert III. (1438—1460), fenik W. č. 172 (17); č. 173, ale růžičky jsou čtyřlísté (7); č. 173^a, s hvězdičkami (1); č. 175 (2); č. 176 (8); fenik patrně Alberta III., ale značky nejsou dobře znát (3).

Albert IV. (1465—1508), haléř: av. španělský štít s routami, rev.: kříž (na jednom ve všech úhlech tečka; 2); jinými nálezy je tento haléř datován před r. 1465.

Bavorský blíže neurčený půlfenik z poloviny 15. stol. (1).

Bavory-Ingolstadt, Štěpán III. (1375—1413), *Ingolstadt*, fenik W. č. 3381 (3); č. 3382 (2).

Štěpán III. se synem Ludvíkem (1402—1413), *Ingolstadt*, fenik W. č. 3385 (1), 3387 (2), 3388 (2), 3393 (1, ale bez obvodu); *Wasserburg*, fenik W. č. 3395 (3), 3396 (3).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. (1393—1450), *Landshut*, fenik W. č. 3426 (52), 3427 (4), 3428 (26), 3430 (4), 3431 (1, ale helmice v hladkém kruhu), 3432 (2); *Oettingen*, fenik W. č. 3433 (21), 3435 (19), 3435, ale kruh je hladký (6), 3437 (3), 3438 (3); nejasné feniky, jeden je patrně současné falsum (2).

Ludvík IX. (1450—1479), *Landshut*, fenik (1450—1460), W. č. 3443 (1), 3444 (2), 3445 (6); půlfenik z let 1450—1460, W. č. 3446 (2, na rubu jednoho je znát růžice, která je na fenikách); *Oettingen*, fenik z let 1450—1460, W. č. 3451 (14); *Braunau*, fenik z let 1450—1460, W. č. 3452 (1).

Kurf. Falc, Ludvík III. (1410—1436), *Amberg*, fenik, Kull, Bl. f. Mzfr. 1910, str. 4444 (2).

Falc-Neuburg, Jan (1404—1443) se synovcem Ludvíkem IV., *Amberg*, fenik s *IF*, Kull, Repert. str. 169, 437 a 507 (16); fenik bez *IF* (4); poškozený fenik, takže nelze rozeznat, jsou-li nad oběma znaky písmena nebo ne (1).

Sasko-Míšeň (Meissen), Fridrich II. (1428—64), mečový groš, S. č. 4381 (2); týž groš, ale minc. znam. je hvězda (1); týž groš s kontr. *Quedlinburgu* (1).

Fridrich II. a Vilém III. (1442—45), štítový groš, S. č. 4376 (1); mečový groš, S. č. 4384 (2).

Fridrich II. s Markétou (1463—1464), mečový groš, S. č. 4382 (3 a jeden zlomek); týž groš s kontramarkou *Quedlinburgu* (1).

Vilém III. (1428—1482), štítový groš, S. č. 4385 var. (1); štítový groš, S. nemá (1).

Míšeňské groše z poloviny 15. stol., odřené a blíže neurčené (3); úlomky míš. grošů (7, dva jsou z grošů Fridricha II.).

Hessen-Kassel, Ludvík III. (1458—71), štít. groš, S. č. 2237 (7 a dva zlomky; dva groše mají minc. znam. čtyřlístou růžici, jeden tři lístky, tři nečitelné znam.; jeden má opisy přehozeny z av. na rev. a z rev. na av.).

Augsburg, společné feniky biskupů a města; Eberhard II. (1404—1413) nebo Fridrich II. (1414—1423) nebo Petr (1424—1469), fenik do r. 1440, Nosz, Bl. f. Mzfr. 1921, 121 sl., č. 8 (2).

Petr z Schaumburka (1424—1469), Nosz, l. c., č. 13 (2, lilie); mincm. Bäsinger (1434—44), Nosz, l. c., č. 18 (20); č. 19 (1, mušle); znamení na rev. není čitelné (1).

Bisk. Bamberg, Antonín z Rotenhanu (ok. 1453), Buchenau, MBNG 1926, tab. IV. č. 115 (2, obě var.).

Bisk. Pasov (Passau) Ulrich (1451—79), haléř, Höfken, č. 32 (1).

Bisk. Řezno (Regensburg), Jan I. (1384—1409), fenik (tlustý), Cahn, 1924, č. 3324 (2).

Koburg, Fridrich (1381—1428), fenik, Fikentscher, MBNG 1894, tab. IV., č. 16 (1).

Kníž. Oettingen, Ulrich z Flohburga (1423—77), fenik, S. č. 1407 (1).

Purkrabství norimberské, Jan III. (1397—1420) a Fridrich VI. (1397—1440), fenik, MBNG 1886, tab. III., č. 15 (1).

Město Norimberk (Nürnberg), haléř (1424—ok. 1457, Buchenau, MBNG 1926, tab. I., č. 27^d (1).

Neurčené (naprosto odřené) feniky (9); půlfenik (1).

Za doplněk rodinového nálezu lze považovati zprávu o jiném nálezu v téže obci, učiněném p. Křiklánem před světovou válkou. Zachovaly se dva zlomky, jež byly sebrány od žáků ve škole. Prvý obsahuje 49 celých a jeden zlomek mince.

Fenikový střížek se čtyřřezem z 1. polov. 15. stol. (1).

Čechy, Václav IV. (1378—1419), pražský groš (6 a 1 zlomek, 4 a zlomek mají malé, 2 velké písmo).

1. polov. 15. stol., t. zv. husitský peníz (fenik) se čtyřřezem, Castelin č. 11, ale kresba hřívý není znát (1).

Polov. 15. stol., t. zv. husitský peníz (fenik) kruhový, Castelin č. 15, ale hřívá má pouze dvě řady měsíčků (1).

Dol. Rakousy, fenik před r. 1335, L. č. 129 (1).

Albrecht III. (1365—1395), fenik, L. č. 154 (rev. je neznatelný, 1).

Albrecht V. (1404—1439), *poručnictví Vilémovo* (1404—1406), feniky s got. lístky (do 1405), k L. č. 5 (4); feniky s trojlístky (1406, 6); fenik s nečit. znam. (1); *poručnictví Leopoldovo* (1406—1411), feniky k L. č. 6 (4); půlfenik (1); *samostatná vláda Albrechtova* (1411—1439), Gundlach, fenik ok. 1420, L. č. 11 (7).

Štýrsko, Arnošt Železný (1406—1424), půlfenik, L. č. 17 (1).

Ražba podle rakouských vzorů (t. zv. Beischlag), půlfenik před r. 1430 s P-R-O (? nejasný, 1)

Bavory, Štěpán II. (1349—1375), mnichovský fenik, W. č. 145 (2).

Bavory-Mnichov (München), Jan II. (1375—1397), fenik, W. č. 155 (1); č. 178 (1); jako W. č. 178, ale bez teček (2).

Arnošt (1397—1438) s bratrem Vilémem (1397—1435), fenik, W. č. 163 (1); jako W. č. 167, ale místo hvězdiček kroužky (1).

Bavory-Ingolstadt, Štěpán se synem Ludvíkem VII. (1402—1413), fenik, W. č. 3388 (1).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. (1393—1450), landshutský fenik, W. č. 3424 (1); oettingenský fenik, W. č. 3434 (2).

Druhý zlomek snad téhož nálezu před světovou válkou obsahuje 24 mincí:

Čechy, Karel I. (IV., 1346—1378), pražský groš (1).

Václav IV. (1378—1419), pražský groš (12, z nich 4 mají menší, 8 větší písmo).

Dol. Rakousy, Albrecht V. (1404—1439), *poručnictví Vilémovo* (1404—1406), feniky s gotickými listky (do 1405), k L. č. 5 (2); feniky s trojlístkem (1406, 3); *poručnictví Leopoldovo*, fenik s L—A (1); *samostatná vláda*, Gundlach (ok. 1420), feniky (2).

Bavory, Štěpán II. (1349—1375), mnichovský fenik, W. č. 145 (1).

Bavory-Mnichov (München), Jan II. (1375—1397), W. č. 178 (1).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. (1393—1450), oettingenský fenik, W. č. 3438 (1).

Nejmladší ražby obou zlomků nálezu jsou landshutské feniky Jindřicha IV. (1393—1450). Poněvadž však ostatní kusy nepřekračují rok 1430, jsou oba zlomky patrně částí nálezu, který byl ukryt před tímto rokem.

Em. Nobejlová.

NÁLEZ ZE STRÁDONIC.

V Národním muzeu byl z doby bývalé správy numismatického oddělení vystaven nečištěný nálezu, patrně jako ukázka, jak vypadá takový nálezu po odkrytí. Byl uložen v nádobce na dně poškozené, tvaru nepravidelného komolého kužele, vykroužené z tmavě šedé hlíny. Její stěny jsou silné 4 mm, je 17 cm vysoká. Hořejší otvor má 4 cm světlosti, průměr dna je 11,5 cm. Po očištění mincí byly shledány v nálezu tři dukáty, dva feniky a 424 grošů, z nichž osm bylo kontramarkováno.

Jsou to tyto ražby:

Čechy, Václav IV. (1378—1419), pražský groš (172). Groše jsou až na čtyři velmi mělké ražby, většinou nečitelné. Zhruba lze zjistiti jen dvojí tvar písma, větší a vyšší a menší a nižší.

Václav IV., pražský groš s kontramarkou:

1. města Jihlavy, V. Katz, Kontramarky na pražských groších, Praha 1927 a týž, Ještě kontramarky na pražských groších, NČČ 1930, 63. sl., č. 50 (2).

2. města Kempten, Katz č. 7 (1),

3. města Wangen, Katz č. 20 (1),

4. švábského svazu, Katz č. 43 (1) a č. 47 (2),

5. města Straubing, Katz č. 83 (1).

Jiří Poděbradský (1458—1471), pražský groš, Smolík, Pražské groše, Praha 1894, č. 27 (2).

Rakousy, Albrecht V. (1404—1439), *poručnictví Leopoldovo* (1406—1411), fenik, Luschin č. 6 (1).

Uhry, Zikmund (1386—1437), dukát, Réthy, CNH, č. 119 A, ale značky NS (1).

Albrecht (1437—1439), dukát, Réthy, CNH, č. 132 (1).

Ladislav Pohrobek (1453—1457), dukát, Réthy, CNH, č. 171, ale značky K-G (1).

Sasko-Míšeň (Meissen), Fridrich I. (1382—1428), duryňský groš, Saurma č. 4367 (1).

Fridrich I. s Vilémem II. (1380—1425) a Fridrichem Duryňským (1406—1440), knížecí groš, Saurma č. 4369 (4).

Fridrich II. (1428—1464) s Fridrichem IV. Duryňským a Zikmundem (do r. 1436), křížový groš, Saurma č. 4373 (3); štítový groš, Saurma č. 4374 (8).

Fridrich II. s Kateřinou a Vilémem III. (1440—1442), štítový groš, Saurma č. 4375 (2 ve dvou var.).

Fridrich II. s Fridrichem IV. a Vilémem III. (1436—1440), štítový groš, který Saurma neuvádí; jako S. č. 4375, ale jeden v opisu: F o F o W o —, druhý * F o F o W o — (2).

Fridrich II. a Vilém III. (1442—1445), štítový groš, Saurma č. 4376, minc. znam.: 1. 6listá růžice (12); 2. makovice (57); 3. ležatý křížek (4); 4. trojlíst (1); 5. nečit. (2).

Fridrich II. sám (1428—1464), štítový groš jako Saurma č. 4377, ale: 1. minc. znam. křížek (16); 2. ležatý křížek (2); 3. 5listá růžice (39); 4. 5cípá hvězdice (33); mečový groš, Saurma č. 4381 (4).

Fridrich II. s Markétou (1463—64), mečový groš, Saurma č. 4382 (6); štítový groš, av. Saurma č. 4383 var., rev. S. č. 4377 (1).

Fridrich II. (1428—64) s Vilémem III. (1428—82), mečový groš, 1. Saurma č. 4384 (1); 2. tamže, ale minc. znam. na rev. jen půl růžice (1); 3. tamže, ale minc. znam. na rev. trojlíst z trojlístků (1).

Fridrich II. (1428—64), jako Saurma č. 4384, ale sám. Tedy v opisu bez písmene W. Na rev. trojlíst z trojlístků (1).

Vilém III. (1428—82), štítový groš, Saurma č. 4385 (1); štítový groš jako Saurma č. 4385, ale opis: • W o D e l o G R A C I A T V R I N G • L A N: Pět var. v začátku a konci opisu: 1. • W o — • (4); 2. c W o — o (1); 3. • + • W o — (1); 4. o + c W o — (1); 5. květinka na stonku W 8 — květinka (1).

Patrně Fridrich II. (1428—64), jednostranný štítový groš (1, vyražen jen rev.).

Míšeňské neurčené štitové groše, patrně z doby Fridricha II. (1428—64), tři jsou silně olámané (11).

Hessen-Kassel, Ludvík II. (1413—1458), t. zv. Kronichter, Saurma č. 2232 (16 ve 3 var. (jeden má v opisu *LVD—, jeden LODVW— a na rev. šcipou hvězdu místo růžice).

Ludvík III. (1458—71), štitový groš, Saurma č. 2237 (1).

Groše podle hessenského vzoru (t. zv. Nachprägung) (2).

Opatství Quedlinburg, Hedvika Saská (1458—1511), groš, Saurma č. 4161 (1).

Hall, feník 15. stol. (1).

Doba ukrytí tohoto nálezu, o jehož odkrytí nevíme ničeho, je určena grošem quedinburské abatye Hedviky Saské (1458—1511), o němž platí to, co bylo napsáno v popisu nálezu z Kolína n. Lab. 1936. Stradonický nález však jen zdůrazňuje domněnku, že Hedvika Saská razila své groše již dříve, než na konci 15. stol., neboť za dobu jeho ukrytí je třeba považovati konec šedesátých let 15. stol.

Em. Nohejlová.

NÁLEZ V RÁJOVĚ (RAIL).

Dne 31. prosince 1937 bylo u dvora Orlova v obci Rájově (Rail), pošta a okres Přimda (Pfraumberg), nalezeno se dnem hliněné nádobky 80 grošů, které jsou majetkem p. V. Nováka. Sedmdesát šest z nich bylo mnou určeno:

Čechy, Václav IV. (1378—1419), pražský groš (1).

Sasko-Míšeň (Meisen) Fridrich I. (1382—1428), knížecí groš, Saurma č. 4368 var. (1).

Fridrich s Vilémem II. (Osterland) a Fridrichem Duryňským, knížecí groš, Saurma č. 4369 (2); tamže var. (1).

Fridrich II. (1428—1464) s Fridrichem IV. (Duryňským) a Zikmundem (do r. 1436), štitový groš, Saurma č. 4374 (1).

Fridrich II. (1428—1464), štitový groš, Saurma č. 4377 var. (6 ve dvou var.); groš s dvěma štíty (1); mečový groš, Saurma č. 4381 (5); tamže var. (6 ve dvou var.).

Fridrich II. s Markétou (1463—1464), mečový groš, Saurma č. 4382 (19 ve dvou var.); mečový groš dvakrát ražený (1).

Fridrich II. s Vilémem III. (1442—1445), štitový groš, Saurma č. 4376 (3); mečový groš, Saurma č. 4384 (10).

Vilém III. (1428—1482), mečový groš, Saurma č. 4388 (4); tamže var. (3).

Arnošt (1464—1484) s Albrechtem, mečový groš (od r. 1464, 1).

Blíže neurčený míšeňský groš z poloviny 15. stol. (1).

Hessen-Kassel, Ludvík II. (1413—1458), groš (Kronichter), Saurma č. 2232 (2).

Ludvík III. (1458—1471), štitový groš, Saurma č. 2237 (8 v sedmi var.).

Nález byl ukryt na počátku osmdesátých let 15. stol.

Nohejlová.

NÁLEZ V BOŘETICÍCH (okres Pelhřimov).

V prosinci 1937 získalo museum v Pelhřimově grošový nález z 15. stol., odkrytý 28. listopadu t. r. p. Ant. Sůvou v Bořeticích na zahradě pod oknem stavení čp. 15. v hloubce asi 50 cm. Mince ležely volně. Je jich celkem 82 a byly ukryty patrně v osmdesátých letech 15. století.

Čechy, Jiří Poděbradský (1458—1471), pražský groš (5).

Vladislav II. (1471—1516), pražský groš (51); bílý peníz (3).

Město Zhořelec (Görlitz), peníz 15. stol. s koranou a GOR (1).

Tyrol, Zikmund (1493—1496), krejcar bez letop. (1).

Sasko-Míšeň (Meissen), Fridrich II. (1428—1464), mečový groš, Saurma č. 4381 (4 kusy ve 2 var.); Saurma č. 4381 var. (minc. znam. hvězda, 1).

Fridrich II. s Markétou (1463—1464), meč. groš, Saurma č. 4382 (4).

Jméno panovníka nečit, meč. groš (1).

Fridrich II. a Vilém III. (1428—1482), meč. groš, Saurma č. 4384 s kontramarkou Halberstadtu.

Vilém III. (1428—1482), meč. groš, Saurma č. 4388 (2, jeden s kontramarkou Halberstadtu).

Arnošt (1464—1484), Albrecht a Vilém, t. zv. Horngroschen, Saurma č. 4391 z r. 1467 (1).

Hessen-Kassel, Ludvík III. (1458—1471), štitový groš, Saurma č. 2237 a var. (6 ve 4 var., jeden s kontramarkou Halberstadtu).

Arcib. Mohuč (Mainz), Dietrich z Isenburgu (1459—1463), groš z Heiligenstadtu (1).

Em. Nohejlová.

NÁLEZ V ROUCHOVANECH, OKRES HROTOVICE (DŘÍVE MOR. KRUMLOV — MÄHR. KROMAU).

Při kopání základů k nové zdi na zahradě u domu čp. 29 v Rouchovanech dne 23. VIII. 1938 nalezl rolník Frant. Valach v hloubce asi 50 cm ve staré zdi velký, neformovaný kámen a pod ním tři nádobky. Děti, které pak na místě hrabaly, našly ještě dvě nádobky. Ve dvou z nich byly uloženy mince, jejichž soupis podáváme.

Dvě nádobky jsou hrnečky s oušky, vykroužené z červenošedé hlíny, uvnitř červeno-hnědě polévané. I vně jsou stopy polevy téže barvy. Horní okraj obou je profilovaný, na horní části břicha je rýha. Větší je 9,7 cm vysoká, průměr horní měří 8,6 cm, průměr dna 6 cm. Menší je 8,8 cm vysoká, horní průměr měří 8,1 cm, průměr dna 5,7 cm. Dvě nádobky byly džbánky, z nichž se zachovaly jen části od hrdla dolů. Obě měly ouška, která byla uražena, obě jsou vykrouženy z šedé hlíny, pod hrdlem je větší ozdobena obloučkovým vlysem, menší dvěma řadami čtverečků, vypíchaných puncy. Zbytek větší nádobky jest zhruba 15 cm vysoký, průměr jejího dna je 7,5 cm, břicha 12,5 cm. Zbytek menšího džbánu je 12 cm vysoký, průměr dna měří 7 cm, břicha 11 cm. Z páté nádobky zůstalo jenom dno s kousky stěn, z šedé hlíny se slídou. S nálezem byly odkryty i střeby tří pokliček a hodně

střepů jiných, z šedé hlíny i tuhovaných. Mince byly nalezeny v popsáných zbytcích džbánek. Byly zabaleny v látce, z níž je také zbytek zachován.

Z nalezených mincí bylo odevzdáno k popisu zásluhou p. MUDra Hromádky 1191 kusů. Několik mincí bylo rozebráno. Z popsáných lze považovati za nejmladší pražské groše Vladislava II. (1471—1516), krejcar Zikmunda Tyrolského (1439—1496), feniky Albrechta IV. Bavorského (1465—1508) a Jiřího Bohatého Bavorského (1479—1503). O feniku Albrechta IV. však víme, že byl patrně ražen před r. 1465. Ostatní uvedené mince mohly být vydány na počátku vlády jednotlivých panovníků. Nejmladší z nich je fenik Jiřího Bohatého (od r. 1479). Poněvadž nejmladší datované mince nálezu jsou rakouské feniky z let 1483—1484, soudím, že nález byl ukryt koncem osmdesátých let 15. stol.

Soupis nálezu:

Čechy, Jiří Poděbradský (1458—71), pražský groš typ Sm. č. 28 (2); dvakrát ražený (1).

Vladislav II. (1471—1516), pražský groš dvakrát ražený (1).

Feniky 15. stol. bez čtyřrázu, Castelin č. 18 (2); Castelin č. 19 var. (23, v tom čtyři mají ocas lva prohnutý, jak jej nakreslil Cast., ostatní rovný, takže je — zvláště na pěti kusech — jasně vidět puncy a schéma kresby lva. *Tab. II. č. 15*).

Morava, 15. stol., půlfenik staršího typu se čtyřrázem, Nohejlová, NČČ 1933, str. 63, č. 7 (1).

Kruhové feniky města: Brna (3); Jihlavy (7); Znojma (Znaim) (55); s neznatelným znakem ve štítu na prsou orlice (Jihlava nebo Znojmo [Znaim], 4 a jeden zlomek).

Rakousy, Albrecht V. (1404—39), *poručnictví Vilémovo* (1404—1406), feniky s gotickými lístky (1405, 8); s trojlístkem (1406, 8); půlfeniky s got. lístky (2); s trojlístkem (3); s nečit. značkami (1).

Poručnictví Leopoldovo (1407—1411), fenik s L—A (1); fenik s L—P—D (1).

Feniky z doby poručnictví *Vilémova* nebo *Leopoldova* (1404—1411), na nichž není znát písmeno poručníkovy: feniky (2); půlfeniky (2).

Samostatná vláda Albrechta V. (1411—1439), půlfenik po r. 1416, Luschin č. 8 (2, druhý exemplář je var.); fenik (1413—1419?), Luschin č. 9 (1); fenik Grundlachův (1420—1423, 1425), Luschin č. 11 (13); půlfenik téhož mincmistra (3); fenik Niclase unterm Himmel (1427—1430, 1433—1436) po r. 1427, Luschin č. 13 (2); půlfenik téhož typu (1); fenik téhož mincmistra po r. 1430 (t. zv. Groszkorn), Luschin II., č. 37 (25); půlfenik téhož typu (15); půlfenik t. zv. královský, Luschin č. 14 (3).

Ladislav Rohrobek (1440—1457), *poručnictví Fridrichovo* (1440—1452), fenik, Luschin II., 19a (1); půlfenik téhož typu (7); fenik Ladislavův po r. 1456, Luschin č. 16 (88 a jeden zlomek); půlfenik téhož typu (32 a jeden zlomek).

Fridrich III. (jako poručník Albrechta VI. i jako samostatný vladař Rakous, 1458—1493), *Wiener Neustadt*, fenik po r. 1458, Luschin II., č. 36 (2); *Hausgenossen*, *Teschler*, půlfenik z r. 1460, Luschin II., č. 39 (2); fenik po r. 1460, Luschin II., č. 41 (369, v tom jeden ražený skrze druhý střížek); půlfenik téhož typu (60 a jeden zlomek); fenik téhož typu, ale písmena jsou v obráceném pořádku: T je vpravo od štítu s víd. křížem, H vlevo. Fenik je ražen na starším halském feniku z let 1410—1425 (*Tab. II. č. 16*). *Liephart*, fenik, Luschin II., č. 42 (91, z nichž čtyři mají písmenu L tak staženou dohromady, že vypadá jako I; jeden je silně legován mědí a je patrně sou-

časné falsum); půlfenik téhož mincmistra (21); feniky, na nichž není čitelné písmeno *Teschlerovo* nebo *Liephartovo* (11); půlfeniky (4 a jeden zlomek); *Wiener Neustadt*, krejcar (grosssetel) 1471 (2) a nečit. letop. (1470?, 2), Luschin II., č. 51 (4); fenik z let 1469—1472 s F—C—H (2); s F—S—L (1); s F—C—C (2); *Wien*, fenik podle nařízení z r. 1481, Luschin II., č. 59 (2); krejcar z r. 1482, Luschin II., č. 63 (1); mincm. *Wienland*, dvoufenik z let 1483—84, Luschin II., č. 61 (11); malý fenik z let 1483—84 téhož mincmistra, k Luschinovu č. 61. Na av. v trojím laloku dva štíty: v pr. se znakem rak. (břevno), v l. se štýrským (panther), nahoře a dole mezi štíty trojlist. Mají čtyřráz. Na rev. je veliké dvojité W jako na dvoufenikách Luschin II., č. 61. Považují popsané tři mince za půlky těchto dvoufeniků. (*Tab. II. č. 17*).

Rakousy Horní, Fridrich V. (III., 1424—1493), fenik z let 1460—1463, Luschin II., č. 34 (16).

Štýrsko, Arnošt Železný (1406—1424), půlfenik, Luschin II., č. 17 s C—N—R (6) a D—N—R (1).

Fridrich V. (III., 1424—493), *Št. Hradec (Graz)*, půlfenik z let 1436—1440, Luschin II., č. 18 (2); půlfenik z let 1440—1452, k Luschinovu č. 19b (4); fenik z r. 1474, Luschin N. Z. 1875, str. 145—6; Pichler, III., tab. I., č. 37; J. Mader, *Krit. Beyträge*, 1806, t. 1, č. 21. (1; ražba je současná s fenikem Luschin II., č. 50, liší se jen obrazem ve štítu na av.; *tab. II. č. 18*).

Ražby podle vzorů rakouských (t. zv. Beischlag), půlfenik před r. 1430, Dworschak, *Der Münzensammler* 1935, tab. II., č. 27 (1).

Tyroly, Zikmund (1439—1496), krejcar, Moeser-Dworschak, tab. X., č. 46 a 47 (93).

Uhry, Matyáš (1458—1490), *Kremnica*, denáry, typ Réthy 234 a 236 s řadou rozličných značek (48, z nichž jeden je rozlomený a slepený, jiný má část ulomenou); *Videň (Wien)*, denáry, Luschin II., č. 69 var.; značky: K — štítek s rak. břevnem (11); K — nad štítkem s rak. břevnem také písmena K (5).

Hals-Leuchtenberg Jan I. (1379—1407), fenik, Sirový, *Věstník Num. Spol. Č.* tab. X., č. 50 (1).

Jan III. (1410—1443), fenik, Luschin, N. Z. 1889, t. XI., č. 2 (9, z nichž 3 mají jako značky měsíčky, 1 tečky, u pěti nelze zjistit znaménka).

Jan III. a Jiří I. (1410—1425), půlfenik: s kroužkem nad štítem (1); s tečkou (1); se čtverečkem (1); s pětistou růžičkou (1); se čtvercem, v němž je negativně vyražený ležatý křížek (1).

Arcib. Salzburg, Zikmund z *Volkersdorfu* (1452—1461), fenik, Zeller, str. 53 (6); *feniky 15. stol.* Zeller, str. 54, č. 13 (6).

Bavory, Štěpán II. (1349—1353—1375), mnichovský fenik, W. 145 (1); W. 146 (1); W. 146, ale mnich jako u č. 147 (1).

Jan II. (1375—1397), hornofalcký fenik, W. 156 (1); mnichovský fenik, W. 178 (Noss, N. Z. 1920, str. 91, č. 86, 1).

Arnošt s bratrem Vilémem (1397—1435), mnichovský fenik, W. 164 (oba druhy obvodků, 3); se synovcem Adolfem (1435—1438), mnichovský fenik, W. 169 (1, s provazovitým kruhem).

Albert III. (1438—1460), mnichovský fenik, W. 176 (3, dva z nich jsou nejasné);

půlfenik (falsum): av. hrubá hlava mnicha, čtyřhráz; rev. hrubě a chybně kreslené A, u jehož pravé nožky je kroužek (1).

Albert IV. (1465—1508), haléř, W. 211 (1; je to týž haléř, jenž je jinými nálezy datován před r. 1465. Srovn. NČČ XI. a XII., str. 116).

Bavory-Oettingen, Jan II. (1375—1397), oettingenský fenik, W. 155 (1).

Jindřich IV. (1393—1450), fenik, W. 3433 (3); W. 3435 (1); týž fenik, na rev. $\overline{\text{R}}$ mezi dvěma čtyřlístými růžicemi (1).

Bavory-Landshut, Jindřich IV. (1393—1450), landshutský fenik, W. 3426 (3); W. 3428 (1); zlomek feniku W. 3427.

Bavory-Ingolstadt, Štěpán III. (1375—1413), fenik, W. 3381 (1); se synem Ludvíkem VII. (1402—1413), fenik W. 3387 (1); W. 3393 (1).

Jiří Bohatý (1479—1503), oettingenský fenik W. 3458 (1).

Purkrabství norimberské, Fridrich V. a Gerhard z Würzburgu (1400), fenik, Saurma č. 1192 (1); haléř po r. 1457, Mit. Bayer. Num. Ges. 1926, 5, č. 134 (1).

Augsburg, společné feniky biskupů a města: Petr ze Schaumburka (1424—69), fenik mincm. Peutingera kolem r. 1425 nebo 1430 (značka P bez ozdob, 1); fenik mincm. Basingera z r. 1441 (4); fenik z téže doby s nezřetelnou značkou (2).

Bamberg, mincmistr Hans Winkler (1441—1443), fenik, Mit. Bayer. Num. Ges. 1926, tab. 3, č. 90b (1).

Kurf. Falc, Ludvík III. (1410—1436), fenik, Kull, Bl. f. Mzfr. 1910, str. 4444 (1).

Falc-Mosbach, Otto I. (1410—1461), fenik, Kull, Repert., str. 173 (1).

Falc-Neuburg, Jan (1404—1410—1443) se synovcem kurfiřtem Ludvíkem IV., Amberg, fenik s $\overline{\text{R}}$, Kull, Repert., str. 169, 437 a 507 (2).

Württemberg, Eberhard III. (1392—1417) nebo Eberhard IV. (1417—1419), fenik po r. 1404, Ebner, tab. I., č. 5 (1).

Aquileia, Antonín II. (1402—1411), denár (4).

Ludvík II. Teck (1412—1437), denár (6).

Neurčené feniky se čtyřhrázem (2); půlfeniky se čtyřhrázem (4). *Em. Nohejlová.*

NÁLEZ VLADISLAVSKÝCH GROŠŮ V HROBSKÉ ZAHRÁDCE U PACOVA 1936.

V Hrobské Zahrádce za Ceterazí při odkopávání hlíny a písku na úpravu cesty za usedlostí rolníka p. Makovce bylo r. 1937 nalezeno s nepatrným zbytkem hlíněné nádoby a s čtyřmi cizími mincemi 161 pražských grošů: jeden Václava IV., tři Jiřího z Poděbrad, 157 Vladislava II. Cizí byly: batzen města Kostnice (Konstanz) bez letop. (16. stol.) a tři tyrolské krejcare arcikníž. Zikmunda (1439—1496) bez letop. Všechny 165 mincí bylo uloženo v nádobce, vykroužené ze šedohnědé hlíny, z níž se zachovalo ve dvou střepech pouhé dno (průměru 52 mm) s kousky stěn. Mince byly silně slepeny měděnkou a červenou, železitou rzí. Jeden pražský groš Jiříkův a několik vladislavských mají tytéž hladké plochy, jaké bývají na groších Václava IV., a jejichž původ dosud vysvětlujeme opotřebováním razidla. *Em. Nohejlová.*

NÁLEZ Z PÍSKOVNY »TRUCBABA« U PACOVA R. 1937.

R. 1938 bylo nalezeno dělníky při kopání písku u samoty Trucbaba asi čtvrt hodiny od Pacova v městské pískovně 619 mincí, které popisujeme.

Čechy, t. zv. husitský peníz (haléř), Castelin, Heller u. Pfennig, č. 22 (7).

Vladislav II. (1471—1516), pražský groš (5); bílý peníz (13); černý peníz: Castelin, NČČ VIII., č. 1 (8); č. 3 (12); č. 4 (39); č. 6 (8).

Ludvík I. (1516—1526), bílý peníz (1); malý peníz (haléř) oboustranný, Castelin, l. c., č. 3 (3); haléř jednostranný: Castelin, l. c. č. 1 (3); č. 2 (21); č. 4 (2); č. 5 (66); č. 6 (2); č. 8 (1); č. 9 (22); č. 10 (18); č. 10, var.: koruna je vyšší (16); č. 10, var.: v koruně perly (tečky), pod L tečka (2); č. 10, var. jako Smolík: Pražské groše č. 56 (2); č. 11 (3); č. 13 (1); č. 14 (49); č. 15 (13).

Ferdinand I. (1526—1564), *Kutná Hora*, pražský groš bez letop. (1); 1535 (1); 1536 (1); haléř bez letop., Castelin, l. c., č. 1 (8); č. 2 var.: není znát oblouček nad korunou a mezi pr. a střední lilií koruny je velká tečka (1); č. 3, var. ve tvaru koruny, která je dole otevřena, bez hořejšího obloučku, jednotlivé lilie nesplyvají; č. 3, var.: jako číslo předchozí a místo teček nad písmeny půlobloučky dolů otevřené (1); č. 3, var.: lilie v koruně nesplyvají, písmena R—P jsou větší a nad nimi půlobloučky, otevřené nahoru (4); č. 3, var.: koruna je úzká, dole otevřená, lilie nesplyvají (1); č. 3 (10); č. 4 (65); č. 4, var. (Smolík, č. 80; 19); č. 5 (3); č. 5, var. (Smolík, č. 76; 4); Smolík, č. 74 (1); haléř s letop. typ Smolík, č. 81: 1533 (2), 1534 (8), 1535 (12) a nečit. letop. (1537, 6).

Město Cheb (Eger), fenik 16. stol. Castelin, Zum Münzwesen der Stadt Eger, č. 28 (1).

Slezsko, Vratislav, Vladislav II. (1471—1526), společný peníz stavů (1511), Friedensburg, Die schlesischen Münzen des Mittelalters, č. 127 (49).

Ludvík Jag. (1516—1526), společný peníz stavů (1522), Fr. č. 128 (8); královský fenik podle uher. rázu 1524 (2); jeden dvakrát ražený, Fr. č. 140; druhý: dvě růžice a písmena L—B (!); nečit. letop. (1521 ?; má dvě růžice a písmena L—R).

Ferdinand I. (1526—1564), fenik, Friedensburg-Seger č. 1 a 3, 1527 (2), 1528 (1); fenik téhož typu bez letop. (1).

Město Svídnice (Schweidnitz), za Ludvíka Jag. (1516—1526), půlgroš typ Fr. č. 364, 1523 (1525 ?, 1).

Kladsko (Glatz), t. zv. český fenik (1437), Fr. č. 466, ale místo tečky v pr. kroužek. Vyobr. u Castelina, NČČ VIII., č. 1 (1); Fr. č. 467 (4).

Oldřich z Hardeka (1501—1534), haléř (1513), Fr. č. 482 (2).

Město Zhořelec (Görlitz), fenik 15.—16. stol., Castelin, NČČ VIII., č. 1 (2); typ C. č. 1, ale jednostranný: v silném kruhu gotické GOR, písmena jsou malá, jasný čtyřhráz (1); C. č. 2, písmena jsou však menší (5); č. 2 (7); č. 2, písmena jsou však velmi velká (1); č. 3 (3); č. 4, ale korunka i písmena jsou velmi malá a na av. je čtyřhráz (1); č. 4: na šesti je znát nepatrně čtyřhráz, jeden je dvakrát ražený, všechny mají několik variant v rázu (53).

Dolní Rakousy, Karel V. (1519—58), fenik 1520.

Arcib. Salzburg, Matyáš Lang z Wellenburku (1519—1540), ½krejcar 1521 (1).

Arcib. Mohuč (Mainz), fenik (1).

Brunšvik-Wolfenbüttel, Jindřich Starší (1495—1514), feník (1).

Hrabství Henneberg, Vilém V. (1480—1559), haléř bez letop. (1).

Město Norimberk (Nürnberg), haléř bez letop. (z let ok. 1470 až ok. 1510). Buchenau, Mitt. B. N. G. 1926, č. 146° (2).

Zlomky (v tom několik z českých haléřů) jsou velmi nepatrné a nepostačí k určení mince.

Nález je velmi příbuzný svým složením nálezu mělnickému z r. 1928, který rozebral v NČČ roč. VIII., str. 63 sl., Karel Castelin v článku Příspěvky k chronologii haléřů Vladislavových a Ludvíkových (Nález mělnický). Je sice skrovnější jak co do celkového počtu, tak i do počtu jednotlivých druhů a variant mincí, přece však nález mělnický doplňuje. Jeho důležitost spočívá především v množství černých (malých) peněz českých, které tvořily v celkovém počtu 619 kusů více než dvě třetiny (437 kusů). S malými penězi slezskými (61 kusů), kladskými (7) a zhořeleckými (73) reprezentovaly vlastní nález v počtu 578 kusů, k němuž osm pražských grošů, sedm husitských peněz, 14 českých bílých peněz, jeden chebský feník, jeden svídnický půlgroš, tři vratislavské feníky a sedm rozličných drobných peněz rakouských a německých tvoří doprovod.

Černé (malé) peníze české byly v nálezu zastoupeny podle přehledného seskupení Castelinova takto:

Vladislav II.:

Cast. č.	1	—	8
2	—	—	—
3	—	12	—
4	—	39	—
5	—	—	—
6	—	8	—

Cast. č. 10 (s var.) 38

11	—	3
12	—	—
13	—	1
14	—	49
15	—	13

Ludvík:

Cast. č.	1	—	3
2	—	21	—
3	—	3	—
4	—	2	—
5	—	66	—
6	—	2	—
7	—	—	—
8	—	1	—
9	—	22	—

Ferdinand I.:

Cast. č.	1	—	8
2	—	1	—
3 (s var.)	17	—	—
4	—	65	—
var.	19	—	—
5	—	7	—
6	—	—	—

Poněvadž doba nedovoluje delší ponechání si nálezu,¹⁾ omezují se na několik poznámek, které jsou pouze kritickými marginaliemi k citovanému Castelinovu článku: podle složení truchabského nálezu je podobno pravdě, že je třeba zvětšit počet variant černých peněz Ludvíkových i Ferdinandových a peněz zhořeleckých. Přidělení dvoustanného haléře, připisovaného dosud někde Ladislavovi Pohrobkovi, králi Ludvíkovi, je samozřejmé. Učinil tak již Friedensburg, Schlesiens Münzgeschichte im Mittelalter, II., 1888, str. 184. Není však dosud s konečnou platností rozhodnuto, je-li to peníz český nebo slezský. Českým se blíží víc kresbou lva, písmeny L i koruny, neobvyklá je oboustrannost mince, která je obvyklá u slezských ražeb. Stejně, tuším, není definitivně rozhodnuto o přidělení feníků z kladské nebo vratislavské mincovny a feníků buď kladských nebo kutnohorských (Jiřka z Počtebrad).

Em. Nohejlová.

¹⁾ Nález byl popisován na podzim r. 1938.

NÁLEZ U SV. JANA NA PRÁDLE V PRAZE III.

Dne 5. května 1938 byl nalezen při prvním výkopu u sv. Jana na Prádle v Praze III. v morové šachtě č. 68 na pravé straně prsou prostřední mrtvoly kožený váček. Obsahoval 137 drobných stříbrných mincí českých, moravských, slezských, polských, uherských, zemí alpských a německých. Poněvadž nejvyšší hodnota je krejcar, je jasné, že tento poklad byl majetkem chudého člověka, snad žebráka, který zemřel morem buď r. 1597 (podle nejmladšího letopočtu na minci) nebo krátce po něm. Překvapuje poměrně velký počet denárů gdanských (38 kusů), z nichž nejmladší má letopočet 1596 a ukazuje, že majitel váčku buď přišel krátce před r. 1597 do Prahy, nebo nečekaně získal větší počet gdanských mincí.

Celkem byly ve váčku tyto mince:

Čechy, Vladislav II. (1471—1516), bílý peníz (5); malý peníz (Smolík, č. 46, 1).

Ludvík I. (1516—1526), bílý peníz (1); malý peníz (Smolík, č. 54, 2; č. 56 ale R—P, 1; č. 57, 2; č. 59, 5).

Ferdinand I. (1526—1564), bílý peníz: a) s lezoucím lvíčkem bez letop. (4); s nečit. letop. (2); b) se stojícím lvíčkem bez letop. (1); 1562 (5); malý peníz (Smolík, č. 75, 3; č. 80, 1; č. 81 z r. 1548, 1).

Maxmilián I. (1564—1576), *Kutná Hora*, bílý peníz 1566 (1), 1567 (1), 1568 (1), 1569 (1), 1571 (1), 1572 (1), 1575 (1); malý peníz 1572 (1).

Rudolf II. (1576—1612), *Kutná Hora*, bílý peníz 1581 (1), 1582 (1), 1584 (1), 1590 (1), 1592 (1), 1595 (1), 1596 (1); malý peníz nečit. letop. (3); 1593 (1), 1595 (1), 1596 (1), 1597 (3).

Morava, feník 1. polov. 15. stol. se čtyřhrázem: orlice hledící vpr., nad pr. křídlem got. písmeno R nebo A. Luschin, N. Z. XXI., 1889, tab. XI., č. 37 (1).

Kladsko (Glatz), t. zv. český feník z 1. polov. 15. stol. Friedensburg č. 467 (2).

Slezsko, Ferdinand I. (1526—1564), *Vratislav (Breslau)*, krejcar 1561 (1); haléř 1536 (1).

Město Vratislav (Breslau) za Vladislava II. (1471—1516), společný haléř stavů (r. 1511, Friedensburg č. 127, 2).

Město Löwenberg, haléř (Saurma č. 100, 1).

Město Zhořelec (Görlitz), haléř 15. stol. (6).

Město Gdansk (Danzig) pod Zikmundem III. (1387—1632), denár: 1585 (1), 1590 (5), 1591 (5), 1592 (2), 1593 (5), 1594 (6), 1595 (3), 1596 (8) a úlomky nečit. letopočtu (3).

Město Vschova (Fraustadt), denár 1559 (1) a nečit. letop. (1592, 1).

Štýrsko, arcikníže Karel (1556—90), feník 1577 (1).

Uhry, Ferdinand I. (1526—1564), *Kremnica*, denár 1550 (1).

Salzburg, Leonard Keutschach (1495—1519), ½ krejcar 1517 (1).

Matouš Lang z Wellenburgu (1519—1540), ½ krejcar nečit. letop.

Michal z Khünburga (1554—60), ½ krejcar 1550 (1) a nečit. letop. (1552, 1).

Jan Jakub Khuen z Belase (1560—86), ½ krejcar 1572 (1) a nečit. letop. (3).

Volfgang Theodor z Raitenau (1587—1612), haléř 1592 (1).

Sasko-Míšeň (Meissen), Fridrich II. (1428—64), haléř, Berl. Mzbl. 1925, tab. 102, č. 12 (1).

Bisk. Pasov (Passau), Arnošt Bavorský (1517—1540), haléř (1).

Město Kostnice (Konstanz), krejcar bez letop. (druhá polov. 16. stol., 1).

Město Štrasburk, ½krejcar bez letop. (konec 16. stol., 1).

Neurčené (7 kusů z části slepených, mezi nimiž je jeden český bílý peníz, jeden úlomek malého peníze Ferdinanda I., jeden gdanský a jeden salzburský peníz, a několik malých úlomků neurčených peněz). *Em. Nohejlová.*

NÁLEZ V BŘEZOVÉ.

V dubnu r. 1937 nalezl p. V. Drábek z Březové čp. 73, okres Hořovice, při dobývání kamene v lese, prý v hliněném džbánu, poklad starých mincí. Svým obsahem představuje nálezy nejspíše majetek obchodníka, ukrytý koncem 90. let 16. století (nejmladší letopočet na mincích českých, štyrských a polských je 1597). 2123 mincí bylo posláno k popisu. Jsou to tyto ražby:

Čechy, Vladislav II. (1471—1516), pražský groš (100, v tom 27 kusů ořezaných);¹⁾ bílý peníz (1).

Ferdinand I. (1526—64), Praha, Neufahrer, 2krejcar 1561 (1); Harder, 2krejcar 1563 (1). Kutná Hora, Lidl z Myslova, tolar 1555 (1); pr. groš bez letop. (4), 1533 (1), 1535 (1), 1536 (1), 1540 (2), 1541 (2), 1542 (1), 1544 (2), 1546 (1).

Maxmilián I. (1564—1576), Praha, Harder, bílý groš 1573 (1, zn. dole), 1574 (1, zn. dole + 6; zn. nahoře), 1575 (2, zn. dole + 1 zn. nahoře), 1576 (5, zn. dole), 1577 (2, zn. dole), nečit. letop. (1, zn. dole + 1, zn. nahoře); 2krejcar 1565 (1), 1566 (2), 1570 (4); krejcar 1570 (6, v tom 4 bez zn.), 1571 (6), 1572 (1). Kut. Hora, Šatný a Vodolinský, bílý groš 1573 (4), 1574 (3); Šatný, bílý groš 1574 (3, zn. nahoře + 1, zn. dole), 1575 (4, zn. nahoře), 1576 (5, zn. dole), 1577 (5, zn. dole). Jáchymov, (Joachimsthal), Geitzköfler (vard.), bílý groš 1573 (1); 2 krejcar 1563 (2), 1564 (3), 1565 (1), 1566 (4), 1567 (1), 1568 (1), 1569 (2), 1572 (2), 1573 (1); (mincm.) bílý groš 1574 (8), 1575 (12), 1576 (14); Kádner, bílý groš 1576 (6). Čes. Budějovice, Gebhart, bílý groš bez letop. (11), 1573 (1); 2krejcar 1570 (2), 1571 (2), 1572 (3); krejcar 1571 (1); nečit. minc. znam., bílý groš 1575 (1), 1576 (1).

Rudolf II. (1576—1612), Praha, Harder, malý groš 1578 (1); Gebhart, malý groš 1579 (9 ve 2 var.), 1580 (7 ve 3 var.), 1581 (7 ve 3 var.), 1582 (5), 1583 (3); Ercker, malý groš 1583 (2 ve 2 var.), 1584 (12 ve 2 var.), 1585 (4), 1586 (10), 1587 (4), 1588 (4 ve 2 var.), 1589 (6 ve 2 var.), 1590 (6), 1591 (2), 1592 (3), 1593 (4 ve 2 var.), 1594 (5), 1596 (4), 1597 (3). Kut. Hora, Šatný, ½tolár 1583 (1); bílý groš 1579 (5), 1580 (7), 1581 (5), 1582 (3), 1583 (3), 1584 (3), 1585 (1), 1586 (1), 1587 (5), 1588 (2), 1589 (1), 1590 (1), 1591 (2), 1592 (1) a nečit. letop. (2); malý groš 1578 (2), 1579 (6 ve 2 var.), 1580 (7), 1581 (7), 1582 (4), 1583 (5), 1584 (5), 1585 (9), 1586 (5), 1587 (7), 1588 (7), 1589 (3), 1590 (7), 1591 (6), 1592 (1) a nečit. letop. (1); Herolt a Dominik, bílý groš 1593 (1), 1595 (3), 1596 (1); malý groš, zn. obrácená

¹⁾ Průměrná váha pr. groše z tohoto nálezu je 2,54 g, průměrná váha ořezaného kusu je 2,10 g. Jednotlivé kusy těchto ořezaných váží až 1,70 g a 1,75 g. Srov. k tomu popis nálezu z Litrbach 1938 v tomto časopisu a úvahy dra J. Ječného, Die Münzstätte in Pilsen, zvl. otisk z Der Münzensammler 1931, str. 23—24.

nahoru 1592 (3), 1593 (1); zn. obrácená dolů 1593 (1), 1595 (2), 1596 (2), 1597 (1). Jáchymov (Joachimsthal), Kádner, bílý groš 1578 (10), 1579 (6), 1580 (13), 1581 (4), 1582 (8), 1583 (6); malý gr. 1578 (1), 1579 (2, 1), 1580 (2), 1582 (4), 1584 (1) a nečit. let. (1); Hofmann, tolar 1589 (1); bílý gr. 1580 (1, 3), 1582 (1, 1), 1583 (1, 6), 1584 (2), 1586 (1); malý groš 1584 (5), 1585 (6), 1586 (8), 1587 (12), 1588 (7), 1589 (7), 1590 (16), 1591 (3), 1592 (8), 1593 (14), 1594 (9), 1595 (7), 1596 (6), 1597 (4) a nečit. letop. (2). Čes. Budějovice, Gebhart, bílý groš 1578 (1); malý groš 1578 (1); Schönfeld, bílý groš bez letop. se zn. C. S. (2); se značkou hvězda (13); malý groš se zn. hvězda 1579 (1), 1580 (1), 1581 (4), 1582 (8), 1583 (7); Mattighofer, bílý groš 1584 (6), 1586 (1), 1587 (1), 1589 (1); malý groš 1583 (3), 1584 (13), 1585 (2), 1586 (2), 1587 (10), 1588 (2), 1589 (4), 1591 (12), 1593 (1), 1595 (3), 1596 (1); nečit. minc. znam. malý groš 1579 (1), 1583 (2), 1584 (1), 1586 (1), 1587 (4), 1588 (1), 1589 (2), 1591 (1), 1597 (1) a nečit. letop. (3).

Slezsko, Ferdinand I. (1526—64), Vratislav (Breslau), groš 1546 (2), 1547 (4), 1548 (1); krejcar 1561 (3), 1562 (5 ve 2 var.), 1563 (21).

Maxmilián I. (1564—76), Vratislav (Breslau), krejcar 1567 (5).

Hlohovsko, Zikmund (1499—1508), groš bez letop. (1).

Krňovsko, Jiří Bedřich (1543—1603), krejcar 1562 (2 ve 2 var.), 1563 (8), 1571 (1).

Těšínsko, Václav III. Adam (1524—1579), krejcar 1574 (1).

Město Svidnice (Schweidnitz) za Ludvíka Jag. (1516—1526), půlgroš 1520 (1), 1525 (1), 1526 (3) a nečit. letop. (7).

Dolní Rakousy, Ferdinand I. (1519—64), Víděň (Wien), 3krejcar 1549 (5), 1552 (1), 1556 (1), 1557 (1), 1558 (1), 1560 (1); 2krejcar 1560 (1), 1561 (3), 1562 (3), 1563 (2) a nečit. letop. (1); krejcar 1562 (1).

Maxmilián II. (1564—1576), Víděň (Wien), 2krejcar 1570 (1), 1571 (1), 1572 (3), 1573 (1).

Rudolf II. (1576—1611), Wien, groš 1588 (1) bez minc. zn., 1589 (1) s minc. zn.

Horní Rakousy, Ferdinand I. (1619—64), Linec (Linz), 3krejcar 1534 (1), 1549 (3), 1550 (3), 1551 (1), 1554 (1), 1556 (2), 1557 (2) a nečit. letop. (155?, 1); krejcar bez letop. (1).

Tyrolsko, Maxmilián I. (1496—1519), Hall, ½batzen 1516 (1); krejcar bez letop. (1).

Ferdinand I. (1519—1564), Hall, 2krejcar bez letop. (1), 1561 (1), 1563 (1); krejcar bez letop. (25), 1557 (2).

Arcikn. Ferdinand (1564—95), Hall, tolar bez letop. (1); 3krejcar bez letop. (37); 2krejcar 1568 (1), 1571 (2), 1573 (2) a bez letop. (1); krejcar bez letop. (21), 1567 (1), 1568 (2), 1569 (2), 1573 (1) a nečit. letop. (1).

Štyrsko, arcivév. Karel (1564—90), Št. Hradec (Graz), 3krejcar bez letop. (2), 1583 (1), 1587 (1), 1588 (1), 1590 (1); 2krejcar 1575 (1), 1576 (1), 1577 (2), 1578 (1), 1579 (2), 1580 (2), 1581 (1), 1587 (1).

Arcivév. Ferdinand (II., 1592—1637), Št. Hradec, (Graz), 3krejcar 1597 (1).

Korutany, Maxmilián I. (1493—1519), ½batzen 1516 (1).

Arcivév. Karel (1564—90), Celovec (Klagenfurt), 3 krejcar 1586 (1), 1590 (1); 2krejcar 1574 (1), 1584 (1).

Elsasko, arcivév. Ferdinand (1564—95), *Ensisheim*, 3krejcar bez letop. (8).

Uhry, Matyáš (1468—1490), denár bez letop. (1).

Polsko, Kazimír IV. (1447—92), $\frac{1}{2}$ groš (1).

Jan Albert (1492—1501), $\frac{1}{2}$ groš (12).

Alexander (1501—1506), $\frac{1}{2}$ groš (7).

Zikmund I. (1506—1548), groš 1528 (1); $\frac{1}{2}$ groš 1507 (2), 1508 (3), 1509 (4), 1510 (2), 1511 (2).

Štěpán Bathory (1576—1586), groš 1581 (1).

Zikmund III. (1587—1632), trojak 1597 (1); groš 1597 (1).

Gdansk (Danzig) pod Zikmundem I. Polským (1506—1548), groš 1533 (1) a 1540 (1); pod Štěpánem Polským (1575—1586), groš 1579 (2).

Město Elbing pod Zikmundem I. Polským (1506—48), groš 1534 (1).

Prusy Záp., Zikmund I. Polský (1506—48), groš 1534 (1).

Baden-Baden, Filip II. (1569—88), $\frac{1}{2}$ batzen 1587 (2), 1588 (1).

Eduard Fortunatus (1588—96), $\frac{1}{2}$ batzen 1591 (4), 1593 (1).

Bavory-Mnichov (München), Albert IV. (1465—1508), $\frac{1}{2}$ batzen 1506 (1).

Vilém IV. (1508—1550) s bratrem Ludvíkem (1516—1545), $\frac{1}{2}$ batzen 1525 (1), 1530 (1).

Albert V. (1550—79), $\frac{1}{2}$ batzen 1554 (1), 1557 (4), 1560 (2), 1562 (2), 1563 (3), 1565 (1), 1567 (1), 1568 (1), 1572 (1) a nečit. letop. (1).

Branibory, Jáchym II. (1535—71), krejcar bez letop. (1).

Branibory-Ansbach, Jiří Fridrich (1543—1603), $\frac{1}{2}$ batzen 1506 (1), 1567 (2), 1569 (2), 1571 (1).

Falc, Fridrich III. (1559—76), $\frac{1}{2}$ batzen 1563, S. č. 2451 (1), 1570 (1); S. č. 2454: 1572 (1), 1573 (1).

Jan Kazimír (1575—92), $\frac{1}{2}$ batzen 1589 (2), 1590 (3).

Falc-Simmern, Richard (1569—98), $\frac{1}{2}$ batzen 1571 (1), 1572 (2), 1574 (4), 1575 (3), 1576 (4), 1577 (7), 1578 (1), 1579 (5), 1580 (2), 1581 (3), 1582 (7), 1583 (2), 1584 (10), 1585 (3), 1586 (1), 1587 (5), 1588 (1), 1589 (5), 1590 (1), 1591 (7), 1593 (1), 1594 (2), 1595 (1) a nečit. letop. (19).

Falc-Veldenz, Jiří Jan (1544—92), $\frac{1}{2}$ batzen typ S. č. 2032: 1575 (2), 1577 (2); typ S. č. 2033: 1574 (3), 1577 (4), 1578 (7), 1580 (3), 1581 (2); typ S. č. 2040: 1578 (1), 1579 (3), 1580 (11), 1581 (15), 1582 (19), 1583 (5), 1585 (16), 1586 (8), 1588 (5), 1589 (4), 1590 (2), 1591 (7) a nečit. letop. (3).

Jiří Gustav (1592—1634), $\frac{1}{2}$ batzen 1592 (2), 1593 (15).

Falc-Zweibrücken, Jan I. (1569—1604), 3krejcar 1592 (2), 1595 (1), 1596 (1); $\frac{1}{2}$ batzen typ S. č. 1997: 1585 (8), 1586 (9), 1587 (15), 1588 (8); typ S. č. 2000: 1590 (2), 1591 (3), 1592 (1), 1593 (1).

Hrad Friedberg, Jan II. (1570—1577), $\frac{1}{2}$ batzen 1573 (1), 1574 (2), 1575 (5), 1576 (3).

Jan Eberhard (1577—1617), $\frac{1}{2}$ batzen typ S. č. 2365: 1590 (9), 1591 (6), 1592 (11), 1593 (12), 1594 (16), 1596 (1) a nečit. letop. (7); typ, který není u Saurmy 1591 (1).

Hanau-Lichtenberg, Filip IV. (1538—90), 3krejcar 1587 (1); $\frac{1}{2}$ batzen 1587 (2), 1588 (9), 1589 (7), 1590 (4) a bez letop. (2).

Filip V. (1590—99), 3krejcar 1596 (1), 1597 (1), 1598 (1); 2krejcar 1592 (1), 1593 (3), 1594 (2), 1595 (1).

Hessen-Kassel, Vilém IV. (1567—92), bílý groš 1575 (1).

Jülich-Cleve-Berg, Vilém (1539—92), $\frac{1}{2}$ stüber 1577 (3), 1578 (3), 1579 (4 ve 2 var.).

Lotrinsko, Karel III. (1545—1608), $\frac{1}{2}$ groš bez letop. (1).

Nassau-Weilburg, Albrecht (1559—93), $\frac{1}{2}$ batzen 1588 (3), 1589 (10), 1590 (10), 1591 (9), 1593 (1), 1594 (4), 1595 (1).

Ludvík (1593—1625), $\frac{1}{2}$ batzen 1594 (1).

Nassau-Wiesbaden, Jan Ludvík I. (1568—96), $\frac{1}{2}$ batzen 1591 (3), 1592 (4), 1593 (3), 1595 (1) a nečit. letop. (6).

Hrab. Regenstein, Martin (1594—97), 2krejcar (Mattier) bez letop. (1).

Vév. Pruské, Albrecht Braniborský (1525—69), groš 1533 (1), 1539 (1), 1542 (1), 1545 (1), 1546 (1).

Sasko, Fridrich III. s Janem a Jiřím (1507—1525), *Schneeberg*, činž. groš. August (1553—86), groš 1557 (3), 1561 (1), 1562 (1), 1563 (1), 1566 (1), 1567 (1), 1570 (1), 1572 (2), 1574 (1), 1576 (2), 1579 (1) a nečit. letop. (1).

Solms-Lich, Ernst, Eberhard a Heřman Adolf (1562—90), $\frac{1}{2}$ batzen 1588 (3 ve 2 var.), 1589 (14 ve 3 var.), 1590 (5).

Bez minc. pána, $\frac{1}{2}$ batzen 1590 (9), 1591 (13), 1592 (20), 1593 (8), 1594 (16).

Stolberg-Königstein, Ludvík (1535—74), $\frac{1}{2}$ batzen 1571 (1), 1574 (3 ve 2 var.); krejcar 1569 (1).

Waldeck, František, Vilém Arnošt, Kristian a Volrab (1588—97), $\frac{1}{2}$ batzen 1588 (6), 1589 (3), 1590 (1), 1591 (1), 1592 (6), 1593 (5), 1594 (13), 1595 (1) a nečit. letop. (1).

Wild- a Rheingrafen ze Salmu, Otto v Kyrburgu (1548—1607), $\frac{1}{2}$ batzen 1593 (2), 1594 (1), 1595 (2) a nečit. letop. (1).

Württemberg, Kryštof (1550—68), $\frac{1}{2}$ batzen 1564 (1).

Fridrich (1593—1608), $\frac{1}{2}$ batzen 1589 (2), 1590 (1), 1594 (4 ve 2 var.) a bez letop. (1).

Opatství Corvey spolu s městem Höxterem, Kašpar Hörsell (1547—55), mar. groš 1553 (1).

- Bisk. Minden, Heřman ze Schaumburgu (1566—82), groš bez letop. (2).
- Bisk. Řezno (Regensburg), Jiří (1548—63), 3krejcar 1555 (3); ½batzen 1563 (1).
- Bisk. Speyer, Markvard z Hattsteinu (1560—81), ½batzen bez letop. (1), 1575 (1).
- Bisk. Worms, Jiří z Schönenbergu (1580—95), ½batzen 1587 (2), 1588 (4), 1589 (4), 1590 (2), 1591 (2), 1593 (6).
- Filip z Rotensteinu (1595—1504), ½batzen 1596 (5).
- Bisk. Štrasburk, Jan z Manderscheidu (1569—92), 3krejcar 1584 (2); ½batzen 1574 (2), 1575 (12), 1576 (5), 1577 (3), 1578 (5), 1579 (8), 1589 (3), 1590 (5), 1591 (5) a nečit. letop. (1).
- Arcibisk. Salzburg, Leonard Keutschach (1495—1519), ½krejcar 1515 (1).
- Matouš Lang z Wellenburgu (1519—40), ½batzen nečit. letop. (1); ½krejcar 1533 (1).
- Bisk. Chur, Beatus z Porty (1565—81), 2krejcar bez letop. (1); krejcar bez letop. (3 ve 2 var.).
- Curych, 3krejcar 1558 (2).
- St. Gallen, 3krejcar 1564 (1), 1567 (1), 1570 (1).
- Luzern, krejcar nečit. letop. (156?, 1).
- Město Schaffhausen, ½batzen bez letop. (ok. 1526, 1); 3krejcar 1550 (1), 1551 (1), 1561 (1), 1576 (1), 1581 (1), 1587 (1) a nečit. letop. (1).
- Solothurn, 3krejcar 1562 (1).
- Uri, Schwyz a Unterwalden, 3krejcar bez letop. (1); krejcar bez letop. (1).
- Město Augsburg, ½batzen 1564 (2); krejcar 1561 (2) a bez letop. (1).
- Augsburg, Říšská mincovna pod Ludvíkem ze Stolbergu (1535—74), 3krejcar 1553 (1) a 1555 (1).
- Město Brémy (Bremen), ½batzen nečit. letop. (157?, 1).
- Město Colmar, ½batzen bez letop.: za Maxmiliána II. 1564—76 (3); za Rudolfa II. 1576—1611 (17).
- Město Frankfurt n. Moh. (Frankfurt a. Main), ½batzen bez letop. (3).
- Město Göttingen, mar. groš 1554 (1).
- Město Hameln, mar. groš nečit. letop. (1554?, 1).
- Město Isny, 3krejcar 1554 (1); krejcar bez letop. (za Karla V., 1519—1554, 1).
- Město Kaufbeuren, 3krejcar 1552 (1), 1553 (4), 1554 (2), 1555 (1).
- Město Kempten, ½batzen 1511 (1), 1514 (1), 1520 (1); 3krejcar 1553 (1), 1554 (10), 1555 (4) a nečit. letop. (1).
- Město Kolín n. R. (Köln), 2albus 1577 (2).
- Město Kostnice (Konstanz), ½batzen bez letop. (1); 1573 (2); krejcar bez letop. (7).

- Město Lubek (Lübeck), ½batzen bez letop. (1).
- Nördlingen, Říšská mincovna pod Ludvíkem ze Stolbergu (1535—1574), 2krejcar 1565 (4), 1566 (6), 1567 (1), 1570 (8).
- Město Řezno (Regensburg), ½batzen 1573 (1), 1578 (1), 1583 (1).
- Město Rotweil, krejcar 1560 (1).
- Město Štrasburk, čtyřák bez letop. S. č. 1967 (2); as bez letop. (13 ve 2 var.); ½krejcar bez letop. (117 ve 3 var.).
- Město Wismar, ½šilink 1594 (1).
- Město Worms, ½batzen 1571 (2).
- Neurčený krejcar saský z r. 1552 (1).

Em. Nobejlová.

NÁLEZ V MODRÉM KAMENI (Slovensko).

V květnu r. 1930 našel Jan Kvasník při bourání svého starého domku ve Vereši v zemi hlíněnou nádobku s pokladem. V nádobce bylo 323 stříbrných a dvě zlaté mince z XVI. století. Seznam mincí jest tento:

- Uhry, Rudolf II. (1576—1612), Kremnica dukát 1596 (2); tolar 1590 (1), 1594 (3); půltolar 1598 (4).
- Tyrol, Ferdinand I. (1526—1564), tolar bez letopočtu (2).
- Polsko, Štěpán Bathory (1575—1586), Olkusz, trojak 1582 (2), 1583 (3 kusy, 2 kolky), 1585 (1), 1586 (1); Poznaň (Posen), trojak 1586 (2, 2 kolky).
- Zikmund III. (1587—1632), Poznaň (Posen), trojak 1590 (4, 3 kol.), 1591 (4, 3 kol.), 1592 (2), 1593 (3, 2 kol.), 1594 (6, 4 kol.), 1596 (1), 1597 (9, 5 kol.), 1598 (5, 3 kol.), 1599 (4, 2 kol.), let.? (3); Vschova (Fraustadt), trojak 1595 (4, 3 kol.), 1598 (1), 1599 (1), 1600 (2, 2 kol.), 1601 (1); Olkusz, trojak 1591 (2, 2 kol.), 1593 (1), 1594 (3, 3 kol.), 1595 (9, 2 kol.), 1596 (12), 1597 (34, 2 kol.), 1597 (1), chyba v opisu: SIG II D. G. 1598 (16, 4 kol.), 1599 (5), 1600 (2, 2 kol.); Olkusz [?], trojak 1593 (1); Lublin, trojak 1595 (2), 1597 (5, 2 kol.), 1598 (2, 2 kol.); Bydhošť (Bromberg), trojak 1595 (1), 1596 (1), 1597 (5), 1598 (2), 1599 (4), 1600 (4), 1601 (2); Malbork (Marienburg), šesták 1596 (2), 1599 (1), trojak 1592 (3), 1593 (2, 2 kol.), 1594 (8); Krakov (Krakau), trojak 1600 (2), 1601 (6), 1602 (1), 1605 (4), 1606 (3); nezjištěná značka, trojak 1599 (1), 159? (1).
- Litva, Štěpán Bathory (1575—1586), Vilno, trojak 1581 (2), 1582 (4), 1583 (3), 1584 (3), 1585 (2, 2 kol.), 1586 (4, 2 kol.).
- Zikmund III. (1587—1632), Vilno, trojak 1589 (1), 1591 (1), 1592 (3), 1593 (1), 1594 (5), 1595 (2), 1596 (3), 1597 (2).
- Gdansk (Danzig), Zikmund I. (1506—1548), trojak 1540 (1).
- Město Riga, Štěpán Bathory (1575—1586), trojak 1583 (2), 1584 (1), 1585 (3), 1586 (4).
- Zikmund III. (1587—1632), trojak 1588 (2), 1589 (3), 1590 (3), 1591 (6), 1592 (7), 1593 (4), 1594 (6), 1595 (3), 1596 (5), 1597 (4), 1598 (2), 1600 (1).

Kuronsko, Fridrich Kettler (1589—1639), trojak 1596 (1), 1597 (1), 1598 (2), 1598 (1, chyba v opisu: cur et es), bez letop. (1).

Celkem bylo nalezeno 323 mincí, ale 4 kusy byly vráceny dodatečně, takže není jisto, že jsou z tohoto nálezů.

Polsko, Zikmund III. (1587—1532), *Olkus*, trojak 1597 (1); *Krakov (Krakau)*, trojak 1622 (1); soudobé falsum trojak 1600 (1).

Město Riga, Zikmund III. (1587—1632), trojak 1598 (1).

Mince byly uloženy v hliněné nádobce, zvenčí polévané světlezelenou polevou. Má formu zploštělé koule, na baňatosti je úzký otvor. Rozměry nádoby: výška 7,2 cm, průměr 14 cm. Podle tvaru je patrné, že to byla pokladnička.

S výjimkou několika kusů uherských, skládá se nález z cizích ražeb, hlavně polských a litevských. Je zajímavé, že nejmladší ražby nejsou místní uherské mince, nýbrž polské trojaky z r. 1606 a 1607. Poklad byl ukryt pravděpodobně na začátku XVII. stol.

L. Kraskovská

NÁLEZ VE VELKÉM POŘÍČÍ N. METUJÍ.

Ve Velkém Poříčí n. Metují nalezl rolník Vinc. Vlček v květnu 1939 při odkopávání mezi na poli 11 tolarů a dva groše v hloubce asi 25 cm bez jakéhokoli obalu. Na témže poli byl podle tradice dědem rolníkovým kdysi nalezen větší poklad. Nevíme však, z které doby. Malý poklad z r. 1939 byl ukryt zřejmě za třicetileté války, neboť nejmladší z šesti kusů, zaslaných k popisu do Národního musea, je švýcarský tolar z r. 1621. Popsanou část nálezů tvoří tyto ražby:

Čechy, Vladislav II. (1471—1516), pr. groš (1).

Rudolf II. (1576—16612), K. Hora, tolar 1592 (1).

Tyroly, arcivév. Ferdinand (1564—95), Hall, tolar bez letop. (1).

Sasko, August I. (1553—86), *Drážďany (Dresden)*, Biener, tolar 1561 (1).

Sasko-Stará Gotha (Alt-Gotha) - Coburg a Eisenach, Jan Kazimír a Jan Arnošt (1572—1633), tolar 1604 (1).

Švýcarsy, město St. Gallen, tolar 1621 (1).

Em. Nohejlová.

NÁLEZ Z TŘICETILETÉ VÁLKY V ROHOZNÉ (okres Pelhřimov).

Při honu hraběte Karla Blankensteina z Batelova 6. listopadu 1936 našli honci na poli rolníka p. Jos. Bezděkovského z Rohozné č. 1 několik stříbrných mincí. Po dalším hledání získali i zlomky renesančního, cínového džbánu (mezi nimi i ouško a střepy hliněné nádoby, v níž byly mince patrně uschovány). Pelhřimovské museum mohlo zachytit k popisu celkem 41 mincí. Téměř rok po odkrytí nálezů odevzdal p. lesní správce Drvota z Batelova ještě dalších 50 kusů z téhož nálezů, které mezitím sebral. Tak je tedy v pelhřimovském museu uloženo celkem 91 mincí, ukrytých (závěr jest činěn s výhradou, neboť nález je zlomek většího) v r. 1626 nebo krátce po něm. Popsaný zlomek obsahuje tyto ražby:

Čechy, Vladislav II. (1471—1516), pražský groš, patrně typ Teisinger, č. 1 (1 k.).
Fridrich Falcký (1619—1620), *Kutná Hora*, Hölzl, 24krejcar 1620 (1).

Polsko, Zikmund III. (1587—16632), *podskarbie Danilowicz*, 1616—1624, šesták 1623 (3); *podskarbie Ligęz* (1624—1632), šesták 1625 (3) a 1626 (1).

Město Riga za Zikmunda III. Polského, trojak 1589 (1).

Hor. Rakousy, Ferdinand I., *Linec (Linz)*, Puellacher, 3krejcar 1552 (1).

Dol. Rakousy, Ferdinand II., *Videň (Wien)*, Fellner, ½tolar 1624 (1).

Branibory-Anspach, Georg Fridrich (1543—1603), ½batzen 1568 (1).

Sasko, August (1553—1586), tolar 1583 (1).

Sasko-Altenburg, Jan Filip, Fridrich, Jan Vilém a Fridrich Vilém (1601—1625), tolar 1608 (1).

Falc-Zweibrücken, Jan I. (1569—1604), 3krejcar 1593 (1), 1598 (3), 1602 (1) a 1603 (1). Jan II. (1604—1635), 3krejcar 1607 (1), 1608 (1) a bez let. (1).

Wild- a Rheingrafen ze Salmu, Otto v *Kyburgu* (1548—1607), 3krejcar 1602 (1); poručenství v *Grumbachu*, 3krejcar bez let. (ca 1610, 1); Jan a Adolf v *Grumbachu* (1585—1625), 3krejcar bez let. (1).

Oettingen, Wolfgang a Jáchym (1477—1520), batzen 1518.

Hanau-Lichtenberg, Jan Reinhard (1599—1625), 3krejcar 1600 (1) a nečit. letop. (1606?, 1).

Hanau-Münzenberg, Filip Ludvík I. (1561—1580), 3krejcar bez let. (1).

Město Kaufbeuren, 3krejcar 1553 (1).

Město Kempten, 3krejcar 1553 (1) a 1555 (2).

Město Norimberk (Nürnberg), patnáctník 1622 (1).

Vév. Lotrinské, Karel III. (1545—1608), *Nancy*, teston bez letop. (1).

Bisk. Štrasburské, Jan z Manderscheidu (1569—1592), 3krejcar 1580 (1);

Karel Lotrinský (1592—1607), 3krejcar 1602 (1) a 1603 (1).

Švýcarsy, město Schaffhausen, 3krejcar 1597 (8).

Město Zug, 3krejcar 1599 (1), 1600 (2), 1601 (1), 1603 (4), 1604 (8), 1606 (8), 1607 (1).

Uri, Schwyz a Unterwalden, 3krejcar bez letop. (1).

Nizozemí, Batenburg, escalin à l'aigle bez let. (za Matyáše 1612—19, 1).

Geldry, Filip II. (1556—1584), v. d. Chijs XXVII., č. 26, 1566 (1); nečitelný letop. (2).

Holland, Filip II. (1556—1584), týž typ nečit. letop. (1).

Kampen, escalin à l'aigle bez letop. (za Matyáše 1612—19, 2).

Utrecht, Filip II. (1556—1584), nečit. letop. (1); konfederace, tolar 1591 (1).

Záp. Frísko, konfederace, tolar 1619 (1) a 1622 (1).

Vých. Frísko, Enno III. (1599—1626), 4stüber bez letop. (za Matyáše I.).

Francie, Jindřich III. (1574—1589), ¼frank nečit. letop. a minc. znam. (1).

Em. Nohejlová.

NÁLEZ Z LITRBACH (LAUTERBACH).

Chalupník Adolf Hendrich z Litrbach (Lauterbach) čp. 185, s. o. Litomyšl, nalezl 8. července 1938 při opravě stavení nádobu s penězi. Z nádobky, džbánku s ouškem, se zachovala spodní část až k hrdlu. Dno má 65 mm v průměru, světlost výdutě je 135 mm. Džbánek je vykroužený z šedožluté hlíny, uvnitř světle hnědý, vně zeleně polévaný. Povrch je však hodně poškozený. Obsahoval celkem 1238 mincí, z nichž nejmladší je $\frac{1}{4}$ krejcar Ferdinanda II. z kutnohorské mincovny s letopočtem 1628. V tomto nebo pak nejbližších letech byl nález ukryt. Mezi pražskými groši Vladislava II., jež jsou v nálezu obsaženy, je 55 celých, 12 ořezaných. Celé mají průměr 27—28 mm, průměrnou váhu 2,53 g; ořezané 23 až 25 mm, průměrnou váhu 2,01 g (jeden váží 1,45 g!).

Čechy, Václav IV. (1378—1419), pražský groš (2).

Vladislav II. (1471—1516), pražský groš (55 a 12 ořezaných); bílý peníz (6).

Ludvík Jag. (1516—26), bílý peníz (1); černý peníz, Castelin NČČ 1932, 68 č. 4 (2), č. 5 (1), č. 14 (1).

Ferdinand I. (1526—64), pražský groš bez letop. (2, jeden s dvourázem, typ u Smolíka neurčitelný; druhý ořezaný, typ Sm. 67), 1534 (1), 1537 (1), 1538 (2), 1539 (1), 1540 (1), 1543 (1), 1544 (1), 1545 (1) a nečit. letop. (1, ořezaný); bílý peníz typ Nohejlová, NČČ 1936, tab. IV. č. 10 (1), 12 (4), 11: 1562 (1), 1564 (1) a nečit. letop. (1).

Praha, Harder, 2krejcar 1562 (1); Jáchymov (Joachimsthal), Geitzköfler, Φ, 2krejcar 1564 (1).

Maxmilián II. (1564—76), Praha, Harder, bílý groš 1574 (1), 1575 (1), 1576 (3); krejcar bez minc. znam. a bez letop. (2); bez minc. znam. 1570 (2); s minc. znam. 1576 (10 ve dvou typech), 1572 (1). K. Hora, Šatný, bílý groš 1574 (1), 1575 (3), 1576 (3); bílý peníz 1565 (3), 1568 (1), 1569 (1), 1572 (1), 1574 (1), 1575 (1), 1576 (1); Jáchymov (Joachimsthal), Geitzköfler, bílý groš 1574 (2), 1575 (2), a nečit. letop. (1); 2krejcar 1565 (6), 1568 (1), 1569 (1); týž bez minc. znam. 1568 (1); Kádner, bílý groš 1576 (1); Čes. Budějovice, Gebhart, bílý groš bez letop. (33); 2krejcar 1570 (2), 1571 (1).

Rudolf II. (1576—1612), Praha, Harder, malý groš 1578 (1); Gebhart, malý groš 1579 (4), 1580 (3), 1581 (5), 1582 (1) a nečit. letop. (1); Ercker a Erckerová, malý groš 1583 (2), 1584 (2), 1585 (1), 1586 (2), 1587 (1), 1589 (2), 1590 (4), 1591 (5), 1592 (1), 1593 (1), 1594 (1), 1596 (3), 1597 (1), 1599 (2), 1600 (1) a nečit. letop. (1); K. Hora, Šatný, bílý groš 1579 (1), 1581 (1), 1582 (1), 1583 (3), 1584 (1), 1588 (1); malý groš 1580 (5), 1581 (3), 1583 (1), 1584 (5), 1585 (2), 1587 (3), 1590 (2), 1591 (2), 1592 (1) a nečit. letop. (1); bílý peníz 1580 (2), 1582 (2), 1584 (1); Herolt, bílý groš 1593 (1); malý groš 1593 (4); bílý peníz 1594 (1); Dominik, bílý groš 1593 (2), 1594 (3), 1595 (2), 1596 (3), 1597 (6), 1598 (3); bílý peníz 1599 (1); Špís, bílý groš 1610 (1), 1601 (1); malý groš 1600 (2), 1601 (4), 1602 (3); Enderle, malý groš 1603 (4), 1604 (3), 1605 (5), 1606 (1), 1607 (1), 1608 (3) a nečit. letop. (1); Škréta, bílý gr. 1609 (1); malý gr. 1609 (8), 1610 (1); Jáchymov (Joachimsthal), Kádner, bílý gr. 1578 (3), 1579 (1), 1582 (1); malý gr. 1579 (1), 1580 (2), 1581 (2), 1582 (3). Jeden je jednostranný s nejasně otisknutým letopočtem 1581 [?, 1]; Hofmann, malý groš 1584 (1), 1585 (3), 1586 (5), 1587 (2), 1588 (2), 1589 (5), 1591 (1), 1592 (4), 1593 (6), 1594 (3), 1595 (3), 1596 (1), 1597 (1), 1598 (1); Taubenreuter, malý groš 1600 (1), 1602 (1); Lengefelder, malý groš 1607 (1), 1608 (1), 1612 (1); Čes. Budějovice, Schönfeld, bílý groš bez letop. s minc. znam. hvězda (7); s minc. znam. C. S. (1); malý groš s minc. znam. hvězda 1578 (1), 1581 (3), 1582 (3), 1583 (1) a nečit.

letop. (1); Mattighofer, bílý groš 1588 (1), 1589 (1); malý groš 1583 (2), 1584 (3), 1585 (3), 1586 (1), 1587 (5), 1589 (3), 1590 (1), 1591 (7), 1592 (1), 1593 (1), 1594 (1), 1596 (1), 1597 (2), 1598 (1).

Matyáš (1612—1619), Praha, Hübner, bílý groš 1618 (3 ve dvou var.); malý groš 1617 (1), 1618 (2); K. Hora, Šultys, malý groš 1612 (10), 1613 (1); Hözl, bílý groš 1617 (1), 1618 (2), 1619 (1); malý groš 1617 (4), 1618 (9), 1619 (3) a nečit. letop. (1); bílý peníz 1617 (2), 1618 (2, jeden má lvíčka vlevo).

Ferdinand II. (1620—1637), K. Hora, Hözl, $\frac{1}{4}$ krejcar 1628 (1).

Morava, Moravští stavové (1618—1619), Brno, Hema, 2krejcar 1620 (1).

Slezsko, Ferdinand I. (1526—1564), Vratislav (Breslau), groš 1546 (4), 1548 (3); krejcar 1561 (2), 1562 (3 ve dvou typech), 1563 (11), 1564 (2); 2feník 1530 (1), 1531 (3), 1532 (4), 1534 (1).

Maxmilián II. (1564—1576), Vratislav (Breslau), krejcar 1567 (5), 1569 (3).

Ferdinand II. (1620—1637), Vratislav (Breslau), $\frac{1}{2}$ krejcar 1622 (1), 1625 (1), 1627 (1); grešle 1624 (2).

Lehnicko-Břežsko, Fridrich II. (1488—1547), groš 1542 (2), 1544 (1).

Krňovsko, Jiří Fridrich (1543—1603), krejcar 1562 (3), 1564 (8), 1564 (1), 1568 (1).

Těšínsko, Fridrich Kazimír (1563—1571), krejcar 1569 (1).

Alžběta Lukrecie (1625—53), trojník bez letop. (1; odpovídá Čermákovi č. 712, jenž jej klade do Hlohova a přiděluje Ferdinandovi III.).

Město Svídnice (Schweidnitz), Ludvík Jag. (1516—26), půlgroš 1520 (2), 1523 (3), 1524 (1), 1526 (14, v tom dva ořezané) a nečit. letop. (8).

Město Zhořelec (Görlitz), feník 15. nebo poč. 16. stol. (1).

Polsko, Kazimír (1447—92), půlgroš (8).

Albert (1492—1501), půlgroš (43, z nichž jeden dvakrát ražený, druhý silně ořezaný).

Alexander (1501—1506), půlgroš (39).

Zikmund I. (1506—48), groš 1528 (1), 1547 (1); půlgroš 1507 (6), 1508 (6), 1509 (9), 1510 (8), 1511 (2) a nečit. letop. (11).

Štěpán Bathory (1576—86), trojak 1583 (1), 1586 (1).

Zikmund III. (1587—1632), trojak 1588 (2), 1596 (1), 1597 (1), 1600 (1).

Gdansk (Danzig) za Zikmunda III. (1587—1632), denár 1590 (1), 1591 (1).

Prusy pod Zikmundem I. Polským (1506—1548), groš 1529 (1), 1531 (1), 1532 (1), 1534 (2).

Vév. pruské, Albrecht Braniborský (1525—1569), groš 1529 (1), 1531 (1), 1537 (1), 1541 (2), 1542 (4), 1543 (3), 1545 (1), 1546 (1).

Uhry, Ferdinand I. (1526—64), Kremnica, denár 1539 (1), 1545 (2), 1548 (1), 1551 (1), 1557 (1), 1558 (1).

Maxmilián I. (1564—76), *Kremnica*, denár 1574 (1).

Rudolf II. (1576—1608), *Kremnica*, denár 1589 (1), 1590 (1), 1591 (1), 1594 (1) a nečit. letop. (1).

Matyáš (1608—1619), *Kremnica*, denár 1610 (1).

Dol. Rakousy, Ferdinand I. (1521—64), 3krejcar 1559 (2); $\frac{1}{2}$ batzen 1562 (1).

Hor. Rakousy, Ferdinand I. (1521—64), feník 1528 (1).

Korutany, Maxmilián I. (1493—1519), feník 1517 (1).

Arcivéd. Ferdinand (II., 1592—1637), 2feník 1624 (1), 1625 (2); feník 1598 (1), 1600 (1), nečit. letop. (1); $\frac{1}{2}$ krejcar 1601 (1).

Štyrsko, arcivév. Karel (1564—90), $\frac{1}{2}$ batzen 1579 (1); groš bez letop. (1), 1587 (1), 1588 (1).

Arcivév. Ferdinand (II., 1592—1637), 2feník 1614 (1), nečit. letop. (1612 ?, 1), 1624 (2).

Tyrolý, Zikmund (1439—96), krejcar (1).

Arcivév. Ferdinand (1564—95), 2krejcar bez letop. (1), 1571 (1); krejcar bez letop. (12), 1569 (1).

Arcib. Salzburg, Leonard Keutschach (1495—1519), $\frac{1}{2}$ krejcar 1510 (1), 1512 (1), 1515 (1) a nečit. letop. (1).

Matouš Lang z Wellenburka (1519—1540), $\frac{1}{2}$ krejcar 1521 (2), 1528 (2), 1529 (1), 1530 (1), 1531 (3), 1532 (1), 1533 (1), 1535 (2), 1536 (3), 1538 (8), 1539 (4), 1540 (2) a nečit. letop. (72); bílý peníz 1521 (1).

Arnošt Bavorský (1540—54), $\frac{1}{2}$ krejcar 1541 (4), 1543 (3), 1546 (4), 1550 (6), 1551 (3), 1553 (2), 1554 (1) a nečit. letop. (34).

Michal Künburg (1554—60), $\frac{1}{2}$ krejcar 1555 (2), a nečit. letop. (9).

Jan Jakub Khün z Belase (1560—86), $\frac{1}{2}$ krejcar 1561 (1), 1563 (1), 1564 (1), 1566 (2), 1570 (1) a nečit. letop. (9, z nichž jeden je silně poškozený).

Volfgang Theodor z Raitenau (1587—1612), $\frac{1}{2}$ krejcar 1588 (1), 1591 (1), 1596 (1), 1611 (1).

Marcus Sitticus (1612—1619), feník 1617 (1).

Bisk. Chur, krejcar 1569 (1) a bez letop. (3).

Město St. Gallen, 3krejcar 1567 (2).

Město Kostnice (Konstanz), krejcar bez letop. (3 ve dvou typech).

Město Luzern, 3krejcar 1598 (1), 1605 (1), nečit. letop. (1); krejcar bez letop. (1).

Město Schaffhausen, 3krejcar bez letop. (2); krejcar 1550 (1).

Město Zug, 3krejcar 1602 (1), 1603 (1), 1604 (2), 1606 (5).

Bisk. Basilej, Jakub Kryštof (1575—1606), 3krejcar bez letop. (1).

Opatství Fulda, Baltazar z Dernbachu (1570—1606), 3krejcar bez letop. (2 ve dvou typech).

Bisk. Minden, Heřman ze Schaumburka (1566—82), groš 1579 (1).

Bisk. Pasov (Passau), Arnošt Bavorský (1517—1554), batzen 1521 (1); feník 1529 (1), 1530 (3), 1531 (1), 1532 (zlomek), 1534 (2).

Bisk. Štrasburk, Jan z Manderscheidu (1569—92), 2krejcar 1574 (2), 1575 (2), 1576 (3), 1578 (3), 1579 (2), 1581 (1), 1589 (1), 1590 (3), 1592 (1).

Bisk. Worms, Georg z Schönenbergu (1580—95), 2krejcar 1588 (2), 1593 (2), 1594 (1) a bez letop. (1).

Filip z Rotensteinu (1595—1604), 2krejcar 1596 (1).

Arcib. Trevír (Trier), Jan VII. ze Schöenbergu (1582—99), 2krejcar 1588 (1).

Baden-Baden, Eduard Fortunatus (1588—96), $\frac{1}{2}$ batzen 1591 (1).

Bavory, Albert V. (1550—1579), 2krejcar 1560 (1), 1562 (2).

Branibory, Jáchym II. (1535—71), krejcar bez letop. (3).

Braunschweig-Calenberg, Erich II. (1540—84), mariánský groš 1550 (1).

Hrad Friedberg, 2krejcar 1575 (3), 1576 (2), 1591 (1), 1592 (1), 1593 (1), 1595 (1).

Leiningen, Ludvík z Westerburgu († 1622), 3krejcar bez letop. (za Matyáše, 1).

Hanau-Lichtenberg, Filip IV. (1538—90), 3krejcar 1590 (1) a bez letop. (1); 2krejcar 1588 (3), 1589 (2).

Filip V. (1590—99), 2krejcar 1592 (2).

Jan Reinhard (1599—1625), 3krejcar 1603 (1).

Hanau-Münzenberg, Filip Ludvík II. (1580—1612), 3krejcar 1595 (1), 1598 (1).

Poručenství Kateřiny Belgické, 3krejcar 1613 (1), 1614 (1).

Montfort, Oldřich IV. († 1574), 2krejcar 1572 (1).

Nassau-Weilburg, Albrecht (1559—93), 2krejcar 1588 (1), 1589 (2), 1590 (1). Ludvík (1593—1625), $\frac{1}{2}$ batzen 1594 (5).

Nassau-Wiesbaden, Jan Ludvík I. (1568—1596), 2krejcar 1592 (1), 1593 (2), 1594 (4).

Kurf. Falc, Jan Kazimír (1575—92), $\frac{1}{2}$ batzen 1590 (1).

Maxmilián Bavorský (1621—1651), $\frac{1}{2}$ batzen bez letop. (1).

Falc-Simmern, Richard (1569—98), 2krejcar 1577 (2), 1579 (1), 1580 (1), 1582 (1), 1584 (1), 1587 (2), 1590 (1), 1593 (1) a nečit. letop. (1).

Falc-Veldenz, Jiří Jan (1544—92), 2krejcar 1573 (1), 1575 (3), 1576 (1), 1577 (1), 1578 (? 1), 1579 (1), 1581 (3), 1587 (? 2), 1589 (2), 1590 (2), 1591 (1), 1592 (1) a nečit. letop. (2).

Falc-Zweibrücken, Jan I. (1569—1604), 3krejcar 1595 (1), 1598 (1), 1601 (1), 1602 (2), 1604 (1) a nečit. letop. (1); 2krejcar 1585 (3), 1586 (1), 1587 (1), 1588 (1), 1592 (1), 1593 (1).

Jan II. (1604—1635), 3krejcar 1607 (1) a bez letop. (za Matyáše, 2).

Regenstein, Ulrich (1529—51), mariánský groš 1550 (1).

Ernst (1551—81), Botho (1551—94) a Kašpar Oldřich, mariánský groš bez letop. (1).

Rheingrafen ze Salmu, Otto v Kyrburgu (1548—1607), 3krejcar bez letop. (1).

Jan a Adolf v Grumbachu (1585—1625), 3krejcar bez letop. (za Rudolfa II., 2).

Poručenství v Grumbachu (za Rudolfa II.), 3krejcar bez letop. (1).

Sasko, Arnoštská linie, Fridrich III. (1486—1525) s Janem a Jiřím (1507—25), schneeberský činž. groš (4).

August (1553—86), groš 1558 (1).

Schaumburg, Ernst v Pinnebergu (1601—1622), 4groš (4stüber) bez letop. (za Matyáše I., 1).

Solms-Lich, Ernestus, Eberhard, Heřman Adolf (1562—90), 2krejcar 1588 (1), 1589 (1).

Ernst (1590—1619), 3krejcar 1616 (1).

Filip v Horolci (Horolecz, 1590—1631), 3krejcar 1614 (1).

Bez letop.: 3krejcar (za Rudolfa II., 1); 2krejcar 1591 (2), 1593 (1), 1594 (5) a nečit. letop. (1592, 2).

Stolberg-Königstein, Ludvík (1535—74), 2krejcar 1568 (1), 1570 (1).

Waldeck, František, Vilém Arnošt, Kristián a Volrat (1588—97), 3krejcar 1595 (1); 2krejcar 1589 (1), 1590 (1), 1594 (1).

Württemberg, Ludvík (1568—93), trojník 1571 (1).

Město Colmar, 2krejcar bez letop. (za Rudolfa II. 1).

Město Frankfurt n. Moh. (Frankfurt a. M.), 2krejcar bez letop. (za Maxmiliána II., 1).

Město Goslar, mariánský groš 1543 (1), 1547 (1).

Město Göttingen, mariánský groš 1550 (1).

Město Northeim, mariánský groš 1552 (1).

Město Rostok (Rostock), ½šilink bez letop. (1).

Město Řezno (Regensburg), batzen 1517 (1).

Město Štrasburk, ½krejcar bez letop. staršího typu (16); mladšího typu (44).

Nizozemí-Brabant, Filip II. Španělský (1556—1598), Antverpy, stüber 1571 (2, 1).

Geldry, Filip II. Španělský (1556—98), stüber 1566 (2, 1).

Město Batenburg, 4stüber bez letop. (za Matyáše, 1).

Město Kampen, ½stüber bez letop. (po smrti Karla V., 1).

Město Zwolle, 4stüber bez letop. (za Rudolfa II., 1).

Em. Nobejlová.

NÁLEZ U MLÝNA BUKAČOVA V KOUŘIMI.

Památce † Josefa Štolby.

26. listopadu 1935 nalezla dělnice pí. A. Kubelková při hledání václavek ve svahu valu hradíště u sv. Vojtěcha u mlýna Bukačova v Kouřimi hrnek s pokličkou, ve kterém bylo 2.372 mincí. Laskavostí majitelů půdy dra A. Bejšovce a jeho syna p. mlynáře A. Bejšovce, správce musea v Kouřimi p. učít. J. Batelky i nálezkyň bylo možno podrobně prohlédnouti celý poklad.

Nádobka¹⁾ je hrnek s uchem, 17·8—18·3 cm vysoký, nahoru i dolů se sужující, z tmavě šedé jemné hlíny. Světlost vrchního otvoru je 12 cm, dna 8·6 cm. Hrnek je ozdobený tuhou provedenými šikmými pásy, složenými z rovných čar a klikatkami mezi pásy. Pod nízkým hrdlem jsou dvě vodorovné rýhy. Okraj nádoby je oblounově vyvalený, ucho je hladké. Vpravo od ucha je vyryto písmeno M. Poklička je ze žluté hlíny se šikmo seříznutým okrajem a ploše zakončeným knoflíkem. Je 5·1 cm vysoká a má šířku 12·4 cm.

Mezi 2.372 stříbrnými mincemi je 1.646 ražeb z českých, moravských a slezských mincoven, 614 z mincoven alpských zemí a 112 mincí jiných zemí (rozličných států a měst německých, švýcarských, uherských, polských, nizozemských, italských a dánských). Je tedy v nálezku uložena valná většina českých ražeb, rozdělených mezi vládu Vladislava II. až Ferdinanda III. (chybí pouze nějaká ražba Ludvíka Jag.). Chybí téměř úplně t. zv. dlouhá mince česká (spíše se její ražba vyskytne mezi cizími). Pražské a Kutnohorské groše Ferdinanda II. z r. 1637 a kladské a štyrské Ferdinanda III. z téhož roku datují dobu uschování nálezku do tohoto roku, nebo nejbližší přístěch. Tento soud podporuje i skvělá zachovalost kusů z r. 1637 a let předešlých.

Čechy, Vladislav II. (1471—1516), K. Hora, pražský groš: Teisinger, č. 1 (1); č. 9 (3).

Maxmilián I. (1564—1576), Praha, Harder, bílý groš 1574 (5; 3: značku dole, 2: značku nahoře), 1575 (1), 1576 (2); K. Hora, Šatný, bílý groš 1574 (4; 3: značku nahoře, 1: značku dole, bez oválu), 1575 (1), 1576 (5); Jáchymov (Joachimsthal), Geitzköfler, bílý groš 1574 (6), 1575 (2), 1576 (4); Kádner, bílý groš 1576 (4); Čes. Budějovice, Gebhart, bílý groš bez letop. (9 v 5 var.).

Rudolf II. (1576—1612), Praha, Gebhart, malý groš 1578 (1), 1579 (6), 1580 (2), 1581 (7 ve dvou typech), 1582 (2); Ercker, malý groš 1580 (1), 1583 (2), 1584 (5 ve dvou typech), 1585 (2), 1587 (1), 1590 (1), 1591 (1), 1593 (3 ve 2 typech), 1594 (3); Erckerová, malý groš 1595 (1), 1596 (2), 1597 (2), 1598 (1), 1599 (2), nečit. letop. (2); dvakrát ražený malý groš bez značky 1596 (Erckerová, 1); K. Hora, Šatný, tolar 1583 (1); bílý groš 1578 (1), 1579 (1), 1580 (2), 1581 (1), 1582 (1), 1583 (4), 1585 (1), 1587 (2), 1588 (2), 1589 (3), 1590 (2), 1592 (1), nečit. letop. (1); malý groš

1) Děkuji za laskavý popis nádoby p. doc. dru K. Guthovi.

1578 (4), 1580 (3), 1581 (1), 1582 (4), 1583 (2), 1584 (4), 1585 (4), 1586 (5), 1587 (1), 1588 (4), 1589 (5), 1590 (7), 1591 (2), 1592 (5), nečit. letop. (4); Herolt, bílý groš 1593 (1), 1594 (1); malý groš 1593 (1), 1594 (1); Dominik, bílý groš 1595 (2), 1597 (3, jeden na tlustém střížku váhy 2·83 g), 1598 (1), 1599 (2); malý groš 1593 (1), 1594 (3), 1595 (3), 1596 (5), 1597 (6), 1598 (2) a 1599 (1); Špís, bílý groš 1601 (2), 1602 (?), 2); malý groš 1600 (3), 1601 (4), 1602 (4); Enderle, bílý groš 1603 (1); malý groš 1603 (4), 1604 (3), 1605 (6), 1607 (?), 1); Škréta, bílý groš 1612 (?), 1); malý groš 1608 (1), 1609 (8), 1610 (1); *Jáchymov (Joachimsthal)*, Kádner, bílý gr. 1578 (1), 1579 (2 ve 2 var.), 1580 (7 ve 2 var.), 1581 (1), 1582 (3 ve 2 var.), 1583 (3), nečit. letop. (1581 ?), 1); malý gr. 1578 (1), 1581 (2), 1582 (2); Hofmann, bílý gr. 1584 (1), 1585 (1), 1586 (3), 1592 (1), 1594 (1); malý groš 1584 (4), 1585 (2), 1586 (4), 1587 (7), 1588 (3), 1589 (3), 1590 (3), 1591 (2), 1592 (7), 1593 (4), 1594 (3), 1595 (6), 1596 (1), 1597 (3), 1598 (4), 1599 (3), nečit. letop. (4); Taubenreuter, malý groš 1600 (1), 1602 (2), 1603 (3); Gipfel, malý groš 1604 (1), 1605 (1), 1606 (1); Lengefelder, malý groš 1609 (1), 1610 (1); *Čes. Budějovice*, Schönfeld (zn. hvězda), bílý groš bez letop. (4 ve 4 var.); malý groš (1578 (1), 1580 (1), 1581 (7), 1582 (1), 1583 (5); Mattighofer, bílý groš bez letop. (1, na rev. užito razidla Schönfeldova), 1584 (1), 1587 (1), 1589 (1); malý groš 1578 (1), 1584 (3), 1585 (1), 1586 (2), 1587 (3), 1588 (2), 1589 (1), 1591 (4), 1592 (4), 1593 (2), 1595 (3), 1596 (3), 1597 (1), 1599 (2), nečit. letop. (1).

Matyáš (1612—1619), *Praba*, Hübner, bílý groš 1617 (5 ve 2 var.), 1618 (10 ve 4 var.), 1619 (2 ve 2 var.); malý groš 1618 (6); *K. Hora*, Šultys, malý groš 1612 (4); Hölzl, tolar 1616 (1); bílý groš 1617 (10 ve 3 var.), 1618 (1), 1619 (5 ve dvou var.); Hölzl ?, bílý groš 1617 (1); malý groš 1617 (15), 1618 (15), 1619 (4), nečit. letop. (1); *Jáchymov (Joachimsthal)*, Lengefelder, bílý groš 1618 (1); nečit. minc. znam., malý groš 1617 (1), 1618 (1), 1619 (1).

Stavovské direktorium (1618—1619), *Praba*, Hübner, 24krejcar 1619 (1); Škréta, 24 krejcar 1620 (1); *K. Hora*, Hölzl, 24krejcar 1619 (6); 3krejcar 1619 (1); *Jáchymov (Joachimsthal)*, Lengefelder, 24krejcar 1620 (2).

Fridrich Falcký (1619—1620), *Praba*, Škréta, 48krejcar 1620 (2); 24krejcar 1620 (4); 3: štít, 1: sedm znaků; *K. Hora*, Hölzl, 24krejcar 1620 (17); 8: štít, 9: sedm znaků ve 2 var.).

Ferdinand II. (1620—1637), *Praba*, Hübner (po druhé: 1620—1623), 30krejcar 1621 (1); groš 1620 (2), 1621 (1); Suttner, groš 1624 (37, s nepatrnými var. v kresbě; 3: s opisem — D. G. I. | S. A. i 1: s minc. znam. bez závorek); Hübner (po třetí: 1625—30), groš 1625 (9 ve 2 var.), 1626 (25 ve 3 var.), 1627 (31 ve 4 var.), 1628 (34 v 5 var.), 1629 (12 ve 2 var.), 1630 (19); du Bois, groš 1630 (3), 1631 (6); Schuster, tolar 1632 (1); groš 1631 (6), 1632 (34), 1633 (94; 44: s několika nepatrnými var. v kresbě poprsí, značka na av.; 50: značka na rev.), 1634 (109; s několika nepatrnými var. v kresbě, značka na rev.), 1635 (55, s nepatrnými var. kresby v lícím kolku, značka na rev.); Schusterová, groš 1636 (5), 1637 (1); Schuster nebo Schusterová, groš nečit. letop. 1632 (?), 1), 1633 (?), 1) a naprosto nečit. (3); Wolker, groš 1637 (24, s nepatrnými var. v lícím kolku); *K. Hora*, Hölzl, groš 1624 (1), 1625 (1), 1626 (10 v 5 var.), 1627 (4 ve 3 var.), 1628 (8 ve 3 var.), 1629 (1), 1630 (4 ve 4 var.), 1631 (10 v 6 var.), 1632 (2 ve 2 var.), 1633 (1); místo mincmistra neobsazeno, groš 1633 (?), 1); Prunz, tolar 1633 (1); groš 1633 (9 v 7 var.), 1634 (14 ve 3 var.); místo mincmistra neobsazeno (správce Neumann), groš 1635 (1); Geronis, groš 1637 (2 ve 2 var.); *Jáchymov (Joachimsthal)*, Steinmüller, groš 1624 (3), 1625 (1), 1626 (3), 1628 (1), 1629 (1), 1630 (2), 1631 (4 ve 3 var.), 1632 (8 ve 3 var.), 1633 (4), 1634 (3), 1635 (1), 1636 (1); nečit. minc. znam., groš 1627 (2), 1628 (1), 1629 (1), 1630 (1), 1631 (3), 1632 (1), 1633 (1), 1634 (1), 1635 (1).

Morava, Ferdinand II. (1620—1637), *Brno*, Wansiedler, groš 1624 (30; 16: značka mincovny na av., mincmistrova na rev.; 14: bez značky mincovny, mincmistrova značka na av.), 1625 (5 ve 3 var.), 1626 (8 ve 4 var.); *Olomouc*, Fritsch, groš 1628 (2 ve 2 var., značka mincovny na rev.), 1629 (8 ve 4 var., 3: zn. mincovny na rev.; 5: zn. mincovny na av.), nečit. letop. (1, zn. na rev.); Fritsch nebo jiný mincmistr (značka kotva), groš 1630 (11 ve dvou typech, první v 5 var., druhý ve 2 var.), 1631 (1, předělaný letopočet z 1630), 1632 (1); *Mikulov (Nikolsburg)*, groš 1627 (3 ve 3 var.), 1628 (4 ve 3 var.); nečit. minc. znam., groš 1625 (2).

Slezsko, Ferdinand I. (1526—1564), *Vratislav (Breslau)*, groš 1546 (3), 1547 (1), 1548 (3; Fr.-S. č. 17, 20 a 22).

Fridrich Falcký (1619—1620), *Opava (Troppau)*, Cantor, 24 krejcar 1620 (2).

Ferdinand II. (1620—1637), *Vratislav (Breslau)*, Zwirner, vard. Tuchmann, groš 1624 (4 ve 4 var.); Zwirner, groš 1624 (5 ve 2 var.); vard. Riedel, groš 1625 (3; písmo: — u), 1626 (25 v 8 var.; opis začíná velkou růžicí, písmo — v), 1627 (16 ve 2 var., typ s letop. na rev. v opisu, opis zač. malou růžicí), 1627 (16 ve 3 var., typ s letop. na rev. v opisu, opis zač. dvěma zkříženými háky na cány); nájemce Ziesler, vard. Riedel, groš 1627 (6, typ s letop. na av. pod poprsím, opis zač. dvěma zkříženými háky na cány), 1628 (69 ve dvou nepatrných var.), 1629 (44), 1630 (36 ve 4 var.; 33: písmo — v, 3: u), 1630 (4: písmo — u, opis zač. třemi zkříženými háky na cány), 1631 (35, jako předch.), 1632 (2), 1632 (5, jako předch., ale na rev. ještě značka nájemce: HZ), 1633 (7 ze 3 kolků); *Nisa (?)*, Zwirner, groš 1624 (2); krejcar 1624 (1).

České země, Ferdinand II. (1620—37), blíže neurč. groš 1624 (5).

Kladsko (Glatz), Ferdinand III. (1627—1637), Huser, groš 1627 (3, Fr.-S. č. 2829); krejcar 1628 (1); Hema, groš 1628 (2, typ Fr.-S., č. 2840, jednou značka na av., po druhé na rev.), 1628 (štít, 2 ve 2 var.), 1629 (6), 1630 (5), 1631 (6); Rössner, groš 1632 (3), 1633 (1), 1634 (2), 1635 (1), 1637 (1).

Münsterbersko-Olešnicko, Karel II. (1548—1617), *Olešnice (?)*, Oels, Bas. von Sonn, groš 1614 (1, Fr.-S. č. 2192).

Krňovsko, Jan Jiří (1606—1621), Hennemann, groš 1619 (1, Fr.-S. č. 3381).

Opavsko, Karel z Liechtenštejna († 1627), neznámý mincmistr, groš 1616 (1, Fr.-S. č. 3146); Cantor, groš 1619 (1, Fr.-S. č. 3158).

Karel Eusebius (1627—1684), minc. znam. WM (dohromady), groš 1629 (2); minc. znam. TS (dohromady), groš 1629 (3).

Těšínsko, Adam Václav (1579—1617), Janus, groš 1607 (1, Fr.-S. č. 2998).

Albrecht z Valdštejna († 1634), Jičín, Reick, groš 1627 (4 ve 2 var.), 1628 (8 ve 4 var.), 1629 (4), 1630 (3 ve 3 typech); Steinmüller, groš 1631 (3 ve 2 var.), 1632 (5 ve 2 var.), 1633 (14 s nepatrnými var. v kresbě); *Zabán (Sagan)*, náj. Jacob, vard. Ehrlich, groš 1629 (7 ve 2 var.), 1630 (2), 1631 (1).

Jindřich Šlik († 1650), Planá (Plan), Kandler, groš 1627 (1), 1628 (3 ve 2 var.), 1630 (2), 1631 (4 ve 2 var.), 1632 (3), 1633 (2 ve 2 var.), 1634 (3 ve 2 var.), 1635 (2), 1637 (3 ve 2 var.), nečit. letop. (2); *Norimberk (Nürnberg)*, Putzer, groš 1629 (1); *Planá (Plan)*, hejtman Löw, groš 1630 (3).

Dol. Rakousy, Rudolf II. (1576—1611), *Videň (Wien)*, Hübmer, tolar 1594 (1).

Matyáš (1611—1619), *Videň (Wien)*, Jessenský, groš 1617 (4), 1618 (5), 1619 (1).

Ferdinand II. (1619—1637), *Viedeň (Wien)*, Fellner, gr. 1620 (1), 1621 (1), 1624 (158), 1625 (30), 1626 (16), 1627 (6), 1628 (6), 1629 (7), 1630 (4), 1631 (4), 1632 (1), 1633 (1), 1635 (1), nečit. letop. (2); *St. Pölten*, Edling, groš 1625 (9); Turba, groš 1625 (1), 1626 (6).

Štyrsko, arcivév. Karel (1564—90), *Št. Hradec (Graz)*, Lasanz, groš 1682 (1).

Ferdinand II., jako arcivév. (1592—1619), *Št. Hradec (Graz)*, Balthazar, groš 1605 (1), 1617 (1); jako císař (1619—1637), *Št. Hradec (Graz)*, groš 1624 (30), 1625 (16), 1626 (30), 1627 (23), 1628 (10 ve dvou typech), 1629 (11), 1630 (11), 1631 (6), 1632 (1), 1633 (3), 1635 (2).

Ferdinand III. (1637—1657), *Št. Hradec (Graz)*, groš 1637 (1).

Korutany, Ferdinand II. (1619—1637), *Sct. Veith*, Matz, groš 1624 (10: 9 s minc. znam., 1 bez minc. znam. a s letop. na av. pod poprsím), 1625 (11 ve dvou var.); *Sigharter*, groš 1625 (2), 1626 (1); značka H. G., groš 1627 (1), 1628 (3); bez minc. znam. groš 1628 (3 ve dvou typech: jeden letop. na av. pod poprsím), 1629 (4 ve dvou typech; jeden letop. na av. i rev.), 1630 (2), 1631 (2), 1632 (4), 1634 (2), 1636 (1).

Tyroly, arcivév. Ferdinand (1564—95), *Hall*, tolar bez letop. (1); groš bez letop. (2).

Rudolf II. (1595—1611), *Hall*, groš 1604 (2 ve 2 var.).

Arcivév. Leopold, jako duchov. kníže (1619—1625), *Hall*, tolar 1621 (1); 10-krejcar 1623 (4 ve dvou typech), 1625 (3); groš bez letop. (17 ve dvou typech, jeden ve 3 var.); jako světský kníže (1625—1632), *Hall*, 10-krejcar 1626 (7), 1627 (2), 1628 (13 ve 4 var.), 1629 (16 ve 2 var.), 1630 (19 ve 3 var.), 1632 (50 v 13 var.), groš bez letop. (19 ve 3 var.).

Elsasko, arcivév. Ferdinand (1564—95), *Ensisheim*, tolar bez letop. (1).

Rudolf II. (1595—1612), *Ensisheim*, Balde, tolar 1610 (1).

Ferdinand II. (1619—1637), *Ensisheim*, Balde, tolar 1622 (1).

Uhry, Rudolf II. (1576—1608), *Kremnica*, tolar 1600 (1).

Matyáš (1608—1619), *Kremnica*, $\frac{1}{4}$ tolar 1620 (posmrtná ražba, 1).

Ferdinand II. (1619—1637), *Kremnica*, tolar 1631 (1).

Sedmíhrady, Gabriel Bethlen (1613—1629), *Kremnica*, tolar 1621 (1).

Polsko, Zikmund III. (1587—1632), *Malbork*, šesták 1596 (3), 1599 (1); *Krakov*, troják 1620 (1), 1622 (1), 1624 (1).

Litva, Zikmund August (1548—1572), čtyřák 1568 (1).

Gdansko, Zikmund I. Polský (1506—1548), groš 1533 (1).

Sasko, August (1553—1586), *Drážďany (Dresden)*, Biener, groš 1574 (1).

Kristian-Jan Jiří-August (1591—1611), *Drážďany (Dresden)*, Biener, tolar 1592 (1), 1599 (1).

Sasko-Výmar, Fridrich St. (z osmi bratří, † 1622), úmrtní tolar 1622 (1).

Sasko-Starý Výmar-Altenburg, bratři: Jan Filip-Fridrich-Jan Vilém a Fridrich Vilém (1601—1625), tolar 1623 (1).

Kurf. Falc, Fridrich IV. (1583—1610), *Manheim*, albus 1608 (1).

Branibory-Ansbach, Jáchym Arnošt (1603—1625), krejcar 1623 (1).

Branibory-Bayreuth, Kristian (1603—1655), $\frac{1}{2}$ tolar 1624 (1).

Brunšvik-Lüneburk-Wolfenbüttel, Jindřich Julius (1589—1613), tolar 1612 (1), 1613 (1).

Fridrich Ulricus (1613—1634), tolar 1630 (1).

Brunšvik-Lüneburk-Celle, Kristian, biskup Mindenský (1599—1611—1633), tolar 1630 (1).

Hessen-Kassel, Mořic (1592—1624), 3krejcar 1605 (1), 1606 (1), 1607 (1).

Hanau-Lichtenberg, Jan Reinhard (1599—1625), groš 1606 (1).

Stolberg-Königstein, Ludvík (1535—1574), 2krejcar 1566 (1).

Hrabství Erbach, společné panství (1605—1647), tolar 1624 (1).

Hrabství Falkenstein, Pavel Sixtus Trautson (1615—1620), groš 1619 (1).

Vév. pruské, Albrecht Braniborský (1525—1569), groš 1541 (1).

Jülich-Cleve-Berg, před dělením (1609—1624), 4stüber bez letop. za Matyáše (1612—1619, 1).

Bisk. Štrasburk, Karel Lotrinský (1592—1607), $\frac{1}{4}$ tolar bez letop. (1); 3krejcar 1600 (1).

Bisk. Chur, Jan V. Flug (1601—1627), groš 1627 (1).

Město Brunšvik (Braunschweig), mariánský groš 1534 (1), 1622 (1) a nečit. letop. (1).

Město Colmar, zlatník (60krejcar) 1571 (1).

Město Hamburg, tolar 1588 (1).

Město Kostnice (Konstanz), 3krejcar 1596 (1).

Město Mety, 12groš 1617 (1).

Město Schaffhausen, tolar 1621 (1); groš 1597 (1), 1626 (1).

Město Ulm, tolar 1620 (1).

Město Zug, groš 1608 (1).

Město Ženeva, tolar 1623 (1).

Nizozemí-Brabant, Karel V. (1506—1555), *Antverpy* 1539, v. d. Ch. XXV. č. 12 (1).

Filip II. (1556—1598), *Antverpy*, tolar 1568, v. d. Ch. XXIX. č. 28 (1); $\frac{1}{2}$ tolar nečit. letop., v. d. Ch. XXIX. č. 30 (1); v. d. Ch. XXIX. č. 21, 1566 (3); typ v. d. Ch. XXIX. č. 21, nečit. letop. (1); v. d. Ch. XXIX. č. 24, nečitelný letopočet (2); v. d. Ch. XXIX. č. 25, 1571 (5); v. d. Ch. XXIX. č. 25, nečit. letop. (2).

Albert a Alžběta (1599—1621), *Antverpy*, tolar bez letop. s burg. křížem (1).

Filip IV. (1621—1665), *Brusel*, $\frac{1}{4}$ tolar s burg. křížem 1631 (1).

Nizozemí-Geldry, Filip II. (1556—1598), *Geldry*, v. d. Ch. XXVI. č. 22, 1566 (1) a nečit. letop. (4); $\frac{1}{8}$ écu 1562 (1); nečit. letop. a otřené ražby, nejspíše Geldry (2).

Konfederace, tolar 1620 (1) a nečit. letop. (1).

Nizozemí-Overijssel, Filip II. (1556—1598), v. d. Ch. XIX. č. 10, 1566 (2).

Konfederace, tolar 1620 (1).

Nizozemí, Filip II. (1556—1598), poprsí do prava, minc. znam. šlistá růžice, nečit. letop. (5); poprsí do leva, minc. znam. a letop. nečit., ale předch. typ (1); poprsí do leva, minc. znam. šlistá růžice bez letop. (1).

2sous s nečit. minc. znam. 1571, s kontramarkou Holandska (1) a nečit. letop. s kontramarkou Zeelandu (1).

Nizozemí-Holland, konfederace, tolar 1602 (1).

Nizozemí, město Kampen za Rudolfa II. (1576—1612), escalin à l'aigle bez letop. (1); za Matyáše (1612—1619), escalin à l'aigle bez letop. (8).

Nizozemí, Záp. Frísko, konfederace, tolar 1623 (1); escalin z poč. 17. stol. (1).

Nizozemí, Vých. Frísko, Enno III. (1599—1626), 6stüber bez letop. za Matyáše (1612—1619, 1).

Nizozemí-Utrecht, konfederace, tolar 1622 (1).

Nizozemí-Zwolle, za Rudolfa II. (1576—1612), escalin bez letop. (2).

Itálie, Papežský stát, Pius V. (1566—1572), bianco (1).

Messerano, Francesco Filip Ferrericus (1577—1613), tolar bez letopočtu (1).

Dánsko, Kristián IV. (1588—1648), jedna marka 1616 (1).

Em. Nobejlová.

NÁLEZ VE STARÉ LHOTĚ (FREIHÖLS) U NÝRSKA (NEUERN) (pol. okr. Klatovy).

Ve Staré Lhotě (Freihöls) u Nýrska (Neuern) nalezl Jiří Fleischmann, truhlář a rolník v čp. 10, na své zahradě dne 2. dubna 1936 44 stříbrných mincí, jež byly uloženy pravděpodobně v hliněné nádobce, z níž se však zachovaly pouze dva střípky. Mince svým stářím náležejí do dob války třicetileté. Poklad byl zakopán někdy po roce 1637. Ukryt byl ve hloubce asi 40 cm. Nález obsahuje tyto ražby:

Čechy, Ferdinand II. (1620—1637), Praha, Suttner, groš 1624 (1); Hübner, groš 1627 (2).

Morava, Ferdinand II., *Olomouc*, groš 1631 (1), 1637 (1).

Slezsko, Ferdinand II., *Vratislav (Breslau)*, groš 1626 (1), 1628 (1).

Dol. Rakousy, Ferdinand II. (1619—1637), *Vídeň (Wien)*, 3krejcar 1624 (3), 1625 (2), 1632 (1).

Štýrsko, Ferdinand II. (1590—1637), 3krejcar 1624 (1), 1633 (1), 1634 (1).

Arcib. Salzburg, Paris z Lodronu (1619—1653), $\frac{1}{2}$ batzen 1623 (1), 1632 (1).

Bavory, Maxmilián I. (1598—1651), $\frac{1}{2}$ batzen 1623 (1), 1624 (7), 1625 (2), 1626 (1), 1629 (1), bez letop. (6).

Město Augsburg, $\frac{1}{2}$ batzen 1623, 1624 (2), 1625 (1).

Město Norimberk (Nürnberg), 15krejcar 1622 (2).

Město Řezno (Regensburg), $\frac{1}{2}$ batzen 1634 (2).

Milada Šleisová.

NÁLEZ VE VAJKOVČÍCH (býv. okres Košice-venkov, Slovensko).

R. 1930 našel Juraj Sabol z Vajkovec při kopání jámy na svém dvoře poklad mincí v hliněném hrnku. Svůj nález neoznámil, proto byl mu poklad zabaven a celý připadl státu. Seznam mincí jest tento:

Polsko, Zikmund III. (1587—1632), *Bydhošť (Bromberg)*, tolar 1629 (1); poltor. 1620 (26), 1621 (48), 1622 (153), 1623 (186), 1624 (148), 1625 (115), 1626 (33), 1627 (18), 1628 (47). *Krakov (Krakau)*, šesták 1623 (1), 1624 (2), 1625 (4), 1626 (4), 1627 (2), 1628 (1); trojak 1620 (5), 1621 (13), 1622 (20), 1623 (11), 1624 (14), let. (1); groš 1607 (1).

Zničená značka, poltorak 1623 (12), 1624 (3), 1625 (6), 1626 (4), 1627 (2); poškozené neurčené trojaky (2), poltoraky (8).

Švédsko, Gustav Adolf (1611—1632), trojak 1632 (4), 1633 (1); poltorak 1632 (10), 1633 (24), let. (9).

Kristina (1632—1654), poltorak 1634 (2), 1635 (9), let. (1).

Město Elbing, Gustav Adolf (1611—1632), trojak 1632 (1); poltorak 1629 (1), 1630 (3), 1631 (3), 1632 (3), let. (1).

Město Riga, Zikmund III. Polský (1587—1632), poltorak 1620 (4); solidus (1) b. l. Gustav Adolf (1611—1632), poltorak 1622 (4), 1623 (1), 1624 (7).

Prusko, Jan Zikmund (1608—1619), groš 1620 (1).

Jiří Vilém (1619—1640), groš 1621 (1), 1622 (9), 1623 (4), 1624 (6); poltorak 1624 (11), 1625 (12), 1626 (13), 1627 (5), 1628 (1), 1633 (1).

Pomořany-Barth, Oldřich, biskup kaminský (1618—1622), groš 1621 (1), 1622 (2).

Sedmíhrady, Gabriel Bethlen (1613—1620), *Velká Baňa*, groš 1625 (1).

Nizozemí, konfederace belgická, *Zeeland*, tolar 1629 (1).

Část nálezů nemohla být přesně určena (letopočty mincí jsou měděnkou nečitelné), přece však lze souditi, že byl ukryt patrně počátkem třicátých let 17. stol. Majitelem byl snad nějaký cizinec (což uzavírám podle toho, že je poklad složen výhradně z cizích ražeb), snad z Polska nebo Švédska. Nádobka, o níž je zmínka v úřední zprávě, nebyla zaslána k popisu.

L. Kraskovská.

NÁLEZ V RUSKOVČÍCH.

Rudolf Kyselka z Ruskovců č. 29 (okr. Bánovce n. Bebravou, Slovensko), našel při kopání nádobu, ve které bylo prý 300 kusů stříbrných mincí. Svůj nález zatajil a prodával prý jednotlivé mince. O pokladu dozvěděl se dne 6. VI. 1936 st. konservátor prof. Mjartan, na jehož upozornění nález byl zabaven a zaslán do Bratislavy. Nález obsahuje tyto ražby:

Čechy, Ferdinand II. (1619—1637), *Kutná Hora*, Hölzl, tolar 1624 (1); *Jáchymov (Joachimsthal)*, Steinmüller, tolar 1624 (1).

Uhry, Rudolf II. (1576—1608), *Kremnica*, tolar 1588 (1).

Matyáš II. (1608—1619), *Kremnica*, denár 1610 (1), 1613 (1), 1618 (1), 1619 (1), nečit. letop. (1).

Ferdinand II. (1619—1637), *Kremnica*, denár 1620? (1), 1622 (1), 1626 (3), 1627 (5), 1629 (4), 1630 (4), 1631 (2), 1632 (1), 1633 (7), 1634 (2), 1635 (2), 1636 (7), 1637 (7), nečit. letop. (6).

Ferdinand III. (1637—1657), *Kremnica*, denár 1638 (3), 1639 (6), 1640 (5), 1641 (4), 1642 (8), 1643 (8), 1644 (1), 1648 (1), 1651 (1), nečit. letop. (7).

Dolní Rakousy, Ferdinand II. (1619—1637), *Vídeň (Wien)*, Fellner, tolar 1620 (1).

Tyroly, Rudolf II. (1576—1612), *Hall*, tolar 1603 (1).

Ferdinand II. (1619—1637), *Hall*, tolar 1623 (1).

Štýrsko, Ferdinand II. (1592—1637), *Št. Hradec (Graz)*, tolar 1621 (1).

Brunšvik-Kalenberg, Erich II. (1540—1584), tolar 1581 (1).

Sasko, Jan Jiří (1615—1656), tolar 1641 (1).

Město Donauwörth, Karel V. (1519—1556), tolar 1548 (1).

Nizozemí, provincie Utrecht, tolar 1592? (1).

Mince jsou pěkně zachovalé. Byly ukryty v nádobce, z níž se zachovala asi polovina. Byl to baňatý hrnc s odsazeným hrdlem a páskovým ouškem ze světlolžluté dobře pálené hlíny, okraj uvnitř má žlutou polevu. Nejstarší z mincí je tolar města Donauwörthu z roku 1548, nejmladší uherské denáry z r. 1648, 1651. Je zajímavé, že drobné mince jsou místní uherské ražby, velké kusy jsou však cizí tolary, které majitel pokladu pravděpodobně ukládal. Podle zachované části nálezů lze datovati dobu jeho ukrytí do 50. nebo 60. let 17. století.

L. Kraskovská.

NÁLEZ V HRABUŠICÍCH (okres Špišská Nová Ves, Slovensko).

Dne 4. IX. 1936 opravovali dělníci starou lesní cestu v úseku Korytiško—Žlábký. Mezi kořeny pařezů staré borovice našel cikán Ladislav Šuka kusý hliněný hrnc, v němž byly stříbrné mince. Jiní dělníci začali sbírat mince, avšak dozorce si od nich nález vyžádal.

Poklad zabavili četníci. Odeslali na gen. finanční ředitelství v Bratislavě celkem 85 mincí a střepy z nádoby. Nález obsahuje tyto ražby:

Uhry, Leopold I. (1657—1705), *Kremnica*, 3krejcar 1661 (1).

Olomoucké biskupství, Leopold Vilém (1637—1662), groš 1656 (1).

Tyroly, arciv. Leopold (1619—1632), *Hall*, 3krejcar bez let. (1).

Polsko, Zikmund III. (1587—1632), *Bydhošť (Bromberg)*, čtvrttol. 1623 (1); poltor. 1620 (1), 1622 (4), 1623 (12), 1624 (6), 1625 (1), 1626 (1), 1627 (1), let. ? (3); *Krakov (Krakau)*, šesták 1623 (4), 1624 (3), 1625 (7), 1626 (11), 1627 (4); trojak 1620 (1), 1622 (1), 1624 (2); *nezjištěná značka*, šesták 1626 (1); poltorak 1621 (2).

Jan Kazimír (1648—1668), *Krakov (Krakau)*, šesták 1657 (2), 1660 (4); *Lvov*, šesták 1660 (1).

Švédsko, Gustav Adolf II. (1611—1632), poltorak 1620? (1), 163? (1), 1632 (1).

Švédsko [?], Gustav Adolf II. (1611—1632), poltorak 163? (1).

Město Elbing, Gustav Adolf II. (1611—1632), poltorak 1632 (1).

Město Riga, Gustav Adolf II. (1611—1632), poltorak bez letop. (1).

Branibory-Prusko, Jiří Vilém (1619—1640), čtvrttol. 1624 (1); 3krejcar 1624 (1); letop. ? (1).

Sasko, Jan Jiří (1615—1656), tolar 1629 (1).

Z nádoby zbyly jen tři malé střípky s tmavohnědou polevou. Mince jsou většinou dobře zachovalé. Většina ražeb je z 1. pol. XVII. stol., jenom šestáky Jana Kazimíra a groš Leopolda I. zasahují do druhé polovice tohoto století. Groš Leopolda I. z r. 1661 má ještě ražební lesk, co svědčí, že nález byl ukryt krátce po tomto roce. Mimo jednu moravskou a jednu uherskou minci obsahuje nález cizí ražby, převážně polské. V druhé polovici XVII. století špišská města a mezi nimi Špišská Nová Ves patřila Polsku, čím se dá vysvětliti složení nálezů.

L. Kraskovská.

NÁLEZ VE VEL. MILOTICÍCH.

V prosinci r. 1938 byl na poli p. Kotena ve Vel. Miloticích, s. o. Pelhřimov, nalezen při zahazování jámy na brambory v hliněné nádobce malý poklad mincí z šedesátých let 17. století. Padesát kusů koupil Musejní spolek v Pelhřimově. Podle udání byl to celý nález. Obsahoval tyto groše:

Čechy, Ferdinand II. (1620—1637), *Praha*, Suttner, groš 1624 (1); Hübner, groš 1626 (2), 1628 (1); *K. Hora*, Hölzl, groš 1626 (1), 1631 (2); *Jáchymov (Joachimsthal)*, Steinmüller, groš 1624 (1).

Morava, Ferdinand II., *Olomouc*, Fritsch, groš 1629 (1).

Slezsko, Ferdinand II., *Vratislav (Breslau)*, Ziesler a Riedel, groš 1628 (2), 1629 (1).

Leopold I. (1658—1705), *Vratislav (Breslau)*, Hammerschmidt, groš 1667 (1).

Rakousy, Ferdinand II. (1619—1637), *Wien*, Fellner, groš 1624 (2), 1625 (1),

Štýrsko, Ferdinand II., *Št. Hradec (Graz)*, groš 1624 (2), 1625 (1), 1628 (1).

Korutany, Ferdinand II., *Sv. Vit (Sct. Veith)*, Matz, groš 1624 (1).

Tyroly, arcivév. Zikmund František (1663—1665), *Hall*, groš 1663 (1).

Albrecht z Valdštejna († 1634), *Jičín*, Reick, groš 1629 (2).

Em. Nohejlová.

NÁLEZ U STRÁDONIC.

Dne 18. března 1937 nalezla Antonie Froňková ze Strádonic čp. 14, okres Rakovník, při dobývání pařezů v lese na »Lísku« 12 mincí, ukrytých na povrchu země u kořenů pařezu. Dvě se zcela rozpadly, devět jich bylo posláno k popisu.

Slezsko, Ferdinand II. (1620—1637), *Vratislav (Breslau)*, H. Riedel, trojník nečit. letop. (162 ?), Fr.-S. typ č. 126 (1).

Leopold I. (1658—1705), *Opolí (Oppeln)*, trojník bez m. zn., Fr.-S. č. 639 (1).

Lehnicko-Břežsko, Kristián (1639—73), Brettschneider, trojník 1670, Fr.-S. č. 1938 (2 ve 2 var.).

Luisa Anhaltská, vdova po Kristiánovi, Brettschneider, trojník 1673, Fr.-S. č. 1955 (2).

Litva, Zikmund III. Polský (1587—1632), groš 1625 s nečit. minc. znamením (1).

Štýrsko, Ferdinand II. (1619—1637), *Št. Hradec (Graz)*, krejcar 1636 (1).

Tyroly, arcivév. Zikmund František (1662—65), *Hall*, groš 1664 (1).

Nohejlová.

NÁLEZ V CHROPOVÉ (okres Skalica, Slovensko).

Dne 25. května 1936 stahovali rolníci František a Ondřej Vlček dřevo v lese zvaném »Straní«. Dřevo ve smyku se zabodlo do země a vyrylo několik mincí. Oba začali sbírat mince a zavolali na pomoc další dělníky J. Majdana a Št. Vavru. Všichni našli celkem 578 stříbrných a jednu zlatou minci a několik střepů z nádoby. Nález zabavili četníci a zaslali k popisu do Bratislavy. Seznam nálezu jest tento:

Čechy, Morava a Slezsko, Ferdinand II. (1619—1637), *Praha*, Hübner, bílý groš 1623 (1), 1625 (1), 1626 (1), nečit. letop. (2); Schuster, bílý groš 1636 (1); Wölker, bílý groš 1637 (2); *Kutná Hora*, Hölzl, bílý groš 1627 (1); krejcar 1627 (1); *Jáchymov (Joachimsthal)*, Steinmüller, bílý groš 1625 (1), 1629 (1), 1631 (1), 1634 (1); *Brno*, K. Wecker, bílý groš 1624 (3); krejcar 1624 (3); *Olomouc*, Fellner, bílý groš 1628 (1), krejcar 1631 (1); *Vratislav (Breslau)*, Rieger, bílý groš 1620 (1), 1626 (2), 1627 (1), 1628 (2), 1629 (1), 1630 (1), 1632 (2), nečit. letop. (1); Ziesler, bílý groš 1633 (1), 1635 (2); *Kladsko (Glatz)*, Daniel z Bren, krejcar 1625 (1).

Ferdinand III. (1637—1657), *Praha*, Wölker, bílý groš 1640 (2), 1642 (1), 1643 (1), 1645 (1), 1646 (1); *Kutná Hora*, Hackl, bílý groš 1657 (1); *Olomouc*, bílý groš 1639 (1); *Vratislav (Breslau)*, Reichard, bílý groš 1641 (1), 1643 (1); krejcar 1637 (1), 1638 (1); *Kladsko (Glatz)*, Hema, bílý groš 1628 (1), 1629 (1); provisorium, bílý groš 1638 (1); Werner, bílý groš 1648 (2).

Leopold I. (1657—1705), *Praha*, Egerer, bílý groš 1703 (1); *Kutná Hora*, Hackl, groš 1660 (1); trojník 1694 (1); *Vratislav (Breslau)*, Hübner, bílý groš 1660 (2), 1661 (1).

Slezská knížectví, Lehnice-Břeh (Liegnitz-Brieg), Jiří, Ludvík a Kristián (1639—1663), bílý groš 1655 (1), 1656 (1).

Jiří v Břehu (Brieg, 1639—1664), bílý groš 1660 (1).

Ludvík v Lehnici (Liegnitz, 1653—1663), bílý groš 1661 (1).

Kristián ve Volavě (Wohlau, 1639—1673), bílý groš 1660 (1).

Württemberg-Olešnice (Oels), trojník, nečit. letop. (1).

Opavsko, Karel Eusebius Lichtnštejn (1627—1684), bílý groš 1629 (2).

Těšínsko, Alžběta Lukrecie (1625—53), *Těšín (Teschen)*, Lorenz, krejcar 1647 (3), nečit. letop. (1); L. z Bremen, krejcar nečit. letop. (1).

Albrecht z Valdštejna (1624—1634), bílý groš bez letop. (1).

Olomoucké biskupství, Leopold Vilém (1637—1662), groš 1658 (1), 1660 (1); krejcar 1651 (2), 1653 (1), 1654 (1), nečit. letop. (2).

Uhry, Ferdinand I. (1526—1564), *Kremnica*, denár 1554 (1).

Matyáš II. (1608—1619), *Kremnica*, denár 1610 (1), 1614 (1).

Ferdinand II. (1619—1637), *Kremnica*, 3krejcar 1622 (1); denár 1619 (1), 1620 (1), 1636 (1), 1637 (1).

Ferdinand III. (1637—1657), *Kremnica*, denár 1650 (1).

Leopold I. (1657—1705), *Kremnica*, 3krejcar 1661 (1); denár 1693 (1), 1695 (1).

Rakousy, Ferdinand II. (1619—1637), *Vídeň (Wien)*, Fellner, 3krejcar 1620 (1), 1624 (11), 1625 (1), 1626 (1), 1629 (1), 162? (1), 1630 (1), 1634 (1); *St. Pölten*, Turba, 3krejcar 1625 (1), 162? (1); *nečitelné značky* 3krejcar 1624 (7); 1627 (2), 1628 (1), 1631 (1), 1632 (1), 1636 (1); krejcar 1620 (1), 1624 (2), 1625 (1), 1626 (2), 1630 (1); (bez zn.) 3krejcar 1625 (1), 1626 (1).

Ferdinand III. (1637—1657), *Vídeň (Wien)*, Stadler, 3krejcar 1637 (2); nečitelná značka, 3krejcar 1648 (1), krejcar 1644 (1).

Leopold I. (1657—1705), *Vídeň (Wien)*, Mittermayer, 6krejcar, nečit. let. (1); Cetto, 3krejcar 1662 (1), 1665 (1); nečitelná značka krejcar 1679 (1), 1699 (1), 1700 (1), nečit. let. (1).

Rakousy, poškozené krejcare (21 kusů).

Štýrsko, Ferdinand II. (1619—1637), *Št. Hradec (Graz)*, 3krejcar 1624 (1), 1625 (1), 1626 (2), 1628 (1), 1630 (1), 1631 (1), 1637 (2), zlomek, nečit. letop. (1).

Ferdinand III. (1637—1657), *Št. Hradec (Graz)*, 3krejcar 1638 (1), 1640 (1), 1643 (1), 1645 (1).

Korutany, Ferdinand II. (1619—1637), *Sv. Vit (Sct. Veith)*, krejcar 1619 ? (1).

Tyroly, Ferdinand I. (1531—1556), *Hall*, krejcar bez letop. (1).

Arcivévoda Ferdinand (1564—1595), *Hall*, krejcar bez letop. (1).

Arcivévoda Leopold (1619—1632), *Hall*, krejcar bez letop. (8); jiný typ (7).

Ferdinand II. (1619—1637), *Hall*, krejcar, letop. ? (3).

Arcivévoda Ferdinand Karel (1632—1662), *Hall*, 3krejcar 1638 (2), 1640 (2), 1641 (1), 1643 (1), 1645 (2), 1649 (1), 1656 (3), 1658 (1); krejcar bez letop. (1).

Salzburg, Paris z Lodronu (1619—1653), krejcar 1631 (2), 1640 (5), 1643 (1), letop.? (6).

Polsko, Zikmund III. (1787—1632), *Bydhošť (Bromberg)*, poltorak 1620 (5), 1621 (9), 1622 (44), 1623 (49), 1624 (58), 1625 (22), 1626 (4), 1627 (5), letop.? (10); *Krakov (Krakau)*, šesták 1624 (1), 1625 (2), 16?? (1); trojak 1621 (6), 1622 (7), 1623 (8), 1624 (9), 162? (2); *nečitelná značka* 1625 (3).

Poškozené neurčené poltoraky (19).

Jan Kazimír (1648—1668), *Krakov (Krakau)*, šesták 1657 (1); *Poznaň (Posen)*, poltorak 1659 (1).

Gdansk, Zikmund III. Polský (1587—1632), groš 1620 (1).

Švédsko, Gustav Adolf (1611—1632), ternar, letop.? (4); poltorak 1630 (4), 1632 (3), 1633 (3), letop.? (7).

Švédsko (?), poltorak (2).

Město Riga, Gustav Adolf (1611—1632), poltorak 1624 (2).

Město Elbing, Gustav Adolf (1611—1632), trojak 1631 (1), 1631? (1), 1632 (1); poltorak 1628 (1), 1630 (4), 1631 (2), 1632 (1).

Bavory, Maximilián I. (1623—1651), krejcar 1631 (1), 1638 (1).

Falc-Neuburg, Wolfgang Vilém (1614—1653), krejcar 1626 (1).

Solms-Lich, Eberhard a Hermann Adolf (1590—1600), půlpacněř za Rudolfa II. 1591 (1).

Vév. Pruské, Jan Zikmund (1608—1619), groš 1620 (1).

Branibory-Prusko, Jiří Vilém (1619—1640), groš 1621 (1), 1622 (4), 1623 (2), 162? (1); *Králavec (Königsberg)*, poltorak 1620 (1), 1624 (2), 1625 (2), 1626 (2), 162? (1).

Město Frankfurt, dukát bez letop. (1).

Španělsko, Filip IV. (1621—1665), tolar let? (1, dvojrázu).

Neurčené mince (10).

Mince jsou většinou z 30.—60. let XVII. stol. Nejstarší ražba jest uherský denár Ferdinanda I. z r. 1554, nejmladší jsou mince Leopolda I. z r. 1695 a 1703. Protože část mincí poškozených měděnkou nebyla určená, lze s výhradou stanovit dobu ukrytí nálezu na počátek 18. stol. do let brzy po r. 1703.

L. Kraskovská.

NÁLEZ VE SPIŠSKÝCH VLACHOCH (okres Spišská Nová Ves, Slovensko).

5. června r. 1936 našli dělníci při kopání základů k novostavbě obytného domu rolníka Štěpána Šimka ve Spišských Vlachoch, Zahradná č. 1, v hlíně 20 mincí. Mince odevzdali do místního musea, odkud byl nález zaslán k určení do Bratislavy. Seznam mincí jest tento:

Čechy, Leopold I. (1657—1705), groš, pošk. (1).

Uhry, Leopold I. (1657—1705), *Kremnica*, šesták 1682 (1); *duarius* 1700 (2), 1703 (2), letop.? (5).

Rakousy, Josef I. (1705—1711), 3krejcar 1707 (1).

Poškozené neurčené mince: 3krejcare (5), trojník (1), rozlomené (2).

Mince jsou velmi poškozeny měděnkou a hlavně tím, že nálezce nebo někdo jiný se snažil mince rozlepit a většinu jich zničil.

L. Kraskovská.

NÁLEZ V KVAŠTOVĚ.

Na spáleništi v osadě Kvaštově, obec Přestavky, okres Sedlčany, byl nalezen r. 1938 poklad mincí, ukrytý patrně r. 1848 z obav před nebezpečím. Rychlým prohlednutím větší části tohoto nálezu bylo zjištěno, že obsahoval 321 dvacetníků a desetičků hlavně z mincoven bývalého Rakouska-Uherska, čtyři tolary a dva groše. Z vládařů byli zastoupeni svými portréty na mincích Marie Terezie, Josef II., František I., Ferdinand V. a někteří bavorští a saští.

E. N.

Drobné nálezy. Jak oznámil p. Václav Voborský v Brozanech n. Ohří, byl v Chodounech u Roudnice na podzim v r. 1935 nebo 1936 při dobývání brambor nalezen římský republikánský denár L. Papia (Babelon II., str. 280, se značkou č. 84). Mince je ve sbírce pana Voborského.

Ský.

V červnu 1939 našel dělník Miloslav Tříška pod podlahou špýcharu ve stavení č. 33 v Mířeticích u Chrudimska denár Aelia (Lucia Aelia Vera) (Cohen č. 54), adoptivního syna Hadrianova, jenž zemřel r. 137. Mince se nalézá ve Vlastivědném museu pro východní Čechy v Chrudimi.

Ský.

Podle sdělení p. Lad. Klicpery v Praze, vyoral p. Karel Micka, rolník v Dnespekách č. 24 v květnu 1939 při orání tyto tři římské mince:

1. Střední bronz císaře Antonina Pia (138—161), raženou pro thrácké město Philippopolis (C B M, str. 162, č. 6). Prům. 30 mm, váha 18,07 g.
2. Antoniniana císaře Diocletiana (284—305) s nápisem na rubu ve věnci XX. Prům. 20 mm, váha 3,68 g.
3. Centenionalis císaře Valentiniana I. (364—375). Rub: SECVRITAS REIPVBLICAE (Cohen, č. 37). Prům. 19 mm, váha 2,24 g.

VOT

P

Zaznamenáváme tyto údaje, potvrzené nálezcem. Současný nález tří římských mincí ze třech rozličných století ovšem překvapuje.

Ský.

Na poli u Horních Počernic byly nalezeny r. 1936, podle udání gymnasty Jiřího Stránského z Prahy, tři římské bronzy:

Augustus (43 př.—14 po Kr.), střední bronz, ražený za Tiberia, Cohen č. 228.

Agrippina st. (+ 33), velký bronz, Cohen č. 1.

Hadrianus (117—138), střední bronz, Cohen č. 298.

E. N.

Na jaře r. 1937 bylo na zahrádce čp. 60 v Lípě u Týniště n. Orlicí vyhrabáno asi 20 římských denárů, z nichž 10 zahrabal pan Karel V. Linger v Praze-Vršovcích,

který o nález podal laskavě zprávu. Tyto mince jsou věnovány museu v Týništi n. O. Jsou to:

- denár Faustiny ml., manželky Marca Aurelia (+ 175),
- 2 denáry Septimia Severa (193—211),
- denár Getův (209—212),
- 5 denárů Alexandra Severa (222—235),
- denár Julie Mammey, matky Alexandra Severa (+ 235).

Nález by měl být vzhledem k místu, v jehož okolí se římské denáry, pokud vím, dosud nevyskytly, i vzhledem k zajímavému jeho obsahu zachráněn celý a zasloužil by přesný popis.

Nález pražských grošů Václava II. v Podmoklech (Bodenbach). Dne 31. března 1937 zaslal Státní policejní úřad v Děčíně (Tetschen) numismat. oddělení Nár. musea k prozkoumání nález pražských grošů Václava II., učiněný prý p. Václavem Albertem z Dobrné (Hoch-Dobern) při bagrování v Labi v Podmoklech. Nález obsahoval 28 grošů varianty Smolíků č. 2. a 1 groš varianty č. 1. Nález byl vrácen zmíněnému policejnímu úřadu.

Nález pražských grošů Václava IV. Vojenská správa odevzdala v říjnu 1937 19 pražských grošů Václava IV. Všechny jsou mělce ražené s plochami úplně hladkými. Není nám známo, kde byly nalezeny. Byly ukryty v malé vykroužené nádobce ze světlehnědé hlíny, ze které se zachovalo jen několik střepů.

Nález pražských grošů v Nové Vsi, okr. Tábor. V květnu 1939 našel na své zahradě rolník Jan Vaněk z Nové vsi čp. 3, okr. Tábor 45 pražských grošů Václava IV. a čtyři úlomky z nich. Nádobku, v níž byly uloženy, úderem motyky naprosto rozbil. 34 grošů a všechny úlomky mají větší písmo, jedenáct má písmo menší a nízké. Některé groše jsou o poznání lépe zachovalé, než obvykle.

Hájek (Donau) na Šumavě u Všerub (Neumark). Na jaře r. 1937 našel jakýsi p. Wellner, sedlák, 110 grošů pražských Václava IV. Připojen byl jeden šesták z r. 1849 z mincovny vídeňské. Nález byl jen zběžně prohlédnut.

Nález v Hôrke (okr. Nové Město n. Vahom, Slovensko). Josef Lukač z Horky odevzdal dne 9. IV. 1936 okresnímu museu v Novém Městě n. Vahom 33 stříbrných mincí, které našel ve svém kamenolomu v Hôrce »Pod Hájí«. Nalezl tam také střepy z hliněných nádob, jež však zahodil. Nález se skládá z uherských denárek Zikmunda I. (1387—1437), typu Réthy 125 (33 k). Mince jsou dobře zachovalé, pravděpodobně byly ukryty v nádobě, jejíž střepy nálezce odhodil.

Počátkem dubna r. 1939 byl odkryt na Svatovítském předměstí v Pelhřimově při bourání domu čp. 124 (majetku p. Fr. Růžka) dělníkem Finkem malý poklad t. zv. husitských haléřů se lvem. Na popud správce musea p. dra J. Frieda získal jej p. Fr. Růžek pro sbírky Musejního spolku v Pelhřimově. Nález obsahuje 57 celých a čtyři úlomky českých kruhových peněz z poloviny 15. stol. bez čtyřrázu. V kresbě lva jsou zastoupeny dva typy: Castelin, Heller u. Pfennig, č. 18 (24 kusů) a č. 19 (32 kusy). Jeden celý kus je blíže neurčitelný.

Při vykopávkách na jižním křídle pražského hradu byly nalezeny ve dnech 25.—31. května 1938 společně s keramikou v zásypu jeskyně, vydlabané ve skále ve sklepech, tyto mince:

Čechy, Ludvík (1516—1526), malý peníz: Smolíků č. 57 (1); č. 59 (1).

Ferdinand I. (1526—1564), malý peníz: Smolíků č. 77, ale koruna vyšší a nad písmeny tečky (1); č. 80 (1); č. 81 z r. 1535 (1).

Město Zhořelec (Görlitz), feník 15. stol. (3).

Sasko-Míšeň (Meissen), feník z 1. polov. 16. stol. (ok. 1550, 1).

Bisk. Pasov (Passau), Arnošt Bavorský (1517—1540), feník (1).

Neurčené (neznatelná ražba 1; 2 větší zlomky a několik malých). E. N.

U Konopiště v obci Poříčí byl v březnu 1939 nalezen zkrejcar Maxmiliána II. z r. 1574 (Videň). E. N.

Nález ve Starých Ždánicích obsahoval 124 bílých a malých českých grošů (10 kusů Maxmiliána I., 96 kusů Rudolfa II. a 18 kusů Matyášových ražeb) a jeden vratislavský groš Ferdinanda I. Byl objeven 21. čce 1936, ukryt byl patrně r. 1619 v koženém váčku v nádobce, což obojí se nezachovalo. Je majetkem Musejního spolku v Pardubicích a popsán v Krajem Pernštýněv, 1937, č. 6., str. 86—87. E. N.

V Praze VIII. na Bulovce nad Hejtmankou našel p. Karel Píša, úředník nemocnice na Bulovce, 24krejcar Ferdinanda II. z r. 1623. Daroval jej Národnímu museu. Je to 24krejcar bez mincovní značky, ale Greuterova kolku. E. N.

U obce Podmokel, okr. Poděbrady, našla pí. Kateřina Herčíková na pozemku čk. 69/3826 pražský groš Ferdinanda III. z r. 1640 (mincm. Wölcker). E. N.

V červenci 1927 našel ve Straně u Štítného, okres Kamenice n. L., rolník p. Martin Švácha při kopání základů k nové stodole sedm stříbrných mincí. Jsou to:

Slezsko, Leopold I. (1658—1705), Hammerschmidt, groš 1667 (2), 1670 (1).

Lehnicko-Břežsko, Kristian (1639—1673), Brettschneider, groš 1669 (1).

Bisk. Olomoucké, Karel II. Liechtenstein (1664—1695), groš 1669 (1).

Tyrol, Leopold I., Hall, groš 1678 (1).

Arcib. Salzburg, Maximilian Gandolf z Künburgu (1668—1687), groš 1681 (1). E. N.

Nález v Sazené u Velvar. Byl odkryt majitelem domku čp. 64 p. Jos. Kušinou v dubnu 1936. Obsahoval 303 mince (české, moravské, slezské, uherské, zemí alpských, německé a francouzské), ukryté patrně dřívějším majitelem Kušinova domku asi r. 1756 neb 1757, tedy na počátku sedmileté války. Jeho podrobný popis je uveřejněn v časopise Podřipský kraj, roč. III., č. 3, str. 89—92. E. N.

Nález dukátu v Košicích. Štěpán Čepiga bytem v Košicích, Šrobarská 4, našel při vykopávání zesutého břehu na silnici, odbočující od státní silnice Košice-Košická Nová Ves k obci Zdoba, zlatou minci. Nález odevzdal 16. VI. 1936 na zemském úřadě v Košicích. Je to sedmihradský dukát Marie Terezie (1740—1780) z r. 1763, bez značky, dobře zachovalý. L. K.

Ve vesnici Vysoká Lhota na Pacovsku bylo nalezeno v květnu 1939 za starým trámem při přestavbě chléva asi 42 mincí, z nichž mně bylo třináct předloženo. Jsou to tři saské tolary (1827, 1832, 1838), rakouské zokrejcare Marie Terezie z r. 1777, Josefa II. z r. 1784 a 1787 a Františka I. z let 1805, 1821 a 1834. Dále stříbrné mince Karla z Löwensteinu (1809) a konečně dva zokrejcare Ferdinanda Rakouského z r. 1845. J. Fried.

U S a d s k é nalezl v září r. 1936 p. Václav Miškovský tři francouzské pěticentimy (dva Napoleona III. z r. 1857, jeden Republiky z r. 1917). V květnu r. 1937 nalezl týž na jiném místě u Sadské polský trojak Zikmunda III. z r. 1594. E. N.

Zpráva Městského musea dr. Karla Hostaše v Klatovech o nálezech mincí v jeho sbírkách, jež nebyly dosud publikovány:

Újezd u Plánice. Nález byl učiněn 5. června 1922 v zahradě za stodolou usedlosti p. Martina Sudy v Újezdě č. 2 při montování žentouru. Byl uložen asi čtvrt metru hluboko v zemi v hrnečku, který však byl rozšlápnut kopajícím dělníkem. Museem byl zakoupen 12. března 1920. Zakopán byl asi v polovině 15. stol. Obsahuje 309 kusů: 20 pražských grošů Václava IV.; 89 českých feniků s lvíčkem (t. zv. husitských haléřů); 2 české haléře s korunkou; 109 rakouských, 75 bavorských, 9 augsburských a pět neurčených feniků.

V á c l a v u R a k o v n í k a. Nález pražských a míšeňských grošů, učiněný roku 1909, z něhož museum r. 1922 získalo koupí 98 celých a 32 zlomků: pražské groše Jiřího z Poděbrad (4 a 1 zlomek); pražské groše Vladislava II. (60 a 23 zlomků); míšeňské groše Ludvíka II., Bedřicha II. a Viléma III., Bedřicha II., Bedřicha II. a Markéty (34 a 8 zlomků).

L h ů t a u M o c h t í n a. Nález byl odkryt asi v devadesátých letech XIX. stol. p. Ed. Babkou, t. č. v Mochtíně, ve Lhůtě na usedlosti řečené »u Babků« při zakládání školky. Museu odevzdány sl. Ludm. Vitáčekovou v listopadu 1922 a v lednu 1923 tyto mince: 6 míšeňských grošů Bedřicha a Viléma 1440—45, Bedřicha a Markéty; 143 halířků husitských s čes. lvíčkem neb morav. orlicí. Dle sdělení nálezce byly mince v hrnečku, ovázaném plátnem, který byl však rozbit.

K l a t o v y čp. 30/II. Nález byl učiněn 23. V. 1925 majitelem domu čp. 30/II. p. Matějem Maškem při kopání pískové jámy ve hloubce asi $\frac{1}{2}$ m pod úrovní. Mince se nalézaly v nádobce, ze které však chybí boční strana a ouško. Nález je složen takto: pražský groš Václava IV. (1); husitské halířky se lvíčkem (3); feniky rakouské (32), bavorské (7), augsburské (1) a neurčené (5).

Ú t ě š o v u B a v o r o v a. Nález se stal v pol. října 1918. Bližší podrobnosti neznáme. Museum získalo 10 pražských grošů: Karla I. (1) a Václava IV. (9).

B e z d ě k o v u K l a t o v. Nález byl odkryt p. Matějem Šperem na zahradě při stavení čp. 14 v Bezděkově r. 1925. Museum dostalo 12 pražských grošů Václava IV.

R u d o l t i c e n a K d y ň s k u. Na zahradě za stavením čp. 16 byly dne 19. III. 1924 nalezeny p. Lamb. Sikou z Rudoltic tyto mince: saské groše Jana Filipa, Bedřicha, Jana Viléma a Bedřicha Viléma (3); saský groš Kristiána II. (1); výmarský groš Jana Arnošta a 7 bratří (1); reusský groš Jindřicha (1604—67, 1).

K a š p e r s k é H o r y (Bergreichenstein). Při demolování domu p. Fuchse bylo nalezeno dne 27. května 1932 více stříbrných mincí. Museu byly odevzdány jen: $\frac{1}{2}$ groš města Svídnice (Schweidnitz) z r. 1525; groš Ferdinanda II. z r. 1631, minc. Praha, Eliseus du Bois; solnohradský $\frac{1}{2}$ krejcar Arnošta Bavorského z r. 1550.

K o l i n e c u K l a t o v. Počátkem března 1933 při přestavbě chléva, patřícího p. Beniškovci v Kolinci, bylo nalezeno větší množství měděných mincí v plátěných sáčcích, které se však při vybírání rozpadly až na jeden, který byl i s mincemi odevzdán museu. Nález

obsahoval vesměs rakouské ražby z let 1781—1851 v počtu 96 ($\frac{1}{4}$ krejcar, $\frac{1}{2}$ krejcar, krejcar a třikrejcar).

K l a t o v y, K o l d i n o v a u l. Na staveništi dvou obytných domů Bratří Wienerů v ul. Koldinově byly nalezeny 9. VIII. 1936 pražské groše a střípek nádobky. Museu však bylo odevzdáno k určení jen 11 kusů, t. j. tři pražské groše Karla IV. a osm grošů Václava IV.

R y b n i c e u K r á l o v i c. Na jaře r. 1934 byl učiněn na pozemku p. Ant. Oudy nález obsahující větší počet mincí. Museu byly odevzdány jen tyto kusy:

F e r d i n a n d I I., P r a h a, Hübmer, groš 1623 (1); V r a t i s l a v (Breslau), Riedel, krejcar bez letop. (1).

T ě š í n (Teschen), Lorenc, krejcar 1647 (1).

L e o p o l d I., O p o l í (Oppeln), trojník 1669 (1), 1670 (1); B ř e h (Brieg), Brettschneider, krejcar 1673 (1); H a l l, krejcar 1666.

S a l z b u r g, W o l f g a n g T h e o d o r z R a i t e n a u, haléř 1596 (1).

P o l s k o, Z i k m u n d I I I., groš 1610 (1).

Z d e b o ř i c e u P l á n i c e. Při kopání sklepa nalezl dne 1. VI. 1937 p. Max. Kovářik, majitel usedlosti čp. 21 ve Zdebořicích, asi 25 cm pod povrchem nádobku s ouškem a pokličkou, která se při vybírání rozpadla. Obsahovala 198 mincí stříbrných, které zakoupilo klatovské museum. Zbytky nádobky byly uloženy též v museu.

Nález obsahuje 178 pražských grošů (jeden Karla I., ostatní Václava IV.), 15 míšeňských (Bedřicha II., 1428—64, 12; Viléma III., 1428—82, 1; Bedřicha II. a Viléma III., 1440—1445, 2) a pět hesenských (Ludvíka I., 1; Ludvíka III., 4).

L h ů t a u M o c h t í n a. Při odstraňování kamene z meze na pozemku katastru Lhůta u Mochtína ve vzdálenosti asi 500 m od vsi v západním směru objevil majitel pozemku p. Václav Krejčí ze Lhůty čp. 18 v květnu 1938 pod velkým a pak menším kamenem části cínové nádobky (dno, ucho a kousky drobné) a větší počet stříbrných mincí, které museum od něj odkoupilo. Nález obsahoval 118 celých a 2 zlomky mincí.

Č e c h y, F e r d i n a n d I I., P r a h a, Suttner, groš 1624 (7), 1625 (1); Hübmer, groš 1625 (1), 1626 (5), 1627 (4), 1628 (4); krejcar 1624 (2); Šustr, groš 1628 (1), 1634 (1); K u t n á H o r a, H ö l z l, groš 1627 (1), 1628 (1), 1635 (1, 1); J á c h y m o v (Joachimsthal), Steinmüller, groš 1633 (2), 1634 (1); nezjišť. minc., groš 1624 (5), 1625 (2), nečit. leto-pocet (1).

M o r a v a, F e r d i n a n d I I., B r n o, Wansiedler, groš 1624 (1), 1625 (2), 1626 (1); krejcar 1626 (1); Olomouc, Zwirner, groš 1624; Fritsch, krejcar 1630 (1) a jeden zlomek. S l e z s k o, F e r d i n a n d I I., V r a t i s l a v (Breslau), Riedel, groš 1626 (2), 1627 (3), 1630 (1), 1631 (1), bez letop. (1), nečit. letop. (1), zlomek groše, nečit. letop. (1); Hema, groš 1630 (1); K l a d s k o (Glatz), D. z Bren, groš 1624 (1); krejcar 1625 (3); Hema, groš 1630 (1); N i s a, Z i e s z l e r, groš 1627 (1).

Č e c h y, A. z V a l d š t e j n a, J i c í n, Reick, groš 1629 (4); Steinmüller, groš 1633 (1); Z a h á n (Sagan), groš 1630 (1).

J i n d ř. Š l i k, P l a n á (Plan), Candler, groš 1634 (1), 1635 (1).

R a k o u s y, M a t y á š, V i d e ň (Wien), Jessenský, groš 1618.

F e r d i n a n d I I., V i d e ň (Wien), groš 1624 (17), 1625 (5), 1626 (1), 1627 (1); krejcar 1624 (1); S t. P ö l t e n, Turba, groš 1626 (1).

Štýrsko, Ferdinand II., Št. Hradec (Graz), groš 1627 (2).

Korutany, Ferdinand II., Celovec (Klagenfurt), groš 1624 (1), 1628 (1); krejcar 1624 (1), nečit. letop. (1).

Tyrol, Ferdinand II., Hall, krejcar bez letop. (1).

Leopold I., Hall, groš bez letop. (2); krejcar bez letop. (2).

Švýcarský, Zug, groš 1603 (1), 1606 (1).

Bavory, Maximilián I., krejcar 1624 (2).

Sasko, Jan Bedřich a Mořic (1532—53), tolar 1542 (1).

Španělsko [Nizozemsko?], Filip II., dvoureál 1567 (1), 1586 (1), 1562 s kontramarkou lvíčka v perl. kruhu (1), nečit. let. (2).

LITERATURA.

Jako v posledních letech můžeme také tentokrát v naší Literární hlídce jen názvem uvést nové práce, jednájící o dějinách českého mincovnictví a medailérství anebo z nich čerpající, z ostatních oblastí pak spisy význačné a našich zájmů se dotýkající. Pestrost námětů i publikací, v nichž jsou tyto práce uloženy, doporučuje zachovávat abecední pořádek podle jmen autorů, pokud ovšem nejde o odborné časopisy numismatické.

B. Augst, Čínské mincovnictví, 65 str., 5 tab. a 250 vyobr. v textu, Praha 1939. — J. Dobráš, Le strade romane nel territorio cecoslovacco, Quaderni dell'Impero, vyd. Istituto di Studi Romani, Roma 1937, 30 str. — Týž, Roman imperial coins as a source for Germanic antiquities, Transactions of the International Numismatic Congress in London 1936, str. 160—178, 1 tab. a 3 vyobr. v textu. — J. Dobráš, T. G. Masaryk v odznaku, Čs. Výhra XIII., č. 12a. — Týž, T. G. Masaryk v medaili a odznaku, tamtéž XIV., č. 1. — A. Florenskij, Obchodní styky Čech a Moravy s východní Evropou v XVI. a XVII. století, Rozpravy Vědecké společnosti badatelské při Ruské svobodné universitě v Praze, sv. VII., č. 48, 1938, 14 str. (jedná též o soudobých českých mincích na východ proniknuvších). — Št. Floss, Pamětní medaile a odznaky všesokolských sletů, vyd. Společnost přátel drobné plastiky v Praze b. d., 1 hektograf. str. a 10 vyobr. — J. Friesenegger, Die Ulrichskreuze, 126 str., 20 tab. a 26 vyobr. v textu, Augsburg 1937. — G. Galster, Die Münzen Dänemarks (bis etwa 1625), 59 str. a 150 vyobr. v textu, Halle (Saale) 1939 (překlad z Nordisk Kultur 1936). — W. Giesecke, Antikes Geldwesen, 255 str. a 6 tab., Leipzig 1938. — W. Haupt, Die frühgeschichtlichen Geldverhältnisse und die Münze in Bautzen, Festschrift zur Jahrtausendfeier der Stadt Bautzen 1933, str. 104—118, s vyobr. v textu. — Týž, Aus mittelalterlichen Münzfunden der Oberlausitz, Bautzener Geschichtshefte 1937, str. 15—16 s vyobr. v textu. — Týž, Der Laubzweig als Sinnbild der Siedlung, tamtéž, str. 38—39, s vyobr. v textu. — K. Horálek, Rajhradské Martyrologium Adonis a otázka české cyrilice, Listy filologické 1. 66, seš. 1, v Praze 1939, str. 23—43 (na podporu svého názoru o českém původu cyrilských přípisků této latinské památky uvádí známý denár polského panovníka Boleslava Chrabrého s cyrilským nápisem Boleslav, jež pokládá za minci českou). — Huszár Lajos, Szent István pénzei, 33 str. s vyobr. a mapkami v textu, Budapest 1938. — K. Chaura, Denáry českého vévody Vratislava II., 46 str., 4. tab. a 39 vyobr. v textu, Praha 1937. — Týž, Poklad z Choustníku. Nález českých denárů X. a XI. věku, 40 str. a 74 vyobr. v textu, Praha 1939. — J. Janko, Zwei alttschechische Bezeichnungen kleinster Münzen »šart« und »šarapatka«, Slavische Rundschau 1938, str. 80—87. — V. Katz, Medaile na přátelství a příbuzné památky, 69 str., 14 tab. a 39 vyobr. v textu (vyšlo též německy pod názvem »Freundschaftsmedaillen und verwandte Denkmale«). — Týž, The first numismatic contacts between England and Bohemia in the X. century, Spink & Son's Numismatic Circular, London 1938, vol. XLVI, part 6, June 1938, str. 209—213, s vyobr. v textu. — Týž, Numismatické památky na štiavnického »Waldbürgera« Ulricha Reuttera a jeho rodinu, Sborník Štátního banského muzea Dionýza Štúra v Banskej Štiavnici II., 1938, str. 78—85 s 6 vyobr. v textu. — J. Morávek, Nově objevený inventář Rudolfinských sbírek na hradě pražském, zvl. otisk z Pam. Arch. 1932—1935, vyd. Archiv pražského hradu jako publikaci č. 1, Praha 1937, str. VIII + 34. — Myciuk O., Die Podkarpatská Rus im Mittelalter, Prager Rundschau 1936 (zabývá se i mincemi tam obíhavšími). — K. Němeček, Nález zlatých mincí v Olo-

mouci, Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci 1938, s 6 vyobr. v textu. — *Em. Nohejlová*, České medaile Severina Brachmanna, Sborník Národního musea 1938, str. 61—119, s 33 vyobr. v textu. — *A. Noß*, Pfalz-Veldenz, Pfalz-Neuburg, Pfalz-Sulzbach. Die Pfälzischen Münzen des Hauses Wittelsbach IV., 288 str. a 15 tab., München 1938. — *V. Ondrouch*, Z novějších nálezů barbarských a římských mincí na Slovensku, Sborník Matice slovenské 1937. — *Týž*, Limes romanus na Slovensku (Il limes romano in Slovacchia), Práce Učené společnosti Šafaříkovy v Bratislavě sv. 28, str. XIV + 154, 17 obraz. příloh, 1 mapka a 12 vyobr. v textu, Bratislava 1938. — *P. Rosenberg*, Lékařské náměty na porcelánových mincích, Folia medicí IV., č. 3, str. 92—93, s vyobr. — *G. Skalský*, Gesetze und Vorschriften über Münzfunde. Bulletin of the International committee of historical sciences 1937, str. 512—515. — *Týž*, Význam hmotných památek pro dějepisné badání, Časopis Národního musea 1938, str. 4—14, a ve sborníku »První sjezd čs. historiků 1937. Přednášky a debaty«, Praha 1938. — *Týž*, České mince a pečeti 11. a 12. století, Sborník Národního musea 1938, str. 1—60, 5 tab. a 22 vyobr. v textu. — *Týž*, Mincovna kněžny Emy na mělnickém hradě, Mělnicko, Vlastivědný sborník kraje Dykova II., 1939, č. 1, str. 5—15. — *Týž*, Výprava Břetislava I. do Polska a její význam, Časopis Národního musea 1939, str. 12—28. — *Týž* uveřejnil podrobný referát o pracích vyšlých v Numismatickém časopise, r. I.—XIV., v Českém časopise historickém 1939, 1. sešit, str. 103—108. — *Pavel Stránský*, O státě českém. Přeložil Bohumil Ryba, doslov napsal Jaroslav Prokeš. Praha, Evropský literární klub, Národní klenotnice sv. 2., 1939, 300 str. a 8 příloh s 13 obrazy (v tomto slavném spise známého českého emigranta, vydaném po prvé r. 1634, je pozoruhodná kapitola, první vědecké pojednání o vývoji českého mincovnictví). — *K. Stanka*, Sokolské medaile a odznaky, vyd. Společnost přátel drobné plastiky v Praze 1938, 7 hektograf. str. — *A. Suble*, Beiträge zur Geschichte des Münzwesens in Pommern im Mittelalter (bis zirka 1330), zvl. otisk z Baltische Studien, N. F. 39, 1937, 28 str. — *Týž*, Der Brakteatenfund von Schönbrunn, Alt Schlesien, Mitteilungen des Schlesischen Altertumsvereines, Breslau 1937, sv. 7., sešit 1., 2 str. a 1 tab. — *Týž*, Die systematische Erfassung der deutschen Münzfunde, Bulletin of the International committee of historical sciences 1937, str. 229—235. — *Týž*, Münzbilder der Hohenstaufenzeit. Meisterwerke romanischer Kleinkunst, 103 str. a 40 tab., Leipzig 1938. — *J. Teisinger*, Mince v životě národů, 15 str. a 30 vyobr. v textu, České Budějovice 1938, nákl. vlastním. — *B. Thordeman*, Sveriges medeltidsmynt, zvl. otisk z Nordisk Kultur XIX., 92 str. s četnými vyobr. v textu. — *H. Troe*, Münze, Zoll und Markt und ihre finanzielle Bedeutung für das Reich vom Ausgang der Staufer bis zum Regierungsantritt Karls IV., Beiheft 32 zur Vierteljahrsschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte 1937, str. IX + 494. — *Kr. Turnwald*, Zemědělství a myslivost na mincích, zvl. otisk z Věstníku Zemědělského musea v Praze, č. 4, 1937, 7 str. a 70 vyobr. v textu. — *F. Vlčka*, Československé mince. Příručka pro sběratele, 22 str. s četnými vyobr. v textu, 1939, nákl. vlastním. — *Z. Zakrzewski*, Monnaies moyenâgeuses frappées avec des coins provenant de différents pays, Transactions of the International Numismatic Congress in London 1936, str. 344—348 (jedná též o denáru knížete Vladivoje, raženém v Praze).

Všechny přednášky na tomto numismatickém sjezdu konané vyšly pod názvem *Transactions of the International Numismatic Congress organised and held in London by the Royal Numismatic Society June 30—July 3 1936 on the occasion of its centenary*. Edited by *J. Allan, H. Mattingly and E. S. G. Robinson*, London 1938, 490 str., 27 tab. a vyobr. v textu. Dále počalo v r. 1939 vycházet také pro nás velmi důležité dílo *Handbuch der Münzkunde von Mittel- und Nordeuropa, herausgegeben von Prof. Dr. W. Jesse (Braunschweig) und Dr. R. Gaetgens (Halle, Saale)*, sv. I., část 1., 96 str., jehož spolupracovníky za Čechy a Moravu jsou oba úředníci numismatického oddělení Národního musea v Praze Dr. Em. Nohejlová a doc. Dr. G. Skalský. Konečně budiž upozorněno, že v r. 1938 vyšel v Římě XVII. svazek *Corpus nummorum italicorum*, 313 str. a 36 tab., jednající o římských mincích z let 1700—1870.

Ský.

Z numismatických časopisů a ze »Sběratele« uvádíme tyto články:

Numismatické zprávy 1938: Karel Chaura: Denár Spytihněva II. a vzácný denár Vratislava II. z nálezů na vrchu Plešivci (str. 73—79); Karel Němeček: Nález mincí v Olomouci (str. 85—88); K. Chaura: Padělky valdštynského půltolaru (str. 88—89); Jos. Skutil: Dva nálezy keltských mincí z východní Moravy (str. 93—96); Karel Chaura: Poklad z Choustníku (pokrač., str. 96—104, 109—117); Em. Hauner: Dosud neznámá medaile bratrstva sv. Norberta (str. 117—119); Karel Chaura: Poklad z Choustníku (dokonč., str. 125—139). — 1939: Ing. Dr. F. Cach: K denárům kněžny Eufemie (str. 143—146); O. Mikš: Neznámý početní groš Pavla Sibenburgera (str. 147—148); Ing. B. Augst: Letopočty na moderních čínských mincích (str. 148—149); František Cach: Studie »korunovačnického« denáru Vratislava II. a denáru Boleslava Olomouckého (str. 155—165); Karel Chaura: Čištění mincí a medailí (str. 165—168, 172—177); Ch.: Neznámý 1/4 tolar Rudolfa II. (str. 171—172); K. Chaura: Albrecht rudokupec a značka »psi hlava« (str. 179—188); týž: Čištění mincí a medailí (dokončení, str. 188); týž: Denár kněžny Alžběty (str. 191—193).

Sběratel 1938: J. Skutil: K historii zájmu o nálezy antických mincí v ČSR. (str. 1, 9—10, 18, 25—26, 33—34, 41—42, 50, 57—58; R. Pilát: Bogislav XIV. (str. 10—11, 17, 26, 34—35). — 1939: J. Skutil: K historii zájmu o nálezy antických mincí v ČSR. (str. 2, 10, 18—20, 28, 38, 46); Jindřich Teisinger: Punclíky ryjců v době starších pražských grošů (str. 9); Generál Teisinger: Nález bavorovický (str. 17—18); Sedmdesátka K. Chaury (proslov předs. řed. Piláta 3. XI. 1939 ve schůzi Numism. spol. č., str. 53—54).

Blätter für Münzfreunde 1938: Professor Dr. Walter Schwinkowski † (str. 201); G.: Zum Werke Leone Leonis. Eine Medaille auf Philipp den Schönen von Spanien und eine auf Kaiser Ferdinand I. (str. 301—302); Fr.: Das Ende des Maria-Theresien-Thalers (str. 326—327). — 1939: G.: Julius Menadier † (str. 373—374); W. Häverníck: Der Silberbarrenfund von Sonnenborn, Kr. Gotha (str. 390—392); H. Seemann: Herkunft und Bedeutung einiger Münznamen (str. 402—404); A. Schlechte: Oberlandesgerichtsrat a. D. Hans Wohlmann † (str. 429—430).

Deutsches Jahrbuch für Numismatik (Münz- u. Medaillenkunde sowie Geldgeschichte), Jahrgang 1 (1938): W. Jesse: Münze und Volk (str. 9—22); A. Koenig: Der Nürnberger Rechenpfennig in seiner wirtschaftlichen Bedeutung (str. 153—156); H. Gebhart: Münzfunde als Quellen der Wirtschafts- und Kulturgeschichte im 10. und 11. Jahrhundert (str. 157—172).

Deutsche Münzblätter 1938: A. Koenig: Deutsche Rechenpfennige (str. 35—38, 119—121, 257—260, 397—400); P. Uhlig: Kippen und Wippen (str. 52—55); Leonhard Franz: Münzen aus spätkermanischer Zeit in Böhmen (str. 65—67). — 1939: Julius Menadier † (217—218); W. Häverníck: Der Silberbarrenfund von Sonnenborn, Kr. Gotha (273—275); J. Mittmann: Die Esslinger Reichsmünzordnung (str. 275—285); W. Haupt: Der Pfennigfund von Calan N.-L. (str. 357—364).

Mitteilungen der Numismatischen Gesellschaft in Wien, Neue Folge 1937/1938: Karl Freitag: Die Münzen des römisch-deutschen Kaisers Franz II., bezw. Franz I. von Österreich (str. 7—14, 23—24, 34—36, 48—51, 62—63, 80—86, 113—117; 1939: 6—10, 41—44); Josef Beisser: Warum sammeln Sie nicht Münzen? (Sondernummer, str. 1—8); Franz Walla: Ob Wladislaus, der ältere Bruder Ottokars II., in Österreich geprägt hat oder nicht? (str. 21—22); Viktor Katz: Ein bisher unbekannter Wiener Taler Rudolfs II. (1584) (str. 37—39); Hans Holzer: Numismatik anno 1700 (str. 39—40); R. W.: Münzdatierte Funde (str. 46—47); Josef Beisser: Pflege der Numismatik in Österreich (str. 72—79); K. Reitmann,

Seltene österreichische Vierteltaler (str. 86); Karl Hollschek: Neuzeuweisung einer österreichischen Münze (str. 87—88); K. Reitmann: Halber Reichsort Ferdinands III. (str. 91); Josef Beisser: Robotmarken (str. 93—94); Josef Beisser: Münzfunde und Fundberichte (str. 106—111); Busso Peus: Halbe Reichsorte Ferdinands III. (str. 111—112); E. Holzmair: Der Jeton auf die Pressburger Krönung Josephs I. im Jahre 1687 (str. 118—120). — 1939: A. Koenig: Der Rechenpfennig in den öffentlichen Münzensammlungen (str. 4—5); F. Mayereder: Zur mittelalterlichen Währungspolitik (str. 11—13); E. Holzmair: Ergänzungen zu den österreichischen Münzprägungen 1519 bis 1918 (str. 14—15); Franz Wolny: Eine Taufmedaille des 16. Jahrhunderts (str. 16—17); Numismatikus: Die Münzensammlungen der Ostmark (str. 20); Gruss an die Münzensammler von Böhmen und Mähren (str. 33); Josef Beisser: Numismatische Streiflichter aus Böhmen (str. 75—77, 89—90, 115—117); Minor: Währungsfragen in der Slowakei (str. 78—79); Karl Hollschek: Schlesische Groschen unter Kaiser Ferdinand II., 1624, Münzmeisterzeichen BL (str. 79); W. Engelhardt: Der Opferpfennig bei der deutschen Kaiserkrönung, den böhmischen und ungarischen Königskrönungen (str. 93—95); Karl Hollschek — 80 Jahre alt (str. 103).

Nordisk Numismatisk Årsskrift 1938: Georg Galster: Montfund i Danmark 1780—1800 (str. 53—88).

Numizmatikai Közlemények, Budapest, 1936 (1933—1934): Rudnay Gyulas: Warou Dániel (str. 34—83). — 1938 (1935—1936): Alföldi András: Siscia (str. 3—8); Jeszenszky Géza: Az első magyar rézpénzek (První uherské mince měděné, str. 35—47); Bohdanecky Imre: A pénzhamisítás Magyarországon a középkorban (Padělaní peněz v Uhrách ve středověku, str. 48—57). — 1939 (1937—1938): Alföldi András: Siscia (str. 3—88); Ernyey József: Pénzverő-kísérlet Trencsén-ben (1621) (Pokus o mincování v Trenčíně, str. 97); Esze Tamás: Warou Dániel kőrmőcbányai működéséhez (Příspěvek k působení Daniela Warou v Kremnici, str. 98—99); Leszli Andor: Ismeretlen szabadságharc szűkségpénzek (Zničení Košutových bankovek v Miškovci, str. 101—103).

Revue belge de Numismatique, 1937, Bruxelles 1938: Chan. G. Boes: Iconographie et Numismatique (str. 5—15); Ed. Majkowski: Joachim Lelewel et les médailleurs belges (str. 55—66).

Revue numismatique, Paris, 1937: A. Dieudonné: La numismatique. Ses méthodes. La technique. I. Définitions. Classement (str. 1—18), II. Examen de la monnaie (str. 19—42), III. Bibliographie des monnaies grecques et romaines (str. 163—186), IV. Bibliographie des monnaies gauloises, médiévales et modernes et des médailles. Conclusions (str. 187—214). — 1938: Lachaussee: Quelques poids antiques. Leurs rapports entre eux et leurs rapports avec les monnaies (str. 251—268). red.

OSOBNÍ ZPRÁVY.

Ve správním roce 1939 zemřeli: zakládající členové pp. *František Josef kníže Auersperg* ve Slatiňanech a *arch. Fr. Weyr* v Praze; člen výboru řed. *Josef Mareš* v Praze a řádní členové *Václav Čížek*, vrch. oficiál drah v. v., a *Jos. Štolba*, inspektor drah v. v., v Kolíně. Česká společnost numismatická vzdává čest jejich památce.

Zvláště vzpomínáme dlouholetého člena výboru p. *Josefa Mareše*, řídícího učitele v. v., sběratele českých medailí 19. stol., ctitele díla Václava J. Seidana, jehož medaile popsal v X. ročníku našeho časopisu 1934, a p. *Josefa Štolby*, člena Musejní rady a správce Městského musea v Kolíně, který má veliké zásluhy o rozkvět numismatické sbírky tohoto ústavu. Zesnulý horlivě pečoval o nálezy mincí v okolí kolínském, z kteréžto činnosti vyplynulo několik pojednání, z nichž značnou cenu má článek *Soupis nálezů mincí na Kolínsku a starodávné obchodní cesty okresem kolínským*, uveřejněný v VI. roč. Numismatického časopisu roku 1930.

Dne 26. ledna 1940 zemřel *JUDr. Viktor Katz*, vrchní poštovní rada v. v., dlouholetý jednatel naší společnosti a vynikající organizátor a badatel numismatický. Jemu především vděčí Česká společnost numismatická za svůj rozkvět.

VĚSTNÍK ČESKÉ SPOLEČNOSTI NUMISMATICKÉ V PRAZE.

1938.

Členská schůze 7. ledna 1938 (p. dr. Mastný). Přednášel p. doc. dr. Skalský o výtvarném vývoji českých denárů 11. a 12. stol. (Přednáška je část článku České mince a pečeti ve Sborníku Národního musea 1938.)

Debatní večer 21. ledna 1938 (p. řed. Pilát). Přednášel p. Ph. Mr. P. Rosenberg o dějinách porcelánových mincí a medailí. Nejstarší vznikly r. 1760 v Siamu jako náhražky běžných mincí v hernách. Velmi vzácné jsou anglické, které byly opravdu nouzové a byly při výměně za normální platidla rozbíjeny. Časté byly porcelánové mince v Německu. Přednášející předložil asi 250 ukázek a uveřejnil podrobný přehled s několika ukázkami ve Folia medicí, 1938, č. 3.

Členská schůze 4. února 1938 (p. doc. dr. Skalský). Přednášel p. řed. Příbil o sběratelích mincí a medailí v první polovině 19. stol. (Přednáška je část větší připravované publikace o dějinách Verein für Numismatik.)

Debatní večer 18. února 1938 (p. řed. Pilát). Přednášel p. V. Kotrbatý o spolkových odznacích. Vzpomenul krátce vývoje spolků a obšírně probral slavnostní, jubilejní i spolkové odznaky, jichž hodně předložil.

Členská schůze 4. března 1938 (p. dr. Katz). Přednášel p. dr. Turnwald o slohu na novověkých mincích a na četných ukázkách dokládal slohové proměny mincí renesance, baroka a rokoka.

Valná schůze 18. března 1938. Předseda společnosti p. řed. Pilát zahájil schůzi uvítáním přítomných a vzpomněl pak ihned řádných členů, kteří r. 1937 zemřeli, pánů: K. Gajduška, vrch. insp. pojišťovny v Přerově; Em. Kolenatého, říd. uč. v Praze XII.; Jos. Nováka, velkostatkáře na Zbraslavi; prof. dra. Jos. Pekaře v Praze; MUDr. Amose Slaměníka, zubního lékaře v Přerově a Frant. Třešňáka, pokladníka v Čes. Dubu (Böhm. Aicha).

První jednatel společnosti p. dr. Katz, přečetl tuto jednatelskou zprávu: Zároveň s pozváním k valné schůzi dostali jste právě vydaný Numismatický časopis za rok 1937 a 1938 o 162 stránkách s 25 tabulkami vyobrazení. Třeba nás finanční poměry nutily, abychom se ve zprávách omezili na nejmenší nutnou míru, zvěděli jste z časopisu, že Num. Spol. Č. konala v roce 1937 jednu valnou hromadu, devět členských a osm debatních schůzí. Členská schůze dne 1. října 1937 byla věnována památce zesnulého presidenta-Osvoboditele T. G. Masaryka, jehož úmrtí jsme vzpomněli i v našem časopise reprodukcí krásné Španielovy plakety. Na této smuteční schůzi promluvila pí. dr. Nohejlová a vystavené Masarykovy medaile, plakety a odznaky doprovodili slovem pp. ing. Dobrý a Karel Chaura. Tato pamětní schůze účastnilo se 31 členů a dva hosté. Průměrná návštěva ostatních členských schůzí byla 27 členů, na debatních večerech zapsalo se do presenční listiny průměrně 24 členů. Nejvyšší počet hostů na jedné schůzi byl 8. Celkem se účastnilo našich schůzí roku 1937 36 hostů. Výborových schůzí bylo konáno 10, téměř vesměs za plné účasti členů výboru. Na valné schůzi r. 1937, na níž přednášel p. doc. dr. G. Skalský, bylo 36 členů a 4

hosté. Na členských schůzích přednášeli: dr. Nohejlová a pp. Chaura, Kotrbatý, Mareš, dr. Turnwald jednou, dr. Katz a Příbil dvakrát. Na debatních večerech mluvili dr. Nohejlová, Floss, ing. Dobrý, Chaura, dr. Katz, Kraumann, Lambl, Mareš, dr. Mastný, Pelhřimovský, Pilát, dr. Schulz, doc. dr. Skalský, gen. Teisinger, dr. Turnwald a ing. Vejvoda.

Důležitou změnou v našich pracích byla volba jiné levnější tiskárny pro Numismatický časopis. Podle výsledků ofertního řízení doporučila komise, zvolená k tomu dne 10. IX. 1937, tiskárnu Dyrnkovu (Reylovu). Z finančních důvodů jsme vydali letos Num. Čas. Č. za dva roky v jediném svazku. K této úspoře nutily nás jednak přípravy k numismatické výstavě, kterou hodláme pořádati na jaře 1939 v Umělecko-průmyslovém museu v Praze, jednak okolnost, že subvence, kterých se nám dříve dostávalo, se stále zmenšují. Za rok 1937 dostali jsme subvenci od České akademie věd a umění v částce 1000.— K a od Ministerstva školství a národní osvěty v částce 800.— K.

R. 1937 vydala Num. společnost mou práci Úvahy o chronologii českých denárů na počátku XI. stol. o 44 str. a 2 tab. a rozprodala ji členům za sníženou cenu. Numismatickému oddělení Nár. musea mohli jsme letos nabídnouti jen Henkeovou medaili na továrníka Waldesa. Z Ministerstva financí získali jsme pro rozdělení mezi své členy první pamětní dvacetikoruny. Když jsme právě asi před rokem debatovali v naší společnosti o námětu pro první z nich, netušili jsme, že budou věnovány světlé památce prvního presidenta našeho státu. Tuším však, že jejich řada byla tak zahájena sice nejsmutnějším, ale i nejdůstojnějším způsobem.

Po našich debatních schůzích obnovili jsme pod vedením p. ing. Dobrého aukce darovaných mincí ve prospěch pokladny společnosti. R. 1937 byl založen numismatický kroužek v Brně a jeho poměr k nám byl upraven stejně jako kroužku olomouckého, plzeňského a táborského. Za Num. Společnost účastnili se dr. Katz a p. Karel Chaura slavnostní sté členské schůze numismatického kroužku dra. Ječného v Plzni.

Byli jsme potěšeni tím, že Towarzystwo numizmatyczne v Poznani vyznamenalo našeho dlouholetého člena mistra J. Šejnosta udělením Lelewelovy medaile. Bohužel mu nebyla dosud odevzdána. Vídeňská numismatická společnost jmenovala r. 1937 dra. Katze svým čestným a pí. dr. Nohejlovou svým dopisujícím členem. P. doc. dr. G. Skalský stal se r. 1937 mimořádným členem Královské české společnosti nauk v Praze. V únoru 1937 přednášel jednatel společnosti dr. Katz ve Vídeňské numismatické společnosti a v dubnu 1937 na schůzi Sudetendeutsche Numismatische Gesellschaft v České Lípě (Böhm. Leipa).

I mimo společnost byl r. 1937 numismatický život u nás dosti rušný. K prvnímu kongresu čes. historiků v květnu 1937, na němž přednášel p. doc. dr. G. Skalský, uspořádali úředníci Num. odděl. Nár. musea ve výstavě »Hmotná památka historickým pramenem« zvláštní numismatický oddíl, v němž byl znázorněn význam svědectví mincí pro řešení historických otázek. Tito úředníci vyložili v Num. odděl. Nár. musea po úmrtí presidenta-Osvoboditele všechny medaile, plakety a mince s jeho portretem. Bohužel, nebylo použito pomoci, kterou nabídl Num. odděl. Nár. musea v Praze a Num. Spol. Č. výstavě Staré umění na Slovensku, konané v létě 1937 ve Vladislavském sále pražského hradu, což zavinilo, že bohaté zdroje hlavně starého i novějšího medailérství na Slovensku na této výstavě se neuplatnily tak, jak bylo žádoucí. Stejně byla numismatika opomenuta i na výstavě Kutná Hora v české kultuře a ani pořadatelé výstavy Karla Havlíčka Borovského nevyužili plně důležitých numismatických památek. O svatodušních svátcích 1937 vystavovali táborští numismatikové mince a medaile na výstavě filatelistické a v listopadu 1937 vystavil v Plzni řed. Lábek asi 200 poutních medailí.

Pohyb členstva r. 1937 byl tento: koncem r. 1936 bylo celkem 448 členů. R. 1937 zemřelo 6, vystoupilo 18 členů. Pro neplacení členského příspěvku bylo škrtnuto 24 členů. Celkem tedy ubylo r. 1937 48 členů. Proti tomu r. 1937 přistoupilo 6 čestných, 12 dopisujících a 12 řádných členů, takže koncem r. 1937 bylo celkem 430 členů, z toho 13 čestných, 31 dopisujících, 26 zakládajících a 360 řádných.

V loňském roce věnovala zvláštní komise, zvolená jakožto přípravný výbor pro numismatickou výstavu r. 1939 a sestávající z pí. dr. Nohejlové, pp. řed. Příbila, ing. Vejvody

a jednatele dr. Katze, řadu schůzí poradám o přípravách k naší výstavě. Bylo zvoleno 23 referentů, vymezeny jejich úseky a zaslány jim obšírné informace a směrnice. Mimo to byla zřízena zvláštní finanční a propagační komise, které obě zahájily zdárně své práce. Finanční komisi řídí předseda p. řed. Pilát, propagační p. Kraumann. Bude nutno v letošním roce zdolati velikou práci, má-li naše příští numismatická výstava reprezentovati nás u příležitosti dvacetiletého trvání společnosti tak, jak bychom si přáli. Vznášíme proto touto cestou nejen na jednotlivé referenty, nýbrž i na všechno členstvo prosbu, aby nás v pracích, spojených s výstavou, náležitě a všestranně podporovalo. Je jen zdánlivě ještě mnoho času. Má-li náš podnik býti skutečně tím, čím jej míti chceme a má-li po něm zůstat památkou příruční katalog tak, jak si jej představujeme, pak je nutno již teď úsilovně pracovati. Věříme ve vydatnou podporu našeho členstva, které nikdy neselhalo, a tedy i v úplný zdar naší výstavy r. 1939.

Zpráva jednatele, pokladní i knihovnická byly podle návrhu revisorů schváleny, aklační byl zvolen odstupující výbor. Přednáška p. dr. Nohejlové o české společnosti 16. století na medailích Severina Brachmanna byla výtahem z později tištěné práce České medaile Severina Brachmanna (zvl. ot. ze Sborníku Nár. musea r. 1938).

Členská schůze 1. dubna 1938 (p. řed. Pilát). Přednášel p. řed. Příbil o Františku Karlovi a Jindřichu Otakarovi Miltnerch. (Přednáška je část připravované publikace o dějinách Verein für Numismatik.) P. K. Chaura předložil odlitky dovedně provedených fals hranáčů A. z Valdštejna, rázu půltolaru. (Přednášející uveřejnil je v Num. zpr. V., 1938, č. 2.).

Schůze správního výboru 8. dubna 1938. Bylo vzpomenuo úmrtí čestného člena prof. dra. W. Schwinkowského. Ustavil se výbor; v dosavadních funkcích zůstali titíž jednotlivci.

Členská schůze 6. května 1938 (p. dr. Mastný). Přednášel p. řed. Příbil o významném numismatiku polov. 19. stol. Jos. Neumannovi. (Přednáška je část chystané publikace o dějinách Verein für Numismatik.) P. dr. Katz vyzval členy společnosti, aby odevzdávali své fotografie do archivu společnosti.

Debatní večer 20. května 1938 (p. dr. Mastný). Přednášel p. dr. Katz o předpisech a provádění hlášení nálezů mincí a o čištění nálezů a dal kolovati Rudolfovův tolar z r. 1584 bez značky a odlitek jiného tolaru z r. 1585 též bez značky. (Srv. Mitt. Num. Ges. in Wien 1938).

Členská schůze 3. června 1938 (p. řed. Pilát). Přednášel p. dr. Katz o Maxu Donebauerovi, jenž se narodil před 100 a zemřel před 50 léty. (Vzpomínka je uveřejněna v Num. Zpr. V., 1938, č. 4).

Debatní večer 17. června 1938 (p. řed. Pilát). Přednášel p. Kraumann o mincích, obíhajících na území republiky Novgorodské, kde se nejprve vystřídaly od mincí římských mince okolních knížectví, byzantské, východních, ale i západních národů (mezi nimi i české). Teprve r. 1420, v době největšího rozkvětu, počal Novgorod raziti vlastní stříbrnou minci, děngu novgorodskou. Ještě po porážce Novgoroda Moskvou byly vybičeny zvláštní mince novgorodské (jenže nápis zdůrazňoval závislost na Moskvě). Ražba byla ukončena patrně 1505 po úplném zničení Novgorodské republiky moskevským státem. Velmi pěkné ukázky k přednášce přinesli pp. ing. Augst a Soška.

Členská schůze 2. září 1938 (p. dr. Mastný). P. ing. Vejvoda předložil některá soudobá falsa antických mincí z období od V. stol. př. Kr. do V. stol. po Kr., zhotovená většinou ve státních mincovnách. P. Chaura ukázal Hollmannovu medaili na 300leté výročí

palladia země české, Kuželovu medaili na X. sokolský slet a dvacetiletí býv. Čsl. republiky a německé medaile z míšeňského porcelánu, vydané na paměť připojení Rakouska k Německu. P. dr. Turnwald dal kolovati obdélníkovou, patrně votivní římskou bronzovou destičku asi z let 15 nebo 12 př. Kr.

Debatní večer 21. října 1938 (p. řed. Pilát). Jednatel sdělil rozhodnutí výboru, jímž byla připravovaná výstava odsunuta na neurčito. Redakci zpráv výboru pro časopis Sběratel je napříště pověřen p. Kraumann. P. doc. dr. Skalský referoval o osmém kongresu historickém v Curychu.

Členská schůze 4. listopadu 1938 (p. řed. Pilát). Přednášel p. řed. Příbil o V. Hankovi jako numismatikovi (přednáška je část připravované publikace o dějinách Verein für Numismatik).

Debatní večer 18. listopadu 1938 (p. řed. Pilát). P. dr. Katz přečetl z chystané numismatické příručky kapitolu o sbírání mincí a jejich cenách, p. dr. Turnwald předložil Seidanovu medaili z r. 1857 na sté výročí založení řádu Marie Terezie.

Členská schůze 2. prosince 1938 (p. dr. Mastný). Přednášel p. doc. dr. Skalský o českých mincích a pečetích 12. stol. (přednáška je část práce téhož titulu ze Sborníku Nár. musea 1938).

Debatní večer 16. prosince 1938 (p. řed. Pilát). P. dr. Katz přečetl z připravované numismatické příručky stat o početních penězích a jejich používání. Pak vykládal p. dr. Turnwald o knoflících, které napodobují mince.

1939.

Debatní večer 20. ledna 1939 (p. řed. Pilát). P. Chaura předložil tři medaile s obrazem poprsí, prý českého krále (na jedné opis udává přímo Jiřího z Poděbrad), patrně práce 19. stol., a tři dosud nepublikované groše Ferdinanda II. z let 1624 a 1625 s lilí na líci a hákem na cány a monogramy VM a spojeným HDM na rubu.

Členská schůze 3. února 1939 (p. doc. dr. Skalský). Přednášel p. dr. Katz o pravých a nepravých mincích a medailích (přednáška je část připravované numismatické příručky).

Debatní večer 17. února 1939 (p. řed. Pilát). Přednášel p. řed. Příbil o medailích jako odměnách a památce studující mládeže za příli, prospěch a zbožnost. Humanisté XV. stol. obnovili zvyk udělování odměn za mravné chování a dobrý prospěch ve škole. V Čechách zavedl tento zvyk řád jezuitský. V Rakousích byly uděleny první medailové odměny r. 1745 v některých báňských oborech. První oficiální medaile pro školy byla vytvořena r. 1776 F. Wirthem. Koncem XVIII. stol. se objevují kovové odměny vlastníků a městských škol. Jediná s českým nápisem »Zaslaužilému« byla vydána před r. 1848 kníž. Alfr. z Windischgrätzu. Přednášející předložil sbírku grafických odměn žakovských, zapůjčenou p. J. Schejballem, a řadu medailí (nejzajímavější z nich byla školy u sv. Tomáše na Malé Straně z r. 1757) z majetku p. Chaury.

Členská schůze 3. března 1939 (p. řed. Pilát). P. dr. Katz přečetl z chystané numismatické příručky kapitolu o čištění mincí.

Dvacátou valnou schůzí 2. června 1939 zahájil předseda p. řed. Pilát takto: Smysl historických věd není jen v tom, aby nám odhalovaly běh lidských věcí v minulosti, ale aby prohlubovaly i naše chápání dějů přítomných. Proto věřím, že právě kolem nás, kteří jsme svou práci zasvětili české vědě numismatické, nepřejde hlouše dnešní čas, který nejen změnil věky vytvořený územní rámec naší národní existence, ale zasahuje hluboce do všech oborů našeho života, tak hluboce, že se s ním dají srovnat jen nejvýznačnější období naší národní minulosti. Zahajuji tuto valnou hromadu v plném vědomí neobyčejného významu dnešní doby, ale s vírou, že národní povinnosti, které nám ukládá a ještě bude ukládat, vyplníme tak, abychom se nemuseli obávat před soudem času budoucího, který bude tím tvrdší, čím větší nároky na nás budou kladeny.

Pak sdělil p. předseda data, jichž bylo třeba pro povolení valné schůze a vzpomenu srdečně členů společnosti, kteří zemřeli r. 1938 a na poč. r. 1939. Jsou to pp.: čestný člen prof. dr. *Walther Schwinkowski*, řed. Stát. minc. sbírky v Drážďanech (Dresden); zakládající člen *Frant. Josef Auersperg*, velkostatkář v Slatiňanech; člen výboru společnosti *Josef Marč*, říd. učitel v. v. v Praze; řádní členové: *Rudolf Jelínek*, úřed. pojišťovny v Praze, *Jaromír Kukla*, štáb. kapitán v Praze, *Vladimír Patera*, vých. pokladník banky Slavia v Praze, *Josef Štolba*, insp. stát. drah v. v. a ředitel musea v Kolíně a *Emilian Zabálka*, profesor v Brně.

Pak požádal p. předseda, aby byly předneseny zprávy funkcionářů společnosti. Po zprávě knihovnické (dr. *Nohejlová*) a pokladní (p. prok. *Sojka*) přečetla zprávu prvního jednatele společnosti dr. *Nohejlová*. Tato zpráva zní:

Snad málo kdo z Vás si všiml na litografované pozvánce, kterou byl zván k dnešní schůzi, že byl pozván na 20. řádnou valnou schůzi Numismatické Společnosti. Před 10 lety dne 8. května 1929 jsme oslavili rotilé trvání naší společnosti slavnostní schůzí, na níž jsme si řekli, že 10 let není dobou tak význačnou, aby bylo třeba ji zvláště oslavovati, že nás však pěkné výsledky přiměly k tomu, abychom je shrnuli a připoměli svému členstvu.

Dnes po nových 10 letech chci Vám jen krátce připomenouti, že 7. března 1919 založilo 24 českých numismatiků na popud p. Karla Chaury naši společnost. Pověřili jejím vedením Eduarda Fialu. Prvním jednatelem byl pan Karel Chaura, mně byla svěřena pokladna. Z ostatních členů tehdejšího výboru jsou mezi námi již jen ještě p. dr. Antonín Mastný, který byl prvním knihovníkem společnosti, a p. Eduard Pelhřimovský, který byl revisorem. R. 1924 po smrti dr. Eduarda Fialy byla společnost reorganisována, jejího vedení se ujal pan ředitel Rudolf Pilát, místopředsedy se stali pp. dr. Mastný a dr. Skalský, pokladnictví bylo svěřeno p. řediteli Pelhřimovskému a úkolem t. zv. prvního jednatele byl jsem pociťen já. To bylo jádro výboru, jenž řídí společnost s malými změnami až dodnes. Odešli z něj pp. Patera a Vávra úmrtím, vzdali se pp. Šejnost a Pelhřimovský (který r. 1929 ustoupil mezi náhradníky, když byla funkce pokladníka svěřena p. řed. Přibilovi), od r. 1928 do 1931 byl členem výboru p. dr. Turnwald. Z náhradníků odešel p. Plundr, z revisorství pp. dr. Dvořák a Kulháněk. Větší změnu prodělal výbor r. 1930, kdy byl rozšířen o p. dr. Nohejlovou a p. Castelina. R. 1931 byl do výboru zvolen p. ing. Dobrý, 1937 p. Kraumann. Mezi revisory přišli r. 1932 p. ing. Augst, 1934 p. prokurista Lambl. To je složení výboru, který Vám dnes předkládá k schválení své hospodářství.

Proti r. 1929 a desetiletému jubileu společnosti prokazujeme velkou skromnost, vzpomínáme-li na dvacetiletí její prostou pracovní valnou schůzi. Ale bylo by snad přílišnou skromností, kdybychom si nepřipomněli aspoň krátce publikační, osvětovou a spolkovou činnost společnosti během minulých 20 let.

Vydali jsme: 5 ročníků Věstníku Numismatické Společnosti (264 str.), 14 ročníků Numismatického Časopisu o 2174 str. se 109 tabulkami.

Mimo to vyšly naším nákladem tyto práce: Medaile v zemích českých; Fialův Stručný přehled českého mincovnictví; moje práce Tisíc let české vládní mince a Úvahy o chronologii českých denárů na počátku XI. století a Katalog knihovny společnosti, sestavený p. ing. Dobrým. Knihovna Numismatického Časopisu, založená r. 1927, vydala moje dvě práce: Kontramarky na pražských groších a Chronologie denárů Boleslava I. a Boleslava II.

Již tato vydavatelská činnost a s ní spojená práce administrativní je dostatečným vysvědčením, že jsme konali v minulých letech svoji povinnost. Uvážíme-li ještě, že po celých 20 let mimo červenec a srpen každý první a třetí pátek v měsíci se konaly členské schůze s odbornými přednáškami (od r. 1929 byla druhá schůze v měsíci věnována menším přednáškám, ukázkám a debatám), můžeme věru s klidem tvrditi, že Numismatická společnost vykonala své poslání, nehledíme-li ani k tomu, že v této uplynulé době uspořádala tři výstavy (velkou medailérskou r. 1924 v Praze, na níž vydala svou první medaili Špánkovu, výstavu českého novodobého medailérství 1931 v Poznani, Varšavě a Krakově, výstavu polského novodobého medailérství v Praze, v Brně, Olomouci, Bratislavě a Plzni), že pořádala s řadou vědeckých společností oslavu dvoustého výročí narozenin Mikuláše Voigta r. 1933, při čemž vydala vlastní pamětní medaili, že se význačným způsobem účastnila oslavy milénia české mince r. 1929 a řady vědeckých oslav, výstav a jiných podniků. Právě fakt, jakého místa a vážnosti dosáhla Numismatická Společnost mezi českými vědeckými společnostmi i v celém numismatickém světě, svědčí o cílevědomé práci.

Vzpomínám-li dnes zdárného výsledku dvacetileté obsáhlé práce, musím v první řadě připomenouti jména oněch význačných našich členů, kteří se našeho dvacetiletí bohužel již nedožili. Jsou to v první řadě naši bývalí čestní členové, pp. dr. Eduard Fiala, řídící učitel Vladimír Přibík a Eduard Sirový. Z bývalých členů výboru jsou to páni ing. Karel Cyril Neumann, Vladimír Patera, ing. Stanislav Vávra, Karel Kolář, Karel Kulháněk a dnes i Josef Mareš. Vzpomínáme vděčně těchto mužů, stejně jako všech ostatních našich členů, kteří se dnešního dne nedožili. Naopak zase je nám radostí, že zakladatel společnosti, p. Karel Chaura, slaví s námi dnešní den v plné svěžesti.

Nejlepší visitkou naší práce je Numismatický časopis. Zůstane trvalou zásluhou pana docenta dra Gustava Skalského, že jej redigoval se skvělým porozuměním a energií a že mu tak určil uznané místo mezi nejlepšími numismatickými časopisy světa. Redakční rada setrvala ve svém původním složení z roku 1925 (prof. Dobiáš, dr. Katz, dr. Mastný a prof. Schráníl) až dodnes s jedinou změnou. R. 1930 vstoupila do ní p. dr. Nohejlová, jejíž pomoc redaktorovi rostla v některých rubrikách a některých letech na míru spolutredaktorství. V pracích administrativních pomáhali mně vedle oddaného pana účetního Sojky a pana druhého jednatele ing. Vejvody, jehož práci nejlépe znáte z obsažných protokolů, dva neméně oddaní nejmenovaní pomocníci, jimž společnost čas od času dala nějakou malou odměnu. Jak vzrostl náš knihosklad, obsahující jednotlivé ročníky časopisu, valnou část nákladu knih již dříve jmenovaných a knihy, jejichž několik exemplářů jsme vzali za levnější obnos na sklad, o tom svědčí nejlépe to, že na uskladnění všeho toho nestačily místnosti a sklepy mého bytu a že bylo nutno nalézt suchou, větranou místnost pro uložení 19 beden s knihami a časopisy. Stalo se tak r. 1937 v obchodní škole v Karlíně zásluhou pana řed. Pelhřimovského. V knihoskladu jsou ovšem uloženy i všechny štočky z našeho časopisu.

Dík výměně téměř třiceti časopisů za náš, díky zaslání recensních výtisků vyrůstla i knihovna Numismatické Společnosti ze skrovných začátků (tehdy za péče p. dr. Mastného) na rozsah, o němž jste slyšeli ve zprávě dnešní správkyně knihovny, p. dr. Nohejlové. Za jejího vedení, díky vzornému pořádku, centrální poloze a možnosti doplnění knihovnou Národního musea, je naše knihovna opravdu vydatnou pomůckou práce a studia našich členů.

Výsledky studia v nejrozličnějších oborech a speciálních otázkách, výtěžky poznatků z literatury nebo zajímavosti sběratelské byly nám sdělovány na pravidelných měsíčních schůzích. Snad každý obor byl v nich zastoupen a je přetěžko dnes vzpomenuť oně velké řady zajímavých temat a aspoň krátce vystihnouti profily přednášejících. Ale ani na pouhý výčet jmen čas nestačí. Je málo členů mezi pravidelnými návštěvníky našich schůzí, kdož by se nepředstihovali ve svých přednáškách. I mezi zemřelými byli velmi pilní přednášející a zavítali k nám na přednášku někdy i hosté vzdálení (pp. P. Majkowski a dr. Dworschak), i členové, kteří nemohou pravidelně docházet do schůzí (pp. prof. Dobiáš, Perlík, Salač, Vojtíšek). Na jediném mezinárodním num. kongresu poslední doby v Londýně zastupoval Num. Spol. p. prof. Dobiáš, který tam i přednášel.

Největší vnitřní úspěch české numismatiky v období 1919–1924 znamenal čestný doktorát Karlovy university, udělený tehdejšímu předsedovi společnosti, panu radovi Eduardu Fialovi r. 1924. Nejvyšší mety období od r. 1924 bylo dosaženo habilitací pana dra Skalského r. 1933 na střed- a novověkou numismatiku na Karlově universitě.

Důležitým pojítkem společnosti k světovému numismatickému ruchu bylo jmenování čestných a dopisujících zahraničních členů, jejichž seznam uveřejňujeme vždy v čele seznamu členů a mezi nimiž na prvním místě stojí Jeho Veličenstvo italský král a císař Viktor Emanuel. Toto jmenování umožnilo našim vědecky pracujícím členům i ochotnou podporu jejich práce v cizině. I našim členům dostalo se cti, že byli vyznamenáni čestným a dopisujícím členstvím cizích numismatických společností.

Velké zásluhy získala si naše společnost za předsednictví pana ředitele Rudolfa Piláta soustavným podporováním numismatické sbírky Národního musea v Praze. Ať to byly vzácné mince české, slezské nebo jiné, byla jim věnována pozornost a láskou a radostí pana ředitele Piláta bylo, odváděti nový přírůstek, na nějž vyprosil peníze, do Národního musea. K posouzení této stránky činnosti stačí každému z Vás pohled na čtyři vitriny slezských mincí ve výstavním sále Národního musea, nebo vědomí, že bylo sebráno na nákupy pro Národní museum daleko přes 200.000 K.

Zdárné vedení spolku předpokládá však dobré finanční základy. O ně má přední zásluhu náš dlouholetý účetní pan prokurista Josef Sojka, který tento úkol zastává 18 let. Kdybychom mu měli děkovati, snížili bychom jeho zásluhy. Uvědomme si, že je vskutku jedinečný.

Poněvadž nebylo možno vydávati Numismatický Časopis častěji než jednou nebo dvakrát v roce (dvakrát byly z finančních důvodů spojeny i dva ročníky), přijala společnost nabídku pana redaktora Františka Kuncce a uveřejnila v jeho »Sběrateli« zprávy o schůzích. Členové byli tak od r. 1931 rychleji a podrobněji informováni o životě ve společnosti. Zprávy o přednáškách a činnosti společnosti přináší pravidelně od roku 1934 i pan Chaura ve svých Numismatických zprávách.

Při retrospektivě po dvaceti uplynulých letech nemohu nepřipomenout záslužnou činnost venkovských pracovníků, těch, kteří mezi nás dojížděli, na příklad pana řed. Plundra z Pardubic, Klapky z Bratislavy (dnes ve Vlastějovicích), Štolby z Kolína, zvláště pak těch, kteří založením a vybudováním místních numismatických kroužků sloužili numismatice. Na prvním místě musím Vám připamatovat postavu a zásluhy zesnulého dra Ječného z Plzně, jehož odborné práce postrádáme (třebaže Plzeň má stále dosti zájmu). Numismatické kroužky zakotvily i v Olomouci (zásluhou pana inspektora Němečka), v Táboře (díky dru Kroupovi) a po pokusech prof. Horny v Bratislavě i v Brně, kde se práce ujímá hlavně p. Halačka.

V uplynulém dvacetiletí se ustavily na půdě bývalé republiky československé i dvě nové numismatické společnosti: Sudetendeutsche numismatische Gesellschaft a Spolek přátel drobné plastiky, s nimiž jsme udržovali přátelské styky.

Mou dnešní povinností je však, abych Vám podal zprávu o činnosti společnosti za rok 1938. Dovolte, abych tak učinil v krátkosti.

V uplynulém správním roce 1938 konala společnost 17 členských schůzí a debatických večerů. Největší návštěva na členských schůzích byla 36 členů. Našich schůzí se zúčastnilo během roku celkem 16 hostů. Na valné schůzi bylo 40 členů a 3 hosté. Výbor konal 10 výborových schůzí. Na členských schůzích a debatických večerech přednášeli a debatovali pp.: Chaura, dr. Katz, Kostrbatý, Kraumann, Přibil, mgr. Rosenberg, dr. Skalský, ing. Vejvoda a dr. Turnwald. Na valné schůzi přednášela pí. dr. Nohejlová. Pan dr. Katz přednášel ve vídeňské numismatické společnosti a pan doc. dr. Skalský na VIII. historickém kongresu v Curychu, kde také naši společnost zastupoval.

Numismatická společnost vyzvala loňského roku své členy, aby nám poslali své fotografie pro členské album, které jsme založili. Došlo nás dosti portrétů, bude však třeba nové výzvy, aby tato akce dosáhla větší úplnosti.

Z veřejných subvencí získali jsme pro rok 1938 pouze subvenci Ministerstva školství a

národní osvěty a České akademie věd a umění. První došla až letošního roku. Oběma vzdáváme tímto ještě jednou srdečný dík.

Děkujeme také časopisu Sběratel, že po celý rok ochotně uveřejňoval zprávy z naší společnosti. V jejich redakci nastala během roku 1938 změna. Pí. dr. Nohejlová, jež je dosud jménem výboru vedla, aniž si přála být kdykoliv jmenována, odevzdala jejich redakci se souhlasem výboru p. Františku Kraumannovi.

Numismatický časopis vyšel opět jako dvouročník, a to v ročníku 13. a 14. Má 162 stran a 25 tabulek vyobrazení. Obsahuje 2. díl Přibila Soupisu československých svátostek, katolických medailok a jetonů a Dobrého Soupisu nouzových peněz, vydaných na území býv. Československé republiky. Obě jsou práce velmi důležité pro sběratele těchto úseků. Uveřejněním jejich jsme jen podepřeli jejich sběratelství.

Mnoho úsilí společnosti bylo v r. 1938 věnováno přípravám k velké výstavě mincí a medailů, která pod heslem 150 let české numismatiky měla být uspořádána v jarním období letošního roku v sálech Umělecko-průmyslového musea v Praze a již jsme chtěli nejen oslaviti zotileté trvání naší společnosti, nýbrž i prokázati pokroky našeho numismatického sběratelství a jeho vyspělost a dokumentovati i vědeckou výši české numismatiky. Těšili jsme se, jak touto výstavou dokážeme pokrok od výstav v r. 1924, a chystali jsme pro tuto dobu nejen sjezd našich členů, ale případně i sjezd zahraničních numismatiků. Přípravný výbor, skládající se z pí. dr. Nohejlové a pp. ředitele Přibila, ing. Vejvody a jednatele, byl rozšířen o pp. dr. Cacha a Kraumanna, jenž vedl i pokladnu. Připravoval se vzorný Výstavní katalog, který měl být i příručkou českého numismatického sběratele.

Než však došlo k prvním počátkům provádění příprav výstavních, změnila se hranice našeho státu a tento otrěs způsobil, že je nutno výstavu odložit nejméně na podzimní termíny r. 1939. Její provedení, jak se rýsovalo v pevných plánech, nebude možno z řady důvodů. Revidováním safesových schránek nastaly pro četné naše členy i značné starosti. Společnost musela v několika případech intervenovati za své členy. Některé naše členy postihla změna i hmotně, takže byli nuceni oznámiti nám odchod z našich řad. Snad se nám podaří vydati aspoň sběratelskou příručku jako památku na výstavní přípravy.

A tak dnes v den 20. výročí trvání Numismatické Společnosti místo velikých oslav konáme XX. řádnou valnou schůzi, svolanou prostou litografickou pozvánkou, na níž žádáme od Vás pouze absolutorium. K té žádosti připojujeme však i prosbu, abyste i nadále nejenom udrželi společnost budoucím, ale pomohli jí opět k novému vzestupu.

Dovolte mi, dámy a pánové, abych k těmto svým zprávám připojil ještě několik osobních slov. Byl jsem prvních pět let pokladníkem a dalších 15 let jednatelem naší společnosti. Podávám v dnešní jednatecké zprávě účet z dlouhé doby vlastní činnosti. Numismatika byla moje veliká láska a ta mi pomáhala v práci. Z počátku byla to láska pouhého sběratele, později i snaha, abych výsledky své numismatické činnosti sdělil bližním a zachoval je pokud možno i těm, kdož přijdou po nás. Snad touto mou snahou trpěla někdy i naše společnost. Snad se zdálo některému jejímu členu-sběrateli, že jsem se stal jednostrannějším, když jsem se snažil, aby naše numismatické sběratelství dosáhlo jisté úrovně, a že jsem se tím i sběratelům odcizil. Bylo to klamné zdání, neboť jsem se snažil vždy, abych našel porozumění i pro sběratele-začátečníky, vždy a všude jsem hleděl, pokud síly stačily, pomoci radou a skutkem.

Věřil jsem a těšil jsem se, že po svém pensionování budu moci dáti do služeb společnosti ještě více, ačkoliv vždy měla celé mé srdce a všechny schopnosti. Cítím však, že prospěch společnosti vyžaduje, abych prostě považoval tuto jednateckou zprávu za svou poslední. Odcházím z tohoto místa, kde mně bylo přáno poznati dobré i zlé, jenže toho dobrého bylo daleko víc, protože to bylo několikrát přátelství, jehož se mně dostalo — děkuji všem těm, kdož mě podporovali v práci. A prosím Vás, abyste se všem pamatovali na prospěch Numismatické Společnosti, která nechť vzkvétá, množí se, nechť slouží tomu, čemu věrně jsme chtěli sloužit všichni: vědě a lidem, státu a národu.

Po přečtení zprávy prvního jednatele p. dra. V. Katze vzpomněl p. předseda jeho velikých zásluh o společnost a srdečně mu, třebaže nepřítomnému, za vše poděkoval. Vděčně

připomněl i spolupráci p. dra. K. Castelina, jenž se vzdal své funkce. Ve volbách výboru společnosti byli zvoleni pp.: předsedou řed. Pilát, prvním jednatelem Fr. Kraumann, pokladníkem B. Přibíl; členy výboru: dr. Nohejlová, ing. Augst, ing. Dobrý, dr. Katz, dr. Mastný, dr. Skalský, prok. Sojka, ing. Vejvoda; náhradníky: řed. Pelhřimovský a dr. Cach; revisory účtů: prok. Lambl a dr. Záleský. Členský příspěvek zůstal nezměněn.

Schůze správního výboru 9. června 1939. Ustavil se výbor tak, že mimo změn na valné schůzi všichni funkcionáři podrželi své úkoly; funkcí archiváře byl pověřen p. ing. Dobrý.

Debatní večer 16. června 1939 (p. řed. Pilát) byl vyplněn ukázkami nových přírůstků jednotlivých členů.

Na členské schůzi 20. října 1939 (p. řed. Pilát) pojednal p. ing. Oldřich Vejvoda o několika vzácných antických mincích. 1. Mince lýdského krále Kroesa obvyklého typu (na lici obraz předních částí těla lva a býka), avšak z elektronu a o váze 11,75 g. 2. Stříbrná mince města Maroneie, pravděpodobně dosud nikde nepopsaná, z doby před r. 400 př. Kr., váhy 13,69 g, jejíž líc je týž jako na exempláři BMC 23 (British Museum Cabinet), avšak rub má místo jména městského úředníka opis: MAP- NI-TE -N (Maroniteon). 3. Litý bronz váhy 145 g, na lici lev, na rubu svinutý had přecházející na líc, ražba příbuzná ražbám Olbie, z let asi 350 př. Kr. 4. Neznámá stříbrná mince, pravděpodobně thrácko-makedonská, na lici hlava Dia, na rubu ratolest, opis O IT N (Oliton) a hlava Apollona vpravo, váhy 10,75 g, ražena asi po roce 350 př. Kr. 5. Vzácný zlatý statér Alexandra Velikého, avšak bez mincovní značky. 6. Diocletianův aureus (Cohen 216, Mattingly-Sydenham 134), avšak o váze 6,55 g proti obvyklým 5,24 gramům. Kromě těchto ražeb předložil přednášející pro porovnání také několik mincí podobných nebo příbuzných a pro větší názornost připojil mapku s vyznačením mincoven.

Členská schůze 3. listopadu 1939 (p. řed. Pilát) byla zahájena blahopřáním p. předsedy p. Karlu Chaurovi k jeho sedmdesátým narozeninám. Předseda společnosti pozdravil v panu Chaurovi jednoho ze zakladatelů a nejzasloužilejších členů společnosti, vzpomněl jeho práce organizační a publikační, a daroval jubilantovi jako projev skrovné pozornosti stříbrnou Špánkovu medaili společnosti s litým věnováním na reversu. Pro tento večer byla zvláště vybrána přednáška p. řed. Přibila »Jak se v Praze sdružovali numismatičtí sběratelé«. Sběratelství vyžaduje zkušenosti, poučení a vzájemné spolupráce — to bylo příčinou tvoření numismatických kroužků. První byl založen r. 1837 v Belgii, druhý r. 1843 v Berlíně a třetí r. 1848 v Praze; vídeňský spolek byl ustaven r. 1869. První numismatický spolek pražský »Verein für Numismatik in Prag« měl předsedu pražského policejního ředitele Sacher-Masocha, druhým a zároveň posledním byl strahovský opat Zeidler, tajemníkem spolku byl soudní rada Neumann. Spolek se rozešel v r. 1873 a za svého trvání měl celkem asi 46 členů. Význačnými z nich byli: Václav Hanka, prof. Helbling, oba Miltnerové, Paris, Petřík, Kilian, Mikš. Po sedmi letech byl utvořen nový numismatický kroužek dr. Š. Bergrem a schůzek se zúčastnili sběratelé; mimo jiné prof. J. Smolík, směnárník E. Mikš, hejtman J. Rappe, restaurátor M. Donnebauer, sběratel a obchodník F. R. Chaura, advokát dr. L. Katz, vládní rada E. Fiala, učitel Přibík, ředitel Dolenský atd. Schůzky skončily smrtí Donnebauerovou r. 1889. Krátce potom vznikl nový kroužek s některými novými sběrateli (inž. C. Neumannem, radou Novákem, inž. Pečenkou, inž. Vaňkem, dr. Chudobou), který se scházel k přátelským besedám v restauraci u Guby na Václavském náměstí, pak u Koláře v Celetné ulici a nakonec v Měst. besedě ve Vladislavově ulici. R. 1913 došlo na podnět Karla Chaury k utvoření kroužku, který se stal v r. 1919 základem býv. Numismatické společnosti československé.

Každé sběratelství musí se opírat o obchodně čilé a zdatné pomocníky. Prvním českým starožitníkem a obchodníkem mincemi, který byl však nadto i velkorysým sběratelem

českých ražeb, byl Frant. Rudolf Chaura (* r. 1841, † r. 1910). Dědicem obchodu i dědicem zálib numismatických se stal jeho syn Karel Chaura, narozený 3. listopadu 1869. Jeho snahy i práci přednášející v závěru své přednášky, navazuje při tom na slova předsedy společnosti, upřímně ocenil.

V letech 1938—1940 přistoupili tito noví členové:

a) Zakládající:

1939 Floss Štěpán, Praha I., Týnská ul. 19.

1939 Prokop Aleksandr, Praha II., Rašínovo n. 76.

b) Řádní:

1938 Musejní spolek v Nymburce.

1938 Musejní spolek v Týně n. Vlt.

1940 Paříkovo museum v Třebenicích, okr. Roudnice n. L.

1939 Brož František, Praha-Spořilov, Severní VI., č. 302.

1939 Buček Alfred, Brno-Kralovo Pole, Srbská 31.

1939 Čaha Edmund, Ing., statkář, Brnky, p. Roztoky n. Vlt.

1940 Čzapek Aleksandr, Ing., Praha XVI., Duškova 12.

1939 Delinger Štěpán, Smíchov, Husova 4.

1939 Dlouhý Dominik, Praha, Národní tř. 35.

1938 Doležal Karel, řed. škol v. v., Vršovice, Čestmírova 29.

1940 Geisselreiter Karel, ředitel v. v., Praha XIX., Uralské nám. 13.

1940 Gellner Pavel, Sedmihorky u Turnova.

1938 Herčík Václav, pošt. podúředník, Praha II., Školská 14.

1938 Jiříček Jan, Praha XII., Pod Karlovem 12.

1939 John Karel, Brno-Židenice, Nám. Komenského č. 2.

1939 Němec Zdeněk, Ing., majitel cihelny, Liběchovice.

1939 Perma Frant., Ing. Dr., Brno, Radlas č. 18.

1938 Petřík Rudolf, Klatovy.

1938 Souček Karel, stav., Kolín IV., 396.

1939 Zubík Josef, správce lihovaru, Příštpo, p. Jaroměřice u Rokytne na Moravě.

1940 Zuman Rudolf, tajemník, Hradec Králové č. 367.

INHALT.

František Cach: Bemerkungen zu den Denaren des Slavníkingers Adalbert, Bischofs von Prag. — Der Autor ergänzt die Abhandlung G. Skalskýs über die Denare des Prager Bischofs Adalbert in dieser Zeitschrift 1927, S. 26—46, mit den Ergebnissen seiner neuen Forschungen hinsichtlich der Ordnung der bis heute bekannten Exemplare dieser Münzen nach den Prägeeis. Nach neuem Studium aller Stücke, ihrem Vergleiche unter einander und mit dem neu zum Vorschein gekommenen Exemplare der ehemaligen Sammlung des Max Donebauer stellt er fest, daß verlässlich drei Paare Prägeeis bekannt sind, mit welchen diese Münzen geprägt wurden. (S. 5—9.)

Die Schriftleitung: Ein Fund von Münzen und Hacksilber aus dem Beginne des 11. Jahrhunderts bei Kelč in Mähren. (Taf. I., Nr. 1—7) — Es handelt sich um den ersten auf mährischem Boden bei Hranice (Mährisch-Weißkirchen) gemachten Hacksilberfund, durch welchen die bisherige äußerste südöstliche Grenze dieser Funde (Čistěves bei Hradec Králové [Königgrätz]) bedeutend weiter nach Osten vorgeschoben wird. Der Schatz wurde höchstwahrscheinlich an der mittleren und oberen Oder angesammelt und gelangte mit einer Handelskarawane auf dem bekannten Oder—Marchwege nach Süden. Er enthält neben Bruchstücken von orientalischen Schmuckgegenständen und verschiedenen Münzen (über 165 g), deren Hauptbestandteil arabische Dirheme waren (43,30 g), 3 böhmische Denare, 1 römische, 1 byzantinische Münze, einige westfränkische, englische und italienische Prägungen, 136 Otto-Adelheidpfennige, 15 Sachsenpfennige, 14 bairische, 11 mainzische, 9 kölnische und mehrere Münzen aus anderen deutschen Münzstätten, im ganzen 225 unzerbrochene Münzen. Die Bestimmung der arabischen Münzen stammt von Herrn Ing. B. Augst. (S. 10—22.)

Gustav Skalský: Die Prägung von zweiseitigen Denaren in Böhmen in der Brakteatenzeit. Der Fund in Dolní Město bei Světlá a. d. Sázava. (Taf. I., Nr. 8—13) — Ausgehend von einem kleineren Funde von Münzen des Typus Taf. I., Nr. 8 versucht der Autor eine zeitliche und sachliche Einordnung einiger wenigen zweiseitigen Denare, welche aus der Zeit der Brakteatenprägung in Böhmen (ungef. 1210—1300) bekannt sind. Auf Grund einer auf ganz Mitteleuropa ausgestreckten typologischen Untersuchung, der historischen Ereignisse und der Entwicklung des böhmischen Münzwesens des 13. Jahrhunderts, insbesondere auch seiner Organisation, mit Berücksichtigung der eigenartigen Verhältnisse Westböhmens (der Tätigkeit der Pilsener Münzstätte) und Mährens gelangt er zu dem Ergebnisse, daß sie alle, mit Ausnahme eines vereinzelt, vorläufig nicht näher bestimmbarer Stückes (Taf. I., Nr. 13), aus der Zeit ungef. 1260—1300 stammen, wobei den Reformversuchen Přemysl Ottokars II. Rechnung zu tragen ist. Die Münzen aus dem oben genannten Funde wurden in der Zeit der gemeinsamen Regierung Wenzels I. und Přemysl Ottokars II. (1247—1249) geprägt, der berühmte, bisher Wenzel I. als Teilfürsten in Pilsen (1224—1230) zugewiesene, nur in einem Exemplare bekannte Denar Regensburger Schlages aus dem Funde Nehodivo in Westböhmen (Taf. I., Nr. 12) gehört Wenzel II. und wohl der Pilsener Münzstätte an, deren Tätigkeit erst in den letzten 3—4 Jahrzehnten des 13. Jahrhunderts festgestellt werden kann. Der Zweck der Prägung von zweiseitigen böhmi-

schen Denaren in dieser Zeit ist sonst schwer zu bestimmen, weil jede von diesen gewöhnlich in ganz wenigen Exemplaren vertretenen Gattungen verschiedene Fabrik aufweist und weil das Zeugnis der Funde bisher versagt. (S. 23—40.)

	Seite
Funde	41—114
Literatur	115—118
Personalnachrichten	119
Sitzungsberichte der Tschechischen Numismatischen Gesellschaft	120—129

Schriftleitung: Dr. G. Skalský, Prag II., Nationalmuseum.

Administration: F. Kraumann, Prag I., Celetná 33.

Abonnement: K 50.—.

